

Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie

Jarosław Jagiela

Słownik analizy transakcyjnej

Częstochowa 2012

RECENZENT
Dorota Pankowska

REDAKTOR NACZELNY WYDAWNICTWA
Andrzej Miszczak

SKŁAD I ŁAMANIE
Zakłady Graficzne „Drukarz” Sp. z o.o.
33-100 Tarnów, ul. Braci Saków 5
tel. 14 621-22-46, tel./fax 14 621-17-41
www.drukarnia-drukarz.pl
e-mail: drukarz-biuro@tarman.pl

PROJEKT OKŁADKI
Adrianna Sarnat-Ciastko

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2012

978-83-7455-251-6

Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego
Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie
42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
tel. (34)378-43-29, faks (34) 378-43-19
www.ajd.czyst.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

*Uli, w trzydziestą rocznicę ślubu;
Joasi, w dwudziestą piątą rocznicę urodzin
— dedykuję*

Spis treści

Wstęp	7
Słownik	40
Indeks terminów analizy transakcyjnej w języku angielskim i polskim	275
Bibliografia artykułów i książek w języku polskim poświęconych analizie transakcyjnej	289

Wstęp

*Analiza transakcyjna jest zawiłym labiryntem
wzajemnie połączonych i spójnych pojęć,
po którym można się poruszać w dowolnym
kierunku, zawsze napotykając na coś
interesującego i użytecznego¹.*

Eric Berne

Powyższe motto skłania do bliższego przyjrzenia się owym koherentnym i połączonym ze sobą labiryntem terminom. Konsekwencją wspomnianego zainteresowania jest prezentowany tutaj słownik. Znaczący problematyki psychoterapeutycznej łatwo zauważają, że to właśnie język jest tym elementem, który w sposób najbardziej charakterystyczny i osobliwy odróżnia analizę transakcyjną (AT)² od innych szkół oraz nurtów współczesnej psychoterapii.

A przecież wiadomo, że komunikacja – i budowana na jej podstawie współpraca – odgrywa ważną, a być może nawet najważniejszą rolę, w procesie terapeutycznym³. Nie jest więc rzeczą obojętną, jakim językiem posługują się partnerzy tej specyficznej relacji międzyludzkiej, którą już od ponad wieku nazywamy psychoterapią. Jak mówimy tak też myślimy, ale też jak myślimy tak również działamy. Zgodnie z tzw. hipotezą Sapira-Whorfa wybór języka to zarazem wybór modelu naszej rzeczywistości⁴. Zmiana języka ma zatem dalekosiężne konsekwencje. Zamiarem Erica Berne'a – twórcy analizy transakcyjnej – było wprowadzenie szeregu nowych pojęć zaczerpniętych najczęściej z mowy potocznej, co miało w założeniu usprawnić proces komunikacji między terapeutą a pacjentem. Eric Berne był jednak świadomy faktu, że wprowadzenie do nauki zwrotów, określeń i terminów, jakimi ludzie posługują się na co dzień, narazi go na liczne zarzuty i uwagi krytyczne, szczególnie ze strony świata naukowego. Będzie nieuchronnie posądzany o „popularyzatorstwo” i „nadmierne uproszczenia”, które – jak pisał nieco przewrotnie – przypominają mu komunistyczne oskarżenia o „burżuazyjność”, czy „odchylenie prawicowe”⁵. Zdecydował się, mimo wszystko, na wspomniany wybór języka tworzonej teorii, przedkładając chęć bycia rozumianym ponad gotowość do wpisywania

¹ E. Berne, *Dzień dobry... i co dalej? Psychologia ludzkiego przeznaczenia*, REBIS, Poznań 1998, s. 489.

² w języku angielskim TA – *transactional analysis*

³ H. Knapp, *Komunikacja w terapii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.

⁴ E. Sapir, *Kultura, język, osobowość*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1978;
B.L. Whorf, *Język, myśl i rzeczywistość*, Wydawnictwo KR, Warszawa 2002.

⁵ E. Berne, *Dzień dobry... i co dalej?*, op. cit., s. 14

się w manierę maskowania intelektualnej niepewności dłużyznami, niejasnością wywodów, czy pseudonaukowymi dywagacjami. Przeświadczenie Berne'a było zatem zgodne z tym, o czym pisał swego czasu – jakże trafnie – Artur Schopenhauer, charakteryzując styl niektórych naukowców: „Aby ukryć niedostatek rzeczywistych myśli, budują sobie niektórzy imponujący aparat długich, złożonych słów, zawikłanych banałów, niekończących się okresów, nowych i niesłyszanych wcześniej wyrażań, z czego powstaje możliwie trudny i uczenie brzmiący żargon. Jednakowoż niczego nam to wszystko nie mówi: człowiek nie chwytą żadnej myśli, nie czuje, żeby przybyło mu choćby odrobinę wiedzy; można jedynie westchnąć: *klekot młyna słyszę doskonale, tylko mąki nie widzę*; albo też nie dostrzegam nazbyt wyraźnie, jakie ubogie, pospolite, płaskie i prostackie poglądy kryją się za tym bombastycznym stylem”⁶. Wartość prostoty języka AT dobitnie ujął Thomas Harris – jeden z uczniów Berne'a – stwierdzając: „Słownictwo analizy transakcyjnej jest precyzyjnym narzędziem terapii, ponieważ za pomocą języka, który każdy może zrozumieć, opisuje sprawy, które rzeczywiście istnieją, mówi o realnych doświadczeniach, które naprawdę zdarzyły się w życiu rzeczywiście istniejących ludzi”⁷. Można powiedzieć, że częste kolokwializmy języka AT zostały wykorzystane w służbie klientów i ich terapeutów. Mają służyć temu, aby każdy był zdolny do własnej analizy oraz analizy swoich transakcji z innymi ludźmi. Zabieg ten stworzył jednak wiele dodatkowych trudności zarówno translatorskich, jak i nastęrczył wielu kłopotów osobom poznającym dopiero wspomnianą teorię, dla których może stanowić ona prawdziwie leksykalną dżunglę, pełną hermetycznych zwrotów, czy egzotycznych lub dziwacznych określeń.

Stąd słownik ten został adresowany głównie do nich. Przed tłumaczem staje w takiej sytuacji niebagatelne zadanie przybliżenia potocznych, często hermetycznych kulturowo pojęć, które nie mają w języku docelowym swoich prostych i oczywistych odpowiedników. Stąd zdarzające się czasem nieścisłości, niejednoznaczności, czy wręcz przekłamania. O problemach, jakie może rodzić używanie amerykańskich kolokwializmów w AT i zwrotów slangowych pisze William L. Mundy⁸. Z kolei niejednoznaczność wielu kategorii transakcyjnych, szczególnie w relacji do terminologii psychoanalitycznej, w szeroki sposób została opisana przez Theodore B. Noveya⁹. A trzeba tu zauważyć, że psychoanaliza zmagą się przecież z podobnego rodzaju problemami¹⁰. Sam Berne nie zawsze precyzuje w sposób ścisły używane przez siebie pojęcia, dając czasem jedynie ich mniej lub bardziej dokładny opis. Marta Cichocka i Anna Suchańska słusznie odnoszą się do tego zagadnienia stwierdzając: „Jakkolwiek Berne nie odwołuje się do wcześniejszych koncepcji psychologicznych, a niektórzy transakcjoniści wręcz ostentacyj-

⁶ za: T. Gabiś, *Przegląd niemiecki* (VII), „Arkana”, nr 6, 2009, s. 120.

⁷ T.A. Harris, *W zgodzie z tobą i z sobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 8–9.

⁸ W.L. Mundy, „*You Know... or Do You?*”, „*Transactional Analysis Journal*”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 216–219.

⁹ T.B. Novey, *Basic Definitions*, „*Transactional Analysis Journal*”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 156–157.

¹⁰ Bruno Bettelheim w swojej książce *Freud i dusza ludzka* (J.Santorski & Co., Warszawa 1994) pokazuje, jak dalece różnice translatorskie mogą zmieniać interpretacje pojęć psychoanalitycznych.

nie odcinają się od teoretycznego dorobku psychologii, łatwo odnaleźć związki wprowadzonych przez nich terminów z funkcjonującymi w psychologii pojęciami i kategoriami¹¹. Zauważają również, iż stosowana praktyka analizy transakcyjnej wykracza obecnie daleko poza Berne'owską, klasyczną już i tradycyjną, wersję. „Stąd też wynikają pewne rozbieżności w sposobie definiowania niektórych pojęć i stosowania ich w terapii¹². Pierwotna koncepcja Berne'a ulegała też kolejnym interpretacjom, modyfikacjom i zmianom dokonywanym przez jej naśladowców. Niektóre z pojęć rozumiane są obecnie nieco odmiennie, nadawano im całkowicie nowe znaczenie lub tworzono niespotykane dotąd neologizmy. Przykładem może być tu chociażby rozumienie przez Erica Berne'a tak ważnego terminu w AT jakim jest gra, w zestawieniu z definicją zaproponowaną przez Vanna Joinesa. W konsekwencji dynamiczny rozwój analizy transakcyjnej spowodował, że niektóre teksty odbiegają tak dalece od tradycyjnego kanonu tej koncepcji, iż trudno byłoby niejednokrotnie uznać je jeszcze za analizę transakcyjną. Szczególnie wtedy, gdy podejmuje się łączenia AT z innymi szkołami terapii lub określonymi współczesnymi nurtami kulturowymi. W nielicznych wypowiedziach pojawiają się nawet mniej lub bardziej zawoalowane groźby, że jeżeli analiza transakcyjna nie podda się procesom przemian, to w sposób nieuchronnie przestanie istnieć. Stąd próby stworzenia swoistego sedna (rdzenia) wspomnianej teorii, a niektórzy z autorów, którzy odeszli nieco od jej pierwotnych założeń mają ochotę po-nownie do nich powrócić¹³. W gronie analityków transakcji, np. z jednej strony Bruce'a R. Loria, a z drugiej Claude'a M. Steinera, toczyła się swego czasu polemika na temat przyszłego kształtu AT, paradygmatu tej szkoły psychoterapii, czy wpływów współczesnych trendów filozoficzno-kulturowych na obecny jej kształt¹⁴. Nie będziemy rozstrzygać tych dylematów. Nie takie jest zadanie słownika. Wskazujemy jedynie literaturę, za pośrednictwem której można się z tymi stanowiskami zapoznać¹⁵.

Autor podejmujący próbę uporządkowania wspomnianych terminów transakcyjnych w postaci słownika staje przed podobnie niełatwym wyzwaniem.

W opracowaniu korzystano głównie z osiągalnej polskojęzycznej literatury przedmiotu, ale także z opracowań w języku angielskim¹⁶ czy niemieckim¹⁷ oraz z dostępnego

---

¹¹ M. Cichocka, A. Suchańska, *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, s. 30.

¹² M. Cichocka, A. Suchańska, *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 66.

¹³ por. K. Woods, *The Stroking School Of Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37 nr. 1 2007, s. 32–34; C.M. Steiner, L. Campos, P. Drego, V. Joines, S. Ligabue, G. Noriega, D. Roberts, E. Said, *A Compilation Of Core Concepts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 182–191.

¹⁴ B.R. Loria, *Whither Transactional Analysis: Obsolescence Or Paradigm Shift?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 192–200.

¹⁵ B.R. Loria, *A Rejoinder To Steiner's Response*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 203–204; Steiner C. M., *A Response To Loria*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 201–202.

¹⁶ np. I. Stewart, V. Joines, *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*. Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

¹⁷ L. Schlegel, *Handwörterbuch der TA*, Herder, Freiburg 1993.

w internecie (dzięki BehaveNet ® Inc.), amerykańskiego słownika klinicznego, Clinical Capsules™ Terminology of Behavioral Health Care¹⁸. Wraz z rozwojem AT zaczęły pojawiać się różnorodne, mniej lub bardziej udane, próby standaryzacji słownictwa analizy transakcyjnej. Na trudności w tłumaczeniu szeregu pojęć transakcyjnych z języka angielskiego na niemiecki zwraca uwagę m.in. Elisabeth Feuersenger¹⁹ apelując jednocześnie o ujednoczenie, w miarę istniejących możliwości, dotychczasowego nazewnictwa. Trudno jednak uznać te przedsięwzięcia za w pełni zadowalające.

Również na ostatniej praskiej konferencji Europejskiego Towarzystwa Analizy Transakcyjnej (EATA) w roku 2010 Harry Tyrangiel w swoim programowym i jakże charakterystycznie brzmiącym wystąpieniu, którego tytuł można przetłumaczyć jako: „Co on chce oznajmić, gdy mówi – Dzień dobry”²⁰, nawiązał w oczywisty sposób do książki Erica Berne’a *Dzień dobry... i co dalej?*²¹. Znamienne jednak, że w dalszej części wywodu autor kwestionuje powszechne rozumienie wielu dotychczasowych pojęć transakcyjnych (np. redecyzja, gry, pozwolenie itd.), ukazując je we własnej, egzystencjalnej perspektywie²². Nie będziemy pojawiających się tu w trudności i wątpliwości mnożyć oraz o nich pisać, wskażemy jedynie na pewne reguły, jakimi kierowano się w prezentowanym słowniku.

Przyjęto zatem regułę, aby nie mnożyć ilości haseł poza konieczne potrzeby. Niektóre z pojęć były bardzo różnie tłumaczone na język polski, podano zatem ich rozmaite wersje, a także pierwowzory w języku angielskim lub w innych językach. Prezentowane hasła nie są definicjami w ścisłym sensie. W szeregu wypadków trudno byłoby bowiem takie definicje stworzyć, głównie z powodu dalekiej od naukowych rygorów niejednoznaczności wielu pojęć i odmienności interpretacyjnych. Większość pozycji bibliograficznych dotyczy artykułów w czasopismach. Tam bowiem znaleźć można wiele inspirowanych pomysłów i rozwiązań, hipotez roboczych i badań naukowych, których trudno doszukać się w pozycjach książkowych ograniczających się jakże często wyłącznie do wykładu podstawowych zagadnień analizy transakcyjnej. Czasem wskazano też tekst źródłowy zarówno w czasopiśmie amerykańskim, jak i niemieckim – aby zwiększyć jego dostępność dla czytelnika. Tak się stało np. w przypadku świetnego artykułu Leonharda Schlegela, wskazującego na niedoceniane wartości samej analizy transakcyjnej²³. W przypadku zdecydowanej większości haseł znajdują się stosowne odnośniki pozwalające na porównania i na sięgnięcie również do innych terminów pokrewnych oraz wytworzenie w ten sposób swoistej mapy pojęciowej (*mind mapping*) analizy transakcyjnej. Na możliwość tworzenia tego rodzaju powiązań w formie schematów graficznych,

---

¹⁸ <http://www.behavent.com/capsules/mainframe.htm>.

¹⁹ E. Feuersenger, *Appel einer leidenden Übersetzerin*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 3, 2000, s. 143–147.

²⁰ niem. „Was hat er gesagt nachdem er „Guten Tag“ gesagt hat”.

²¹ E. Berne, *Dzień dobry... i co dalej?* Dom Wydawniczy, REBIS, Poznań 1998.

²² H. Tyrangiel, *Auf Skype mit Eric Berne*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 4, 2010, s. 237–251.

²³ L. Schlegel, *Was ist Transaktionsanalyse?*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 1–2, 1997, s. 5–30.

L. Schlegel, *What Is Transactional Analysis?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 4, 1998, s. 269–287.

które umożliwiają lepsze zrozumienie struktury analizy transakcyjnej, zwraca uwagę Julie Hay²⁴. Stąd też prezentowany słownik, czasem bardziej w sposób dosłowny, zasługuje na miano przewodnika niż tradycyjnego opracowania leksykalnego. Każdy niemal słownik charakteryzuje się jedną wyróżniającą go cechą – wszystkie hasła sprawiają wrażenie równorzędnych. Można odnieść podobne wrażenie także w przypadku niniejszego opracowania. W rzeczywistości jednak niektóre z zamieszczonych tu pojęć mają znaczenie o wiele większe od pozostałych, będąc wręcz swoiście rozumianymi znakami firmowymi tej koncepcji (np. *stan Ja*, *gra*, *skrypt* itd.). Można rzec: konstytuują niejako tę dziedzinę refleksji psychologicznej. Jak je rozpoznać? Niezawodnym sposobem ich zauważenia jest wielkość bibliografii, która im towarzyszy. Inne kategorie pojawiają się w literaturze przedmiotu okazjonalnie, sporadycznie, a nawet unikatowo. Uznano jednak, że również i one godne są odnotowania. Wiele innych pojęć posiada swoje, różne od transakcyjnego, zwyczajowe znaczenia, np. *Wielka Mama*, *gumka*, *rola*, *siła*, *aktywność*, *reaktywność* i wiele jeszcze innych. Przedstawiono niektóre jednostki kliniczne, choć daleko nie wszystkie, jakie opisywane są w literaturze przedmiotu, z powodu dużych czasem różnic interpretacyjnych, które nie pozwalały na sformułowanie jednoznacznej i niebudzącej wątpliwości definicji.

Zamieszczono również tylko te wybrane metody badawcze i diagnostyczne, które bezpośrednio wyrastają z analizy transakcyjnej. Pominięto natomiast skale, modele, czy kwestionariusze stosowane wprawdzie niekiedy na szkoleniach lub treningach analizy transakcyjnej lub pojawiające się w publikacjach, ale o rodowodzie nie wiążącym się bezpośrednio z tą właśnie koncepcją (np. Kwestionariusz FIRO–B opracowany przez Willa Schutza, Skala Adaptacji – Innowacji – KAI i szereg innych). W niektórych wypadkach trzeba było dokonać różnego rodzaju arbitralnych rozstrzygnięć. Dla przykładu: w niektórych opracowaniach *Dziecko Przystosowane* jest tożsame z pojęciem *Dziecka Podporządkowanego*. Inne publikacje uważają *Dziecko Podporządkowane* jako funkcjonalną składową *Dziecka Przystosowanego*. Rozdzielono zatem obie te kategorie. A dalej, jak wiadomo szczególne trudności ujawniają się w obrębie pojęć skryptowych np. dla wielu autorów zakazy i nakazy są jasnymi i konkretnymi kategoriami, dla innych są tożsame z terminami: *Poganiacz* i *Hamulec*. Można niekiedy spotkać się z sytuacją, gdy za transakcje komplementarne uznaje się głównie relacje typu Rodzic – Rodzic, Dorosły – Dorosły itd. Inni, w tym sam E. Berne²⁵, kwalifikują tu też transakcje pochodzące z innych stanów *Ja*, np. Rodzic–Dziecko dzieląc je na typ I oraz typ II. Uhonorowano zatem wybór tego autora. Jedną z form strukturalizacji czasu najczęściej określana jest w polskich publikacjach jako „aktywność”, na zasadzie prostej translacji angielskiego terminu – *activity*. Znajdujemy jednak lepsze, trafniej oddające istotę tego zjawiska określenie – procedury²⁶. Postanowiono jednak pozostać przy hasle „aktywność”, uznając, że poszukujący znaczenia owego terminu czytelnik nie będzie czuł się zdezoriento-

---

²⁴ J. Hay, *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 32–36.

²⁵ E. Berne, *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 25.

²⁶ E. Berne, *W co grają ludzie?*, op. cit., s. 30–35.

wany częściej napotykać w literaturze przedmiotu pierwsze z określeń. Trzeba wyraźnie powiedzieć, że użycie pojęcia „rakiet system” (*racket system*) brzmi nieco dziwnie. Niemniej przyjęło się w naszej ojczystej literaturze, stąd zaakceptowano stan istniejący. Z całą pewnością określenie „siatka uczuć zastępczych” wydaje się o wiele bardziej trafne. Wyraźnie jednak nie znalazło akceptacji u naszych rodzimych tłumaczy. Tak więc w przypadkach wątpliwych przyjęto wersję pojęcia pojawiającego się najczęściej w polskich opracowaniach. Choć i w tym wypadku można mieć szereg wątpliwości. Przez dłuższy czas w polskiej literaturze przedmiotu funkcjonowało pojęcie „głask” dla określenia jednostki społecznego wsparcia. Od pewnego czasu coraz bardziej sukcesywnie zastępuje je słowo „strouk”, a nawet „strok”, wskazując wyraźnie na angielskie pochodzenie – jest transkrypcją angielskiego słowa, a takie zapożyczenia się w języku polskim zdarzają. W moim przekonaniu najlepszy jest „znak rozpoznania”, bo brzmi najbardziej neutralnie, niesie w sobie istotne znaczenie i w tekstach naukowych brzmi chyba najlepiej. Jediną wadą jest długość i dwuczłonowość, stąd też od niego odstąpiono. Zdecydowano się zatem na wyminięcie pierwszego (głask), jako oddzielnego hasła, a na szersze omówienie drugiego z pojęć (strouk) uznając, iż stwarza lepsze możliwości ukazania zarówno pozytywnych znaków interpersonalnego zauważenia oraz akceptacji, jak i tych, które mają charakter negatywny. Natomiast słowo „głask” posiada jednoznacznie pozytywne konotacje. Sformułowanie „negatywny głask” brzmi co najmniej dziwnie. Pojawiają się też pojęcia stosunkowo nowe, jak np. „dyskontowanie”, które sukcesywnie zastępuje hasło: „nierozpoznanie”, choć może równie dobrze być tłumaczone w sposób dosłowny jako: „odrzućcie”²⁷.

W sumie czytelnik obok kategorii podstawowej otrzymuje cały repertuar pojęć równoważnych spotykanych w polskiej literaturze. Należy jeszcze wyjaśnić, że hasła odnoszące się niejako do osób, ich stanów Ja lub ról transakcyjnych jako nazwy własne, rozpoczynają się dużymi literami, natomiast wszystkie inne pojęcia, głównie te, które dotyczą samych zachowań oznaczone zostały literami małymi. Zrezygnowano z prezentacji niektórych pojęć nieostrych znaczeniowo. Przykładowo na jednym ze szkoleń Claude Steiner operował pojęciem Dorosłego Krytycznego przeciwstawiając go strukturze Rodzica Krytycznego, która to kategoria, jego zadaniem, odgrywa wyłącznie rolę negatywną. Na zadawane pytania dotyczące odmienności między obydwiema terminami, nie potrafił wskazać jednak przekonujących różnic, stwierdzając jedynie, że omawiana *differentia specifica* „wyraża się w tonie głosu”²⁸. Coraz częściej pojawiające się od roku 1997 w literaturze transakcyjnej ujęcia uwzględniające podejście postmodernistyczne pomieszczono w jednym tylko hasle: „wrażliwość konstruktywistyczna”, uznając, że najlepiej oddaje ono sens omawianego zagadnienia. W prezentowanej bibliografii podano dokładnie numery stron, gdzie odnaleźć można dany termin i ewentualnie porównać z jego rozumieniem w pozostałych pozycjach. Uwzględniono także w miarę możliwości coraz popularniejszą netografię.

---

²⁷ M. Matkowski, *Nierozpoznanie*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 59–70.

²⁸ Claude Steiner, Szkolenie „Dwa dni z Claudem Steinerem”, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010.

Na koniec powiedzmy jeszcze, że opracowania tego rodzaju leksykonu nigdy nie można uznać za przedsięwzięcie skończone. Analiza transakcyjna stanowi w obecnej chwili zbyt obszerny i dynamiczny kierunek poszukiwań, aby w jakimkolwiek momencie uznać taki projekt za gotowy i nie wymagający zmian, ulepszeń czy uzupełnień. Jednocześnie trzeba zauważyć, że jest to pierwsze opracowanie tego typu na naszym rynku wydawniczym, stąd pełne uzasadnienie znaleźć może sentencja starożytnych Rzymian – *omnia principia parva sunt*²⁹.

Jarosław Jagieła

---

²⁹ Każde początki są skromne.

A

adaptacja osobowości

---

ang. *personality adaptation*

Pojęcie zaproponowane w kontekście analizy transakcyjnej przez Paula Ware'a i rozwinięte oraz uzupełnione później przez Vanna Joinesa. Odnosi się do jednej z sześciu głównych rodzajów adaptacji mających miejsce w dzieciństwie danej osoby i odnoszących się do tego, jak przetrwać oraz zaspokoić oczekiwania swoich rodziców. Osobowość może zatem zawierać adaptację:

- schizoidalną;
- paranoidalną;
- antyspołeczną;
- pasywno-agresywną;
- obsesyjno-kompulsywną;
- histrioniczną.

Osobowość danej jednostki może zawierać kilka form adaptacji i na skutek tego faktu dany człowiek może znajdować się w konkretnym miejscu spektrum zdrowia psychicznego: od zdrowia do psychozy. Należy dodać, że inni autorzy uzupełnili powyższą listę o kolejne przejawy adaptacji (np. symbiotyczną, narcystyczną, autodestrukcyjną itd.).

zob. skrypt

Harman M.J., *Personality Adaptations and Adults from Alcoholic Homes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 21, nr 1, 1991, s. 31–35.

Joines V., *Using Redecision Therapy with Different Personality Adaptations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 3, 1986, s. 152–160.

Joines V., *Diagnosis and Treatment Planning Using A Transactional Analysis Framework*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 3, 1988, s. 189–185.

Ware P., *Personality Adaptations (Doors to Therapy)*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 11–19.

White J.D., White T., *TA Psychohistory: Adapting, Scripting, and Cultural Scripting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 3, 1974, s. 5–17.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/personalityadaptation.htm>

Agens

---

ang. *Agens*

Osoba inicjująca grę lub transakcję.

zob. gra, Respondent, transakcja.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 24, 27.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 127–129.

aktywność, praca, procedury

---

ang. *activity*

Jedna z form strukturalizacji czasu, inicjowana z reguły przez Dorosłego i przejawiająca się różnego rodzaju zachowaniami w rzeczywistości oraz chęcią osiągnięcia jasno uzgodnionego celu. Sprawdzianem, w sensie psychologicznego działania, jest sprawność, natomiast kryterium materialnym – efektywność. Transakcje mają charakter zadaniowy, nie należy ich więc utożsamiać np. z rozrywką czy zabawą.

zob. rozrywka, strukturalizacja czasu, zabawa.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 30–35.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 140–141.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 219–220.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 91–92.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 52.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 90–91.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 114–115.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/activity.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=49

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Album Rodzinny

---

ang. *The Family Album*

Procedura terapeutyczna zaprojektowana przez Pata Noveya, której celem jest pobudzenie pamięci i fantazji przeszłych doświadczeń oraz dokonanie wglądu we wczesno-dziecięce decyzje mające wpływ na skrypt, służąc w ten sposób poszerzeniu aktualnej autonomii, rozwiązaniu problemów i wyborowi bardziej konstruktywnego stylu życia.

zob. skrypt, wczesne decyzje.

Novey P., *The Family Album*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 2, 1999, s. 149–154.

analiza funkcjonalna, model funkcjonalny

---

ang. *functional analysis, functional model*

Informuje, jakie funkcjonalne role w procesie skryptowym odgrywają poszczególne stany Ja i jak są używane oraz wyrażane, np. poprzez Rodzica Kontrolującego, Dziecko Naturalne, Dziecko Zbuntowane itd. W tradycyjny sposób funkcjonalne stany Ja na diagramie Venna podzielone są z reguły liniami pionowymi.

zob. analiza strukturalna, diagram Venna, stany Ja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 32.

Cox M., *The Relationship between Ego State Structure and Function: A Diagrammatic Formulation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 1, 1999, s. 49–58.

Joines V.S., *Differentiating Structural and Functional*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 377–380.

Loffredo D.A., *The Relationships among Ego States, Locus of Control, and Dogmatism*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 171–173.

Oller-Vallejo J., *In Support Of The Second-order Functional Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 3, 2002, s. 178–183.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 29–50.

Peck H.B., *Structure, Function and Nonsense: A Guide to the Perplexed*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 205–208.

Porter N., *Functional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 272–273.

Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 21–29.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 19–36.

Temple S., *Das Functional-Fluency-Modell in der Pädagogik – der neueste Stand*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2007, s. 76–88.

Trautmann R.L., Erskine R.G., *Ego State Analysis: A Comparative View*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 178–185.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/functionalmodel.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/function.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

analiza gier, klasyfikacja gier

---

ang. *game analysis, game rating*

Obejmuje opis, klasyfikacje, stopień intensywności i badanie ukrytych transakcji, jakie mają miejsce z punktu widzenia Agensa w czasie prowadzonych gier.

zob. Agens, gra.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 48–54, 59–51.

Graff R.H., *A Game Transactional Analysts Play*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 3, 1976, s. 263–267.

Grzesiuk L., *Zaburzenia zachowania w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej*, (red.) M. Szostak, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1980, s. 151–154.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 211–212.

Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkó-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 206–207.

Kratochvil S., *Podstawy psychoterapii*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003, s. 268–270.

Pankowska D., *Wykorzystanie analizy transakcyjnej w pracy nauczyciela*, [w:] *Rozpoznania i szkice pedagogiczne*, (red.) D. Jankowski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2005, s. 63–66.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 70–76.

Samek T., *Nowa analiza transakcyjna w podnoszeniu jakości życia*, [w:] „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Seria: Psychologia”, t. III, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1994, s. 94–95.

Summerton O., *Game Analysis in Two Planes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 4, 1992, s. 210–215.

Summerton O., *The Development of Game Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 3, 2000, s. 207–218.

Woods K., *Projective Identification and Game Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 228–231.

Woods K., *The Defensive Function of the Game Scenario*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 94–97.

Zalcman M.J., *Game Analysis and Racket Analysis: Overview, Critique, and Future Developments*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 1, 1990, s. 4–19.

analiza osobowości

---

ang. *personality analysis*

Jeden z czterech głównych działów AT (obok analizy transakcji, analizy struktury czasu, analizy skryptu) pozwalający na badanie stanów Ja.

zob. analiza transakcyjna, stan Ja.

Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszko-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 194–199.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 14–33.

Samek T., *Nowa analiza transakcyjna w podnoszeniu jakości życia*, [w:] „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Seria:Psychologia”, t. III, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1994, s. 93–94.

analiza rakiety uczuciowej

---

ang. *racket analysis*

Obejmuje analizę uczuć, procesów myślenia i reakcji fizycznych, które jako siatka uczuć zastępczych przejawiają się w społecznych transakcjach oraz poprzez które dana osoba buduje swoje spostrzeżenia, interpretacje i doświadczenia.

zob. rakietka uczuciowa.

Erskine R.G., Zalcman M.J., *The Racket System: A Model for Racket Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 1, 1979, s. 51–59.

Zalcman M.J., *Acceptance Speech for the Eric Berne Memorial Scientific Award for the Racket System and Racket Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 5–7.

Zalcman M.J., *Game Analysis and Racket Analysis: Overview, Critique, and Future Developments*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 1, 1990, s. 4–19.

analiza skryptu

---

ang. *script analysis*

Jeden z czterech głównych działów AT (obok analizy osobowości, analizy transakcji, analizy struktury czasu,) zajmujący się badaniem scenariusza życia jednostek i grup społecznych.

zob. analiza transakcyjna, skrypt.

- Caracushansky S.R., *Down To Our Mythical Roots*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 1, 1992, s. 21–31.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. II, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 54–55, 59.
- Conning E., *Child Play Therapy from a Transactional Analysis Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 4, 1998, s. 341–346.
- English F., *Whither Scripts?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 294–303.
- Hartman F.R., *A Systematization of Families of Archetypes for Script Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 295–303.
- Hine J., *Dissociation: A Case Study*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 207–219.
- Johnson L.M., *Imprinting: A Variable in Script Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 110–115.
- Kratochvil S., *Podstawy psychoterapii*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003, s. 267–268.
- Loria B.R., *Structure Determinism and Script Analysis: A Bringing Forth of Alternative Realities*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 2, 1995, s. 156–168.
- Magee J.J., *A Family Systems Context for Life-Script Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 326–329.
- McKenna J., *Stroking Profile: Application to Script Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 4, 1974, s. 20–24.
- Nuttall J., *Script Analysis And Change in The Rosarium Philosophorum*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 3, 2003, s. 231–245.
- Pankowska D., *Wykorzystanie analizy transakcyjnej w pracy nauczyciela*, [w:] *Rozpoznania i szkice pedagogiczne*, (red.) D. Jankowski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2005, s. 66–69.
- Papadopoulou B.V., *Scripts and Counterscripts: The Life and Death of Julien Sorel in Stendhal's Le Rouge et le Noir*, „Orbis Litterarum”, vol. 63, 2008, s. 110–132.
- Peck H.B., *Structure, Function and Nonsense: A Guide to the Perplexed*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 205–208.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 13, 102–119.
- Salole R.M., *Case Formulations: Comparison Of Transactional Analysis Script Analysis And The Patient's Plan Diagnosis Method*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 2, 2001, s. 114–121.
- Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 52–66.
- Samek T. *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 45–47.
- Samek T., *Nowa analiza transakcyjna w podnoszeniu jakości życia*, [w:] „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Seria: Psychologia”, t. III, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1994, s. 97–99.

analiza strukturalna, model strukturalny

---

ang. *structural analysis, structural model*

Informuje, jakie jest myślenie, odczuwanie i działanie jednostki, wyrażające się odpowiednimi stanami Ja lub obejmuje analizę i treść aktywności tych stanów w czasie ujawniających się transakcji. W diagramie Venna strukturalne stany Ja podzielone są z reguły liniami poziomymi.

zob. analiza funkcjonalna, diagram Venna, stan Ja.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 31, 527.
- Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 18–22.
- Boyd H.S., *Second-Order Structure in the Child*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 5–10.
- Cox M., *The Relationship between Ego State Structure and Function: A Diagrammatic Formulation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 1, 1999, s. 49–58.
- Haimowitz C., *Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 1, 1975, s. 42–50.
- Hartmann F., *A Systematization of the Defense Modes for Structural Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 150–158.
- Hohmuth A.V., Gormly A.V., *The Racket System and Structural Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 238–240.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 41–42.
- Joines V.S., *Differentiating Structural and Functional*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 377–380.
- Kahn-Schneider J., *Second Order Structure of the Parent It's Use in Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 295–296.
- Kratochvil S., *Podstawy psychoterapii*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003, s. 264–265.
- Nicolas J.M., Ulschak F.L., *Transactional Analysis of Valuational Statements*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 163–169.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 29–50.
- Roark M.L., Vlahos S., *An Analysis of the Ego States of Battered Women*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 3, 1983, s. 164–167.
- Samek T., *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 10–25.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 30–38.
- Stuntz E.C., *Multiple Chairs Technique*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 29–32.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 14–19.

Thunissen M., *The Structural Development of the Child Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 143–151.

Trautmann R.L., Erskine R.G., *Ego State Analysis: A Comparative View*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 178–185.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/structuralanalysis.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

analiza struktury czasu

---

ang. *time structural analysis*

Jeden z czterech głównych działów AT (obok analizy osobowości, analizy transakcji, analizy skryptu) zajmujący się sposobami psychologicznego wykorzystania czasu przez człowieka. Obejmuje: wycofanie, rytuały, aktywność, rozrywki, gry i intymność.

zob. analiza transakcyjna, strukturalizacja czasu

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s.71–73.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 11–15.

Boyd L.W., Boyd H.S., *Caring and Intimacy as a Time Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 281–283.

Cowles-Boyd L., Boyd H.S., *Play as a Time Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 5–7.

Fox E.M., *The Behavior Matrix: A New View of Time Structuring*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 153–157.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 87–94.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 13, 50–54.

Samek T., *Analiza transakcyjna*. Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 42–51.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 4, 87–95.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 107–121.

http://www.analysetransactionnelle.fr/101?page_id=49

analiza transakcji, analiza właściwa

---

ang. *transactions analysis*

Jeden z czterech głównych działów AT (obok analizy osobowości, analizy struktury czasu, analizy skryptu) zajmujący się badaniem pojedynczych transakcji lub ich ciągów przy pomocy diagramów transakcyjnych.

zob. analiza osobowości, analiza skryptu, analiza struktury czasu, transakcja.

- Aluise J.J., *Transactional Analysis as a Tool for Assessing Interpersonal Relationships*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 265–270.
- Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 24–29.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. II, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 54, 58.
- Grzesiuk L., *Zaburzenia zachowania w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej*, (red.) M. Szostak, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1980, s. 148–151.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 106.
- Kratochvil S., *Podstawy psychoterapii*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003, s. 265.
- Lankton S.R., Lankton C.H., Brown M., *Psychological Level Communication in Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, No 4, 1981, s. 287–299.
- Nicolas J.M., Ulschak F.L., *Transactional Analysis of Valuational Statements*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 163–169.
- Pankowska D., *Wykorzystanie analizy transakcyjnej w pracy nauczyciela*, [w:] *Rozpoznania i szkice pedagogiczne*, (red.) D. Jankowski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2005, s. 60–63.
- Psychoterapia. Praktyka. Podręcznik akademicki*, (red.) L. Grzesiuk, Wydawnictwo Psychologii i Kultury ENETEIA, Warszawa 2006, s. 498, 514–515.
- Psychoterapia. Teoria. Podręcznik akademicki*, (red.) L. Grzesiuk, Wydawnictwo Psychologii i Kultury ENETEIA, Warszawa 2005, s. 221–224.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 34–42.
- Samek T., *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 29–33.
- Samek T., *Nowa analiza transakcyjna w podnoszeniu jakości życia*, [w:] „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Seria: Psychologia”, t. III, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1994, s. 95–97.
- Siwek B., *Próba klasyfikacji relacji transakcyjnych zachodzących w toku lekcji*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 161–162.

Solomon C., *Transactional Analysis Theory: The Basics*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 1, 2003, s. 15–22.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 44–63.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzwaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 48–53.

analiza transakcyjna, AT³⁰

---

ang. *transactional analysis, TA*

Zgodnie z definicją przyjętą przez Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej (ITAA) analiza transakcyjna to teoria osobowości i systematycznej psychoterapii służąca osobistemu rozwojowi i zmianie.

Według definicji E. Berne’a analiza transakcyjna to:

- system psychoterapii oparty na analizie pojedynczych transakcji oraz ich serii, które zachodzą podczas sesji terapeutycznej;
- teoria osobowości oparta na badaniu specyficznych stanów Ja;
- teoria aktywności społecznej oparta na rygorystycznym podziale transakcji posiadających skończoną i wyczerpującą liczbę kategorii wynikających ze specyficznych stanów Ja;
- analiza poszczególnych transakcji za pomocą diagramów transakcyjnych (tzw. analiza transakcyjna właściwa).

Podstawowe założenia filozoficzne tej koncepcji mówią, że:

- ludzie są OK.;
- każdy człowiek w zależności od swoich możliwości ma zdolność do myślenia;
- ludzie sami decydują o swoim przeznaczeniu i decyzje te mogą się zmieniać.

Synonimem zdrowia psychicznego jest w AT osoba autonomiczna, realizująca założone przez siebie cele, podejmująca odpowiedzialne decyzje w swoim życiu, spontaniczna, świadoma i zdolna do nawiązywania bliskich relacji z innymi ludźmi.

Analiza transakcyjna dzieli się na cztery rodzaje analiz:

- analizę osobowości (*personality analysis*);
- analizę transakcji (*transactional analysis*);
- analizę struktury czasu (*time structural analysis*);
- analizę skryptu (*script analysis*);

Szkoły psychoterapii transakcyjnej dzielą się z kolei na:

- klasyczną (*classic school TA*);
- redecyzji (*redecision school TA*);
- Cathexis (*Cathexis school TA*);
- pozostałe szkoły (*beyond the ‘three schools TA’*).

---

³⁰ Uwaga: skrót AT w języku angielskim oznacza trening asertywności.

Julie Hay wyróżnia jeszcze takie szkoły AT jak: konstruktywistyczna, typu *co-creative*, czy szkoła relacyjna.

zob. Berne Eric, cathexis, Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej redeczyja, siatka Berna.

- Barnes G., *Retrieving a Flourishing Psychotherapy: A Transactional – Cybernetic Meditation on Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 3, 2000, s. 233–247.
- Barrow G., *Wonderful World, Beautiful People: Reframing Transactional Analysis As Positive Psychology*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 3, 2007, s. 206–209.
- Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, s. 30.
- Clary T., *Transactional Analysis: An Enlightened Expansion for the Future*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 37–40.
- Dzickanowski Cz., *Człowiek wygrany w psychologii humanistycznej*. rozdz. I. *Berne i jego analiza transakcyjna*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Białystok 1988, s. 9–54.
- Ernst K., *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1991, s. 135–141.
- Gregoire J., *Criteria for Defining the Boundaries of Transactional Analysis Fields of Application*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 4, 1998, s. 311–320.
- Hartman F., *TA is Not a Secondary Systematic Framework*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 1, 1979, s. 2–5.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 18–38.
- Jagięła J. *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 78, 118–119.
- Jagięła J., *Analiza transakcyjna – perspektywy aplikacji pedagogicznych*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*. (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 17–41.
- Jagięła J., *Psychopatologiczne aspekty analizy transakcyjnej*, [w:] *Zagadnienia pedagogiki specjalnej*, (red.) A. Siedlaczek-Szwed, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2004, s. 125–146.
- Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkó-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 193–194, 207–208.
- Karpman S.B., *The Politics of Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 68–76.
- Loria B.R., *A Rejoinder To Steiner's Response*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 203–204.
- Loria B.R., *Whither Transactional Analysis: Obsolescence Or Paradigm Shift?* „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 192–200.

- McGrory J.E., *Script Theory in Transactional Analysis: A Historical Review*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 367–370.
- Moiso C.M., *The Commitments*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 1, 1995, s. 75–76.
- Muller U., *Old Roots Revisited: Reassessing the Architecture of Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 41–51.
- Price D.A., *The Social-Psychological Roots of Transactional Analysis: Exchange as Symbolic Interaction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 212–215.
- Rath I., *Developing a Coherent Map of Transactional Analysis Theories*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 4, 1993, s. 201–215.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 5–13.
- Rueckberg B.G., *Psychohistory and Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 345–348.
- Schlegel L., *Grundriß der Tiefenpsychologie. Die transaktionale Analyse nach Eric Berne und seinen Schülern*, Francke, Monachium 1979.
- Schlegel L., *Was ist Transaktionsanalyse?*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 1–2, 1997, s. 5–30.
- Schlegel L., *What Is Transactional Analysis?* „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 4, 1998, s. 269–287.
- Schmid B., *Intuition of the Possible and the Transactional Creation of Realities*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 21, nr 3, 1991, s. 144–154.
- Shmukler D., *Reflections On Transactional Analysis In The Context Of Contemporary Relational Approaches*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 2, 2001, s. 94–102.
- Solomon C., *Transactional Analysis Theory: The Basics*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 1, 2003, s. 15–22.
- Steiner C.M., *A Response To Loria*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 201–202.
- Steiner C.M., *Thirty Years of Psychotherapy and Transactional Analysis in 1,500 Words or Less*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 1, 1995, s. 83–86.
- Steiner C., Campos L., Drego P., Joines V., Ligabue S., Noriega G., Roberts D. Said E., *A Compilation Of Core Concepts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 182–191.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 3, s. 271–288.
- Strojnowska B., *Analiza transakcyjna w zastosowaniu do małżeństw*, „Zagadnienia Wychowawcze a Zdrowie Psychiczne”, nr 2, 1978, s. 44–55.
- Tudor K., *Transactional Analysis Intragration: A Metatheoretical Analysis for Practice* „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 4, 1996, s. 329–340.
- Woollams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, Dexter, Michigan 1978.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/psychorx/ta.htm>
<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

antyskrypt, antyscenariusz, scenariusz życia poza skryptem

---

ang. *anti-script*

Odwrotna intencja skryptu zaprzeczająca jego dyrektywom, zachowująca jednak posłuszeństwo wobec jego nakazów. Odwrócenie zamysłu programu nie zmienia jednak faktu, że ów program w dalszym ciągu istnieje, stwarzając czasem tylko iluzję autonomii.

zob. skrypt, nakaz, autonomia.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 140, 171–172, 527.

Cellini H.R., Young O.F., *Anti-Script: Cure or Curse?* „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 274.

Cichońska M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 35.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo UAM, Poznań 1992, s. 117–119.

Mutuszka E., *Anti-Script as a Therapeutic Tool*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 275–277.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis.*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 145–147.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/antiscript.htm>
<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

antyteza gry

---

ang. *game antithesis*

Informacja o ukrytym, przeciwnym do tezy, przebiegu wydarzeń, uświadamiająca, że mamy do czynienia z grą, a nie operacją.

zob. gra, operacja.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 48.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

antyteza skryptowa

---

ang. *script antithesis*

Sformułowana wprost komenda zaprzeczająca rodzicielskiemu nakazowi, prowadząca do chwilowego lub trwałego uwolnienia od wymogów destrukcyjnego skryptu i przynosząca tymczasowe wyzwolenie wewnętrzne tzw. wycięcie.

zob. nakaz skrypt, wycięcie.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?* Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.

aparatus skryptowy

---

ang. *script apparatus*

Zespół siedmiu wspólnych elementów tworzących skrypt, na który składają się wg Erica Berne'a:

- zapłata lub klątwa;
- nakazy lub hamulce;
- prowokacje lub zachęta;
- slogan przeciwskryptu;
- wzorzec lub program;
- impuls lub demon;
- antyskrypt, czyli klątwołamacz.

zob. antyskrypt, demon, hamulec, nakaz, klątwa, klątwołamacz, program, prowokacja, skrypt, wzorzec, zachęta, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 140–174, 530.

Sprietsma L.C., *A Winner Script Apparatus*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 45–51.

Archaeopsyche

---

neologizm

Stan Ja odpowiadający za najbardziej archaiczne i regresywne elementy osobowości. Termin tożsamy z pojęciem Dziecka.

zob. Dziecko, stan Ja.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961.

Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkó-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 197.

atrybucje

---

ang. *attribution*

Oczekiwania przekazywane dziecku przez rodziców i dotyczące tego, kim dziecko ma być oraz jakich zachowań się od niego oczekuje, aby zasłużyło na ich aprobatę.

zob. skrypt.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 81–84.

Holby M.E., *You Become What I Take To Be: R.D. Laing's Work On Attribution As Injunction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 4, 1973, s. 25–28.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 76.

Steiner C., *Scripts People Live. Transactional Analysis of Life Scripts*, Grove Press Inc. New York 1974, s. 61–62.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 127–128.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/attribution.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

autentyczność, kongruencja

---

ang. *congruence*

Obok autonomii istotna cecha zdrowej osobowości, charakteryzująca osoby wygrywające, przeżywające siebie w sposób realistyczny i będące w zgodzie z sobą oraz z innymi. Bywa czasem utożsamiana ze spontanicznością.

zob. spontaniczność, uczucia autentyczne, Wygrywający.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 24.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 47–48.

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

autonomia

---

ang. *autonomy*

Niezależność myślenia, przeżywania i zachowania, wyrażająca się poprzez:

- świadomość (*awareness*);
- spontaniczność (*spontaneity*);
- intymność (*intimacy*);

a także dodawaną przez niektórych autorów:

- odpowiedzialność (*responsibility*).

Autonomia jest bardziej reakcją na aktualną sytuację niż na przeszłe przekonania skryptowe zdeterminowane oczekiwaniami rodziców. Można jednak ulec iluzji autonomii, gdy brak jest świadomości urojeń i złudzeń wynikających z kontaminacji Dorosłego przez pozostałe stany Ja.

zob. Dorosły, intymność, kontaminacje, spontaniczność, stan Ja, świadomość.

Bary B.B., *Values, Hedonism, Autonomy?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 179–181.

Baute P., *Intimacy and Autonomy are not Enough (Is TA a Middle-Class Tranquilizer?)*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 170–173.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 197–198.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 163–167.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 193–199.

Borris N., *Beraten mit Spiritualität, Compassion und Autonomie*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 2, 2007, s. 158–163.

Denton J., *‘Gegenspieler’ – ‘Folgenspieler’: Imprinting and Autonomy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 264–266.

Hagehülsmann H., *Wie autonom ist Autonomie*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2005, s. 48–50.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 19.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 116–118

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 337–343.

Jordan W., *Aspekte der Autonomie und Beziehungsfähigkeit*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 3, 2003, s. 181–206.

Kandathil G., Kandathil C., *Autonomy: Open Door to Spirituality*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 24–29.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 7.

Samek T., *Analiza transakcyjna. Centrum Terapii Alkoholizmu*. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 67–73.

Schulz K-H., *Melancholie-Autonomie?* „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 2, 2011, s.84–97.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 6.

van Beekum S., Krijgsman B., *From Autonomy to Contact*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 52–57.

Wallenwein U., *Betrachtungen zur transaktionsanalytischen Autonomie*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2004, s. 16–25.

Whitney N.J., *A Critique of Individual Autonomy as the Key to Personhood*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 210–212.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/autonomy.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=60

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

autopsychoterapia transakcyjna

---

ang. *auto-psychotherapy transaction, transactional autopsychotherapy*

Samodzielna i wszechstronna analiza własnych stanów Ja, prowadzonych transakcji i gier oraz ujawniających się elementów skryptowych, a w konsekwencji do zmiany irracjonalnych postaw i zachowań oraz wzmacnianie, a także włączanie do transakcji Dorosłego.

zob. Dorosły, gra, stan Ja, skrypt, transakcja, zmiana.

Siek S., *Autopsychoterapia*, Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, Warszawa 1985, s. 278–295.

<http://www.wordinfo.info/words/index/inf>

autoreparentaż, autoreparentage

---

ang. *self-reparenting*

Samodzielne rozpoznanie przez klienta negatywnych cech uwewnętrznionego obrazu rodzicielskiego, kontakt i obserwacja innych postaci rodzicielskich, dialog między poszczególnymi stanami Ja, a w konsekwencji zaprogramowanie lub wzbogacenie przeszłych przekazów powstałych w relacji z rodzicami.

zob. rearentaż, Rodzic, stan Ja.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 65.

B

badanie rzeczywistości

---

ang. *reality testing*

Podstawowa funkcja Dorosłego polegająca na oddzieleniu bodźców wewnętrznych od zewnętrznych. Dzięki badaniu rzeczywistości nie dochodzi do pomylenia obiektywnego postrzegania świata z subiektywnymi wyobrażeniami.

zob. Dorosły.

Fhanér S., *Słownik psychoanalizy*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1996, s. 21–22.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 15.

bank danych

---

ang. *database*

Funkcjonalna część Dorosłego gromadząca przetworzone informacje płynące z innej części Dorosłego, określanej komputerem, jak również dane płynące od Rodzica i Dziecka.

zob. Dorosły, Dziecko, komputer, Rodzic.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 44–47.

bank strouków, bank głasków

---

ang. *stroke bank*

Zbiór przeszłych wspomnień strouków, które mogą być ponownie przypomniane i użyte.

zob. strouk

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/strokebank.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Bazowe Stany Funkcjonalne Ja

---

ang. *The Basic Functional Ego States*

W oparciu o koncepcję trzech stadiów rozwojowych: przywiązanie –indywiduacja – separacja, Jorge Oller-Vallejo wyodrębnił trzy bazowe funkcjonalne stany Ja:

- Rodzic Dający Opiekę (*Caregiving Parent*)
- Dorosły Dokonujący Indywiduacji (*Individuating Adult*)
- Dziecko Otrzymujące Opiekę (*Caregetting Child*)

zob. stan Ja.

Oller-Vallejo J., *Freudian Agencies, Psychic Organs, And Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 1, 2006, s. 20–24.

Oller-Vallejo J., *Integrative Analysis of Ego State Models*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 4, 1997, s. 290–294.

Oller-Vallejo J., *Neurological Substrata Of The Basic Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 1, 2005, s. 52–61.

Oller-Vallejo J., *The Ego States And The Three Basic Functions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 167–171.

Oller-Vallejo J., *Three Basic Ego States: The Primary Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 162–167.

Berne Eric (10.05.1910–15.07.1970)

---

właściwie: *Eric Leonard Bernstein*

Twórca analizy transakcyjnej. Urodził się w Montrealu jako jedno z dwojga dzieci Davida Bernsteina i Sary Gordon, emigrantów żydowskich z Polski i Rosji. Ukończył w roku 1935 studia medyczne na Uniwersytecie McGilla. Po studiach przeniósł się do Stanów Zjednoczonych. W czasie drugiej wojny światowej służył w marynarce USA jako psychiatra. Jego pierwsze prace poświęcone analizie transakcyjnej sięgają początków lat pięćdziesiątych ubiegłego stulecia. Koncepcja AT zyskała szybko uznanie i licznych kontynuatorów. Autor wielu artykułów i szeregu książek. W Polsce ukazały się dotychczas trzy jego książki: *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, *Seks i kochanie* oraz *Dzień dobry... i co dalej?.* Założyciel Międzynarodowego Towarzystwa Analizy Transakcyjnej (ITAA), które co roku przyznaje nagrodę jego imienia (*Eric Berne Memorial Scientific Award*).

zob. analiza transakcyjna, Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej

Boyce M., *Before, During and After Berne*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 33–34.

Callaghan V.L., *Old and New Legends*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 35–36.

- Cheney W.D., *Eric Berne: Biographical Sketch*, „Transactional Analysis Journal”, nr 1, vol. 1, 1971, s. 14–22.
- Concannon J.P., *My Introduction to Eric Berne*, „Transactional Analysis Journal”, nr 1, vol. 1, 1971, s. 60–61.
- Cramer R.M., *Eric Berne: Annotated Bibliography*, „Transactional Analysis Journal”, nr 1, vol. 1, 1971, s. 23–29.
- Dusay J.M., *Eric Berne: Contributions and Limitations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 41–45.
- Dusay J.M., *Eric Berne's Studies of Intuition 1949–1962*, „Transactional Analysis Journal”, nr 1, vol. 1, 1971, s. 34–44.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 319–323.
- Jorgensen H.I., Jorgensen E.W., *A Selection from a Biography of Eric Berne*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 176–181.
- Kratochvil S., *Podstawy psychoterapii*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003, s. 263–264.
- Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 227–228.
- Stewart I., *Eric Berne – Key Figures in Counselling & Psychotherapy Series*, SAGE Publications Ltd., London 1992.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham, England and Chapel Hill, North Carolina, USA, 2009, s. 283–292.

<http://www.ericberne.com/>

bezwonny zapach

---

ang. *odorless odor*

Jeden z irracjonalnych i ukrytych czynników umożliwiających funkcjonowanie oraz podtrzymywanie skryptu.

zob. Dzielny Schizofrenik, fascynacja i imprinting, Mały Faszysta plastyczność twarzy, przedzapłon i wypalenie, ruchome Ja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 316–319.

biblioterapia transakcyjna

---

ang. *transactional bibliotherapy, transactional reading therapy*

Jedna z metod terapii wykorzystywana w analizie transakcyjnej dla poszerzenia świadomości klientów poprzez czytanie książek analityków transakcji, głównie w celu opa-

nowania języka i pojęć tej koncepcji. Stanowi często przygotowanie do dalej prowadzonej psychoterapii.

zob. świadomość.

Cellini H.R., Young O.F., *Bibliotherapy in Institutions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr. 4, 1976, s. 407–409.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 237.

bieg życia, droga życia, przebieg życia

---

ang. *life course*

Kolejne fakty i zdarzenia mające miejsce w życiu danej osoby. Na bieg życia mają wpływ następujące czynniki:

- dziedziczność (*heredity*),
- zdarzenia zewnętrzne (*external events*),
- skrypt (*script*),
- autonomiczne decyzje (*autonomous decisions*).

Bieg życia informuje na temat tego, co tak naprawdę działo lub aktualnie dzieje się w życiu danej osoby, w odróżnieniu od skryptu, który jest planem zapoczątkowanym we wczesnym dzieciństwie.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 527.

Bühler Ch., *Bieg życia ludzkiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.

Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 115–116.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/lifecourse.htm>

<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

bioskrypt

---

ang. *bioscript*

Bioenergetyczny i somatyczny poziom funkcjonowania organizmu. Pojęcie powstałe z połączenia pojęcia skryptu oraz koncepcji zbroi charakteru. Wskazuje, w jaki sposób energia życiowa jest kanalizowana i strukturalizowana skryptowo, zarówno na poziomie psychicznym („charakter”), jak i na poziomie ciała („zbroja”)³¹ oraz jakie zachodzą między nimi wzajemne, złożone relacje.

---

³¹ zbroja – to niewyrażone emocje, które uległy stłumieniu w postaci napięć mięśniowych w ciele; pojęcie to wprowadził austriacki psycholog, psychiatra i seksuolog Wilhelm Reich (1897–1957).

zob. skrypt.

Cassius J. i in., *Horizons in Bioenergetics, New Dimensions in Body – Mind Psychotherapy*, Promethean Publications. Memphis 1980.

Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 67–75.

Cornell W., *Wake Up ‘Sleepy’: Reichian Techniques and Script Intervention*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 2, 1975, s. 144–147.

Jagięła J., *Bioskrypt w pracy nauczyciela kultury fizycznej*. [w:] *Biokulturowe uwarunkowania rozwoju, sprawności i zdrowia*. (red.) J. Rodziewicz-Gruhn. Wydawnictwo WSP w Częstochowie, Częstochowa 2003, s. 434–443.

Lenhardt V., *L’Analyse Transactionelle*, RETZ, Paris 1980.

Lenhardt V., *Bioscripts*, [w:] *Transactional Analysis. The State of the Art. A European Contribution* (red.) E. Stern, Foris Publications 1994, s. 89–106

Matkowski M. *Proces skryptowy i koncepcja miniskryptu*. [w:] J. Santorski (red.), *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1995, s. 81–88.

Błazen

ang. *The Clown*

Rola wiecznego wesołka, człowieka niepotrafiącego zachowywać się poważnie i na serio. U takich osób dominuje stan Dziecka; unikają one poważnych aspektów życia przez niedopuszczanie do głosu Dorosłego i Rodzica.

zob. Dziecko, Dorosły, Rodzic, wyłączenia.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 233.

---

bodziec, bodziec transakcyjny, (s)

ang. *transactional stimulus*

Czynnik o charakterze werbalnym albo pozawerbalnym inicjujący transakcję lub grę.

zob. gra, reakcja, transakcyjna transakcja.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 24.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 82.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/stimulus.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

bycie nie OK.

---

ang. *being not OK., not OK. words*

Określenie oznaczające tyle co: „bycie nie w porządku”, jako wyraz pierwotnego braku rodzicielskiej akceptacji.

zob. pozycja życiowa.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532.

Porter N., *What Do We Mean by I'm OK, You're OK?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 116–117.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 242.

Roberts D.L., *Contracting for Peace – The First Step in Disarmament*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 4, 1984, s. 229–230.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010.

Woods K., *Okness As It Pertains To The Manic Defense*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 124–127.

Woods K., Woods M., *Some Reflections On Simple Okness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 66–68.

bycie OK.

---

ang. *being OK., OK. words*

Określenie oznaczające tyle co: „bycie w porządku”, jako wyraz pierwotnej rodzicielskiej akceptacji.

zob. pozycja życiowa.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532.

Hoyt M.F., *Is Being 'In Recovery' Self-Limiting?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 222–223.

Porter N., *What Do We Mean by I'm OK, You're OK?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 116–117.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 242.

- Roberts D.L., *Contracting for Peace – The First Step in Disarmament*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 4, 1984, s. 229–230.
- Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010.
- Woods K., *Okness As It Pertains To The Manic Defense*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 124–127.
- Woods K., Woods M., *Some Reflections On Simple Okness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 66–68.

cathexis, rozkład energii

---

ang. *cathexis*

Konstrukcja teoretyczna zaproponowana przez Erica Berne’a dla określenia zmian między poszczególnymi stanami Ja. Jest to też nazwa własna jednej ze szkół psychoterapii AT (*Cathexis School*) oraz instytutu zajmującego się analizą transakcyjną założonego przez Jaqui Lee Schiff. Praca psychoterapeutyczna, praktykowana przez przedstawicieli Cathexis, dotyczyła głębokich zaburzeń psychicznych, w tym głównie schizofrenii i odbywała się poprzez reparendaż.

zob. stan Ja, analiza transakcyjna, reparendaż.

- Barnes G., *About Energy Metaphors I: A Study of Their Selection, Defense, and Use in Berne’s Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 2, 1999, s. 96–108.
- Barnes G., *About Energy Metaphors II: A Study of Schiff’s Applications*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 3, 1999, s. 186–197.
- Barnes G., *About Energy Metaphors III: Basic Conceptual Issues*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 4, 1999, s. 237–249.
- Jacobs A., *Theory as Ideology: Reparenting and Thought Reform*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 39–55.
- Lankford V., *A Reparented Daughter’s Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 31–34.
- Mellor K., *Reframing and Integrated Use of Redeciding and Reparenting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 10, 1980, s. 204–212.
- Nishikawa K., *The Orientation Of Psychic Energy Cathexis In Ego States: An Expanded Egograms Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 199–204.
- Novey T., *Commentary on Jacob’s „Theory as Ideology: Reparenting and Thought Reform”*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 55–56.

Rawson D., *Cathexis: Brief Therapy in a Residential Setting*, [w:] *Transactional Analysis Approaches to Brief Therapy*, (red.) K. Tudor, SAGE Publications Ltd., London 2006, s. 99–102.

Robinson J., *Reparenting in a Therapeutic Community*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 88–94.

Schiff J., i inni, *Cathexis reader*, Harper & Row, Publisher, Inc., New York, 1975.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 48–49.

Weiss L., *The Ethics of Parenting and Reparenting in Psychotherapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 57–59.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/cathexis.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

cel gry

---

ang. *goal of a game*

Rezultat, do którego zmierzają kolejne posunięcia w grze.

zob. gra, notacja gry, posunięcia w grze.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 65.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

cienki zakaz

---

ang. *gossamer injunction*

Subtelnie zakamuflowany i restrykcyjny zakaz, z pozoru przypominający pozwolenie.

zob. pozwolenie, zakaz.

Alden M., *The Gossamer Injunction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 321–324.

cukierek

---

ang. *candy*

Przejaw zdystansowania się wobec drugiej osoby, przy jednoczesnej, pozornie demonstrowanej akceptacji. Może przejawiać się przez przesłodzenie.

zob. przesłodzenie strouk.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 87.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*. Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 86.

Steiner C.M., *Games Alcoholics Play. The Analysis of Life Scripts*, Grove Press, New York 1971.

Cykl BAR

---

ang. *The Cycle BAR*

Model, zaprojektowany przez Julie Hay, pozwalający na zrozumienie i zapamiętanie cyklu zamknięcia³² w błędnym kole systemu rakiet, wyrażający się sekwencją:

- przekonania (*beliefs*);
- działanie (*actions*);
- wzmocnienie (*reinforcement*).

zob. Cykl PRO, przekonania, system rakiet.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 167–168.

Cykl PRO

---

ang. *The Cycle PRO*

Model, zaprojektowany przez Julie Hay, pozwalający na przerwanie błędnego koła systemu rakiet wyrażający się sekwencją:

- pozytywne przekonania (*positive beliefs*);
- umiejętne działania (*resourceful actions*);
- dobre wyniki (*OK. outcomes*).

zob. Cykl BAR, przekonania, system rakiet.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 168–169.

Cykl Psychoterapii

---

ang. *The Cycles of Psychotherapy*

Model psychoterapii, doradztwa i superwizji, zaprojektowany przez Gordona Hewitta, składający się z czterech faz:

---

³² słowo *bar* oznacza w języku angielskim kratę.

- kontakt – graniczny warunek: kontrakt (*contact – boundary condition: contract*);
- treść – graniczny warunek: decyzja lub redecyzja (*content – boundary condition: decision or redecision*);
- utwalenie – graniczny warunek: integracja (*consolidation – boundary condition: integration*);
- wniosek – graniczny warunek: zakończenie lub ponowne zaangażowanie (*conclusion – boundary condition: termination or reengagement*).

W każdej fazie pojawia się warunek graniczny, określający ważne zadania i gotowość do osiągnięcia następnego etapu, jak również skutki oraz konsekwencje przedwczesnego przejścia do fazy następnej.

zob. decyzja, kontrakt, redecyzja, superwizja, transakcyjna.

Hewitt G., *Cycles of Psychotherapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 3, 1995, s. 200–207.

Cykl Rozwoju

---

ang. *The Cycle of Development*

Model spiralnego wzrostu człowieka, zaprojektowany przez Pamelę Levin-Landheer, składający się z kolejnych scen rozpoczynających się w dzieciństwie i powtarzających się przez całe życie. Poszczególne sceny składające się z: istnienia, myślenia, badania, rozwoju tożsamości, rozwoju umiejętności, integracji, przetwarzania. Odniesione są do odpowiednich stanów Ja i wskaźników ich identyfikacji oraz powiązane są ze strokami i kluczowymi transakcjami.

zob. stan Ja, strouk, transakcja.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 262–271.

Levin-Landheer P., *The Cycle of Development*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 129–139.

czas docelowy, czas zdarzenia, (CD)

---

ang. *goal time*

Czas wyznaczony wystąpieniem określonych wydarzeń i kończący się osiągnięciem danego celu.

zob. strukturalizacja czasu.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 261–263, 527.

czas zegarowy, czas ustalony, czas kalendarzowy, (CZ)

---

ang. *clock-time*

Czas wyznaczony według kalendarza lub zegara.

zob. strukturalizacja czasu.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 261–263, 527.

czynnościowe strouki

---

ang. *action strokes*

Niewerbalne znaki rozpoznania wyrażające się konkretnym działaniem, np. uważne słuchanie kogoś, bycie empatycznym czy też okazywanie sympatii, miłości, lub zainteresowania.

zob. Kolczatki, plastikowe strouki, strouk, Puszki.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010.

D

decyzja

---

ang. *decision*

Wybór podejmowany w pełni świadomie i autonomicznie w stanie Dorosłego, mający kluczowe znaczenie w analizie transakcyjnej jako proces zapoczątkowujący zmiany w życiu oraz w przebiegu terapii. Często utożsamiany w sposób zawężający z decyzją skryptową.

zob. decyzja skryptowa, Dorosły.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 34.

Goulding R., Goulding M., *Injunctions, Decisions, and Redecisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 41–48.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 162.

Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Wydawnictwo Zakonu Pijarów, Kraków 1993, s. 31–32.

Suchańska A., *Trójkąt dramatyczny i gry ratownicze*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 84.

Woollams S.J., *Decision Scale*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 209–212.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/decision.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

decyzja skryptowa, wczesna decyzja

---

ang. *script decision, early decision*

Wczesnodziecięcy wniosek i postanowienie odnoszące się do siebie, innych ludzi oraz jakości samego życia, stanowiące najlepszy dostępny środek przetrwania w świecie i zaspokojenia swoich potrzeb. Decyzja ta powstaje jednak w granicach dziecięcego sposobu odczuwania Małego Profesora oraz ograniczonego rozpoznawania rzeczywistości, rozstrzygając ostatecznie w ten sposób na długie lata o skrypcie jednostki.

zob. Mały Profesor, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 527, 530.

Campos L.P., *Empowering Children: Primary Prevention of Script Formation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 1, 1986, s. 18–23.

Emerson P., *Changing Your Own Children's Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 119–121.

Goulding R.L., *Decisions in Script Formation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 62–63.

Greve B., *Protocol Fantasy and Early Decision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 57–60.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 80–81.

McClendon R., Kadis L.B., *Shame and Early Decisions: Theory and Clinical Implications*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 2, 1994, s. 130–138.

Mundy W.L., *Physical Exam and Script Decision – One Hour*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 13–16.

Osnes R.E., Clarke J.I., *The Developmental Minithon*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 71–82.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 75–76.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 141–145.

Woollams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, Dexter, Michigan 1978, s. 152–155.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/decision.htm>
http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=56

dekontaminacja, odkontaminowanie

---

ang. *decontamination*

Proces odwrotny do kontaminacji polegający na identyfikacji, ustaleniu granic oraz oddzieleniu poszczególnych stanów Ja wraz odzyskiwaniem władzy i kontroli przez Dorosłego.

zob. Dorosły, kontaminacja.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 312–321.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 31.

Stuntz E.C., *Multiple Chairs Technique*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 29–32.

Vanderburgh J., *Decontaminating Competition*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 324–326.

demon

---

ang. *demon*

Błazeński lub tragiczny, nadnaturalny szept i impuls Rodzica, adresowany do Dziecka zawartego w Dziecku (DzDz), unieważniający różnego rodzaju wysiłki i starania w walce ze skryptem, oraz prowadzący do nieprzystosowanych, a czasem wręcz katastrofalnych w konsekwencji skutków.

zob. aparat skryptowy Rodzic, Dziecko w Dziecku, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 159–158, 337–339, 527–528.

depresja

---

ang. *depression*

W analizie transakcyjnej depresja rozumiana jest, w uproszczony sposób, jako porażka Dziecka w dialogu pomiędzy Dzieckiem a Rodzicem.

zob. Dziecko, Rodzic.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.

- Cox M.O., *Depressive Life Scripts in American Folk Literature*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 222–226.
- Kapur R., *Depression: An Integration of TA and Psychodramatic Concepts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 2, 1987, s. 29–34.
- Lester D., *Depression and Fears of Individuation and Attachment*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 21, nr 4, 1991, s. 118–119.
- Maggiore A.R., *A Case of Severe Depression*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 2, 1987, s. 38–43.

deskrypcja

---

ang. *description*

Proces przepracowania i pozbycia się destrukcyjnego skryptu w wyniku terapii.

zob. skrypt.

- Erickson M., *The Case of Barbie: An Ericksonian Approach to the Treatment of Anorexia Nervosa*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 1, 1985, s. 85–92.
- Erskine R.G., Clarkson P., Goulding R.L., Groder M.G., Moiso C., *Ego State Theory: Definitions, Descriptions, and Points of View*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 6–14.
- Goulding M.M., *Sadomasochism in Psychotherapy with Nonpsychotic Clients: Comments on Ken Woods's 'The Danger of Sadomasochism in the Reparenting of Psychotics'*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 55–56.
- Putnam J., *Reflections of an Integrative Psychotherapist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 4, 1996, s. 289–292.
- Zechin R., *Social Rapo Description And Cure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 4, 1973, s. 18–21.

Diagnostyczny Pięciobok, Pentagon

---

ang. *The Diagnostics Pentagon*

Model diagnostyczny pozwalający na rozpoznanie, odróżnienie i zdefiniowanie pięciu możliwych rezultatów terapii w odniesieniu do:

- zmiany skryptu
- robienia postępów
- dezintegracji
- pozbycia się złudzeń
- zmiany kontrskryptu

Każdy z tych wymiarów ma własne ramy odniesienia oraz motywację w szukaniu lub unikaniu zmiany.

zob. kontrskrypt, ramy odniesienia, skrypt.

Clarkson P., *Script Cure? – A Diagnostic Pentagon of Types of Therapeutic Change*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 3, 1988, s. 211–219.

diagnoza behawioralna

---

ang. *behavioral diagnosis*

Obserwacja zachowania, informująca, w jakich aktualnych stanach Ja znajduje się dana osoba. Termin tożsamy z diagnozą zachowania w pojęciu diagnozy transakcyjnej.

zob. diagnoza transakcyjna.

Brennan T., McClenaghan J.C., *The Transactional Behavior Questionnaire*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 52–55.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/behavioraldiagnosis.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

diagnoza transakcyjna

---

ang. *diagnosis of a transaction*

Rozpoznawanie pojedynczych sytuacji, zjawisk, zachowań i procesów pozostających w obrębie zainteresowań analizy transakcyjnej. Obejmuje:

- diagnozę zachowania – dotyczącą słów, tonacji głosu, gestów, postawy ciała, wyrazu twarzy danej osoby świadczących o określonych stanach Ja, transakcjach, grach i skrypcie;
- diagnozę społeczną – badanie, w jaki sposób dana osoba przy pomocy swoich stanów Ja wchodzi w relacje interpersonalne ze stanami Ja innych ludzi;
- diagnozę historyczną – analizę przeszłych doświadczeń i zachowań danej osoby dotyczących najczęściej dzieciństwa, a mających wpływ na jej obecnie przejawiane stany Ja oraz transakcje, gry i posiadany skrypt.
- diagnozę fenomenologiczną – rozpoznawanie określonych stanów Ja poprzez wgląd w siebie i doświadczanie przeżyć z przeszłości, a także wynikających stąd transakcji, gier oraz skryptu.

zob. gry, skrypt, stany Ja, transakcje.

Brennan T., McClenaghan J.C., *The Transactional Behavior Questionnaire*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 52–55.

Christoph B., *Diagnose und Intervention bei Kontrktstörungen*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2002, s. 72–80.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. II, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 51–59.

- Grünewald-Zemsh G., *Das Kleine Projekt; erste Ergebnisse, erste Perspektiven*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 3, 2004, s. 169–163.
- Hoyt M.F., *Psychodiagnosis of Personality Disorders*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 2, 1989, s. 101–113.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 20.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 39–46.
- Woollams S.J., *Decision Scale*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 209–212.
- Wouters A., Smale G., *Diagnosis with Million's Personality System: Implications for Transactional Analysis Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 2, 1990, s. 118–127.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/socialdiagnosis.htm>
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/historicaldiagnosis.htm>
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/phenomenological.htm>
- <http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Diagram Analizy Strouków

---

ang. *The Stroke Pattern Analysis Chart*

Graficzna prezentacja stosowanych wcześniej lub aktualnie strouków w celu identyfikacji ich dynamiki i typowych wzorców w relacjach rodzinnych, przyjacielskich, czy zawodowych oraz pozwalająca na późniejszą redecyzję.

zob. redecyzja, strouk.

Snyder L., *Stroke Pattern Analysis Chart*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 310–311.

Diagram Psychologicznych Głodów

---

ang. *The Psychological Diet Chart*,

Graficzna prezentacja pozwalająca na rozpoznanie zaniedbanego obszaru głodów (potrzeb) w formie mapy codziennej diety psychologicznej i powiązanych z tym strouków, oraz na opracowanie planu działania w celu ich zaspokojenia

zob. głody, strouk.

Meredith K., *Stroke–O–Graph: The Psychological Diet Chart*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 3, 1986, s. 161–164.

Diagram Venna, diagram R-D-Dz

---

ang. *The Venn Diagram, The Diagram P-A-C*

Graficzna prezentacja zależności między Rodzicem, Dorosłym i Dzieckiem, i zachodzących na tej podstawie transakcji; najbardziej znany symbol analizy transakcyjnej.

zob. Dorosły, Dziecko, Rodzic.

Blakeney R., *A TA-System Model for Management*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 259.

Ernst F.H., *The Diagrammend Parent – Eric Berne Most Sygnificant Contribution*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 1, 1971, s. 49–58.

Kleinewiese E., *TA with Children: Visual Representation Model of the Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 259–263.

dialog wewnętrzny

---

ang. *internal dialogue*

Proces komunikacji między poszczególnymi stanami Ja danej osoby.

zob. stan Ja.

Belk B., *Alley Dialogue*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1973, s. 26–28.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy*, Crove Press, Inc., New York 1961.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 157.

Diament Dramatyczny

---

ang. *The Script Drama Diamond*

Graficzny model romboidalny, zaprojektowany przez Grahama Barnesę, pozwalający na ukazanie natury ludzkich relacji i wzorów zachowań poprzez przedstawienie wzajemnych zależności między przypisanymi przez rodziców i później zaadaptowanymi w dzieciństwie pozycjami życiowymi a skryptem.

zob. pozycja życiowa, skrypt.

Barnes G., *On Saying Hello: The Script Drama Diamond and Character Role Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 22–32.

Diament Dyspozycji

---

ang. *The Available Diamond*

Graficzny model romboidalny, zaprojektowany przez Julie Hay jako rozszerzona o postawy, emocje i zachowania wersja zagrody OK. Pozwoliło to na wyodrębnienie szeregu typów ludzi charakteryzujących się poszczególnymi kombinacjami cech:

- Męczennik (*The Martyr*): postawa +-, zachowanie -+, emocje --;
- Zręda (*The Moaner*): postawa +-, zachowanie --, emocje -+;
- Despota (*The Bully*): postawa -+, zachowanie +-, emocje -
- Poszkodowany (*The Sufferer*): postawa -+, zachowanie --, emocje +-;
- Dobroczyńca (*The Do-Gooder*): postawa --, zachowanie +-, emocje -+;
- Nieudacznik (*The No-Hoper*): postawa --, zachowanie -+, emocje +-.

zob. pozycja życiowe, zagroda OK

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 71–75.

Dobra Wróżka

---

ang. *The Fairy Godmother*

Pozytywny aspekt Rodzica w Dziecku (RDz) matki, który również formułuje Rodzica w Dziecku (RDz) jej syna i kieruje jego konstruktywnym skryptom. Negatywnym odpowiednikiem w skrypcie destrukcyjnym jest Matka – Wiedźma.

zob. Matka-Wiedźma, Rodzic w Dziecku.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 149.

Stuthridge J., *Inside Out: A Transactional Analysis Model Of Trauma*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 4, 2006, s. 270–273.

Doktor Q

---

ang. *The Doctor Q*

Symboliczna postać analityka skryptów komplementarna do osoby Pat-pacjenta. Czasem utożsamiana w sposób symboliczny z osobą samego Erica Berne'a.

zob. Pat-pacjent.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 370.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 148–149.

Barnes G., *Not Without The Couch: Eric Berne On Basic Differences Between Transactional Analysis And Psychoanalysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 1, 2007, s. 41–50.

Dorosły, stan Ja-Dorosły, D, D₂

---

ang. *The Adult, The Adult Ego-State, A₂*

Najbardziej racjonalny, autonomiczny oraz obiektywny stan Ja, odpowiadający za dobry kontakt z rzeczywistością, ocenę prawdopodobieństwa zdarzeń i przetwarzanie informacji. Jest to też zespół zachowań, myśli i uczuć będących bezpośrednimi reakcjami na aktualną sytuację, które nie wynikają ani z wpływów rodziców (lub ich wyobrażeń), ani z utrwalonych doświadczeń dzieciństwa.

zob. Neopsyche, stan Ja.

Adams L.W., *Use of TA with Adult Male Prison Inmates: An Evaluation*, „Transactional Analysis Journal”, vol 4, nr 1, 1974, s. 18–19.

Amundson J.K., Parry T.A., *The Willing Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 1, 1979, s. 20–79.

Bergmann L.H., *Significant Adult Decisions of Vietnam Veterans*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 115–120.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 30, 528.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s.80–83.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 76.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987. s. 18–22.

Brady F.N., *Philosophical Links to TA: Hegel and the Concept of the Adult Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 255–258.

Brady F.N., *Philosophical Links to TA: Kant and the Concept of Reason in the Adult Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 252–254.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 32.

Conway A., Clarkson P., *Everyday Hypnotic Inductions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 2, 1987, s. 17–23.

Edelman K.N., *Is Theology Adult?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 1, 1973, s. 50–51.

English F., *I'm OK –You're OK (Adult)*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 416–419.

Fettgather R., *The Relationship of Teacher Adult Ego State to Interactions with Retarded Students*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 2, 1987, s. 35–37.

Gillespie J.A., *Feelings in the Adult Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 69–72.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 99.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*. Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 228–336.

- Krumper M., *Sub-Dividing the Adult: Ac and Aa*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 298–299.
- Kuijt J., *Differentiation of the Adult Ego State: Analytical Adult and Experiencing Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 232–237.
- Levin P., *What Does It Mean To Be An Adult?*, „Transactional Analysis Journal”, Volume 33, nr 1, 2003, s. 76–78.
- Litke J.L., *The Spindle – The Adult In The Teenager*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 4, 1973, s. 11–13.
- Mohr G., *Neopsyche: Wie erwachsen ist das Ich?*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 1–2, 2001, s. 42–59.
- Morris F.R., *Is Theology Adult?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 92–93.
- Ohlsson T., *A ‘Mandala’ Model of the Adult Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 30–38.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 32.
- Retief Y., Conroy B., *Conscious Empowerment Therapy: A Model for Counseling Adult Survivors of Childhood Abuse*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 42–48.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 14–33.
- Rumney A., Steckel T., *Growing Up and Getting Dependency Needs Met as an Adult: Reparenting in Anorexia Nervosa*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 1, 1985, s. 55–61.
- Siek S., *Autopsychoterapia*, Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, Warszawa 1985, s. 293–295.
- Sprietsma L.C., *Adult Ego-State Analysis with Apologies to ‘Mr. Spock’*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12 nr 3, 1982, s. 227–231.
- Steiner C. M., *The Adult: Once Again With Feeling*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr. 1, 2002, s. 62–65.
- Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 26, 33.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 24–25.
- Wieczorek Z., *Struktura osobowości Ja-Dorośli jako czynnik weryfikujący skuteczność nauczania metodami aktywizującymi*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 173–174.
- Wieczorek Z., *Kwestionariusz Mapa Dorosłego (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 186–190.
- Williams J.E., Watson J.R., Walters P.A., Williams J.G., *Construct Validity of Transactional Analysis Ego States: Free Child, Adult, and Critical Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 43–49.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/adultegostate.htm>
<http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/medytacja-nad-doroslym-i-jego-zepsuciem-claude-steiner-2001/42>
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Dorosły Analityczny

---

ang. *The Analytical Adult*

Funkcjonalny aspekt Dorosłego wyrażający się logicznym zbieraniem danych, rozwiązywaniem problemów, definiowaniem oraz organizowaniem rzeczywistości.

zob. Dorosły, funkcjonalny Dorosły.

Kuijt J., *Differentiation of the Adult Ego State: Analytical Adult and Experiencing Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 232–237.

Dorosły Doświadczający

---

ang. *The Experiencing Adult*

Funkcjonalny aspekt Dorosłego wyrażający się gotowością do współpracy, elastycznością, odpowiedzialnością i stanowczością.

zob. Dorosły, funkcjonalny Dorosły.

Kuijt J., *Differentiation of the Adult Ego State: Analytical Adult and Experiencing Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 232–237.

Dorosły Kreatywny

---

ang. *The Creative Adult, CA*

Funkcjonalny aspekt Dorosłego charakteryzujący się niezależnością potrzeb i twórczą relacją w stosunku do siebie i innych.

zob. Dorosły, funkcjonalny Dorosły.

Oller-Vallejo J., *In Support Of The Second-order Functional Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 3, 2002, s. 178–183.

Dorosły Poetycki

---

ang. *The Poetic Adult*

Funkcjonalny aspekt Dorosłego wyrażający się nastrojowością, lirycznością i romantycznością oraz charakteryzujący się nielinearnym myśleniem.

zob. Dorosły, funkcjonalny Dorosły.

Phelan B.N., Phelan P.E., *The Fully Functioning Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 123–126.

Dorosły Racjonalny

---

ang. *The Rational Adult*

Funkcjonalny aspekt Dorosłego wyrażający się rozsądkiem i dobrym kontaktem z rzeczywistością oraz charakteryzujący się linearnym myśleniem.

zob. Dorosły, funkcjonalny Dorosły.

Phelan B.N., Phelan P.E., *The Fully Functioning Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 123–126.

Dorosły Refleksyjny

---

ang. *The Reflective Adult, RA*

Funkcjonalny aspekt Dorosłego charakteryzujący się autonomią i dążeniem do indywidualności.

zob. Dorosły, funkcjonalny Dorosły.

Oller-Vallejo J., *In Support Of The Second-order Functional Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 3, 2002, s. 178–183.

Dorosły w Dorosłym, DD

---

ang. *The Adult in the Adult*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia część Dorosłego wyrażająca się gromadzeniem oraz opracowywaniem informacji.

zob. Dorosły, komputer, model strukturalny drugiego stopnia, Logos, technika, Zintegrowany Dorosły.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 343–346.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 34–39.

<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

Dorosły w Dziecku, DDz,

---

ang. *The Adult in the Child, A,*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia część Dorosłego zawarta w Dziecku, reprezentująca różnego rodzaju dziecięce strategie badania rzeczywistości oraz twórczego i intuicyjnego rozwiązywania problemów. W analizie funkcjonalnej określany mianem Małego Profesora.

zob. Mały Profesor, model strukturalny drugiego stopnia.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 35.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/adultinchilt.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Dorosły w Rodzicu, DR

---

ang. *The Adult in the Parent*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia przejawia się utrwalonymi praktycznymi instrukcjami rodzicielskimi lub wyobrażeniami ich pragmatycznych oczekiwań. W analizie funkcjonalnej określany czasem mianem Rodzica Praktycznego.

zob. model strukturalny drugiego stopnia.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 34–39.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 32.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/a3.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

dramat rodzinny

---

ang. *family drama*

Powtarzająca się seria wydarzeń rodzinnych kształtująca protokół skryptowy.

zob. skrypt, protokół.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 75, 528.

drzwi do terapii

---

ang. *doors to therapy*

Sekwencja kolejnych kroków terapii, od skontaktowania się i otwarcia „drzwi do terapii” (*open door*), wyznaczenia jej celu i kierunku zmian (*target door*), po unikanie pułapek lub impasu (*trap door*), odniesionych do poszczególnych adaptacji osobowości (histrionicznej, obsesyjno-kompulsywnej, schizoidalnej, antyspołecznej, pasywno-agresywnej i paranoidalnej).

zob. adaptacja osobowości, impas, Trójkąt Terapii.

Ware P., *Personality Adaptations (Doors to Therapy)*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 11–19.

dynamika gry

---

ang. *game dynamics*

Siły napędowe (np. konflikty, deficyty, urazy) popychające do uczestnictwa w grze.

zob. psychodynamika gry.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

dyrektywa skryptowa

---

ang. *script directive*

Elementy wyposażenia skryptu np. sterowniki, wzorce, zapłata itd.

zob. skrypt, aparat skryptowy.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.

dyskontowanie, dewaloryzacja, nierozpoznanie, pomniejszanie, odrzucenie, umniejszenie

---

ang. *discounting*

Koncepcja stworzona przez Aarona i Jacqui Schiffów w roku 1970 i dalej rozwijana przez Kena Mellora i Erica Schiffa. Wyraża się nieświadomym ignorowaniem pewnych informacji umożliwiających rozwiązanie określonego problemu, z którym boryka się dany człowiek. Osoba dyskontująca zupełnie pomija informacje, dyskwalifikuje je lub wierzy i postępuje w taki sposób, jak gdyby niektóre aspekty jej samej, innych ludzi, bądź sytu-

acji były mniej znaczące niż pokazuje to rzeczywistość. Wpływ tych elementów rzeczywistości jest zwykle celowo umniejszany, aby utrzymywać znajome sobie ramy odniesienia, prowadzić gry, realizować skrypt, czy wymusić lub podtrzymywać transakcje symbiotyczne z innymi osobami. Pomniejszanie pewnych cech służy przesadnemu wyolbrzymianiu innych. Dyskontowanie, będące wewnętrznym mechanizmem obronnym, rozpoznaje się po zewnętrznym zachowaniu przejawiającym się w strategiach pasywności, prowadzonych grach i odgrywaniu ról w Trójkącie Dramatycznym. Dyskontowanie można opisać w kategoriach obszaru (*area*), typu (*type*) oraz poziomu (*level*), nazywanego też trybem (*mode*). Dyskontowanie przejawiające się w aspekcie samego siebie (*self*), innych osób (*others*) lub realnej sytuacji (*situation*) dotyczy bodźców (*stimulus*), problemów (*problem*) czy opcji (*option*) oraz może być realizowane w odniesieniu do istnienia (*existence*), znaczenia (*significance*), możliwości zmiany (*change possibilities*) lub osobistych zdolności (*personal abilities*).

zob. gry, matryca dyskontowa, pasywność, ramy odniesienia, skrypt, transakcja symbiotyczna, Trójkąt Dramatyczny.

- Babcock D.E., *Teaching Caregivers to Win*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 392–395.
- Bader E., Zeig J.K., *Fifty-Seven Discounts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 133–134.
- Beslija A., *Psychotherapy with Refugees from Bosnia-Herzegovina*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 49–54.
- Campos L.P., *Institutional Discount Structures*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 1, 1975, s. 60–61.
- Chawla P., *Why Employees Exaggerate their Complaints*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 3, 1983, s. 168–171.
- Cierpiąłowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 104–107.
- Donatelli C., *TA and Collection of Delinquent Accounts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 192–195.
- Erskine R.G., *Therapeutic Intervention: Disconnecting Rubberbands*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4 nr 1, 1974, s. 7–8.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 169–176, 286.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 13.
- Jones A.C., *Grandiosity Blocks Writing Projects*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 415.
- Kehler T., *Transactional Analysis Revisited*, Human Development Publications, 1978.
- Macefeld R., Mellor K., *Awareness And Discounting: New Tools For Task/Option-oriented Settings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr. 1, 2006, s. 44–58.

- Matkowski M. *Nierozpoznanie*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 59–70.
- Mellor K., Schiff E., *Discounting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 295–302.
- Novellino M., Nusca M., Moiso C., *Redefining of Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 56–57.
- Pierzchała A., *Źródła, rodzaje i konsekwencje dyskontowania w obliczu sytuacji problemowej w szkolnym funkcjonowaniu ucznia*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2011, s.74–91.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 75.
- Schiff A., Schiff J., *Passivity*, „Transactional Analysis Journal”, nr 1 (1), 1971, s. 71–78.
- Schulze H.S., *Die „Gedrehte Abwertungstabelle”*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2005, s. 51–55.
- Sigmund E., *Conquering the ‘It’ Monster: The Deanthropomorphization of Abusive and Depressive Behavior*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 277–280.
- Sigmund E., *Putting ‘What If?’ Ghosts to Rest*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 265–268.
- Steiner C.M. *Scripts people live. Transactional Analysis of Life Scripts*, Grove Press Inc., 1974.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham 1987, s. 5, 173–180.
- Woolams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, 1978.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/discounting.htm>
- <http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/dyskontowanie-diskontowanie-ken-mellor-i-eric-shiff-1975/55>
- http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=54
- <http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

dyskwalifikacje transakcyjne

---

ang. *transactional disqualification*

Rodzaj transakcji polegający na obniżaniu wartości i deprecjonowaniu źródła informacji, samej informacji, partnera komunikacji lub kontekstu.

zob. transakcja.

Weeks G.R., L’ Abate L., *Paradoks w psychoterapii*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2000, s. 73.

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/dyskwalifikacje-transakcyjne-jako-przejawy-obnizania-wartosci-uczniow-przez-nauczycieli-dr-sylwia-kita/60>

Dziecko, stan Ja-Dziecko, Dz, Dz₂

---

ang. *The Child, The Child ego-state, C₂*

Najbardziej archaiczny stan Ja stanowiący zbiór zachowań, myśli i uczuć odtwarzanych z okresu dzieciństwa danej osoby.

zob. *Archaeopsyche*, stan Ja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 30–31, 528.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 80–83.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 77–78.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 18–22.

Blackstone P., *The Dynamic Child: Integration of Second-Order Structure, Object Relations, and Self Psychology*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 4, 1993, s. 216–234.

Bloomfield B., Goodman G., *A TA Approach to Children's Feelings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 323–325.

Boyd H.S., *Second-Order Structure in the Child*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 5–10.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 32.

Clark B.D., *Empathic Transactions in the Deconfusion of the Child Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 21, nr 2, 1991, s. 92–98.

de Quintero L., Boersner D., *Specific Strokes for Specific Needs*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 309–313.

Fowlie H., *Confusion And Introjection: A Model For Understanding The Defensive Structures Of The Parent And Child Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 2, 2005, s. 192–204.

Goldberg H.I.J., Summerfield A.B., *The Perception of Parent and Child Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 223–226.

Haykin M.D., *Type Casting: The Influence of Early Childhood Experience Upon the Structure of the Child Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 354–364.

Holloway W.H., *The Crazy Child in the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 32–34.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 172–206.

Lederer A., *The Unwanted Child*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 2, 1996, s. 138–150.

Little R., *Integrating Psychoanalytic Understandings In The Deconfusion Of Primitive Child Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 2, 2005, s. 132–145.

- Migdow J., Silencing the Child, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24 nr 3, 1994, s. 178–184.
- Mohr G., *Neopsyche: Wie erwachsen ist das Ich?*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 1–2, 2001, s. 42–59.
- Ohlson R., *The Kid Knows the Cure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 2, 1980, s. 101.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 30–31.
- Parry T.A., *To Be or Not To Be OK: The Development of the Child Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 124–130.
- Poindexter W.R., *The Excluded Parent and Child in Game Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 28–31.
- Rath I., *Das Innere Kind als psychotherapeutisches Konzept*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 2, 2010, s. 86–101.
- Retief Y., Conroy B., *Conscious Empowerment Therapy: A Model for Counseling Adult Survivors of Childhood Abuse*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 42–48.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 14–33.
- Shmukler D., Friedman M., *The Transitional Object and the Development of the Child Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 3, 1985, s. 207–210.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.
- Thunissen M., *The Structural Development of the Child Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 143–151.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/child.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Dziecko Naturalne, Dziecko Somatyczne, Dziecko Spontaniczne, Dziecko Wolne

---

ang. *The Natural Child, The Somatic Child, The Spontaneous Child, The Free Child,*

Autonomiczna funkcjonalna składowa Dziecka charakteryzująca się chęcią zaspokojenia swoich uczuć, potrzeb fizycznych i psychicznych, pragnień czy zachcianek bez cenzurowania ich oraz odnoszenia do reguł i wymagań społecznych. Stanowi główne źródło kreatywności i energii życiowej jednostki. W analizie strukturalnej drugiego stopnia odpowiada Dziecku w Dziecku.

zob. Dziecko, Dziecko w Dziecku, model strukturalny drugiego stopnia.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.

Blacklidge V.Y., *The Nature and Nurture of the Natural Child*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 246–252.

- Dunn S.R., *Renurturing: A Process for Resolving Third-Degree Impasses*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 140–141.
- Goulding M.M., Goulding R.L., *Redecision: Some Examples*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 132–135.
- Gowell E.C., *Transactional Analysis and the Body: Sensory Stimulation Techniques*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 2, 1975, s. 148–151.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 96.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 174–177.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 14–33.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 41–46.
- Sigmund E., *The Conscious Natural Child*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 20–30.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 22–25.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 25–27.
- White T., *The Contact Contract*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 194–198.
- Williams J.E., Watson J.R., Walters P.A., Williams J.G., *Construct Validity of Transactional Analysis Ego States: Free Child, Adult, and Critical Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 43–49.
- Woods K., *Freud's Contribution To The Concept Of The Natural Child*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 189–193.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/freechild.htm>
- <http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Dziecko Podporządkowane, Dziecko Uległe

---

ang. *The Subordinate Child, The Submissive Child*

W analizie funkcjonalnej negatywny sposób przejawiania się Dziecka Przystosowanego, w którym dana osoba skrajnie się podporządkowuje i ulega obowiązującym w danym środowisku regułom.

zob. Dziecko Przystosowane, Dziecko Zbuntowane.

- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, 2010, s. 42–44.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 29–30.

Dziecko Przystosowane, Dziecko Zaadaptowane,

---

ang. *The Adapted Child*

Składowa funkcjonalna Dziecka charakteryzującą się posłuszeństwem wobec poleceń rodzicielskich i pokazująca, jak dana osoba posługując się tym stanem Ja może dostosować się do reguł i oczekiwań społecznych. W analizie strukturalnej drugiego stopnia odpowiada Rodzicowi w Dziecku.

zob. analiza funkcjonalna, Dziecko.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.
- Boyd H., *Responsibility vs. Blame*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 2, 1977, s. 145–146.
- Frank J.S., *Adapted Child and Critical Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 4, 1974, s. 8–9.
- Haimowitz N., *Fairytales Script in TA Therapists The Powerful, Adapted Child of the Therapist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 2, 1971, s. 23–28.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 97.
- Heyer N.R., *Empirical Research on Ego State Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 1, 1987, s. 286–293.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 183–189.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 41–46.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 14–33.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 22–24.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 27–28.
- Vallejo J.O., *Withdrawal: A Basic Positive and Negative Adaptation In Addition to Compliance and Rebellion*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 2, 1986, s. 114–119.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/adaptedchild.htm>

<http://www.catanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

dziecko Rodzic

---

ang. *parental Child*

Zmiana ról polegająca na przyznaniu dziecku w rodzinie lub przejściu przez dziecko roli Rodzica Opiekunczego. Pojęcie równoznaczne z parentyfikacją.

zob. Rodzic Opiekuńczy.

Schmideberg M., *Parents as children*, „Psychiatric Quarterly”, nr 22, 1948, s. 207–218.
Weeks G.R., L’Abate L., *Paradoks w psychoterapii*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2000, s. 211.

Dziecko w Dorosłym, DzD

---

ang. *The Child in the Adult*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia Dorosły wyrażający zawartą w Dziecku oraz świadomie kształtowaną emocjonalną więź z innymi ludźmi, ujawniająca się np. poprzez współczucie, empatię, czułość itd.

zob. Dziecko, model strukturalny drugiego stopnia, Pathos, Zintegrowany Dorosły.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 343–346.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 34–39.

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Dziecko w Dziecku, DzDz,

---

ang. *The Child in the Child, C,*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia reprezentuje przechowywane wspomnienia doświadczeń z najwcześniejszych stadiów rozwoju danej osoby. Określane bywa też funkcjonalnie jako Dziecko Naturalne lub Dziecko Somatyczne.

zob. Dziecko, model strukturalny drugiego stopnia.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 34–39.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 35–36.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/childinchild.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Dziecko w Rodzicu, DzR,

---

ang. *The Child in the Parent*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia wyraża różne przejawy pomocy, opieki, troski, wsparcia, czy ochrony. W analizie funkcjonalnej odpowiada Rodzicowi Opiekun-czemu.

zob. model strukturalny drugiego stopnia, Rodzic Opiekun-czy.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 343–346.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 34–39.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 33.

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Dziecko Wycofane

---

ang. *The Withdrawn Child, WC*

Funkcjonalny aspekt Dziecka przejawiający się rezygnacją z doznawania troski rodzicielskiej. Stan charakterystyczny dla schizoidalnej adaptacji osobowości.

zob. adaptacja osobowości, Dziecko, wycofanie.

Oller-Vallejo J., *In Support Of The Second-order Functional Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 3, 2002, s. 178–183.

Dziecko Zbuntowane

---

ang. *The Rebellious Child*

W analizie funkcjonalnej negatywny sposób przejawiania się Dziecka Przystosowanego, w którym dana osoba buntuje się przeciw obowiązującym regułom nie chcąc się im podporządkować.

zob. Dziecko Podporządkowane, Dziecko Przystosowane.

Drye R.C., *Stroking The Rebellious Child: An Aspect of Managing Resistance*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 3, 1974, s. 23–26.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 28–29.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/rebelliouschild.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Dzielny Schizofrenik

---

ang. *The Brave Schizophrenic*

Symbol społecznej akceptacji dla czyjejs indywidualności lub jej braków, wynikającej przede wszystkim z obawy przed konfrontacją z problemem. Może być traktowany jako jeden ze wspólnotowych czynników umożliwiających funkcjonowanie i podtrzymywanie skryptu.

zob. bezwonny zapach, fascynacja i imprinting, Mały Faszysta, plastyczność twarzy, przedzapłon i wypalenie, ruchome Ja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 332–334.

E

efektywne stany Ja

---

ang. *effective ego states*

Pogląd mówiący, iż istnieją stany Ja, które wywołują pozytywne i oczekiwane reakcje związane z byciem OK. Zalicza się do nich: Rodzic Opiekuńczy, Dorosły, Dziecko Naturalne, Mały Profesor. W diagramie Venna oznaczone są kolorem niebieskim. Stanowisko to nie jest podzielane przez wszystkich analityków transakcji, szczególnie tych, którzy uznają jednakową ważność wszystkich stanów Ja.

zob. bycie Ok., Dorosły, Dziecko Naturalne, Mały Profesor, nieefektywne stany Ja, Rodzic Opiekuńczy, stan Ja.

Wagner A., *Blue Ego States for Effective Communication*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 281–284.

egogram

---

ang. *egogram*

Kwestionariusz lub histogram ilustrujący ocenę ważności poszczególnych stanów Ja danej osoby, najczęściej w ujęciu funkcjonalnym.

zob. stany Ja.

- Bardzińska A., Chaber A., Łęski Z., *Kwestionariusz Egogramu (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 181–185.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. II, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 52–53, 56–58.
- Clarke J.I., *The Synergetic Use of Five Transactional Analysis Concepts by Educators*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 214–219.
- Dusay J.M., *Egograms*, Harper & Row, New York 1977.
- Dusay J.M., *Egograms and the 'Constancy Hypothesis'*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 37–42.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 100.
- Kälin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998, s. 38–53.
- Karpman S.B., *Overlapping Egograms*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 4, 1974, s. 16–19.
- Marsh C., Drennan B., *Ego States and Egogram Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 135–137.
- Masiak M., Kopacz G., Oles P., Welcz H. *Assessing the Egograms of Neurotic Inpatients During Psychotherapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 168–170.
- Nishikawa K., *The Orientation Of Psychic Energy Cathexis In Ego States: An Expanded Egograms Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 199–204.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 371–373.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 23–25.
- Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 87–94.
- Samek T. *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 17–20.
- Schiff E.W., *Symbiosis Illustrated By Egograms*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 4, 1974, s. 13–15.
- Sękowska M., Małkowicz M., *Pokaż mi swój egogram... Analiza transakcyjna jako narzędzie badania stosunków interpersonalnych w organizacji*, „Personel”, nr 5, 2000, s. 26–30.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 26–29.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 37–39.
- Thorne S., Faro S., *The Ego State Scale: A Measure of Psychopathology*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 49–52.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/egogram.htm>
<http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/egogramy-i-hipoteza-stalosci-dr-john-m-dusay-1972/48>
<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

Egogram EFP

---

ang. *The Egogram EFP*

Kwestionariusz w wersji przymiotnikowej, opracowany przez Jarosława Jagiełę, analizujący stany Ja: Rodzic Kontrolujący, Rodzic Opiekuńczy, Dorosły, Dziecko Przystosowane, Dziecko Naturalne, a także *Ethos* i *Pathos*.

zob. egogram, *Ethos*, *Pathos*, stan Ja.

Jagięła J., *Egogram EFP*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2011, s. 253–257.

Egogram Strukturalny

---

ang. *The Structured Egogram*

Kwestionariusz, opracowany przez Annę Pierzchałę i Adrianę Sarnat-Ciastko, analizujący strukturalne stany Ja na poziomie modelu strukturalnego drugiego stopnia oraz ocenę, na ile dany stan ma znaczenie we własnym życiu.

zob. egogram, model strukturalny drugiego stopnia, stan Ja.

Pierzchała A., Sarnat-Ciastko A., *Egogram strukturalny. Kwestionariusz samooceny stanów Ja*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2011, s. 258–266.

Ego Pizza

---

ang. *The Ego Pizza*

Diagram kołowy mający na celu ukazanie proporcji poszczególnych stanów Ja w strukturze osobowości.

zob. stan Ja.

MacKenzie E.P., *The Ego Pizza*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 159.

ekonomia strouków, ekonomia głasków

---

ang. *stroke economy*

Ekonomia strouków stanowi zbiór restrykcyjnych zasad Rodzica Kontrolującego, które odnoszą się do obdarzania innych stroukami. W konsekwencji zakłóca proces wymiany pozytywnych uczuć. Zasady dotyczą: proszenia, dawania, przyjmowania strouków których się pragnie, odrzucania tych niechcianych lub dostarczania ich samemu sobie. Reguły te sprowadzają się zatem do pięciu poniższych stwierdzeń:

- „Nie dawaj strouków innym”, (*Don't give strokes when you have them to give*),
- „Nie proś o strouk, gdy tego potrzebujesz”, (*Don't ask for strokes when you need them*),
- „Nie przyjmuj strouków, jeśli tego pragniesz”, (*Don't accept strokes if you want them*),
- „Nie odmawiaj strouków, których nie chcesz”, (*Don't reject strokes when you don't want them*),
- „Nie dawaj strouków sobie samemu”, (*Don't give yourself strokes*).

Ludzie preferują strouki pozytywne, jednakże poszukają i przyjmują strouki negatywne w sytuacji odczuwania głodu strouków, bądź gdy strouki pozytywne są niedostępne.

zob. Rodzic Kontrolujący, strouk.

Aiken B.A., *The Stroke Economy and Gay People*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 21–27.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersyte-
tu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 116.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-
SJA, Kraków 2010, s. 190–192.

Matkowski M., *Nierozpoznanie*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santor-
ski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza. Warszawa 1993, s. 69.

Samuels S.D., *Stroke Strategy: I. The Basis of Therapy*, „Transactional Analysis Jour-
nal”, vol. 1, nr 3, 1971, s. 23–24.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-
Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transak-
cyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 7.

Steiner C.M., *The Stroke Economy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 3, 1971,
s. 9–15.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace
Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 78–81.

Woollams S., *The Internal Stroke Economy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8,
nr 3, 1978, s. 194–197.

Wyckoff H., *The Stroke Economy in Women's Scripts*, „Transactional Analysis Journal”,
vol. 1, nr 3, 1971, s. 16–20.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/strokeeconomy.htm>

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/ekonomia-glaskow-claude-steiner-1969/8>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=39
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

elastyczność gry

---

ang. *flexibility of game*

Elastyczność gry określa się poprzez ilość zmian waluty w czasie rozgrywki.

zob. gra, waluta.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59.

elektroda

---

ang. *electrode*

Automatyczna reakcja na bodziec (wypowiedź lub działanie innej osoby) pochodząca z Rodzica w Dziecku (RDz), w wersji „dodatniej” przejawiająca się np. mówieniem czegoś nieodpowiedniego, poruszaniem się nieskładnie, picciem o jeszcze jeden kieliszek za dużo, ponownym odkładaniem spraw na później itd. lub w wersji „ujemnej” np. powstrzymaniem się od mówienia lub myślenia, zahamowaniem ruchowym itd.

zob. Rodzic w Dziecku.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 151–152, 528

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 325.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/electrode.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

epigra

---

ang. *epi-game*

Doświadczenie zastępczych korzyści z gry, np. uczuć satysfakcji, pomimo tego, że nie było się jej uczestnikiem, ale obserwatorem.

zob. gra, gra pięciokątna, korzyści z gry.

Harrison T., *Spectator Sports and Epi-Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1971, s. 17–18.

episkrypt, episcenariusz, nadskrypt, nadskryptowość,

---

ang. *epi-script, overscript*

Nadmiar, często negatywnego, programowania rodzicielskiego, znacznie przewyższający gotowość do jego przyjęcia przez dziecko. Bywa przerzucany z jednej osoby na drugą w rodzinie pochodzenia (z rodziców na dzieci), lecz także międzypokoleniowo – z dziadków i pradziadków na wnuki, prawnuki. Nazywany bywa też gorącym kartoflem.

zob. gorący kartofel, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 354–357, 530–531.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 35.

English F., *Berne, Phobia, Episcrits, and Racketeering*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 2, 1996, s. 122–131.

English F., *How Did You Become A Transactional Analyst?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 1, 2005, s. 78–88.

English F., *On Receiving the 1997 Eric Berne Memorial Award for Hot-Potato Transmissions and Episcrits*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28 nr 1, 1998, s. 10–15.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 140–141.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/episcrit.htm>

<http://www.eataneews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Ethos

---

gr. *éthos*

W analizie drugiego stopnia stan Dorosłego uwzględniający przepracowane, zinternalizowane i zintegrowane pozytywne aspekty etyczne Rodzica, wyrażający się odpowiedzialnym nastawieniem do innych ludzi i świata oraz takimi cechami, jak np. odwaga, szczerłość, otwartość, uczciwość, czy solidność. Tworzy zespół spójnych wartości, przekonań i ocen wyznaczających sposób postępowania danej jednostki lub grupy. Pojęcie tożsame z Rodzicem w Dorosłym, element Zintegrowanego Dorosłego.

zob. model strukturalny drugiego stopnia, Rodzic w Dorosłym, Zintegrowany Dorosły.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.

Gillespie J.A., *Feelings in the Adult Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 69–72.

- Hohmuth A.V., Gormly A.V., *Ego State Models and Personality Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 140–143.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 343–346.
- Phelan B.N., Phelan P.E., *The Fully Functioning Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 123–126.
- Schlegel L., *Gedanken zum Erwachsenen-Zustand der „integrierten” Person nach Berne*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 3, 2001, s. 77–90.
- Schneider J., *Von der Kunst erwachsen zu handeln: Die Ethos-, Pathos- und Logosqualitäten der Erwachsenenichzustände und die Auflösung und Transformation von Eltern- und Kindichzuständen*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 2001, s. 148–164.

Europejskie Towarzystwo Analizy Transakcyjnej

---

ang. *European Association for Transactional Analysis (EATA)*

Zajmuje się wspieraniem i koordynowaniem współpracy w zakresie AT na terenie Europy. Europejskie Towarzystwo Analizy Transakcyjnej zostało założone 16 lipca 1976 roku. Jego głównym celem jest promowanie koncepcji, badań oraz przyczynianie się do rozwoju teorii i praktyki analizy transakcyjnej, zapewnienie uzgodnionych standardów pracy terapeutycznej czy szkoleń i certyfikacji, zarówno w obszarze psychoterapii, działań organizacyjnych, jak i edukacyjnych. Od początku swojej działalności Towarzystwo zrzeszało organizacje członkowskie na całym kontynencie, ściśle współpracując oraz zachowując normy, zasady oraz wymagania Międzynarodowego Towarzystwem Analizy Transakcyjnej (ITAA). Z czasem jednak związki organizacyjne znacznie się rozluźniły, a obecnie EATA jest całkowicie oddzielona od ITAA, traktując ją jednak nadal jako centralną instytucję zajmującą się analizą transakcyjną na świecie. Współpraca ma miejsce poprzez wymianę informacji, zachowywanie standardów szkoleń i certyfikacji, uwzględniając jednak różnice i specyfikę lokalnych potrzeb oraz przepisów państwowych poszczególnych krajów. Członkami EATA są osoby powiązane z Towarzystwem za pomocą krajowych, regionalnych, międzynarodowych i specjalistycznych stowarzyszeń AT.

W obecnej chwili Towarzystwo jest strukturą federacyjną i zrzesza 34 stowarzyszenia oraz liczy 7550 członków w 27 krajach europejskich. Tworzy także szereg komitetów i grup roboczych mających na celu zapewnienie podstawowych funkcji organizacyjnych, rozpowszechnianie publikacji specjalistycznych, tłumaczenie dokumentów i tekstów w językach europejskich oraz pomoc w organizowaniu międzynarodowych konferencji czy szkoleń. Zajmuje się również kontaktami ze stowarzyszeniami zajmującymi się podobną tematyką, lecz nie związanymi bezpośrednio z analizą transakcyjną.

zob. analiza transakcyjna, Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 23–24.

Pizer I., *Ethics in Europe*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 60–63.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 297–298.

<http://www.eatanews.org/>

Exteropsyche

---

neologizm

Stan Ja zawierający zewnątrz wpływy pochodzące od osób najbardziej znaczących w rozwoju jednostki. Termin tożsamy z pojęciem Rodzica.

zob. Rodzic, stan Ja.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961.

Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkó-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 197.

F

fascynacja i imprinting

---

ang. *fascination and imprinting*

Czynniki, które można potraktować łącznie jako umożliwiające funkcjonowanie oraz podtrzymywanie skryptu i polegające na uzależniającej fascynacji pewnymi swoiście rozumianymi fetyszami i podążaniem za wybranymi obiektami.

zob. bezwonny zapach, Dzielny Schizofrenik, Mały Faszysta, plastyczność twarzy, przedzapłon i wypalenie, ruchome Ja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 313–316.

Film Redecyzji

---

ang. *The Redecision Movie*

Technika terapeutyczna, zaprojektowana przez Aarona Lederera, polegająca na przedśledzeniu poszczególnych sekwencji redecyzji w sposób przypominający analizę ko-

lejnych scen, a nawet klatek filmowych, celem zmobilizowania energii Dziecka Naturalnego.

zob. Dziecko Naturalne, redecyzja.

Lederer A., *The Redecision Movie*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 114.

filtr strouków, filtr głasków

---

ang. *stroke filter*

Wzorzec przyjmowania i odrzucania strouków korespondujący z istniejącym obrazem samego siebie.

zob. ekonomia strouków, strouk.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 76–77.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/strokefilter.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

fingogram, egogram manualny, palcogram

---

ang. *fingograms*

Prezentacja poszczególnych stanów Ja przy pomocy układu dłoni i palców przypominająca egogram.

zob. egogram, stan Ja.

Karpman S.B., *Fingograms*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 4, 1973, s. 30–33.

fobia

---

ang. *phobia*

Jeden z przejawów kontaminacji Dorosłego przez Dziecko polegający na nieuzasadnionym, nasilonym lęku przed określonymi osobami, sytuacjami, przedmiotami, czy miejscami.

zob. kontaminacja.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 30.

fortel

---

ang. *ruse, artifice, stratagem, con*

Wstępny element gry polegający na stworzeniu sytuacji umożliwiających rozgrywkę lub będący swoiście rozumianym zaproszeniem do podjęcia gry.

zob. gra, wzór G.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 43.

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

funkcja

---

ang. *function*

Określa, w jaki sposób stany Ja są używane lub wyrażane.

zob. stan Ja.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/function.htm>

funkcja gry

---

ang. *game feature*

Rola, jaką odgrywa gra dla uzyskania określonych korzyści.

zob. korzyści z gry.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 57–59.

funkcjonalna płynność działania

---

ang. *functional fluency*

Integracja Dorosłego z uwzględnieniem wpływów Rodzica i Dziecka, dzięki której reakcje jednostki mogą być bardziej elastyczne; może ona z łatwością przechodzić pomiędzy poszczególnymi stanami Ja, reagując adekwatnie do sytuacji. Funkcjonalna płynność jest ważnym wskaźnikiem i wyznacznikiem efektywnej pracy pedagogicznej.

zob. stany Ja, Zintegrowany Dorosły.

Temple S., *Functional Fluency*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse” nr 4, 2002, s. 251–269.

Temple S., *Functional Fluency for Educational Transactional Analysts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 3, 1999, s. 164–174.

Temple S., *Update On The Functional Fluency Model in Education*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 3, 2004, s. 197–204.

funkcjonalny Dorosły

---

ang. *fully functioning Adult*

Funkcjonalny stan Dorosłego, zawierający zarówno Dorosłego Racjonalnego (lewa półkula mózgu), jak i Dorosłego Poetyckiego (prawa półkula mózgu), odzwierciedlając w ten sposób lateralizację półkul mózgowych i ich współdziałanie. Wyraża się także w Dorosłym Analitycznym oraz Dorosłym Doświadczającym.

zob. Dorosły Analityczny, Dorosły Doświadczający, Dorosły Kreatywny, Dorosły Poetycki Dorosły Racjonalny, Dorosły Refleksyjny.

Kuijt J., *Differentiation of the Adult Ego State: Analytical Adult and Experiencing Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 232–237.

Oller-Vallejo J., *In Support Of The Second-order Functional Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 3, 2002, s. 178–183.

Phelan B.N., Phelan P.E., *The Fully Functioning Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 123–126.

funkcjonalny stan Ja

---

ang. *functioning ego state*

Aktualnie funkcjonujący stan Ja w danej sytuacji.

zob. stan Ja.

Lammers W., *Injunctions as an Impairment to Healthy Ego State Functioning*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 250–254.

GEM

---

ang. *Goal-setting, Experiential, Motivational Program for High School Students*

Program intensywnego, krótkotrwałego kursu analizy transakcyjnej, adresowanego do uczniów szkół średnich, mający na celu zwiększenie szans na ukończenie szkoły poprzez podniesienie poziomu motywacji, frekwencji, autonomii i dyscypliny.

zob. analiza transakcyjna.

Smith R.J.C., *GEM A Goal-setting, Experiential, Motivational Program for High School Students*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 3, 1981, s. 256–259.

genoskrypt, multigeneracjogram

---

ang. *script matrix and genogram, multigenerational*

Graficzna prezentacja integrująca terapeutyczną pracę nad genogramem³³ z opracowaniem macierzy skryptowej.

zob. macierz skryptowa.

Massey R.F., Comey S., Just R.L., *Integrating Genograms and Script Matrices*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 325–335.

Massey R.F., Dunn A.B., *Viewing the Transactional Dimensions of Spirituality through Family Prisms*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 2, 1999, s. 115–129.

McGoldrick M., Gerson R., Shellenberger S., *Genogramy. Rozpoznanie i interwencja*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2007.

głask, strok, strouk

---

ang. *stroke*

Jednostka interpersonalnego rozpoznania i wsparcia będąca w swej istocie każdym aktem uznania obecności i bycia zauważonym przez innych ludzi. Oznacza to samo, co strouk.

zob. strouk.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 185–193.

<http://www.catanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

---

³³ genogram – graficzny schemat, przypominający drzewo genealogiczne, związków i relacji między krewnymi, ważnych dat w ich życiu i przekazów transgeneracyjnych.

głody, potrzeby, potrzeby podstawowe

---

ang. *hungers*

Głodami w analizie transakcyjnej określa się potrzeby. Na wczesnych etapach rozwojowych głody funkcjonują na poziomie biologicznym, później pojawiają się również w warstwie psychologicznej. Głody dzielą się najczęściej na:

- głód stymulacji (*stimulus hunger*) – potrzeba doświadczania odczuć i bodców;
- głód wsparcia (*recognition hunger*) – potrzeba oparcia i akceptacji przez innych;
- głód strukturalizacji czasu (*hunger for time structure*) – potrzeba uporządkowania doświadczeń w czasie;

Inne podziały uwzględniają czasem jeszcze:

- głód strouków (*stroke hunger*) – potrzeba bycia zauważonym i uznanym przez otoczenie;
- głód przynależności (*attachment hunger*) – potrzeba współuczestnictwa w życiu innych osób.

zob. strouk.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 40–41.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 172–77.

Caracushansky S., *Self-Actualization and Cure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 322–325.

Jagiela J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 83–84.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza trans teoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 230.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 6, 43.

Steiner C., *Bajka o ciepłych futrzakach* [w:] <http://www.analizatransakcyjna.pl/artykul/bajka-o-ciepłych-futrzakach-clude-steinera-1969/10>

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 72.

White T., *Symbiosis and Attachment Hunger*, „Transactional Analysis Journal”, 1997, Volume 27, No. 4.

White T., *Transference, Attachment, and the transactional Symbiosis*, „Transactional Analysis Journal”, 1998, Volume 28, No. 2.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/simulushunger.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/recognitionhungur.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=58

<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

gniasto, przygotowana rola

---

ang. *slot*

Miejsce w skrypcie dla określonej osoby mającej w nim spełniać ustaloną rolę lub spełniać konkretne wymagania wynikające ze skryptu.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.

gorący kartofel, gorący ziemniak

---

ang. *hot potato*

Negatywne komunikaty przekazywane przez rodzica będącego w silnym stanie poczucia, że nie jest OK, który przerzuca swoje złe emocje na potomka, aby choć trochę uwolnić się od nieprzyjemnych uczuć. Bardzo często ma to charakter przekazu między-pokoleniowego.

zob. bycie nie OK., episkrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 354–357, 530–531.

English F., *How Did You Become A Transactional Analyst?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 1, 2005, s. 78–88.

English F., *On Receiving the 1997 Eric Berne Memorial Award for Hot-Potato Transmissions and Episcrypts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28 nr 1, 1998, s. 10–15.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 74.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/episcrypt.htm>

gra, intryga

---

ang. *game*

Seria następujących po sobie, z pozoru wiarygodnych, ale jednocześnie zakamuflowanych i uzupełniających się wzajemnie, ukrytych transakcji rozpoczynających się forteletem i zastawionym haczykiem. Kolejne etapy to: przełączenie ról transakcyjnych, reakcja i konsternacja, prowadzące do uzyskania rozpoznawalnych oraz przewidywanych korzyści (definicja E. Berne’a).

Jest to proces robienia czegoś, co jest motywowane osiągnięciem ukrytego celu, odbywa się poza świadomością Dorosłego, nie da się rozpoznać dopóki uczestnicy nie zmieniają swojego zachowania, a każdy z nich wychodzi z gry z poczuciem zakłopotania i jest skłonny do obwiniania drugiej strony (definicja V. Joinesa).

zob. skarbiec gier, wzór G.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 43, 198–201, 528.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 127–167, 147–163.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy*, Crove Press, Inc., New York 1961.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 43–61.

Berne E., *Games People Play At Christmas*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 322–325.

Cameron D.C., *The Parliamentary Game: Robert's Rules Revisited*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3 nr 3, 1973, s. 27–28

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 33.

Cory T.L., Page D., *Playing Games in Group Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 229.

Cowles-Boyd L., Boyd H.S., *Playing with Games: The Game/Play Shift*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 8–11.

Edmunds G., *Investment Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 1, 2003, s. 68–75.

Ernst K., *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 91, s. 14–19.

Graff R.H., *A Game Transactional Analysts Play*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 263–267.

Groder M.G., *Kiud*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 1, 1971, s. 19–20.

Harding D. E., *'Confrontation' The Game People Play*, „Transactional Analysis Journal”, vol 16, nr 2, 1986, s. 99–109

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 143–148..

Harrison T., *Spectator Sports and Epi-Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 17–18.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 193–201, 220–221.

Hine J., *The Bilateral and Ongoing Nature of Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 1, 1990, s. 28–39.

Ingram R., *Games and Passivity*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 13–15.

Ingram R., *Programming for Permission (PFP), A Game*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 16.

- Ingram R., *The Game of ARSE – (Antagonize, Reconcile, Stroke)*, *Transactional Analysis Journal*”, vol. 16, nr 2, 1986, s. 128–131.
- Jagięła J., *Komunikacja interpersonalna w szkole*, Wydawnictwo RUBIKON, Kraków 2004, s. 30–50.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, „Psychologia w szkole”, nr 1, 2004, s. 31–61.
- James J., *Positive Payoffs After Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 259–262.
- Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkowska-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 201.
- Joines V., *Similarities and Differences in Rackets and Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 280–283.
- Kälin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998, s. 69–74.
- Kowalczyk-Gnyp M., *Identyfikacja wybranych gier interpersonalnych nauczycieli i uczniów na terenie szkoły*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 73–91.
- Kreyenberg J., *Machtspiele im Betrieb*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 1999, s. 185–199.
- Krzemiński I., *Co dzieje się między ludźmi ? Rozdz. 3. Analiza transakcyjna Erica Berne’a, czyli w co ludzie grają (i dlaczego)?*, Wyd. Naukowe i Literackie OPEN, Wyd. Jacek Santorski & Co, s. 84–122.
- Lewis L.L., *Freemasonry – A Ritual, A Game, A Defense Against Urbanization*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 42–51.
- Massey R.F., *The Structural Bases of Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 1, 1990, s. 20–27.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 54–58.
- Park S.N., *The Waiting Game*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 54–57.
- Peterson C.H., *An Existential Classification of Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 381–383.
- Poindexter W.R., *Organizational Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 379–382.
- Poindexter W.R., *The Excluded Parent and Child in Game Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 28–31.
- Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza trans teoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 231.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 52–53, 63–68.
- Samek T. *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 38–44.
- Samuels S.D., *Games Therapists Play*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 1, 1971, s. 95–99.

- Savage J.E., Tapley R., *'The Dozens'*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 18–20
- Schlegel L., *Berührungspunkte zwischen TA und heutiger kognitiver Therapie*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 3, 2003, s. 207–220.
- Simon F.B., Stierlin H., *Słownik terapii rodzin*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1998, s. 84–86.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 91–95, 241–243.
- Stuntz E.C., *Classification of Games By Position*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 57–60.
- Summerton O., *Game Analysis in Two Planes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 4, 1992, s. 210–215.
- Summerton O., *Games in Organizations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 2, 1993, s. 87–103.
- Summerton O., *The Development of Game Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 3, 2000, s. 207–218.
- Summerton O., *The Game Pentagon*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 2, 1992, s. 66–75.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 123–147.
- Thunnissen M. M., *It's All In The Game: Working With Games And Rackets*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 4, 2001, s. 262–267.
- Uecker A.E., *Some Reflections of Steiner's Games Alcoholics Play*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 26–27.
- Wagner M., *The Blaming Game*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 4, 1972, s. 31–35.
- Wallace G.W., *Sweet Charity*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, Nr 1, 1973, s. 47–49
- Wellin L., Steinitz A. *And They're Off: A Gambling Game for Winners*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 323.
- Widawska E., *Gry psychologiczne, jako forma sprawowania władzy*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 57–62.
- Woods K., *Projective Identification and Game Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26 nr 3, 1996, s. 228–231.
- Woods K., *The Defensive Function of the Game Scenario*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 94–97.
- Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzywaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 54–55.
- Zechnich R., *Games in Infancy and Childhood*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 2, 1974, s. 5–9.
- Zechnich R., *Good Games: Therapeutic Uses and Four New Ones*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 1, 1973, s. 52–56.

Zechnich B., *NIGYSOB Revisited*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 173–176.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/game.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=49

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=50

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

gra o władzę

---

ang. *power play*

Zabieg mający na celu nakłonienie drugiej osoby do zrobienia czegoś, czego ta osoba nie zrobiłaby z własnej woli, lub powstrzymania się od planowanego działania. Obejmuje zarówno brutalne oddziaływania fizyczne, jak i subtelne wpływy psychologiczne, np. kłamstwa, manipulacje, czy ratownictwo.

zob. gra, ratownictwo, skarbiec gier.

Cole M., *How to Make a Person Passive–Aggressive or The Power Struggle Game*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 3, 1984, s. 191–194.

Martorell J.L., *Mystification and Power Games in Couples Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 240–249.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 2–3.

gra pięciostronna, gra Pentagon

---

ang. *game pentagon*

Gra zidentyfikowana przez Oswalda Summerton, odnosząca się głównie do struktur organizacyjnych, kulturowych czy grupowych, i uwzględniająca bardziej wymiar społeczny niż indywidualny. Uwzględnia pięć komplementarnych ról:

- Kierownik Sceny, Inscypjent (*Stage Manager*);
- Widz (*Spectator*);
- Wybawiciel (*Savior*);
- Strzelec (*Sniper*);
- Kozioł Ofiarny (*Scapegoat*).

zob. analiza gier, gra, liczba graczy.

Chandramitra R., *Validating the Ethnic Metaphor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 84–90.

Sammerton O., *Transactional game analysis: Games since Eric Berne*, Menohar, New Delhi 1979.

Sammerton O., *The pentagon*, [w:] *Souvenir of the Indian TA Conference, ITAC 3*, Bombay 1980, s. 59–63.

Sammerton O., *The Game pentagon*, „Tasi Darshan”, vol. 5, nr 4, 1985, s. 39–51.

Summerton O., *The Game Pentagon*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 2, 1992, s. 66–75.

Summerton O., *Three-Dimensional Transactional Analysis: The Drama Triangle and the Game Pentagon*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 1, 1993, s. 30–35.

gry biurokratyczne

---

ang. *bureaucratic games*

Grupa charakterystycznych gier dotyczących głównie polityki oraz struktur organizacyjnych, prowadząca w konsekwencji do obniżenia ich efektywności, sztywności, braku skłonności do podejmowania ryzyka, trzymania się formalistycznych i oficjalnych reguł. Ich częstym celem jest wywołania u Ofiary uczuć gniewu np. TWIC (*This Window Is Closed*) – „To okienko jest zamknięte”.

zob. gra, Ofiara, skarbiec gier.

Mossman H., *Games Bureaucrats Play: TWIC*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 171–172.

Wojdowski P., *Special Games Bureaucrats Play*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 56–59.

gry klientów

---

ang. *clients games*

Grupa charakterystycznych gier podejmowanych przez klientów psychoterapii z samym sobą, innymi osobami lub terapeutami.

zob. gra, gry terapeutów, skarbiec gier.

Ingram R., *Programming for Permission (PFP), A Game*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 16.

Kottler J.A., *Opór w psychoterapii. Jak pracować z trudnym klientem?*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003, s. 20, 25, 76, 93.

Samuels S.D., *Games therapists play*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 1, 1971, s. 95–99.

Woods K., *The Therapist And The Erotic*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 3, 2005, s. 260–261.

gry ratownicze

---

ang. *rescue games*

Grupa gier polegających na negocjowaniu lub ograniczaniu możliwości, zdolności drugiej osoby do pomocy samej sobie, przy jednoczesnym braku samodzielnego zaangażowania tej osoby w rozwiązanie problemu. Ratownik uzyskuje w tej grze poczucie przewagi, znaczenia czy własnych kompetencji, np. WDYYB (*Why Don't You Yes But*) – „Dlaczego nie spróbujesz ? – tak, ale...”

zob. ratownictwo, Ratownik, skarbiec gier.

Jaoui G., Gourdin M.C., *Transactions*, InterEdition, Paris 1982.

Lee R.H., *The Psychotherapist as Rescuer*, „*Transactional Analysis Journal*”, vol. 1, nr 2, 1971, s. 28–31.

Suchańska A., *Trójkąt dramatyczny i gry ratownicze*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 71–84.

gry terapeutów

---

ang. *therapists' games*

Grupa charakterystycznych gier podejmowanych przez terapeutów z samym sobą, z innymi terapeutami oraz klientami.

zob. gra, gry klientów, skarbiec gier.

Kottler J.A., *Opór w psychoterapii. Jak pracować z trudnym klientem?*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003, s. 71–76.

Persi J., *Top Gun Games: When Therapists Compete*, „*Transactional Analysis Journal*”, vol. 22, nr 3, 1992:, s. 144–152.

Samuels S.D. *Games therapists play*, „*Transactional Analysis Journal*”, vol. 1, nr 1, 1971, s. 95–99.

Woods K., *The Therapist And The Erotic*, „*Transactional Analysis Journal*”, vol. 35, nr 3, 2005, s. 260–261.

gumka, tasiemka gumowa, odciągacz, emocje-gumki

---

ang. *rubberband*

Fakt nieświadomego podobieństwa pomiędzy aktualną sytuacją stresową a bolesną sytuacją sięgającą dzieciństwa wyzwała zachowania, które mogą być niezrozumiałe zarówno dla otoczenia, jak i dla przeżywającej ten stan osoby. W odpowiedzi na gumkę dana osoba najczęściej uruchamia swój skrypt.

zob. skrypt.

Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 57.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 111–112, 211.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/rubberband.htm>

guzik, przycisk, dźwignia,

---

ang. *button*

Zewnętrzny lub wewnętrzny bodziec uruchamiający zachowanie skryptowe lub grę.

zob. bodziec, gra, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.

haczyk, wabik, przynęta, patent

---

ang. *gimmick*

Element gry wykorzystujący słabość partnera, np. lęk, pożądanie, sentymentalizm, czy nerwowość, który czyni człowieka skłonny do gier czy zachowań zgodnych z przesłaniami skryptu życiowego. Haczyk jest reakcją transakcyjną świadczącą o tym, że dana osoba przyjęła zaproszenie do udziału w grze czy roli skryptowej.

zob. gra, rola, wzór G.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 43, 528.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 148.

Hesterly S.O., *Gimmicks: Useful Inner Cues in Avoiding Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 144–146.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/gimmick.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

hamulec

---

ang. *stopper*

Skryptowy nakaz lub zakaz. Pojęcia tego używa się też w miniskrypcie nie OK.

zob. miniskrypt nie OK., nakaz, skrypt, zakaz.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.

<http://www.eatanews.org/TAtranslated/Polish.pdf>

hipoteza stałości

---

ang. *constancy hypothesis*

Hipoteza mówiąca o tym, że gdy jeden ze stanów Ja się intensyfikuje, inny (lub inne) ulegają dla równowagi osłabieniu. Dzieje się tak po to, aby całkowita ilość energii pozostała stała. Wyraża się poprzez wzór:

$$(R+D+Dz) mm = K$$

gdzie: R – stan Ja-Rodzic;

D – stan Ja-Dorosły;

Dz – stan Ja-Dziecko;

mm – czynnik określający indywidualny poziom energetyczny danej jednostki, określany też jako „mleko matki”;

K – współczynnik stałości.

zob. Phisis, stan Ja.

Dusay J.M., *Egograms and the 'Constancy Hypothesis'*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 37–42.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 29.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/constancyhypothesis.htm>

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/egogramy-i-hipoteza-stalosci-dr-john-m-dusay-1972/48>

<http://www.eatanews.org/TAtranslated/Polish.pdf>

I

iloraz strouków, iloraz głąsków

---

ang. *stroke quotient*

Preferowana przez daną osobę liczba i kombinacja różnych typów strouków w zakresie ich dawania oraz otrzymywania.

zob. strouk.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 76–77, 85, 334.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/strokequotient.htm>

iluzja, złudzenie, mrzonka

---

ang. *illusion, delusion*

Iracjonalna nadzieja będąca skutkiem kontaminacji Dorosłego przez Dziecko i utwierdzająca człowieka w określonych złudzeniach wpływających na jego zachowanie.

zob. kontaminacje.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 52.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/delusion.htm>

iluzja Świętego Mikołaja, czekanie na Świętego Mikołaja

---

ang. *The Santa Claus Illusion*

Dziecięce urojone oczekiwanie magicznego zdarzenia, które zmieni całe życie, lub pragnienie nagrody za dobre zachowanie skrytowe.

zob. iluzja, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 188–198, 532.

Berne E., *Principles of Group Treatment*, Oxford University Press, New York 1964, s. 283.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 181–182

Kemp D., *Curing "Moral Masochism"*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 11, 1972, s. 19–25.

Osnes R.E., *Santa Claus Scores Again*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 1, 1972, s. 29.

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artykuiluzje-o-istnieniu-swietego-mikolaja-magdalena-sekowska-2009/43>

imago grupowe

---

ang. *group imago*, łac. *imago* – wizerunek, obraz

Wyobrażenie danej osoby o grupie ludzi np. grupie terapeutycznej lub treningowej. Ma charakter świadomy, przedświadomy lub nieświadomy. Tworzy się na podstawie wcześniejszych doświadczeń z przeszłości, uprzedzeń, plotek i fantazji oraz odpowiada na pytanie: kim ta grupa jest lub powinna być? Przechodzi przez etapy: imago tymczasowego, przystosowanego, czynnego i wtórnie dostosowanego.

zob. iluzja.

Berne E., *The Structure and Dynamics of organizations and groups*, Grove Press, New York 1993, s. 321.

Clarkson P., *Group Imago and the Stages of Group Development*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 21, nr 1, 1991, s. 36–50.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 223–230.

Newton T., *Identifying Educational Philosophy And Practice Through Imagoes In Transactional Analysis Training Groups*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 4, 2003, s. 231–331.

impas

---

ang. *impasse*

Blokada i brak postępu w rozwoju jednostki oraz w postępach prowadzonej terapii. W typowy sposób rozgrywa się między wewnętrznym stanem Dziecka a Rodzica.

zob. Dziecko, Rodzic.

Goulding J., *Thinking and Feeling i TA*, „Voices”, nr 1, 1975, s. 11–13.

Goulding R., Goulding M. *Injunctions, Decisions, and Redecisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 41–48.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 13.

Mellor K., *Impasses: A Developmental and Structural Understanding*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 213–220.

instynkty graczy

---

ang. *players' instincts*

Rodzaje pierwotnych instynktów uczestników zaangażowanych w grę, np. sadystryczne, masochistyczne, fetyszystyczne itd.

zob. gra.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59.

intymność, bliskość

---

ang. *intimacy*

Jedna z form strukturalizacji czasu i autonomii polegająca na najbardziej bezpośredniej, otwartej, szczerzej, autentycznej, wolnej od gier i cenzury oraz wzajemnego wykorzystania wymianie uczuć. Wyraża prawdziwe stany emocjonalne i potrzeby będące zgodą Dorosłego na ujawnienie się Dziecka Naturalnego.

zob. analiza struktury czasu, autonomia, Dorosły, Dziecko Naturalne.

Baute P., *Intimacy and Autonomy are not Enough (Is TA a Middle-Class Tranquilizer?)*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 170–173.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 114–118, 181–182, 203.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 196–197.

Bond T., *Intimacy, Risk, And Reciprocity In Psychotherapy: Intricate Ethical Challenges*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 2, 2006, s. 77–89.

Boyd L.W., Boyd H.S., *Caring and Intimacy as a Time Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 281–283.

Cornell W.F., Landaiche N.M., *Engpass und Intimität in der Paar-Beratung, (teil. 1)*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 2, 2007, s. 105–129.

Cornell W.F., Landaiche N.M., *Engpass und Intimität in der Paar-Beratung, (teil. 2)*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 3, 2007, s. 185–199.

Cornell W.F., Landaiche N.M., *Impasse And Intimacy: Applying Berne's Concept Of Script Protocol*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 3, 2006, s. 196–213.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 148–150.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 221–222.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 92–94, 341–343.

- Kandathil G., Kandathil C., *Autonomy: Open Door to Spirituality*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 24–29.
- Lüthi P., *Gedanken zu Intimität und Experiment von Eric Berne*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2004, s. 39–53.
- Moursund J., *Contact, Intimacy, and Need*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 2, 1985, s. 116–119.
- Rogoll R., *Aby być sobą Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 53.
- Schneider M., *Dialogische Kommunikation als Grundlage intimer Beziehung*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2010, s. 40–60.
- Solomon C., *When Intimate Relationships End*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 1, 2003, s. 58–67.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 93–95, 267.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 115–117.
- White A., *Intimacy Revisited*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 70–72.
- Woollams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, Dexter, Michigan 1978, s. 81–88.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/intimacy.htm>
http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=60
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Inwentarz Granic Stanów Ja

---

ang. *The Inventory of Ego State Boundary Problems (DIEP)*

Zaprojektowane przez Głorię N. Gayol standaryzowane narzędzie diagnostyczne służące ocenie granic stanów Ja.

zob. stany Ja.

Gayol G.N., *Diagnosis and Treatment of Ego State Boundary Problems: Effects on Self-Esteem and Quality of Life*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 4, 1997, s. 236–240.

Inwentarz Jakości Życia

---

ang. *The Quality of Life Inventory (QLI)*

Zaprojektowane przez Głorię N. Gayol standaryzowane narzędzie diagnostyczne służące ocenie jakości życia.

zob. diagnoza transakcyjna.

Gayol G.N., *Diagnosis and Treatment of Ego State Boundary Problems: Effects on Self-Esteem and Quality of Life*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 4, 1997, s. 236–240.

Inwentarz Osobistej Kontroli i Wzrostu

---

ang. *The Personal Orientation Inventory and the Personal Growth Checklist*

Zaprojektowany przez Johna R. McNeela wykaz pozwalający na indywidualną ocenę reddecyzji klienta w czasie trwania terapii.

zob. reddecyzja.

McNeel J.R., *Redecisions in Psychotherapy: A Study of the Effects of an Intensive Weekend Group Workshop*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 10–24.

J

Jeder

---

niem. *jeder* – każdy

Mityczna postać pozbawiona cech indywidualnych, uosabiająca wszystkich mężczyzn żyjących na Ziemi. Jego żeńskim odpowiednikiem jest Zoe.

zob. Zoe.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 91.

K

Klasowy Anty-Gracz, Klasowy De-Gracz

---

ang. *The Classroom De-Gamer*

Wymyślone przez Richarada Stapletona urządzenie przypominające ruletkę, które ma na celu ograniczenie gier, jakie mają miejsce w klasie szkolnej, na rzecz bardziej konstruktywnych form strukturalizacji czasu np. rozrywek.

zob. gra, rozrywka, strukturalizacja czasu.

Stapleton R., *The Classroom De-Gamer*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 145–146.

klątwa, przekleństwo

---

ang. *curse*

Komunikat, który zawiera obciążający destrukcyjny przekaz skryptowy o charakterze samospełniającej się przepowiedni. Może być związany z określonym wydarzeniem (np. „Kiedy przeniesiesz się do innego miasta...”) lub z określonym przedziałem czasowym (np. „Kiedy będziesz miał dwadzieścia lat...”).

zob. kląwołamacz, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 119–121.

Rothery M.A., *Rules and Metarules in Script Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 198–200.

kląwołamacz

---

ang. *spellbreaker*

Część aparatu skryptowego powodująca uwolnienie wewnętrzne (tzw. wycięcie) znoszące klątwy i nakazy oraz umożliwiające sprawdzenie, że klątwa lub nakaz nie działa.

zob. klątwa, wycięcie.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 163–164, 528.

Kolczatki, Zimne Kolce, kolczaste

---

ang. *The Cold Pricklies*

Negatywne i toksyczne znaki rozpoznania przejawiające się np. poprzez okazywanie obojętności, prezentację nieautentycznej szczerości lub poprzez podkreślenie braku znaczenia czy niezauważenie czyjejs obecności.

zob. negatywny strouk, plastikowe strouki, Puszki, strouk.

Giges B. *‘Stroking’ Criticism At Its Best*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 342.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 44.

Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów, Kraków 1993, s. 25–26.

Steiner C., *Bajka o ciepłych futrzakach*, [w:] <http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/bajka-o-ciepłych-futrzakach-clude-steinera-1969/10>

Koloseum

---

ang. *The Coliseum*

Kołowy model składający się z koncentrycznych kół, pozwalający na rozpoznanie hierarchii i siły ograniczających komunikatów pochodzących od Rodzica. Zostają one następnie uzupełnione przez aktualne dane Dorosłego po to, aby rozwiązać określony problem.

zob. Dorosły, Rodzic.

Wilder C., *'The Coliseum' a Tool for Survival and Change*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 65–67.

koluzja

łac. *colludere*

Rodzaj symbiotycznej gry polegającej na nieświadomym i neurotycznym związku dwojga (czasem większej liczby) ludzi o bardzo podobnych nerwicowych zaburzeniach, z których jeden pełni rolę np. regresywną rolę Dziecka, a drugi np. aktywną rolę Rodzica. W ten sposób wzmacniają nawzajem swoje patologiczne zachowania, role, czy skrypt.

zob. gra, skrypt, symbioza.

Dicks H.V., *Marital tensions*, Basic Books, New York 1967.

Fortuna D., *Jürg Willi i jego koncepcja małżeńskiej koluzji*, [w:] *Terapia rodzin i małżeństw.* (red.) M. Orwid, Cz. Czabała, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 1990, s. 117–127.

Willi J., *Związek dwojga. Psychoanaliza pary*, Wyd. J. Santorskiego & Co. Warszawa 1996.

Koło Pozwoleń

---

ang. *The Permission Wheel*

Diagram, zaprojektowany w roku 1980 przez Gysa Jaoui, pokazujący w sposób graficzny różne formy, zasięg i ograniczenia pozwoleń danej osoby w jej życiu.

zob. pozwolenie.

Hawkes L., *The Permission Wheel*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 3, 2007, s. 210–217.

Koło Uczuć

---

ang. *The Feeling Wheel*

Diagram, zaprojektowany przez Glorię Willcox, składający się z trzech koncentrycznych i podzielonych na wycinki okręgów służących poznaniu i poszerzeniu świadomości własnych emocji, poziomu spontaniczności oraz intymności. Koło wewnętrzne tworzy sześć sektorów podstawowych uczuć: złość (*mad*), smutek (*sad*), spokój (*peaceful*), siła (*powerful*), radość (*joyful*) i strach (*scared*), którym odpowiadają dwa koncentryczne okręgi uczuć wtórnych.

zob. intymność, spontaniczność, uczucia autentyczne.

Willcox G., *The Feeling Wheel: A Tool for Expanding Awareness of Emotions and Increasing Spontaneity and Intimacy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 274–276.

komputer, Logos, technika

---

ang. *computer, technique*

Część funkcjonalna Dorosłego odpowiedzialna za przetwarzanie i uaktualnianie danych płynących z rzeczywistości i przekazująca je do innej części tego stanu, określanej jako bank danych.

zob. bank danych, Dorosły, Logos.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 42–51.

Krumper M., *Sub-Dividing the Adult: Ac and Aa*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 298–299.

konsternacja

---

ang. *consternation, crossup*

Element gry, polegający na pojawieniu się zaskoczenia, zmieszania, konfuzji lub zakłopotania gracza, zaraz po pojawieniu się przełącznika.

zob. przełącznik, wzór G.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 43–44, 533.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 148.

Cory T.L., Page D., *Playing Games in Group Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 229.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 124–125.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 54.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 74.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 235–236, 256, 328.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/crossup.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

kontaminacje, skażenia, zmażenia

łac. *contamination*

Zawładnięcie jakąś częścią Dorosłego przez Rodzica lub Dziecko:

- w przypadku zawładnięcia przez Rodzica mamy do czynienia m. in. z uprzedzeniami, stereotypami, czy urojeniami;
- w przypadku zawładnięcia przez Dziecko mamy do czynienia m. in. z iluzjami, złudzeniami, czy fobiami.

zob. analiza strukturalna.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 197–198.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 102–103.

Grzesiuk L., *Zaburzenia zachowania w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej*, (red.) M. Szostak, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1980, s. 155–158.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 119–122.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 160–161.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 99–100.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 299.

- Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszko-Lyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 202–204.
- Loria B.R., *Epistemology and Reification of Metaphor in Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 3, 1990, s. 152–161.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 46–50.
- Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 233.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 28.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 50–53.
- Woollams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, Dexter, Michigan 1978.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/contamination.htm>

<http://www.catanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

kontrakt

---

ang. *contract*

Jasno określone, obopólne lub jednostronne, zaangażowanie wobec konkretnego sposobu postępowania, np. jawna umowa klienta z samym sobą dotycząca deklarowanych i oczekiwanych zmian, albo też umowa między terapeutą a pacjentem, obejmująca np. zasady poufności, zobowiązanie do usunięcia określonych objawów, wnoszone opłaty, czasu trwania leczenia itd. W kontrakcie zaangażowany jest przede wszystkim Dorosły, co oznacza, że dana osoba ma zachować możliwość decydowania o sobie. Twierdzi się, że terapia AT prowadzona jest przede wszystkim na mocy zawartego kontraktu. Kontrakt ma chronić klienta przed negatywnymi skutkami przebiegu terapii, takimi na przykład jak: bycie atakowanym, ośmieszaniem, ocenianym, oszukiwanym, obgadywanym, nadmiernie otwartym, obciążonym odpowiedzialnością za postępowanie innych lub zmuszaniem do robienia czegoś, na co nie ma się ochoty.

Kontrakt wg Erica Berne’a ma aspekt:

- administracyjny;
- profesjonalny;
- psychologiczny.

Kontrakty dzielą się na: krótkoterminowe np. dotyczące jednej sesji terapeutycznej, lub długoterminowe, np. obejmujące cały proces leczenia lub szkolenia. Warunkiem każdego kontraktu jest:

- kompetencja – dotyczy terapeuty (wiedza i doświadczenie) i klienta (respektowanie zasad relacji terapeutycznej);
- wzajemna zgoda – dotyczy celu, metod i konsekwencji leczenia;
- wymiana – równoważność terapii z otrzymywanym przez terapeutę honorarium.

zob. Dorosły.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.
- Berne E., *Principles of Group Treatment*, Grove Press Inc., New York 1996.
- Christoph B., *Diagnose und Intervention bei Kontraktstörungen*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2002, s. 72–80.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 61–63.
- Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 119–124.
- de Saint-Pierre Ch., *The Contract For Change: An Original Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 46–51.
- English F., *The Three-Cornered Contract*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 383–384.
- Gellert S.D., Wilson G., *Contracts*, „Transactional Analysis Journal”, vol 8, nr 1, 1978, s. 10–15.
- Gibson D.L., *The Classic Non-Contract*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 2, 1974, s. 31.
- Haimowitz M.L., *Short Term Contracts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 34.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 39–64.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 36, 313–315.
- Kratochvil S., *Podstawy psychoterapii*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003, s. 270.
- Loomis M., *Contracting for Change*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 51–55.
- McGrath G., *Ethics, Boundaries, and Contracts: Applying Moral Principles*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 6–14.
- Micholt N., *Psychological Distance and Group Interventions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 4, 1992, s. 228–233.
- Moiso C., *The Contract Card*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 298–299.
- Roberts D.L., *Contracting for Peace – The First Step in Disarmament*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 4, 1984, s. 229–230.
- Rovics H., *Contract Grading in the College Classroom*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 3, 1981, s. 254–255.
- Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 69–72.
- Steiner C.M., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 2.
- Steiner C.M., *Script Pople Live*, Bentam Books, New York 1975.

- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.
- Stummer G., *An Update On The Use Of Contractin*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 121–123.
- White T., *No-Psychosis Contracts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 2, 1999, s. 133–138.
- White T., *The Contact Contract*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 194–198.
- Vanwynsberghe J., *Therapy with Alcoholic Clients: Guidelines for Good Contracts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 127–131.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/contract.htm>
- <http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

kontrakt bezpieczeństwa, kontrakt IDS

---

ang. *security contract*

Kontrakt zabezpieczający klienta posiadającego skrypt hamartyczny przed wyrządzeniem szkody sobie lub innym (samobójstwo, zabójstwo, szaleństwo).

Podejmowany jest z pozycji Dorosłego klienta i Dorosłego terapeuty według specjalnie opracowanej formuły, która zmierza do wyjścia klienta z relacji symbiotycznej z terapeutą, ograniczenia własnej pasywności i stosowania gier.

zob. Dorosły, gra, kontrakt, pasywność, skrypt hamartyczny.

- Blacklidge V.Y., *What Do You Do When... You Forget to Renew a No Suicide Contract and the Person is Improved?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 99.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 62–63.
- Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 121–124.
- Glende N., *'Get Sick' as an Escape Hatch*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 197–198.
- Mothersole G., *Existential Realities and No-Suicide Contracts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 2, 1996, s. 151–159.

kontrakt na współpracę

---

ang. *cooperation contract*

Jeden z elementów pełnego kontraktu, który polega na obopólnym negocjowaniu – i w konsekwencji porozumieniu satysfakcjonującym obie strony – dotyczącym powstrzymania się od gry o władzę. Polega na prośbie oraz wzajemnym uzgodnieniu robienia tego, na co mamy ochotę i powstrzymywaniu się od wszystkiego tego, czego nie chcemy zrobić.

zob. gra o władzę, kontrakt.

Loomis M., *Contracting for Change*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 51–55.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 2–3.

White T., *The Contact Contract*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 194–198.

kontrakt na zmianę

---

ang. *contract for change*

Kontrakt obejmujący identyfikację niezaspokojonych głodów i ich wpływu na obecną sytuację, zmianę skryptu poprzez redecyzję i restrukturalizację oraz mobilizację stanów Ja.

Dotyczy określenia:

- celu zmiany (*objective of change*);
- wiedzy o procesie skryptowym (*known script process*);
- sposobu pomocy sobie (*ways to help myself*);
- określenia, co wymaga zmiany (*what I change*).

zob. głody, kontrakt, redecyzja, skrypt, stan Ja.

de Saint-Pierre Ch., *The Contract For Change: An Original Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 46–51.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 260–265.

kontrakt roboczy

---

ang. *work contract*

Kontrakt zawierany we wstępnej fazie szkolenia lub terapii na określony czas, np. dwa kolejne zajęcia lub sesje terapeutyczne.

zob. kontrakt.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 62.

kontrakt trójstronny

---

ang. *three-cornered contract*

Kontrakt zawierany między trzema stronami umowy, np. organizatorem – trenerem – uczestnikami szkolenia AT.

zob. kontrakt.

English F., *The Three-Cornered Contract*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 383–384.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 44–46.

kontrakt wielostronny

---

ang. *multilateral contract*

Kontrakt zawierany między więcej niż trzema stronami umowy, np. w odniesieniu do treningu w szkole między dyrektorem placówki – trenerem – rodzicami – uczniami.

zob. kontrakt.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 46.

kontrakt z samym sobą

---

ang. *contract with oneself*

Kontrakt zawierany z sobą w celu polepszenia lub poprawy swojego funkcjonowania poprzez jasne określenie celów i środków im służących.

Najczęściej obejmuje:

- konkretne sformułowanie celu i ewentualnych wewnętrznych trudności;
- określenie realności celu i konsekwencji jego osiągnięcia;
- uruchomienie pozwoleń, które wzbudzą motywację;
- planowanie i przewidywanie skuteczność działań.

zob. kontrakt, pozwolenie.

Chalvid D., Muller J.L., *L'analyse Transactionnelle Guide Pratique. Pour Les Agents De Maitrise Et Les Techniciens*, Paryż 1989.

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artykul/kontrakt-z-samym-soba-1-dominique-chalvin-jean-louis-muller-1989/38>

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artykul/kontrakt-z-samym-soba-2-dominique-chalvin-jean-louis-muller-1989/37>

kontrnakaz

---

ang. *counterinjunctions*

Nakaz skryptowy pochodzący od Rodzica realnego rodzica i adresowany oraz skrupulatnie przechowywany przez Rodzica w Dziecku danej osoby.

zob. kontrskrypt, Rodzic, Rodzic w Dziecku.

Clarkson P., *In Praise of Speed, Experimentation, Agreeableness, Endurance, and Excellence: Counterscript Drivers and Aspiration*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 1, 1992, s. 16–20.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 35.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 130–131.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/counterinjunctions.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

kontrskrypt, przeciwszkrypt, subskrypt

---

ang. *counterscript*

Zbiór decyzji podjętych przez Dziecko w celu podporządkowania się kontrnakazom; potencjalny plan życiowy oparty na zaleceniach rodzicielskich. Określenie kontrskrypt może sugerować przeciwieństwo skryptu właściwego, w rzeczywistości jest z nim zgodny lub komplementarny.

zob. Dziecko, kontrnakaz, nakaz, plan życia.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 529.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 117.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 81–84.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 121–122.

Lederer A., *Script and Counterscript: An Israeli Experience*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 248–251.

- Papadopoulou B.V., *Scripts and Counterscripts: The Life and Death of Julien Sorel in Stendhal's Le Rouge et le Noir*, „Orbis Litterarum”, vol. 63, 2008, s. 110–132.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 145–147.
- Woollams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, Dexter, Michigan 1978, s. 176.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/counterscript.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

korzyści z gry

---

ang. *benefit from the game*

Stabilizacyjny pożytek, jaki uzyskują uczestnicy gry w postaci wypłat i talonów psychologicznych.

Eric Berne wyróżnił sześć korzyści:

- biologiczne, np. uzyskanie satysfakcji seksualnej;
- egzystencjalne, np. potwierdzenie swojego obrazu świata;
- psychologiczne wewnętrzne, np. ochrona przed przeżywaniem określonych przykrych uczuć;
- psychologiczne zewnętrzne, np. unikanie sytuacji mogących wywołać pewne nieprzyjemne uczucia;
- społeczne wewnętrzne, np. poprzez ustrukturalizowanie w określony sposób swojego czasu;
- społeczne zewnętrzne, np. użytek z kontaktów społecznych poprzez selekcję znajomych czy przyjaciół.

Brenda B. Bary i Fred M. Hufford dodali do powyższych korzyść siódmą:

- fizjologiczną, np. utrzymywanie dotychczasowej zbroi (pancerza) ciała i związany z tym opór przed zmianą.

zob. gra, obraz świata, talony psychologiczne, zapłata.

- Bary B.B., Hufford F.M., *The Physiological Factor: The 'Seventh' Advantage to Games and Its Use in Treatment Planning*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 38–41.
- Bary B.B., Hufford F.M., *The Six Advantages to Games and Their Use in Treatment*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 4, 1990, s. 214–220.
- Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 52–54, 65–66.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 199–201.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 129–130.

Woods K. *Primary And Secondary Gains From Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 3, 2002, s. 190–192.

kulturowe ramy odniesienia, KRO

---

ang. *cultural frame of reference, CFR*

Podsystem układu odniesienia stanowiący najważniejsze źródło osobistej tożsamości i dostarczający wielu sposobów społecznego poznania oraz stanowiący ważny czynnik integracji poszczególnych stanów Ja.

zob. ramy odniesienia, stan Ja.

James N.L., *Cultural Frame of Reference and Intergroup Encounters: A TA Approach*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 206–210.

kulturowy cień

---

ang. *cultural shadow*

Zewnętrzne przejawy kultury rzutujące na Rodzica Kulturowego.

zob. Rodzic Kulturowy.

Chandramitra R., *Validating the Ethnic Metaphor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 84–90.

Naughton M. Tudor K., *Being White*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 2, 2006, s. 159–171.

Kurs 101, 202 AT

---

ang. *TA 101, 202 Course*

Zakres kursu podstawowego (Kurs 101) oraz zaawansowanego (Kurs 202) wiedzy i umiejętności z zakresu analizy transakcyjnej realizowany przez Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej (ITAA) od roku 1984, uzupełniony i zmodyfikowany w roku 1987.

zob. Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 23–24.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 288, 287, 300–305.

Kwestionariusz Egogramu

---

ang. *The Egogram Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Agnieszkę Bardzińską, Annę Chaber i Zbigniewa Łęskiego, analizujący pozytywne i negatywne funkcjonalne stany Ja: Rodzic Kontrolujący, Rodzic Opiekuńczy, Dorosły, Dziecko Naturalne, Dziecko Twórcze, Dziecko Przyستosowane, Dziecko Zbuntowane.

zob. stan Ja.

Bardzińska A., Chaber A., Łęski Z., *Kwestionariusz Egogramu*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 181–185.

Kwestionariusz – Mapa Dorosłego

---

ang. *The Map of Adult – Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Zbigniewa Wieczorka, analizujący wiele szereg elementów analizy transakcyjnej m.in. kontaminację, transakcje, autonomię oraz funkcjonalne stany Ja.

zob. autonomia, kontaminacje, stan Ja, transakcje.

Wieczorek Z., *Kwestionariusz – Mapa Dorosłego*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 186–190.

Kwestionariusz – Nauczyciel w Roli Zawodowej

---

ang. *The Teacher in the Role of Professional – Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Dorotę Pankowską, analizujący skrypt wygrywający nauczyciela.

zob. skrypt wygrywający.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 234–246, 380–384.

Kwestionariusz Okna na Świat

---

ang. *The Windows on the World Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Julie Hay, analizujący pozycje życiowe.

zob. pozycja życiowa.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 332–334.

Kwestionariusz „Prince-Frog”

---

ang. *The „Prince-Frog” Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Elżbietę Ścieszko i Jolantę Rogulską, analizujący cechy osób Wygrywających i Przegrywających.

zob. Wygrywający, Przegrywający.

Ścieszko E., Rogulska J., *Kwestionariusz „Prince-Frog”*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 198–201.

Kwestionariusz Stanów Ja

---

ang. *The Ego States Questionnaire (ESQ)*

Kwestionariusz diagnostyczny służący do oceny poszczególnych stanów Ja. Wersja zrewidowana tego kwestionariusza (*The Ego State Questionnaire-Revised: ESQ-R*) uwzględnia analizę czynnikową, mierząc stany Ja, albo ich zmiany podczas terapii, treningu lub edukacji.

zob. stan Ja.

Loffredo D.A., Harrington R., Okech A.P., *Factor Analysis Of The Ego State Questionnaire*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 25–27.

Loffredo D.A., Harrington R., Munoz M.K., Knowles L.R., *The Ego State Questionnaire – revised*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 90–95.

Loffredo D.A., Omizo M.M., *Differences in Ego States, Locus of Control, and Dogmatism between African-American and Anglo-American Undergraduate College Students*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 168–174.

Kwestionariusz Stylów Osobistych

---

ang. *The Personal Style Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Julie Hay, analizujący stany Ja: Rodzic Krytyczny, Rodzic Opiekun, Dorosły Funkcjonalny, Dziecko Przystosowane, Dziecko Naturalne.

zob. stan Ja.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 335–337.

Kwestionariusz Stylów Pracy

---

ang. *The Work Styles Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Julie Hay, analizujący, na podstawie Poganiaczy, styl pracy menadżerów.

zob. Poganiacz.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 347–349.

Kwestionariusz – Sytuacje i Reakcje

---

ang. *The Situations and Responses – Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Dorotę Pankowską, analizujący pozycje życiowe nauczycieli.

zob. pozycja życiowa.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 233–236, 377–381.

Kwestionariusz – Szkolna Codziennosc Nauczyciela

---

ang. *The Everyday School Teacher – Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Dorotę Pankowską, analizujący stany Ja nauczyciela w konkretnych sytuacjach szkolnych.

zob. stan Ja.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 224–230, 371–375.

Kwestionariusz Transakcji Rodzinnych

---

ang. *The Transaction Family Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Małgorzatę Galant, analizujący, poprzez dziewięć wybranych sytuacji, transakcje danej osoby z matką i ojcem.

zob. transakcja.

Galant M., *Kwestionariusz Transakcji Rodziny*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 191–194.

Kwestionariusz Wewnętrznych Stanów Ja

---

ang. *The Interior Ego States Questionnaire*

Kwestionariusz, opracowany przez Julie Hay, analizujący wewnętrzne stany Ja: Wewnętrzny Rodzic, Wewnętrzny Dorosły, Wewnętrzne Dziecko.

zob. stan Ja.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 338–339.

Kwestionariusz Zachowań Transakcyjnych

---

ang. *The Transactional Behavior Questionnaire (TBQ)*

Kwestionariusz diagnostyczny służący do oceny zachowań wynikających z analizy transakcyjnej np. pozycji życiowych, stroków, stanów Ja, intymności.

zob. intymność, pozycja życiowe, stan Ja, strok.

Brennan T., McClenaghan J.C., *The Transactional Behavior Questionnaire*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 52–55.

Loffredo D.A., Omizo M.M., *Differences in Ego States, Locus of Control, and Dogmatism between African-American and Anglo-American Undergraduate College Students*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 168–174.

L

labirynt skryptowy

---

ang. *script maze*

Diagram umożliwiający prześledzenie – przez terapeutę i klienta – scenariusza życia, w perspektywie biograficznej oraz aktualnej, ze szczególnym uwzględnieniem trasy przetrwania Małego Profesora w stosunku do nakazów i zakazów rodzicielskich. Stanowi często uzupełnienie matrycy skryptowej.

zob. Mały Profesor, matryca skryptowa, nakazy, skrypt, zakazy.

Burycka J., *The Freehand Script Maze*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr. 2, 1976, s. 160–166.

liczba graczy

---

ang. *number of players*

Liczba osób biorących udział w grze. E. Berne wyróżnił gry: dwustronne, trójstronne, pięciostronne oraz wielostronne.

zob. gra, gra pięciostronna, notacja gry.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59.

Jagiela J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

liczba transakcji

---

ang. *number of transactions*

Ogólna wartość wszystkich transakcji. W sumie można wyróżnić: 9 transakcji komplementarnych, 72 krzyżowanych, 6480 podwójnych i 36 kątowych.

zob. transakcja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 39.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 84.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 34.

Lista Konsultacyjna, K4P4

---

ang. *The Consultation Checklist, C4P4*

Zestaw kontrolnych wskaźników konsultacji i nadzoru terapeutycznego, niebędącego jednak superwizją transakcyjną, składający się z następujących wskaźników:

- kontakt (*contact*);
- kontrakt (*contract*);
- kontekst (*context*);
- treść przekazu klienta (*content*);
- proces (*process*);
- proces równoległy (*parallel process*);
- poziom profesjonalizmu i rozwoju (*professional level and development*);
- plan na przyszłość (*plan for the future*).

zob. superwizja transakcyjna.

Gobes L., *C4P4: A Consultation Checklist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 1, 1993, s. 42–44.

Lista Nakazów

---

ang. *The Driver Checklist*

Zestaw odpowiednich nakazów, opracowanych przez Adriana S.G. Stickleya, służących do kompletowania zespołów zadaniowych w strukturach organizacyjnych.

zob. nakaz.

Stickly A.S.G., *Validation of a Driver Checklist for Team Design Research*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 239–247.

Lista Osobistej Odpowiedzialności, Lista Właściwości Osobistych

---

ang. *The Personal Adequacy Checklist*

Zestaw pytań diagnostycznych i terapeutycznych, opracowanych przez Billa i Patrycję Baker Falzett, mających na celu określenie osobistej odpowiedzialności danej osoby za swoje konkretne zachowanie. Zawiera pytania dotyczące m.in. świadomości aktualnych potrzeb, stanów emocjonalnych oraz analizy sytuacji i branych pod uwagę opcji.

zob. diagnoza behawioralna, ramy odniesienia

Falzett B., Falzett P.B., *The Personal Adequacy Checklist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 122–125.

Lista Osobistych Oczekiwań

---

ang. *The Short Order Person List (SOP)*

Opracowana przez Susan McPhee procedura, w której klienci tworzą listę poszczególnych cech, jakie pragnęliby widzieć u swojego idealnego partnera. Ma zastosowanie w terapii indywidualnej lub małżeńskiej oraz w terapii skonfliktowanych par, służąc wzbogaceniu więzi uczuciowych.

Lista jest przeznaczona dla trzech typów klientów: niezdecydowanych, czy chcą się zaangażować w długotrwały związek, mających za sobą szereg nieszczęśliwych związków i chcących zmienić ten wzorzec, a także par pragnących wzbogacić lub rozwiązać problemy występujące w ich związkach. Obejmuje przykładowe pytania dotyczące cech idealnego partnera, sposobów rozpoznawania tych cech, poczucia pewności ich istnienia, tych bez których można by się obyć itd.

zob. gry klientów

McPhee S., *The Short Order Person List*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 320–323.

Lista Pytań o Grę

---

ang. *The Game Checklist*

Zestaw pytań mających na celu zidentyfikowanie gry i jej elementów, np. powtarzających się zdarzeń i negatywnych emocji, początku, kulminacji i zakończenia tych zdarzeń oraz uczuć własnych i innych osób po tym wszystkim.

zob. gra, notacja gry.

- Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 55.
- Cory T.L., Page D., *Playing Games in Group Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 229.
- Cowles-Boyd L., Boyd H.S., *Playing with Games: The Game/Play Shift*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 8–11.
- Gardenhire III R., *Kid Kloning: A One Question Life Script Questionnaire*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 310–311.
- Gellert S.D., *The Psychotherapist as Persecutor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 2, 1977, s. 153–155.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 215.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 193–195.
- James J., *The Game Plan*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 4, 1973, s. 14–17.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 241.
- Summerton O., *Game Analysis in Two Planes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 4, 1992, s. 210–215.

Lista Pytań o Skrypt

---

ang. *The Script Checklist*

Zestaw pytań mających na celu zdobycie jak największej ilości jednoznacznych informacji na temat skryptu, np. dotyczących cech matki i ojca, zakazów, zachęt, ulubionej bajki czy książki dzieciństwa, napisu na własnym nagrobku itd.

zob. skrypt.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 498–523, 530.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. II, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 54–55, 59.

- Falzett B., Falzett P.B., *The Personal Adequacy Checklist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 122–125.
- Gordon E.T., *Assessment of Cure: A Cure Checklist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 2, 1980, s. 107–114.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 87.
- James J., *Grandparents and the Family Script Parade*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 18–28.
- Kälin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998, s. 77–83.
- Landheer P.L., *A Developmental Script Questionnaire*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 77–80.
- Mackey J., *The Rehabilitation Checklist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 376.
- Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 237
- Steiner C., *A script checklist*, „Transactional Analysis Bulletin”, nr 6, 1967, s. 38–39.

Logos

---

gr. *lógos*

Stan Dorosłego w analizie strukturalnej drugiego stopnia, uwzględniający przejęte i przepracowane pozytywne aspekty Dorosłego, wyrażający się obiektywną zdolnością do analizy danych, racjonalnością czy realizmem. Element Zintegrowanego Dorosłego.

zob. Dorosły w Dorosłym, Zintegrowany Dorosły.

- Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.
- Schneider J., *Von der Kunst erwachsen zu handeln: Die Ethos-, Pathos- und Logosqualitäten der Erwachsenenichzustände und die Auflösung und Transformation von Eltern- und Kindichzuständen*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 2001, s. 148–164.

Łamiglówka Cykli Rozwoju

---

ang. *The Cycle of Development Puzzle*

Diagram, zaprojektowany przez Gilesa Barrowa, w formie powiązanych ze sobą poszczególnych elementów rozwojowych tworzących trójkątną układankę typu puzzle, np. „bardzo się cieszę, że tu jesteś”, „twoje potrzeby są dla nas ważne”, „chcemy otoczyć cię opieką”, „masz prawo do swoich uczuć” itd.

zob. plan życia.

Barrow G., *What Goes Around, Comes Around: A Brief Account Of Puzzling, Praxis, And Research*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 1, 2007, s. 35–40.

Łańcuch Stanów Ja

---

ang. *The Chain of Ego States*

Diagram, zaprezentowany przez Richarda Johna Stampletona, ilustrujący trzy drogi relacji służbowych wynikających ze stanów Ja oraz wyprowadzonych z indywidualnych skryptów kierowników struktur organizacyjnych.

zob. skrypt, stan Ja.

Stapleton R.J., *The Chain of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 215–219.

łańcuch symbiotyczności

---

ang. *symbiotic chain*

Ciąg symbiotycznych zależności przywódców i podwładnych, służących izolacji twórczych i autonomicznych osób oraz ich pomysłów w hierarchicznych systemach organizacyjnych.

zob. symbioza.

Holdeman Q.L., *The Symbiotic Chain*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 3, 1989, s. 137–144.

Mały Faszysta

---

ang. *The Small Fascist*

Mroczny przejaw Dziecka w Dziecku przejawiający się bezwzględnością oraz brakiem szacunku czy współczucia wobec czyjegoś cierpienia lub ludzkiego życia. Może być traktowany jako jeden z atawistycznych i ukrytych czynników umożliwiających funkcjonowanie i podtrzymywanie skryptu.

zob. bezwonny zapach, Dzielny Schizofrenik, fascynacja i imprinting, plastyczność twarzy, przedzapłon i wypalenie, ruchome Ja.

Batts V.A., *Modern Racism: A TA Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3m 1982. s. 207–209.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 329–332.

Mały Profesor

---

ang. *The Little Professor*

Funkcjonalna część Dziecka reprezentująca twórcze i intuicyjne wczesnodziecięce strategie badania rzeczywistości oraz rozwiązywania problemów. W analizie strukturalnej drugiego stopnia odpowiada Dorosłemu w Dziecku.

zob. analiza strukturalna drugiego stopnia, Dorosły w Dziecku.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 138.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 297.

Helman D.N., Austin V., *The Little Professor's Mythology: A Piagetian Explanation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 3, 1977, s. 209–216.

Hughes R.L., *Is the Little Professor Right?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 120–123.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 178–182.

Loughmiller C.B., *Little Professor Definition*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 444.

Robinson J.A., *Meeting the Little Professor of the Psychotic Client*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 213–214.

Stewart I., *Ego States And The Theory Of Theory: The Strange Case Of The Little Professor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 2, 2001, s. 133–147.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/adultinchild.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Marsjanin

---

ang. *The Martian*

Wymyślona postać kogoś, kto obserwuje wydarzenia na Ziemi bez wstępnych założeń oraz w sposób pozbawiony uprzedzeń, utrwalonych poglądów i całkowicie naiwnie.

zob. perspektywa marsjańska.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 528.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 148.

Hostie R., Eric Berne, *The Martian*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 168–170.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/martian.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Matka-Wiedźma

---

ang. *The Witch Mother*

Negatywny aspekt Rodzica w Dziecku (RDz) matki, który formułuje także Rodzica w Dziecku (RDz) jej syna i kieruje jego tragicznym skryptem. Pozytywnym odpowiednikiem w skrypcie produktywnym jest Dobra Wróżka.

zob. Dobra Wróżka, Rodzic w Dziecku.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 149, 528.

Holloway W.H., *The Crazy Child in the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 32–34

matryca dyskontowa, matryca nierozpoznań, macierz nierozpoznań

---

ang. *discount matrix*

Model graficzny analizujący wzajemną współzależność dyskontowania w odniesieniu do obszarów (ja sam, inni ludzie i sytuacje), typów (bodźce, problemy i opcje) sposobów (istnienie, znaczenie, możliwość zmiany i zdolności osobistych). Może występować w wersji dwu- lub trójwymiarowej.

zob. dyskontowanie, trójwymiarowa matryca dyskontowa

- Campos L.P., *Institutional Discount Structures*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 1, 1975, s. 60–61.
- Kehler T., *Transactional Analysis Revisited*, Human Development Publications, 1978.
- Macefeld R., Mellor K., *Awareness And Discounting: New Tools For Task/Option-oriented Settings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 1, 2006, s. 44–58.
- Matkowski M. *Nierozpoznanie*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza. Warszawa 1993, s. 66.
- Mellor K., Schiff E., *Discounting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 295–302.
- Schiff A., Schiff J., *Passivity*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 1, 1971, s. 71–78.
- Schulze H.S., *Die „Gedrehte Abwertungstabelle”*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2005, s. 51–55.
- Steiner C.M. *Scripts people live. Transactional Analysis of Life Scripts*, Grove Press Inc., 1974.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 181–187.
- Woolams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, 1978.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/discountmatrix.htm>
- <http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/dyskontowanie-discounting-ken-mellor-i-eric-shiff-1975/55>
- <http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

matryca skryptowa, macierz skryptowa

---

ang. *script matrix*

Diagram pozwalający na przeanalizowanie dyrektyw skryptowych przekazywanych dzieciom przez rodziców oraz dziadków w kategoriach stanów Ja.

zob. dyrektywa skryptowa, skrypt, stan Ja.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 342, 359, 530.
- Editorial*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 57–58.
- Massey R.F., Comey S., Just R.L., *Integrating Genograms and Script Matrices*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 325–335.
- Orlando P.C.J., *A Script Matrix for a Homosexual*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4 nr. 4, 1974, s. 48–49.
- Steiner C.M., *Script and Counterscript*, „Transactional Analysis Bulletin”, nr 5, 1966, s. 133–135.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 128–135.

White M., White J., *Scripts and Marathons*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 1, 1986, s. 47–49.

Woollams S.J., *Formation of the Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1973, s. 31–37.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/scriptmatrix.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=60

matryca zachowań strukturalizacji czasu

---

ang. *behavior matrix time structuring*

Diagram obejmuje klasyfikację strukturalizacji czasu na poziomie: umysłu, ciała, otoczenia, transakcji i organizacji oraz typu zachowań: utrzymanie, przygotowanie, powtarzanie i nowość.

zob. strukturalizacja czasu.

Fox E.M., *The Behavior Matrix: A New View of Time Structuring*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 153–157.

mentoring

---

ang. *mentoring*

Mentoring³⁴ z wykorzystaniem analizy transakcyjnej zakłada duży udział kontraktu w budowaniu optymalnych partnerskich relacji np. między nauczycielem a uczniem, czy zwierzchnikiem a podwładnym. Ma sprzyjać rozwojowi z pozycji stanu Dorosły, większą autonomię w przejmowaniu odpowiedzialności za swoje decyzje życiowe i zawodowe.

zob. autonomia, Dorosły, kontrakt.

Hay J., *Transformational Mentoring: Using Transactional Analysis to Make a Difference*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 158–167.

Metoda Prowokacyjnego Odwrócenie Roli

---

ang. *The Provocative Reversal Method (PR)*

Technika interwencji terapeutycznej polegająca na próbie prowokacyjnej zamiany ról w grze w celu dokonania przez klienta wglądu w swoje zachowania i zmianę tego zachowania.

---

³⁴ Mentoring – partnerska relacja między mistrzem a adeptem (np. przełożonym a podwładnym, nauczycielem a uczniem, wykładowcą a studentem itd.) mająca na celu rozwijanie potencjału adepta i jego samoświadomości.

zob. prowokacja.

Mabec T., *The Provocative Reversal (PR) Method*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 4, 1986, s. 229–233.

metodologia badań analizy transakcyjnej

---

ang. *research methodology of transactional analysis*

Proces zdobywania obiektywnej wiedzy w celu poznania różnych aspektów analizy transakcyjnej. Dzieli się z reguły na badania teoretyczne:

- eksploracyjne (*exploratory research*) – które bez pełnej znajomości danych służą rozpoznaniu problemu, zrozumieniu istotnych zjawisk i procesów wiążących się z analizą transakcyjną;
- weryfikacyjne (*verification test*) – mające na celu sprawdzenie zależności między określoną klasą zjawisk transakcyjnych i potwierdzenie lub odrzucenie wstępnych założeń teoretycznych; także badania praktyczne, bliskie diagnozie transakcyjnej;
- rozpoznawcze (*exploratory research*) – prowadzone najczęściej podczas terapii, mające za zadanie określenie zarówno stanu klienta, jak i zmian zachodzących podczas leczenia w zakresie funkcjonowania jego stanów Ja, pozycji życiowych, gier czy skryptu;
- oceniające (*evaluation studies*) – koncentrują się głównie na ewaluacji procesów terapeutycznych lub programów edukacyjnych prowadzonych z zastosowaniem analizy transakcyjnej.

Analiza transakcyjna dostarcza deskryptywnego opisu ludzkich zachowań, eksplanacji na bazie badań, obserwacji i zgromadzonych przypadków klinicznych oraz predykcyjnych konstatacji, które dostrzec można choćby w nieuchronności zapisów skryptowych prowadzących do łatwych do przewidzenia konsekwencji i skutków. W zakresie metodologii badań transakcyjnych wchodzi także zestaw ilościowych i jakościowych metod, technik oraz narzędzi badań empirycznych.

zob. diagnoza transakcyjna, gra, pozycja życiowa, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 489–497.

Gregory J., *Human Science Research: A Matter of Quality*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 2, 2000, s. 150–158.

Novellino M., *The Experimental Method Applied to Psychotherapy with TA*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 2, 1984, s. 120–123.

Pankowska D., *Metodologia analizy transakcyjnej – przegląd badań*, „Przegląd Badań Edukacyjnych”, nr 1, 2008, s. 99–115.

<http://www.itaa-net.org/TAJ-Net/articles/boyd-science-and-ta.html>

Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej

---

ang. *International Transactional Analysis Association (ITAA)*

Organizacja założona w Kalifornii w roku 1964 przez Erica Berne'a. Ma charakter non-profit. Zrzesza psychologów, psychoterapeutów, pedagogów, doradców oraz specjalistów organizacji i zarządzania. Jej celem jest rozwijanie oraz propagowanie koncepcji analizy transakcyjnej w teorii i w praktyce:

- psychoterapii – gdzie uważana jest za skuteczną i efektywną metodę usuwania wielu zaburzeń psychicznych, dającą się jednocześnie skutecznie integrować z innymi kierunkami terapii, takimi jak podejście psychodynamiczne, behawioralne, poznawcze lub systemowe.
- doradztwa – stwarzając możliwości produktywnego rozwiązywania wielu aktualnych problemów czy podnoszenia jakości życia poprzez opanowanie optymalnych sposobów komunikacji międzyludzkiej.
- rozwoju organizacji – służąc zbudowaniu odpowiednich strategii zarządzania dostosowanych do potrzeb konkretnej struktury organizacyjnej oraz eliminowaniu dysfunkcyjnych zachowań pracowników firm i tworzeniu właściwych relacji interpersonalnych.
- edukacji – wypracowując najbardziej pożądane – z punktu widzenia wychowania oraz nauczania – relacje między nauczycielem i uczniem, wychodząc z założenia, iż centralnym problem pedagogiki jest w gruncie rzeczy empatia i poszanowanie godności każdego człowieka. Głowiąc też przekonanie, że każdy może nauczyć się odpowiedzialności za swoje czyny, a pojawiające się trudności edukacyjne dają się pokonywać w wyniku gotowości do współpracy stron np. rodziców, nauczycieli i uczniów.

Towarzystwo posiada wiele oddziałów w niemal wszystkich zakątkach świata zarówno o wymiarze kontynentalnym np. Europejskie Towarzystwo Analizy Transakcyjnej (EATA), czy Towarzystwo Analizy Transakcyjnej dla Regionu Zachodniego Pacyfiku (WPATA), jak i w tak odległych krajach jak: Singapur (STAA), Republika Południowej Afryki (SATAA), Peru (APAT, APDEH), Nowa Zelandia (ATAT), Wenezuela (AVAT), czy Iran (MTAA).

Towarzystwo przyznaje szereg certyfikatów potwierdzających kwalifikacje w zakresie analizy transakcyjnej (np. CTA – Certyfikowany Analityk Transakcyjny i inne).

zob. analiza transakcyjna, Berne Eric, Europejskie Towarzystwo Analizy Transakcyjnej.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 23–24, 324–331.

Karpman S.B., *The Politics of Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 68–76, 297.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham 1987, s. 271–288.

<http://www.itaa-net.org/>

miniskrypt nie OK

---

ang. *not-OK miniscript*

Zminiaturyzowana wersja procesu skryptowego zbudowana na przekonaniu bycia nie OK. Składa się z:

- Poganiacza (*Driver*);
- Hamulca (*Stopper*);
- finałowej Splaty (*Despairer*);
- i w konsekwencji Dziecka Mściwego (*Blamer*).

zob. bycie nie OK., skrypt, hamulec, Poganiacz.

James M., *Techniques in Transactional Analysis for Psychotherapists and Counselors*, Addison-Wesley Publishing Company, 1977.

Kahler T., *Drivers: The Key To The Process Of Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 280–284.

Kahler T., Hedges C., *The Miniscript*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 1, 1974, s. 26–42.

Klein M., *Ten Personality Types*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 3, 1985, s. 224–231.

Klein M., *The Enemies of Love*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 2, 1992, s. 76–81.

Matkowski M., *Proces skryptowy i koncepcja miniskryptu*, [w:] J. Santorski (red.), *Ciało i charakter. Diagnoza i strategię w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1995, s. 81–88.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 90–93.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 109–118.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham 1991, s. 164–169.

Woolams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Institute Press, Huron Valley 1978.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/miniscript.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

miniskrypt OK

---

ang. *OK miniscript*

Zminiaturyzowana wersja procesu skryptowego zbudowana na przekonaniu bycia OK. Składa się z:

- Pozwalacza (*Allower*);
- Wyzwalacza (*Doer*);

- Zachwycacza (*Wower*);
- i w konsekwencji Dziecka Wolnego i Afirmatywnego (*Goer*).

zob. bycie OK., Pozwalacz, skrypt.

- Capers H., Goodman L., *The Survival Process: Clarifications of The Miniscript*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 3, 1983, s. 142–148.
- Gere F., *Developing the OK Miniscript*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr. 3, 1975, s. 285–289.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 76–78.
- James M., *Techniques in Transactional Analysis for Psychotherapists and Counselors*, Addison-Wesley Publishing Company, 1977.
- Kahler T., *Drivers: The Key To The Process Of Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 280–284.
- Kahler T., Hedges C., *The Miniscript*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 1, 1974, s. 26–42.
- Klein M., *Ten Personality Types*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 3, 1985, s. 224–231.
- Klein M., *The Enemies of Love*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 2, 1992, s. 76–81.
- Matkowski M. *Proces skryptowy i koncepcja miniskryptu*, [w:] J. Santorski (red.), *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1995, s. 81–88.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 90–93.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 109–118.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham 1991, s. 164–169.
- Woolams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Institute Press, Huron Valley 1978.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/miniscript.htm>
- <http://www.eatnews.org/TATranslated/Polish.pdf>

minizapis

---

ang. *mini-record*

Informuje o zawartość miniskryptu w wersji bycia OK. lub bycia nie OK.

zob. miniskrypt OK., miniskrypt nie OK.

Samek T., *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 47–50.

mit jaskini

---

ang. *myth of the cave*

Metafora platońskiej jaskini jako technika ujawnienia istoty skryptu i procesu psycho-terapeutycznego.

zob. skrypt.

O'Reilly-Knapp M., *The Myth of the Cave*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 1, 1989, s. 32–34.

mity rodzinne

---

ang. *family mythes*

Przekazy będące kontaminacją Dorosłego przez Rodzica, wyrażające sądy, które nie dają się zweryfikować oraz przekonania mające na celu utrzymanie równowagi systemowej rodziny lub służące wyznaczeniu kierunku rozwoju jednostki, czy ukierunkowania zmian w momentach kryzysów.

zob. Dorosły, kontaminacja, Rodzic.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 31.

Simon F.B., Stierlin H., *Słownik terapii rodzin*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1998, s. 170–172.

Model C₅P₅A₅

---

ang. *Model C₅P₅A₅*

Zbiór elementów analizy interwencji lub supervizji terapeuty czy trenera, zaprojektowany przez Julie Hay, składający się z następujących składowych:

- kontekst (*context*);
- kontakt (*contact*);
- kontrakt (*contract*);
- treść (*content*);
- kontrast (*contrasts*);
- paradygmaty (*paradigms*);
- poziom osobisty (*personal*);
- poziom profesjonalny (*professional*);
- poziom psychologiczny (*psychological*);
- procesy równoległe (*parallel*);
- autonomiczność (*autonomous*);
- autentyczność (*authentic*);

- alternatywy (*alternatives*);
- cele (*aims*);
- działania (*actions*).

zob. superwizja transakcyjna, Model R₄C₄P₄

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 314–315.

Model Decyzyjny

---

ang. *The Decisional Model*

Jedno z podstawowych założeń filozoficznych analizy transakcyjnej, według którego ludzie ostatecznie decydują o swoich wyborach oraz własnym losie i ich decyzje mogą się zmieniać.

zob. decyzja, zmiana.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 6–7.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/decisionalmodel.htm>

Model Funkcjonalny

---

ang. *The Functional Model*

Model stanów Ja ukazujący w jaki sposób są one używane w konkretnych sytuacjach życiowych.

zob. stan Ja.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/functionalmodel.htm>

Model Krzyżującej się Słodkiej Bułeczki

---

ang. *The Hot Cross Bun Model*

Model wyjaśniający – przy pomocy analizy transakcyjnej – impas wynikający z decyzji skryptowej osób jękających się.

zob. decyzja skryptowa, impas.

Hyde Ch., *The Hot Cross Bun Model: The Nature Of The Impasse in Stammering*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 1, 2006, s. 25–32.

Model Mikronauczania Redecyzji

---

ang. *The Microteaching Redecision Model*

Model treningu z wykorzystaniem mikronauczania, zaprojektowany przez Raffaele Mastromarina w celu opanowania przez analityków transakcyjnych umiejętności prowadzenia terapii redeczyzji.

zob. redeczyzja.

Mastromarino R., *The Use Of Microteaching In Learning The Redecision Model: A Proposal For An Observation Grid*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 37–45.

Model POIOSIT

---

ang. *The Model PLISSIT*

Forma terapii uwzględniająca cztery poziomy podejścia do dysfunkcji seksualnych:

- Pozwolenie (*Permission*);
- Ograniczona Informacja (*Limited Information*);
- Określone Sugestie (*Specific Suggestion*);
- Intensywna Terapia (*Intensive Therapy*).

Model zakłada, że osoby zgłaszające dysfunkcje seksualne mogą wymagać różnego rodzaju poziomów pomocy, od krótkiej interwencji zawierającej określone pozwolenia, poprzez dostęp do pewnego rodzaju informacji, sugestię, w jaki sposób rozwiązać określony problem, po intensywną psychoterapię zmierzającą do zmiany myślenia, uczuć i zachowania.

zob. pozwolenia.

Annon, J.S., *Behavioural treatment of sexual problems*, Harper & Row., New York 1976.
Parkin F., *Expanding Permissions: New Perspectives On Working With Transactional Analysis And Sexual Difficulties*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 56–61.

Model „Q”

---

ang. *The „Q” Model*

Eliptyczny diagram, zaprojektowany przez Edwarda Zerina, integrujący kognitywne, afektywne i behawioralne aspekty osobowości w odniesieniu do relacji międzyludzkich. Jest zbudowany jako bipolarne kontinuum wyrażone w dwóch elipsach: Elipsie Transformacji (*The Transforming Ellipse*) i Elipsie Alienacji (*The Alienation Ellipse*) wychodzących z centralnego punktu, którym jest „źródło” siły życia. Znajduje zastosowanie

jako sugerowany paradygmat badania relacji międzyludzkich, kliniczna metoda oceny przyczyn patologii oraz integracji odmiennych teorii psychologicznych (Freuda, Eriksona, Mahler i Piageta) z różnymi szkołami AT i podejścia systemowego.

zob. stan Ja.

Zerin E., *The 'Q' Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 48–62.

Zerin E. Zerin M., *The Q Model And The Q Model Checklist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 75–89.

Model R₄C₄P₄

---

ang. *The Model R₄C₄P₄*

Zbiór zasad grupowej superwizji trenerów analizy transakcyjnej zaprojektowany przez Julie Hay, na który składają się:

- szacunek (*respect*);
- odpowiedzialność (*responsibility*);
- relacja (*relationship*);
- wyniki (*results*);
- poufność (*confidentiality*);
- zaangażowanie (*commitment*);
- komunikacja (*communication*);
- wyzwanie (*challenge*);
- uczestnictwo (*participation*);
- prywatność (*privacy*);
- przygotowanie (*preparation*);
- praktyczność (*practicalities*).

zob. Model C₅P₅A₅, superwizja transakcyjna.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 312–314.

Model Stanów Ja, Model Strukturalny, Model R-D-Dz

---

ang. *The Ego-State Model, The Structural Model, The C-A-P Ego State Model*

Model opisujący osobowość człowieka w kategoriach stanów Ja: Rodzica, Dorosłego i Dziecka.

zob. diagram Venna, Dorosły, Dziecko, model strukturalny pierwszego stopnia, model strukturalny drugiego stopnia, Rodzic, stan Ja.

Barrow G., *Wonderful World, Beautiful People: Reframing Transactional Analysis As Positive Psychology*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 3, 2007, s. 206–209.

- Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 83–84, 223–232.
- Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 27.
- Hohmuth A.V., Gormly A.V., *Ego State Models and Personality Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 140–143.
- Jagięła J., *Transakcyjny model psychomanipulacji w nowych destrukcyjnych ruchach religijnych*, [w:] *Sekty. Uwarunkowania i niebezpieczeństwa III RP*, (red.) S. Pamuła, A. Margasiński, Wyd. WSP, Częstochowa 2001, s. 113–128.
- Kleinewiese E., *TA with Children: Visual Representation Model of the Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 259–263.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 4, 11–20.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 13.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/egostatemodel.htm>
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/structuralmodel.htm>
- <http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

model strukturalny drugiego stopnia

---

ang. *second-order model*

Analiza stanów Ja, które są dzielone według zasad uwzględniających wpływ wcześniejszych generacji kształtujących treść stanów Ja danej osoby, np. zawartość Rodzica jest dalej dzielona reprezentując Rodzica, Dorosłego i Dziecko przejęte od rodzica lub jego wyobrażenie ($R_3, D_3, Dz_3; P_3, A_3, C_3$).

zob. analiza strukturalna, diagram Venna, Dorosły, Dziecko, Rodzic, stan Ja, zawartość.

- Blackstone P., *The Dynamic Child: Integration of Second-Order Structure, Object Relations, and Self Psychology*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 4, 1993, s. 216–234.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 32.
- Hine J., *Mind Structure and Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 4, 1997, s. 278–289.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 100–102.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 143.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 77.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 339.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/secondordermodel.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

model strukturalny pierwszego stopnia

---

ang. *first-order model*

Model, w którym trzy stany Ja: Rodzic, Dorosły i Dziecko stanowią całość i nie są dalej dzielone.

zob. analiza funkcjonalna, diagram Venna, stan Ja.

Boyd H.S., *Second-Order Structure in the Child*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 5–10.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 32.

Kahn-Schneider J., *Second Order Structure of the Parent It's Use in Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 295–296.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 339.

Stuntz E.C., *Second Order Structure of the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 59–61.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/firstordermodel.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Model Trzy P, 3P,

---

ang. *The Three P's Model*

Cel pracy terapeutycznej służący stworzeniu antytezy skryptu sprowadzający się do trzech fundamentalnych zasad:

- pozwolenie (*Permission*) – zgoda na odrzucenie zachowań, które klient z pozycji swojego Dorosłego pragnie wyeliminować;
- ochrony (*Protection*) – asekuracja klienta przed skutkami złamania rodzicielskich zakazów poprzez uruchomienie jego własnego Rodzica Opiekuńczego lub ewentualnie Rodzica terapeuty;
- siły, mocy (*Power; Puissance, Potency*) – doświadczanie ze strony terapeuty lub grupy terapeutycznej energii potrzebnej do konfrontacji ze swoimi destrukcyjnymi elementami skryptu.

Powyższe tradycyjne zasady zostały uzupełnione w innych publikacjach o kolejne reguły, np. przez Jeana Clarke'a o dwie następne:

- praktyki (*Practice*) – ćwiczenie nowych wzorów zachowań;

- percepcji (*Perception*) – kontrolowanie tego, co dzieje się w relacji terapeutycznej. Kolejną zasadę zaproponował Willem Lammers:
- postępowania naprzód (*Pacing*) – wykraczanie bez lęku poza ramy odniesienia. W konsekwencji można więc mówić o kolejnych modelach 5 P, czy 6 P, choć terminy te nie funkcjonują w literaturze przedmiotu.

zob. Dorosły, ochrona, pozwolenie, ramy odniesienia, Rodzic Opiekunyczny, siła.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 433–434, 452–453.

Boyd H.S., Cowles-Boyd L., *Blocking Tragic Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 227–229.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 63–64.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 124–126.

Clarke J.I., *The Synergetic Use of Five Transactional Analysis Concepts by Educators*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 214–219.

Crossman P., *Permission and Protection*, „Transactional Analysis Bulletin” nr 5, 1966, s. 152.

English F., *Potency as a Female Therapist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 297–299.

Hartman F.R., *The Autonomous Role: A Reinterpretation of the Three P's with the Addition of Approval*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 3, 1985, s. 220–223.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 31–32.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 355.

Jongeward D., Brockman J., *Getting High in an Alcohol Treatment Unit*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 4, 1979, s. 174–178.

Lammers W., *P for Pacing*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 55–56.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 94–95.

Vanwynsberghe J., *Therapy with Alcoholic Clients: Guidelines for Good Contracts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 127–131.

Model Współdziałania

---

ang. *The Synergy Model*

Model integracji analizy transakcyjnej z metodami ulepszania i przyspieszania uczenia się, zaprojektowany przez Jose M. Tafoya, zbudowany na trzech poziomach wiedzy:

- poziom pierwszy – filozoficzny;
- poziom drugi – teoretyczny i techniczny;
- poziom trzeci – emocjonalny i intuicyjny.

Model ma na celu polepszenie relacji nauczyciel–uczeń, dekontaminację Dorosłego oraz pozbycie się starych, nieefektywnych nawyków uczenia się.

zob. analiza transakcyjna, dekontaminacja.

Tafoya J.M., *The Synergy Model: Transactional Analysis And Accelerated Learning*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 4, 2004, s. 323–332.

muzykoterapia transakcyjna

---

ang. *transactional music therapy*

Jedna z metod terapii grupowej polegająca na posługiwaniu się muzyką lub jej elementami w celu zainspirowania lub zilustrowania pewnych tematów grupowych, np. rodzajów gier, skryptowych zachowań, nakazów i zakazów rodzicielskich, kontaminacji czy śmiechu szubienicznego, po to, aby zwiększyć swój kontakt z poszczególnymi stanami Ja, w szczególności z Dzieckiem Naturalnym lub Dorosłym.

zob. Dorosły, Dziecko Naturalne, gry, kontaminacje, nakazy, stan Ja, śmiech szubieniczny, zachowania skryptowe, zakazy.

Kuekes E.G., Hunt D.M., *Music in Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 396–397.

myślenie magiczne

---

ang. *magic thinking*

Jedna z typowych cech myślenia w stanie Rodzica w Dziecku będąca przetworzoną przez fantazje dziecka niezwykle wersją przekazów rodzicielskich.

zob. Rodzic w Dziecku.

Davis W.L., Way L., *Beyond Magic Thinking*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 136–139.

Hodgeman J., *Magical Thinking: As It Is Seen In Some Correctional Treatment*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 141–142.

myślenie okrężne, myślenie prawnicze

---

ang. *cop-out thinking*

Kompetencje Małego Profesora, który w sposób sprytny i przebiegły stara się dać możliwość ekspresji Dziecku Naturalnemu, nie naruszając ograniczeń i wyrzutów sumienia tkwiących w Dziecku Przystosowanym. Jest to zatem rodzaj mediatora między Dzieckiem Naturalnym a Dzieckiem Przystosowanym, odpowiadający na pytanie: jak omijać nakazy i zakazy rodzicielskie nie ponosząc z tego powodu konsekwencji i wyrzutów sumienia?

zob. Dziecko Naturalne, Dziecko Przystosowane, Mały Profesor, nakazy, zakazy.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 137–140.

<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

Najlepszy Pistolet

---

ang. *The Top Gun, TG*

Jedna z ról o charakterze narcystycznym i rywalizacyjnym w grupie gier terapeutów, mająca na celu wykazanie swojej profesjonalnej przewagi. Gry o tej nazwie prowadzą w konsekwencji do konkurencyjnych i wyniszczających konfliktów oraz obniżenia uwagi okazywanej klientom.

zob. zaburzenia narcystyczne, gra, gry terapeutów.

Persi J., *Top Gun Games: When Therapists Compete*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 3, 1992, s. 144–152.

nakaz, nakaz skryptowy

---

ang. *driver*

Polecenie zlokalizowane w Rodzicu Kontrolującym i wyrażające warunkową pozycję życiową bycia OK.: „Jestem OK., jeżeli...”.

W sumie są to zalecenia typu: „to rób”, a „tego nie rób”. Nakazy służą adaptacji do wymogów życia społecznego.

zob. bycie OK., miniskrypt OK., Rodzic Kontrolujący.

- Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 54–55.
- Cichońska M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 34.
- Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 113–114.
- Cole M., *Injunctions and Secondary Gains in Chronic Pain Patients*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 4, 1993, s. 191–194.
- Conway N.V., *Drivers and Dying*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 345–348.
- English F., *My Time is More Precious Than Your Strokes: New Perspectives on Time Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 1, 1992, s. 32–42.
- Falkowski W., Munn K., *Interrater Agreement on Driver Questionnaire Items*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 1, 1989, s. 42–44.
- Gellert S.D., *Drivers*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 422–429.
- Hazell J.W., *Drivers as Mediators of Stress Response*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 4, 1989, s. 212–223.
- Johnson D., *Working Styles: The Application of the Concept of Drivers to Owner-Managers of Small Businesses*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 65–75.
- Klein M., *The Enemies of Love*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 2, 1992, s. 76–81.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 90.
- Prothero J.C., *TA with Problem Drivers*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 173–175.
- Ramond C., *Don't Change: A Cultural Injunction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 220–221.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 107–119.
- Shane J.F., *Driving Parents Sane*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 405–406.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 155–163.
- Tudor K., *Take It: A Sixth Driver*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 38 nr 1, 2008, s. 43–57.

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=56
<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

nałożenie

---

ang. *overlap*

Przypadek jednoczesnego ujawniania się przedzapłonu i wypalenia, może wystąpić np. w doświadczaniu uczucia ciągłego pośpiechu. Zdaniem Erica Berne'a przeciwdziała nałożeniu skupienia się na terażniejszości wg maksymy *Carpe diem*³⁵.

zob. przedzapłon, wypalenie.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 326–327, 529.

narodziny

---

ang. *birth*

W analizie transakcyjnej wyróżniamy następujące rodzaje narodzin człowieka:

- komórkowe – w momencie poczęcia;
- fizyczne – w momencie zaczerpnięcia pierwszego oddechu;
- psychiczne – z chwilą otrzymania strouków;
- społeczne – z chwilą pójścia do szkoły.

zob. strouk

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 55.

narracyjna wrażliwość konstruktywistyczna

---

ang. *constructivist narrative sensibility*

Postulat nowego, nieparadygmatycznego ujęcia analizy transakcyjnej i samego skryptu, uwzględniającego założenia terapii postmodernistycznej.

zob. analiza transakcyjna, skrypt.

Allen J.R., Allen B.A., *A New Type of Transactional Analysis and One Version of Script Work with a Constructionist Sensibility*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 2, 1997, s. 84–90.

Doan R.E., *Narrative Therapy, Postmodernism, Social Constructionism, and Constructivism: Discussion and Distinctions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 2, 1997, s. 128–133.

---

³⁵ *Carpe diem* – (łac.) maksyma pochodząca z Pieśni Horacego: „Chwytaj dzień, bo przecież nikt się nie dowie, jaką nam przyszłość zgotują bogowie...”.

Kenny V., *Constructivism – Everybody Has Won and All Must Have Prizes!*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 2, 1997, s. 110–117.

Parry A., *Why We Tell Stories: The Narrative Construction of Reality*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 2, 1997, s. 76–78.

narzędzia sterowania skryptem

---

ang. *script control tools*

Elementy aparatu skryptowego, na który składają się: kłątwa, hamulec, zachęta; pozostałe elementy mogą służyć do zwalczania skryptu.

zob. aparat skryptowy.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 143.

Neopsyche

---

neologizm

Stan Ja odbierający, segregujący i przekształcający informacje płynące z rzeczywistości oraz znajdujący adekwatną odpowiedź na aktualną sytuację.

Stan Ja tożsamy z Dorosłym.

zob. Dorosły, stan Ja.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961.

Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkó-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 197.

niebieskie światło, błękitne światło

---

ang. *blue light*

Zdaniem Erica Berne’a jedyna emocja Dorosłego, która pojawia się jako rodzaj radości w momencie zrozumienia jakiegoś fragmentu rzeczywistości lub dokonania trafnego wglądu.

zob. Dorosły.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010.

Steiner C.M., *The Adult: Once Again With Feeling*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 62–65.

nieefektywne stany Ja

---

ang. *ineffective ego states*

Pogląd mówiący, iż istnieją stany Ja wywołujące negatywne i niepożądane reakcje związane z byciem nie OK. Zalicza się do nich: Rodzic Kontrolujący, Dziecko Przystosowane, Dziecko Zbuntowane.

Dla usprawnienia komunikacji opatrywane są także kolorem czerwonym. W diagramie Venna oznaczone są kolorem czerwonym. Stanowisko to nie jest podzielane przez wszystkich analityków transakcji, szczególnie tych, którzy uznają jednakową ważność wszystkich stanów Ja.

zob. bycie nie OK., Dziecko Przystosowane, Dziecko Zbuntowane, efektywne stany Ja, Rodzic Krytyczny, stan Ja,

Wagner A., *Blue Ego States for Effective Communication*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 281–284.

nieprzystawalność, inkongruencja, niespójność

---

ang. *incongruity*

Niezgodność między jawną komunikacją a zachowaniem danej osoby przejawiająca się brakiem autentyczności.

zob. autentyczność.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 47–48, 68, 76, 179–180, 330.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/incongruity.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

nieustępliwość graczy

---

ang. *players' intransigence*

Stopień zapamiętania, zaciętości czy upartości graczy.

zob. gra.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 60.

Niewygrywający, Niezwycięzca, Plastikowy Książę

---

ang. *The Non-Winner*

Osoba nie odnosząca ani dużych korzyści, ani nie ponosząca dużych strat w życiu. Ktoś pośredni między Wygrywającym a Przegrywającym, kto zazwyczaj wielkim wysiłkiem okupuje samo „utrzymanie się na powierzchni” na skutek posiadania tzw. banalnego skryptu. Zapłata skryptowa tej osoby pochodzi od Rodzica Kontrolującego.

zob. Przegrywający, Rodzic Kontrolujący, skrypt banalny, Wygrywający.

Adler M.S., *Non-winner and Script, Type B: Plastic Prince*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 1, 1972, s. 20–19

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 253–256, 529.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 85.

Rogólska J., *Cechy nauczyciela wygrywającego, przegrywającego i niewygrywającego w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 157–158.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 331.

Ścieszko E., *Pozycje socjometryczne uczniów wygrywających, przegrywających i niewygrywających w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 169–170.

Ścieszko E., Rogulski J., *Kwestionariusz Prince–Frog (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 198–201.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/non-winner.htm>.

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

notacja gry, scenariusz gry

---

ang. *game notation*

Zapis najważniejszych składowych gry umożliwiający późniejszą jej analizę. Na notację gry składają się najczęściej następujące elementy: liczba graczy, tytuł gry, teza gry, cel, role, antyteza, dynamika i posunięcia w grze, paradygmat, zapłata, przykłady i odmiany danej gry.

zob. analiza gry, antyteza, cel gry, dynamika gry, liczba graczy, odmiany gier, paradygmat gry, posunięcia w grze, przykłady gier, rola, teza gry, tytuł gry, zapłata.

- Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59–61.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 125–127.
- Magrograssi G., *First Yes ... Now No (F. Y. N. N.)* „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 225–227.
- Woods K., *The Defensive Function of the Game Scenario*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 94–97.

obraz świata

---

ang. *world view*

Wynikający z perspektywy skryptu zniekształcony ogląd świata i ludzi widziany oczami Dziecka.

zob. skrypt, Dziecko

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 529.

obszar dyskontowania

---

ang. *discount area*

Realna sfera, gdzie ma miejsce dyskontowanie, które dotyczy siebie, innych ludzi lub sytuacji. Przykładowo może to być: rozwój osobisty, życie rodzinne, praca zawodowa itd.

zob. dyskontowanie.

Matkowski M., *Nierozpoznanie*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 60

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 326.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/area.htm>

obszar podstawowego problemu

---

ang. *area of basic problem*

Część wstępnej procedury terapeutycznej, zaproponowana przez Emilio Said Diaz de la Vega i Głorię Noriega Gayol, polegająca na wyborze podstawowego problemu w ośmiu obszarach (fizycznym, ekonomicznym, seksualnym, rodzinnym, społecznym, zawodowym, kulturowym i duchowym).

Wyodrębniony problem należy następnie odnieść do poszczególnych stanów Ja, co w dalszej kolejności pozwala wybrać strategię terapii zgodnie z modelem analizy transakcyjnej.

zob. stan Ja.

Diaz de la Vega E.S., Gayol G.N., *Psycho-Transactional Diagnosis Treatment*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 330–332.

ochrona

---

ang. *protection*

Asekuracja danej osoby (np. klienta) przed skutkami złamania rodzicielskich zakazów przez doświadczenie siły kogoś innego (np. terapeuty).

zob. Model Trzy P, zakaz.

Haimowitz N., *Protection*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr. 1, 1975, s. 51–54.

Karpman S.B., Callaghan V.L., *Protection and Nutritional Nervosa*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 2, 1985, s. 168–172.

Pirnie C., *A Permission/Protection Score Card*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 88–89.

Vago M., Knapp B.W., *Bartering for Protection*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 129–131.

odcięcie, wyzwolenie zewnętrzne

---

ang. *cut-off, external release*

Przychodzące z zewnątrz wyzwolenie od skryptu.

zob. skrypt, wycięcie.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 529, 532.

odczuwana koncepcja życia

---

ang. *felt concept of life*

Zapisy wewnętrznych zdarzeń tworzących stan Dziecka.

zob. Dziecko, wymyślona koncepcja życia, wyuczona koncepcja życia.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 43.

odmiany gry

---

ang. *game variations*

Rodzaje gier pokrewnych, dopełniających się, a czasem też przeciwnych do tezy danej gry.

zob. gra, teza gry.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 66.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

odpieprznik

---

ang. *fuck off*

Odwrotna strona tzw. koszulki (*T-Shirt*), w sposób paradoksalny uzupełniająca slogan gry lub skryptu.

zob. skrypt, slogan, T-Shirt.

E. Berne, *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 223–224.

Ofiara

---

ang. *The Victim*

Jedna z ról Trójkąta Dramatycznego. Przyjmująca ją osoba spełnia w sposób nadmierny wszystkie nałożone na nią wymagania, jednocześnie dopatruje się porażek głównie w sobie, postrzegając siebie jako nieudacznika, kogoś niedocenianego, kto nie jest w stanie przetrwać bez pomocy innych, kto jest często odrzucany lub atakowany, choć sam czasem prowokuje takie sytuacje. Taka, pełna podporządkowania, obaw i narzekania, postawa przyciąga zarówno Prześladowcę, jak i Ratownika. Częsty obiekt przemocy.

zob. przemoc, Prześladowca, Ratownik, Trójkąt Dramatyczny.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 234–236.

Boyce M., *How To Be A Victim*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr. 4, 1982, s. 249–251.

English F., *Differentiating Victims in The Drama Triangle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 384–386.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994. s. 124–125.

Karpman S., *Drama Triangle Script Drama Analysis*, „Transactional Analysis Bulletin”, vol. 7, nr 26, 1968.

Sigmund E.W. *The Pervasive Victim Self-Image in Clients with Antisocial Personality Disorders*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 2, 1999, s. 109–114.

Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 236.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/victim.htm>

<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

Ojciec-Ogr, Ohydny Troll, Ojciec Potwór, Szalone Dziecko ojca

---

ang. *The Ogre Father*

Negatywny aspekt Rodzica w Dziecku (RDz) ojca, który formułuje także Rodzica w Dziecku (RDz) jego córki i kieruje jej tragicznym skryptem. Pozytywnym odpowiednikiem w skrypcie produktywnym jest Wesoły Olbrzym.

zob. Wesoły Olbrzym.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 149, 529.

Holloway W.H., *The Crazy Child in the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 32–34.

<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

OKness, zawsze OK.

---

ang. *OKness*

Stan bycia OK. osoby akceptującej wartości, prawa oraz potrzeby swoje i innych ludzi.

zob. bycie OK.

Drego P., *Freedom And Responsibility: Social Empowerment And The Altruistic Model Of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 2, 2006, s. 90–104.

Steele C.A., Porter-Steele N., *Okness-based Groups*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 4, 2003, s. 276–281.

Woods K., *Okness As It Pertains To The Manic Defense*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 124–127.

Woods K., Woods M., *Some Reflections On Simple Okness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 66–68.

<http://life-positions.blogspot.com/>

opcje

---

ang. *options*

Technika wskazywania takich stanów Ja w transakcjach, aby wyzwolić się ze znanych, ale niekonstruktywnych lub utrwalonych relacji z innymi.

Może też dotyczyć świadomych możliwości różnych wyborów – zwłaszcza takich, które pomagają przezwyciężyć skrytowane zachowania.

zob. stany Ja, transakcja.

Karpmaan S., *Options*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 1, 1971, s. 79–87.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 69–71, 254–257.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/options.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

operacja

---

ang. *operation*

Ciąg prostych społecznych transakcji, często o charakterze informacyjnym lub podejmowanych w ściśle określonym celu, nie będących grą.

zob. gra, transakcji.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 44.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 43.

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

opóźnienie komputerowe

---

ang. *computer delay*

Oslabiona lub odroczone reakcja Dorosłego pod wpływem wymagań rzeczywistości, oczekiwań Rodzica lub emocji Dziecka.

zob. Dorosły, komputer.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 45.

P

palimpsest

---

ang. *palimpsest*

Zmodyfikowana i dostosowana późniejsza wersja skryptu pojawiająca się wraz z nowymi okolicznościami oraz rozwojem dziecka.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 525.

parada rodzinna

---

ang. *family parade*

Sposób, w jaki skrypt przekazywany jest w rodzinie z pokolenia na pokolenie.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 346–348.

James J., *Grandparents and the Family Script Parade*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 18–28.

paradygmat gry

---

ang. *game paradigm*

Informuje o kluczowych posunięciach w grze niezbędnych dla jej zrozumienia.

zob. posunięcia w grze.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 65.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

Paradygmat Krytycznego Myślenia

---

ang. *The Critical Thinking Paradigm (CTP)*

Kognitywna procedura terapeutyczna służąca aktywizacji i dekontaminacji stanu Dorosłego poprzez krytyczną poznawczą analizę zawartości Rodzica i Dziecka w celu przygotowania do świadomej redecyzji, poszerzenia autonomii lub zmiany pozycji życiowej.

zob. autonomia, dekontaminacja, Dorosły, Dziecko, pozycja życiowa, redecyzja, Rodzic.

Korpi K.N., Kiser J.D., *The Critical Thinking Paradigm (CTP): Redeciding the Don't Think Injunction and the Mindlessness Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 232–238.

parendaż

---

ang. *parenting*

Może być rozumiany jako tożsamy z wychowaniem, ale może oznaczać również nadmierne obciążenie destrukcyjnymi wpływami Rodzica.

zob. reparendaż, Rodzic.

Breen M., *Supplemental Parenting of The Kick Me Player*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 1, 1973, s. 40–46.

del Casale F., Munilla H.L., de Del Casal L.R., Fullone E., *Defective and Reparenting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 181–184.

Kaufman D., Kaufman J., *The Sources of Parenting Behavior: An Exploratory Study*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 11, 1972, s. 41–45.

Levin P., *Corrective Parenting: A Developmental Odyssey*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 65–70.

Noce J.S., Noce S.F., McLellan A.T., *The Parenting Function of Therapeutic Communities: Test of a Model in an Alcohol Rehabilitation Program*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 3, 1981, s. 236–240.

Stuntz E.C., *Multiple Chairs Technique*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 29–32.

Weiss L., *The Ethics of Parenting and Reparenting in Psychotherapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 57–59.

Woods K., *The Danger of Sodomasochism in the Reparenting of Psychotics*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 48–54.

pasyność

---

ang. *passivity*

Brak przejmowania odpowiedzialności za swoje myślenie, działanie oraz odczuwanie. Charakteryzuje się nie robieniem niczego lub robieniem czegoś w sposób nieefektywny, przy jednoczesnym braku przekazywania informacji o sobie. Strategie pasywnego zachowania wskazują na obecność dyskontowania (odrzućania informacji) i służą, poprzez manipulację, do tego, aby zmusić kogoś lub całe otoczenie do rozwiązywania problemów danej osoby. Są to:

- BIERNOŚĆ (*doing nothing*) „nic nie robienie” – kierowanie energii w powstrzymanie się od działania, a nie w rozwiązywanie problemu;
- NADADAPTACJA (*over-adaptation*) „nadmiernie dopasowanie” – przesadne dostosowanie swojego zachowania do oczekiwań i życzeń innych, czasem po to, aby przetrwać w niesprzyjających warunkach;
- NIEPOHAMOWANIE (*agitation*) „nie móc się powstrzymać” – pełne niepokoju wydatkowanie całej energii na bezcelowe, powtarzające się czynności zamiast na rozwiązanie problemu;
- UNIEZDOLNIENIE (*incapacitation*) „niech zrobią to inni” vs. AGRESJA (*violence*) – zachowanie polegające na tym, że dana osoba prezentuje się jako niezdolna do zrobienia czegokolwiek i jednocześnie próbuje zmusić innych do rozwiązania jej problemu lub wybucha złością.

zob. dyskontowanie.

- Babcock D.E., *Teaching Caregivers to Win*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 392–395.
- Edwards S.A., *Hyperactivity As Passive Behavior*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 1, 1979, s. 60–62.
- Hart E.W., *Escalation Curve*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 82–83.
- Ingram R., *Games and Passivity*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 13–15.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 86–88.
- Jagięła J., *Komunikacja interpersonalna w szkole*, Wydawnictwo RUBIKON, Kraków 2004, s. 21–29.
- Jagięła J., *Pasyność w szkole*, „Psychologia w szkole”, nr 3, 2004, s. 3–12.
- Jagięła J., *Transakcyjna pasyność jako bariera zmian edukacyjnych*, [w:] *Podstawy edukacji. Ciągłość i zmiana*, (red.) A. Gofron, M. Adamska-Staroń, Oficyna IMPULS, Kraków 2009, s. 57–72.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 13.
- Kreyenberg J., *Überlegungen zum Nutzen der Konzepte „Passivität und Symbiose” in der Unternehmensentwicklung*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 3, 1997, s. 98–117.

Massey R., *Passivity, Paradox, and Change in Family Systems*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 33–41.

Matkowski M., *Nierozpoznanie*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 63–65.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, PWN, Warszawa 1989, s. 75–76.

Schiff A.W., Schiff J.L., *Passivity*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 1, 1971, s. 71–78.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 175–177.

White T., *Heroin Use as a Passive Behavior*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 4, 1999, s. 273–277.

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=55

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/agitation.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/passivity.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/passivebehavior.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/doingnothing.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/incapacitation.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/overadaptation.htm>

<http://www.eatanews.org/TAtranslated/Polish.pdf>

Pathos

---

gr. *páthos*

Stan Dorosłego w modelu strukturalnym drugiego stopnia uwzględniający przejęte, przepracowane i zintegrowane pozytywne emocjonalne aspekty Dziecka, wyrażający się osobistą atrakcyjnością, żywotnością oraz spontanicznością np. dziecięcy urok osobisty, otwartość, czy naturalność. Element Zintegrowanego Dorosłego.

zob. Dziecko w Dorosłym, model strukturalny drugiego stopnia, Zintegrowany Dorosły.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.

Gillespie J.A., *Feelings in the Adult Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 69–72.

Hohmuth A.V., Gormly A.V., *Ego State Models and Personality Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 140–143.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 343–346.

Phelan B.N., Phelan P.E., *The Fully Functioning Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 123–126.

Schlegel L., *Gedanken zum Erwachsenen-Zustand der „integrierten“ Person nach Berne*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 3, 2001, s. 77–90.

Schneider J., *Von der Kunst erwachsen zu handeln: Die Ethos-, Pathos- und Logos-qualitäten der Erwachsenenichzustände und die Auflösung und Transformation von Eltern- und Kindichzuständen*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 2001, s. 148–164.

patologia strukturalna

---

ang. *structural pathology*

Zaburzenia struktury Ja obejmujące kontaminacje i wyłączenia stanów Ja.

zob. kontaminacje, struktura Ja, wyłączenia.

Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 51–55.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/structuralpathology.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Pat-pacjent

---

ang. *The Pat–Patient*

Pacjent zdecydowany na zmianę swojego destrukcyjnego skryptu. Rola komplementarna do Doktora Q.

zob. Doktor Q, skrypt.

E. Berne, *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 362.

persona

---

gr. *prosopon*, ang. *persona*

Specyficzny aspekt Dziecka Przystosowanego kształtujący się między szóstym a dwunastym rokiem życia, będący idealną i zakamuflowaną reprezentacją Ja, która jako maska społeczna prezentowana jest światu zewnętrznemu.

zob. Dziecko Przystosowane, stan Ja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 201–202.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 86–87.

Jung K.G., *Psychological Types*, New York 1946, s. 590; polskie wydanie: K.G. Jung, *Typy psychologiczne*, Wydawnictwo WROTA, Warszawa 1997, s. 503.

Sharp D., *Leksykon pojęć i idei C.G. Junga*, Wydawnictwo Wrocławskie, Wrocław 1998, s. 124.

perspektywa marsjańska, marsjański punkt widzenia

---

ang. *martian viewpoint*

Swoisty zabieg metodologiczny polegający na patrzeniu w sposób obiektywny, pozbawiony uprzedzeń czy stereotypów, a także całkowicie naiwny na relacje międzyludzkie.

zob. Marsjanin, perspektywa ziemska.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 62, 65–67, 528.

Hostie R., *Eric Berne, The Martian*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 168–170.

perspektywa ziemska, ziemski punkt widzenia

---

ang. *earthian viewpoint*

Przejęty od innych osób zniekształcony sposób oceny rzeczywistości.

zob. perspektywa marsjańska, Ziemianin.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 533.

Pętla Wstydu

---

ang. *The Shame Loop*

Cyrkularna procedura terapeutyczna stosowana wobec pary klientów polegająca na wglądzie we wczesne decyzje skryptowe będące podłożem wstydu, obrony przed wstydem, oraz badanie, jak jest to wyrażane i odbierane przez partnera.

zob. skrypt, wczesne decyzje.

Little R., *The Shame Loop: A Method for Working with Couples*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 2, 1999, s. 141–148.

Philia

łac. *filius* – syn, *filia* – córka

Obszar integracji Rodzica i Dziecka w zakresie możliwości budowania przywiązania, więzi, intymności i zaangażowania (afiliacja).

zob. Rodzic, Dziecko.

Jagięła J., *Transakcyjny model w procesie wielostronnego nauczania – uczenia się*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2011, s. 17–44.

Phisis

---

gr. *Phisis*

Wewnętrzna siła uzdrawiająca, zmuszająca do rozwoju, doskonalenia się i twórczej ewolucji, pochodząca od Dziecka Naturalnego. Przez Erica Berne’a rozumiana jako aspiracje.

zob. Dziecko Naturalne.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 165.

Clarkson P., *Physis in Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 4, 1992, s. 202–209.

Clarkson P., *Transactional Analysis as a Humanistic Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 1, 1993, s. 36–41.

Lee A., *The Power Is In Our Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 38, nr 1, 2008, s. 36–42.

Müller U., *Das Menschenbild Eric Bernes*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 2, 2011, s. 70–82.

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/physis-w-analizie-transakcyjnej-petruska-clarkson-1992/41>

pięć kontraktów zaufania

---

ang. *five trust contracts for couples*

Wzajemny terapeutyczny kontrakt w terapii par służący zbudowaniu zaufania poprzez zaangażowanie poszczególnych stanów Ja:

- Rodzic Kontrolujący („Kontrakt przetrwania w związku”, ang. *The No-Collapse Contract*) – para umawia się na utrzymanie pewnych wzajemnych standardów i zasad.
- Rodzic Opiekunczy („Kontrakt ochronny”, ang. *The Protection Contract*) – partnerzy zgadzają się dostarczać sobie wzajemnie wsparcia, potrzebnych informacji lub oszczędzać nadmiernego niepokoju, stresu, wstydu, czy bólu psychicznego.
- Dorosłego („Kontrakt otwartości”, ang. *The Openness Contract*) – para postanawia, stosując się do reguł otwartości, a także prawdziwej bliskości, przedyskutować między sobą istotne sprawy.
- Dziecko Naturalne („Kontrakt przyjemności”, ang. *The Pleasuring Contract*) – partnerzy zgadzają się sprawiać sobie wzajemnie przyjemność.

- Dziecko Przystosowane („Kontrakt elastyczności”, ang. *The Flexibility Contract*) – partnerzy zgadzają się na wzajemną ustepliwość np. w czasie kłótni.

zob. Dorosły, Dziecko Naturalne, Dziecko Przystosowane, kontrakt, Rodzic Kontrolujący, Rodzic Opiekunicy.

Karpman, S., *Five trust contracts for couples*, „Bulletin of the Eric Berne Seminar”, vol. 3, nr 1, 1979, s. 26–27.

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/piec-kontraktow-zaufania-dla-par-stephen-karpman-1979/34>

Piramida Mocy

---

ang. *The Pyramid Power*

Model, zaprojektowany przez Julie Hay, dla zilustrowania odmiennego i odwróconego Trójkąta Dramatycznego, dający możliwość zdrowych wyborów między trzema rolami:

- Silny (*The Strong*);
- Odpowiedzialny (*The Responsible*);
- Bezbronny (*The Helpless*).

zob. Trójkąt Dramatyczny, Trójkąt Zwycięzcy.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 201.

plan gry

---

ang. *game plan*

Opracowanie utworzone z serii pytań i odpowiedzi informujących o kolejnych posunięciach w czasie gry.

zob. gra, lista pytań o grę.

Cory T.L., Page D., *Playing Games in Group Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 229

Cowles-Boyd L., Boyd H.S., *Playing with Games: The Game/Play Shift*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 8–11.

Graff R.H., *A Game Transactional Analysts Play*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 263–267.

James J., *The Game Plan*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 4, 1973, s. 14–17.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 240–241.

Summerton O., *Game Analysis in Two Planes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 4, 1992, s. 210–215.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/gameplan.htm>

plan życia

---

ang. *life plan*

Projekt tego wszystkiego, co zgodnie ze skryptem ma mieć miejsce w życiu danego człowieka.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 529.

Le Guernic A., *Fairy Tales And Psychological Life Plans*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34 nr. 3, 2004 s. 216–222.

Newton T., *Script, Psychological Life Plans, And The Learning Cycle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36 nr 3, 2006, s. 186–195.

plastyczność twarzy

---

ang. *plasticity of the face*

Jeden z czynników umożliwiających funkcjonowanie i podtrzymywanie istniejącego skryptu, a ujawniający się poprzez różnego rodzaju przejawy mimiczne twarzy (np. grymas niezadowolenia, marszczenie czoła, mrużenie oczu itd.).

zob. bezwonny zapach, Dzielny Schizofrenik, fascynacja i imprinting, Mały Faszysta, przedzapłon, ruchome Ja, wypalenie.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 302–306.

poczta zaufania

---

ang. *confidence post*

Korespondencyjna procedura wykorzystania analizy transakcyjnej w terapii i budowaniu relacji między terapeutą a klientem.

zob. analiza transakcyjna.

Schustov D.I., *A Psychotherapeutic Process by Letter: The Confidence Post*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 224–227.

Poganiacz

---

ang. *Driver*

Nakazy Rodzica Kontrolującego wyrażające warunkową pozycję życiową bycia OK. „Jestem OK., jeżeli...”. Ujawnia się poprzez następujące stwierdzenia:

- „Bądź doskonały” (*Be Perfect*);
- „Bądź silny” (*Be Strong*);
- „Sprawiaj przyjemność” (*Please Others*);
- „Staraj się” (*Try Hard*)
- „Spiesz się” (*Hurry Up*).

Keith Tudor uzupełnia jeszcze stwierdzeniem:

- „Weź to” (*Take It*).

Alternatywną odpowiedzią na Poganiacze są Pozwalacze.

zob. bycie OK., miniskrypt OK., Pozwalasz, Rodzic Kontrolujący,

Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 54–55.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 34.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 113–114.

Conway N.V., *Drivers and Dying*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 345–348.

Falkowski W., Munn K., *Interrater Agreement on Driver Questionnaire Items*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 1, 1989, s. 42–44.

Gellert S.D., *Drivers*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 422–429.

Hazell J.W., *Drivers as Mediators of Stress Response*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 4, 1989, s. 212–223.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 130–152.

Johnson D., *Working Styles: The Application of the Concept of Drivers to Owner-Managers of Small Businesses*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 65–75.

Klein M., *The Enemies of Love*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 2, 1992, s. 76–81.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 90.

Prothero J.C., *TA with Problem Drivers*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 173–175.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 107–119.

Shane J.F., *Driving Parents Sane*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 405–406.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 155–163.

Tudor K., *Take It: A Sixth Driver*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 38, nr 1, 2008, s. 43–57.

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=56

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

poletko rodzinne

---

ang. *family culture*

Główna sfera zainteresowań rodziny sprowadzająca się często do funkcji fizjologicznych ciała (np. jedzenia, wydalania, seksualności itd.).

zob. dramat rodzinny.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 529.

porażka

---

ang. *failure*

Nieemożność realizowania skryptu prowadząca w konsekwencji do depresji.

zob. depresja, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531.

posunięcia w grze

---

ang. *moves in the game*

Pokazują minimalną liczę bodźców i reakcji transakcyjnych ujawniających się w czasie gry.

zob. bodziec, gra, reakcja.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 65.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

poziom dyskutowania, poziom odrzucenia

---

ang. *level of discounting*

Odnosi się do tego, czy dyskutowanie dotyczy samego istnienia, osobistej ważności, możliwości zmiany lub własnych zdolności i talentów.

zob. dyskutowanie, zmiana.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 330.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/level.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/permissions.htm>

poziomy kontrakt

---

ang. *levels of contract*

W zależności od problemu i możliwości klienta kontrakt może być zawierany na różnych poziomach:

- poziom I – zakłada symbiotyczną relację z terapeutą, polegającą na zastąpieniu struktury Rodzica klienta strukturą Rodzica terapeuty (psychozy, interwencja kryzysowa);
- poziom II – koncentruje się wyłącznie na zmianie konkretnego zachowania;
- poziom III – skupia się na zmianie całego obszaru funkcjonowania poprzez redecyzję.

zob. kontrakt, redecyzja, Rodzic, symbioza.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 62.

Poznaj i Zmień

---

ang. *The Know and Change*

Procedura terapeutyczna, którą zaproponował Carlo Moiso, a która pozwala, przy pomocy krótkich fantazji i specjalnie skonstruowanego kwestionariusza, dotrzeć do istotnych przekazów skryptowych oraz stworzyć dla nich alternatywy.

zob. przekaz skryptowy, skrypt.

Moiso C., *Know and Change (A Fast Way to Get into Script Material and Out of It)*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 324–325.

Pozwalacz

---

ang. *Allower*

Antyteza Poganiacza pozwalająca Rodzicowi Opiekuńczemu na ujawnienie się Dziecka. Wyraża się przeciwnymi do poganiacza stwierdzeniami:

- „Mam prawo do błędu”;
- „Mogę być słaby”;
- „Mam prawo myśleć też o sobie”;
- „Nie zawsze sam wysiłek przynosi sukces”;
- „Mogę zwolnić”.

zob. Dziecko, miniskrypt OK., Poganiacz, Rodzic Opiekuńczy.

Allen J.R., Allen B., Barnes G., Hibner B., Krausz R., Moiso C., Welch C., Welch S., *The Role of Permission: Two Decades Later*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 196–205.

Boyce M., *Twelve Permissions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 30–32.

Brook K.A., *A Fresh Look at Permission*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 2, 1996, s. 160–166.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 92.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/allower.htm>

<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

pozwolenia, przyzwolenia, zezwolenia

---

ang. *permissions*

Nazwa jednej z interwencji terapeutycznych polegających na udzieleniu zgody na przekroczenie nadmiernie rygorystycznych i prowokacyjnych rodzicielskich zapisów lub uprawnienie Dorosłego do zaniechania zachowań negatywnych lub wymagających zmiany. Zgoda na autonomiczne, pozytywnie uwalniające zachowanie przeciwstawiające się skryptowym zakazom, prowokacjom lub klątwie nałożonej przez rodziców. Pochodzi od Dziecka w rodzicu i przechowywana jest w Dziecku dziecka. Dotyczy fundamentalnych sfer funkcjonowania jednostki.:

- istnienia, np. „Bądź i istnij”;
- bycia sobą, np. „Bądź kim jesteś”;
- bycia w swoim wieku, np. „Masz prawo być dzieckiem”;
- bliskości z innymi, np. „Możesz zaufać innym”;
- odczuwania, np. „Możesz wyrażać, to co czujesz”;
- myślenia, np. „Możesz samodzielnie myśleć”;
- aktywności i sukcesu, np. „Oдно sukcesy”;
- zdrowia, np. „Bądź zdrowy”.

Powyższa lista pozwoleń jest coraz bardziej poszerzana w wyniku procesów kulturowych.

zob. Dorosły, kłątwa, Model Trzy P, Pozwalasz, prowokacja, skrypt, zakaz.

Allen J.R., Allen B.A., *Scripts and Permissions: Some Unexamined Assumptions and Connotations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 283–293.

Allen J.R., Allen B.A., *Scripts: The Role of Permission*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 72–74.

Allen J. R., Bennett S., Kearns L., *Psychological Mindedness: A Neglected Developmental Line In Permissions To Think*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 3–9.

Allen J.R., Allen B., Barnes G., Hibner B., Krausz R., Moiso C., Welch C., Welch S., *The Role of Permission: Two Decades Later*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 196–205.

Banga M., *Empowering Young Women Through the Use of Permission Cards*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 78–83.

Beattie D.G., Erskine R.G., *Permissions: A Cure for Sexual Problems*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 413–415.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 160–163, 530.

Boyce M., *Twelve Permissions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 30–32.

Brook K.A., *A Fresh Look at Permission*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 2, 1996, s. 160–166.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 63.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 110.

Ford L.B., *The Potent Permissions of Role-Modeling*, „Transactional Analysis Journal”, vol.17, nr 3, 1987, s. 105–106.

Holloway W.H., *Beyond Permission*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 2, 1974, s. 15–17.

Ingram R., *Programming for Permission (PFP), A Game*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 16.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 74–75.

Parkin F., *Expanding Permissions: New Perspectives On Working With Transactional Analysis And Sexual Difficulties*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 56–61.

Pirnie C., *A Permission/Protection Score Card*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 88–89.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 132.

Tomkiewicz A., *Kształtowanie się skryptu życiowego dziecka w środowisku rodzinnym w świetle analizy transakcyjnej*, „Rocznik Teologiczny”, t. LII, z. 6, s. 142–145.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/permissions.htm>

pozycja życiowa, postawa życiowa, pozycja egzystencjalna, pozycja psychologiczna, pozycja bazowa, postawa transakcyjna, okno na świat

---

ang. *life position*

Podstawowe przekonania osoby, powstałe przed ósmym rokiem życia, o sobie samej i innych ludziach, służące do usprawiedliwiania swoich decyzji i zachowań. Jest to fundamentalny punkt widzenia na zasadnicze wartości, których osoba przestrzega w sobie oraz otoczeniu.

Wyróżnia się następujące pozycje:

- Ja nie jestem OK. – Wy (Ty) jesteście OK. (–, +) : pozycja depresyjna;
- Ja nie jestem OK. – Wy (Ty) nie jesteście OK. (–, –) : pozycja schizoidalna;
- Ja jestem OK. – Wy (Ty) nie jesteście OK. (+, –) : pozycja paranoidalna;
- Ja jestem OK. – Wy (Ty) jesteście OK. (+, +) : pozycja zdrowa.

Trzy pierwsze pozycje mają charakter uczuciowy, są nieświadome, powstają we wczesnym okresie życia i są zależne od otrzymywania strouków lub ich braku. Czwarta pozycja ma charakter świadomej postawy. Obok czterech postaw dwustronnych wyróżnianych jest też osiem postaw trójstronnych, a także wielostronnych, niestabilnych lub nieistotnych (oznaczanych symbolem: „?”). Pozycje życiowe stanowią podstawę podejmowania wielu decyzji i punkt wyjściowy rozpoczynania szeregu gier.

zob. bycie OK., bycie nie OK.

Allen J.G., *Existential Position And Adjustment in A College Population*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 4, 1973, s. 22–24.

Allen J.G., Webb D., *Stroking, Existential Position and Mood in College Students*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 227–233.

Andrews S.S., Fine M.J., Conrad D.C., *Life Positions: Stable or Not?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 357–360.

Berne E., *Classification of Positions*, „Transactional Analysis Buletin”, nr 1, 1962, s. 10–23.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 115–127, 529.

Boholst F.A., *A Life Position Scale*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 28–32.

Boholst F.A., Boholst G.B., Mende M.M.B., *Life Positions And Attachment Styles: A Canonical Correlation Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 1, 2005, s. 62–67.

Bradford J.A., *Four Management Styles*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 202–204.

- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 35.
- Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 109–110.
- Cole M., *Shame, Life Positions, and the OK Corral*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 152–156.
- Crespelle A., *Self, Role, and Personhood: Differences and Interferences*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 3, 1998, s. 251–258.
- English F., *I'm OK – You're OK (Adult)*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 416–419.
- Fine M.J., Poggio J.P., *Behavioral Attributes of The Life Positions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 350–356.
- Gębuś D., *Postawy życiowe młodzieży a jej sytuacja szkolna w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 111–121.
- Giusti M.A., *Etapen der Therapie und Interventionsplan*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 2, 2004, s. 77–104.
- Grzesiuk L., *Zaburzenia zachowania w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej*, (red.) M. Szostak, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1980, s. 142–145.
- Harley K., *A Lost Connection: Existential Positions And Melanie Klein's Infant Development*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 4, 2006, s. 252–269.
- Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 56–70.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 65–90.
- Hine J., *Life Position Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 190–194.
- Hunt-Cohn M., *Loneliness and the Four Life Positions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 293–294.
- Jacobs A., *Berne's Life Positions: Science and Morality*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 197–206.
- Jagieła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 88–91.
- Jagieła J., *Transakcyjne pozycje życiowe nieletnich przestępców*, „Problemy Alkoholizmu”, nr 3, 1998, s. V–VI.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 62–64.
- Jucker R., *Vertragsarbeit im Lichte der Grundpositionen (Ein Modell zur Selbst-reflexion)*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 1–2, 2001, s. 30–41.
- Kälin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998, s. 54–57.

- Kramer F.D., *Transactional Analysis Life Position Survey An Instrument for Measuring Life Position*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 166–168.
- McFarren C., *Narcissism: I'm OK, You're Not!*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 3, 1998, s. 244–250.
- Morrison J.H., *Conflict Management and the Living Encounter Positions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 250–254.
- Novey T., *I am OK and You are OK, 95% = Cure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 2, 1980, s. 135–139.
- Parkin F., Vaughan M., *Fueling The Fires: Restoring Positive Sexuality In Long-term Relationships*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 1, 2003, s. 45–51.
- Peterson C.H., *An Existential Classification of Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 381–383.
- Phelan B.N., Phelan P.E., *The Fully Functioning Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 123–126.
- Porter N., *What Do We Mean by I'm OK, You're OK?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 116–117.
- Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 232.
- Rak G., *Skala Postaw Transakcyjnych (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 195–196.
- Rak G., *Sytuacje problemowe rozmowy kierowanej badające postawy transakcyjne*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 197.
- Rak G., *Transakcyjne postawy życiowe młodzieży wchodzącej w konflikt z prawem*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 153–154.
- Risto K.H., *Beziehung vor dem Hintergrund existentieller Grundpositionen*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 1996, s. 164–180.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 47–49.
- Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 29–31, 39–41.
- Samek T., *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 25–28.
- Schlegel L., *Der theoretische Hintergrund des O.K.-Korrals von Franklin Ernst als Umdeutung des Begriffs der Grundeinstellungen nach Berne*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 2001, s. 174–188.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 117–124.
- Swede S., *OK Corral for Life Positions: A Summary Table*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 59–62.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 89–106.

White T., *I'm OK, You're OK: Further Considerations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 3, 1995, s. 234–244.

White T., *Life Positions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 269–276.

White T., *Treatment of the I+U? and I-U? Life Position*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 57–64.

Woods K., *Okness As It Pertains To The Manic Defense*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 124–127.

Woods K., Woods M., *Some Reflections On Simple Okness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 66–68.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzywaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 44–48.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/lifeposition.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=52

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

pozytywny strouk, pozytywny głask,

---

ang. *positive stroke*

Znak rozpoznania odbierany przez daną osobę jako akceptacja oraz potwierdzający aspekt jej zauważenia.

zob. negatywny strouk, strouk, Puszki.

Caracushansky S., *Positive Strokes in Psychotherapy: Beneficial and Hazardous*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 215–217.

Horwitz A., *The Relationship Between Positive Stroking and Self-Perceived Symptoms of Distress*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 218–222.

Pinsker E.J., Russell H.L., *The Effect of Positive Verbal Strokes on Fingertip Skin Temperature: Objective Measurement of Interpersonal Interaction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 306–309.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzywaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 43–44.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/positivestroke.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

pożyczka

---

ang. *mortgage*

Zobowiązanie, służące ustrukturalizowaniu jakiegoś okresu życia (np. kredyt bankowy jako przepustka do szczęśliwego życia, uzależnienie alkoholowe czy narkotykowe jako dług wobec własnego ciała itd.).

zob. bieg życia.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 529.

prawdziwe Ja

---

ang. *real self*

Stan Ja odczuwany jako ten, w którym aktualnie znajduje się dana osoba.

zob. stan Ja.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 46–49, 333.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/realself.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

predykat

---

ang. *predicate*

Treść, którą wypełniona jest dana pozycja życiowa lub skrypt, np. bogactwo, pieniądze, płeć, religia, rasa itd.

zob. pozycja życiowa, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 124.

prędkość skryptu

---

ang. *script velocity*

Liczba zmian ról w skrypcie w określonej jednostce czasu.

zob. rola, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531.

proces

---

ang. *process*

Pojęcie procesu w analizie transakcyjnej jest rozumiane w dwojaki sposób:

- jako stany Ja ujawniane przez daną osobę w określonym czasie;
- jako sposoby przeżywania skryptu w relacji do czasu (*script process*).

zob. skrypt, stan Ja, typy skryptów ze względu na czas.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 87–90.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 148–154.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/process.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Profil Skryptu

---

ang. *The Script Profile*

Model integrujący aparat skryptowy z pojęciem zagrody OK.

zob. aparat skryptowy, zagroda OK.

Trimble W.E., *Script Profiles: Three Ways to OK-ness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 300–302.

Profil Strouków, profil głasków

---

ang. *The Stroking Profile*

Diagram ilustrujący i analizujący indywidualne preferencje dotyczące dawania i otrzymywania strouków oraz odrzucania lub proszenia o nie.

zob. strouk, ekonomia strouków.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 80–82.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/strokingprofile.htm>

program

---

ang. *program*

Pojęcie programu jest rozumiane w analizie transakcyjnej w dwóch znaczeniach, jako:

- konsekwencja wspólnego funkcjonowania wszystkich składników aparatu skryptowego przejawiająca się np. określonym stylem życia;
- zbiór wiadomości skryptowych pochodzących od Dorosłego w rodzicu i przechowywana w Dorosłym dziecka.

zob. aparat skryptowy, Dorosły.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 346, 529.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 32.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 114.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 81–84.

Ingram R., *Programming for Permission (PFP). A Game*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 16.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 105.

Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 62–66.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 131.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/program.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=56

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

protokół

---

ang. *protocol*

Wczesne, dramatyczne doświadczenia, na jakich zbudowany jest skrypt, ujawniające się czasem poprzez objawy cielesne.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 529.

Cornell W.F., Landaiche, N.M., *Impasse And Intimacy: Applying Berne's Concept Of Script Protocol*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 3, 2006, s. 196–213.

Steere D., *Protocol*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 4, 1985, s. 248–259.

provokacja

---

ang. *provocation, come-on*

Zachęta, doping, uwodzenie lub żądanie ze strony rodzica do ujawniania się negatywnych, nieprzystosowanych lub destrukcyjnych zachowań dziecka.

zob. aparat skryptowy.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 346, 529, 533.

Samenow S.E., *Treating the Antisocial: Confrontation or Provocation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 247–251.

przedzapłon

---

ang. *reachback*

Czas, w którym antycypacja zbliżających się wydarzeń wpływa (najczęściej w sposób negatywny) na zachowanie jednostki. Jest to zjawisko występujące niejednokrotnie w przypadkach fobii, często umożliwia realizację i podtrzymywanie skryptu. Stanowi temporalne przeciwieństwo wypalenia.

Przykładem może być sytuacja, gdy sportowiec czuje się lękowo „sparaliżowany” terminem zbliżających się zawodów.

zob. bezwonny zapach, Dzielny Schizofrenik, fascynacja i imprinting, Mały Faszysta, nałożenie, plastyczność twarzy, ruchome Ja, wypalenie.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 312–329, 529.

Przegrywający, Przegrany, Żaba

---

ang. *The Loser*

Osoba, która nie realizuje założonych przez siebie celów w wyniku destrukcyjnego skryptu. Zapłata skryptowa jest bolesna oraz niszcząca i pochodzi od Szalonego Dziecka rodziców.

zob. Niewyrywający, Szalone Dziecko rodzica, Wyrywający, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 253–256, 529.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 135.

Capers H., *Winning and Losing*, Transactional Analysis Journal, vol. 5, nr 3, 1975, s. 257–258.

- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, s. 30–31.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. II, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 51–52.
- Dzickanowski Cz., *Człowiek wygrany w psychologii humanistycznej*, rozdz. I. *Berne i jego analiza transakcyjna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Białystok 1988, s. 9–54.
- Ernst F.H., *The Ok Corral: The Grid for Get-On-With*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 33–42.
- Harding D. E., *The Prince or Princess, the Tadpole, and the Frog*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 1, 1987, s. 264–270
- Jagiela J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 113–116.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 84–85.
- Paul-Cavallier F.J., *Wizualizacja. Od obrazu do działania*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1992, s. 61–62.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 88–101.
- Rogólska J., *Cechy nauczyciela wygrywającego, przegrywającego i niewygrywającego w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagiela, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 157–158.
- Scheller M., *Osobowość nauczycieli i uczniów wygrywających oraz przegrywających w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagiela, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 159–160.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.
- Ścieszko E., *Pozycje socjometryczne uczniów wygrywających, przegrywających i niewygrywających w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagiela, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 169–170.
- Ścieszko E., Rogulski J., *Kwestionariusz Prince-Frog (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagiela, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 198–201.
- Wagner M., *On Bewitching Frogs*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 24–25.
- Walrath D., *Keep On Kissing Those Frogs*, Transactional Analysis Journal, vol. 7, nr 3, 1977, s. 275–278.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/loser.htm>
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/losingscript.htm>
- <http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

przejście do skryptu

---

ang. *outbreak of script*

Zmiana mniej lub bardziej racjonalnego i kontrolowanego zachowania na zachowania skryptowe.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531.

przekaz skryptowy, wiadomość skryptowa

---

ang. *script message*

Werbalny lub pozawerbalny komunikat pochodzący najczęściej od rodziców lub osób zastępujących rodziców, na podstawie którego dziecko w czasie procesu tworzenia skryptu formułuje wnioski dotyczące siebie, innych ludzi i świata.

zob. skrypt.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 101, 125–128, 134, 142, 333.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/scriptmessage.htm>

przekonanie

---

ang. *conviction*

Opinia na temat bycia OK. lub bycia nie OK. siebie samego lub innych osób. Może zapoczątkowywać system rakiet według błędnego koła sekwencji: przekonania – przeja-wy rakiet uczuciowych – wzmacniające wspomnienia.

zob. bycie Ok., Cykl BAR, Cykl PRO, pozycje życiowe, system rakiet.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 529.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 164.

przełącznik, zamiana

---

ang. *switch*

Manewr zmuszający kogoś do zamiany ról w grze lub skrypcie.

zob. skrypt, Trójkąt Dramatyczny, wzór G.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 43–44, 530.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 148.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 6, 235–239, 242, 246, 251–253, 256–258, 287.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/switch.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

przemoc

---

ang. *violence*

Zachowanie pasywne, w którym dana osoba kieruje swoją destrukcyjną energią na zewnątrz, próbując w ten sposób zmusić otoczenie do rozwiązania jej problemu.

zob. pasywność.

Allen J.K., Allen B.A., *Section 1. Violence – Violence: Early Childhood, Family, and Context*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 2, 2000, s. 11–124.

Boyce M., *How To Be A Victim*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 249–251.

Erskine R. G., *Bonding in Relationship: A Solution To Violence?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 4, 2002, s. 256–260.

Gregory L., *Gender Scripting As A Factor in Domestic Violence*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 172–181.

Lewin M., *‘I’m Not Talking to You’: Shunning as a Form of Violence*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, Nr 2, 2000, s. 125–131.

Mothersole G., *Some Thoughts on Assessing Violence Potential*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 2, 2000, s. 132–138.

Ruppert E., Ziff J., *The Mind, Body, and Soul of Violence*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 161–177.

Sigmund E.W., *The ‘Awake and Alive!’ Seminar: Putting and End to Violence Against Women*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 46–51.

Sławik E., *Przemoc w szkole w świetle AT – zmiana ról Trójkąta Dramatycznego*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 163–164.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 335.

Vaughan M. E., *Inadvertent Script Change And Increased Propensity for Violence: The Danger Of Interactive Video Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 30–36.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/violence.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

przesłodzenie, rzucanie galaretką

---

ang. *marshmallow-throwing*

Przekazywanie nieszczerych pozytywnych strouków.

zob. cukierek, plastikowe strouki.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 331.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/marshmallowthrow.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

przestrzeń skryptu

---

ang. *script space*

Umowny zasięg (np. osobisty, rodzinny, zawodowy itd.), w jakim rozgrywa się skrypt.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531.

Prześladowca

---

ang. *The Persecutor*

Jedna z ról Trójkąta Dramatycznego polegająca na upokarzeniu lub obniżaniu wartości innych ludzi. Osoba przyjmująca tę rolę wyznacza też innym nadmiernie rygorystyczne, brutalne i surowe ograniczenia, reguły czy wymagania oraz egzekwuje je w sposób niezwykle drobiazgowy.

zob. Ofiara, Ratownik, Trójkąt Dramatyczny.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 234–236.

Gellert S.D., *The Psychotherapist as Persecutor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 2, 1977, s. 153–155.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 124–125

Karpman S., *Drama Triangle Script Drama Analysis*, „Transactional Analysis Bulletin”, vol. 7, nr 26, 1968.

Karpman S.B., *The Parent Percolator*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 365.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 236.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 22–23.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/persecutor.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

przykład gry

---

ang. *game example*

Egzemplifikacja gry jako dziecięcego, a później jej dorosłego prototypu.

zob. gra, skarbiec gier.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 65.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126, 134–136.

psychodrama transakcyjna

---

ang. *transactional psychodrama*

Jedna z metod terapii grupowej polegająca na odgrywaniu określonych ról przez uczestników. Wykorzystywana w analizie transakcyjnej celem identyfikacji poszczególnych stanów Ja, pozycji życiowych, ujawniających się elementów skryptowych (tzw. techniki odgrywania skryptu) czy prowadzonych gier.

zob. gra, pozycje życiowe, skrypt, stany Ja.

Dusay J., *Script rehearsal*, „Transactional Analysis Bulletin”, nr 9, 1970, s. 117–121.

Holtby M.E., *TA and Psychodrama*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 2, 1975, s. 133–136.

Misel L.T., *Stages of Group Treatment*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 385–391.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 239–240.

Røine E., *Psychodrama. O tym, jak grać główną rolę w swoim życiu*, Wydawnictwo KONTAKT, Opole 1994, s. 65–69.

Spoleczna psychologia kliniczna, (red.) H. Sęk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 386.

psychodynamika gry

---

ang. *game psychodynamics*

Rodzaje zjawisk i kategorii psychodynamicznych służących interpretacji gry np. introjekcja, inkorporacja, wgląd, projekcja, regresja, kateksja itd.

zob. dynamika gry, gra.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59.

Pudełko Frustracji

---

ang. *The Frustration Box*

Model czworokąta pozwalający ukazać, przy pomocy stanów Ja, zamknięcie (uwięzienie) danej osoby we własnej frustracji.

zob. stan Ja.

Forisha B., *The Frustration Box*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 443.

pułapka barana

---

ang. *ram trap*

Powtarzanie nieustannie tych samych rzeczy lub sytuacji pomimo tego, że nie przynoszą one spodziewanych efektów. Ma miejsce przy osłabionym stanie Dorosłego.

zob. Dorosły.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 288–289.

Puszki, Ciepłe Futrzaki, Puszyste

---

ang. *The Warm Fuzzies*

Pozytywne i szczerze znaki rozpoznania.

zob. Kolczatki, plastikowe strouki, pozytywny strouk, strouk.

Caracushansky S., *Positive Strokes in Psychotherapy: Beneficial and Hazardous*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 215–217.

- Horwitz A., *The Relationship Between Positive Stroking and Self-Perceived Symptoms of Distress*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 218–222.
- Pinsker E.J., Russell H.L., *The Effect of Positive Verbal Strokes on Fingertip Skin Temperature: Objective Measurement of Interpersonal Interaction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 306–309.
- Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 23–25.
- Steiner C., *Bajka o ciepłych futrzakach* [w:] <http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/bajka-o-ciepłych-futrzakach-clude-steinera-1969/10>
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 43–44.
- Weber R.J., *The Fuzzygram*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 398. <http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/bajka-o-ciepłych-futrzakach-claude-steinera-1969/10>

R

raketering, przekupywanie, szantażowanie, wymuszanie okupu

ang. *racketeering*

Długotrwałe transakcje diadyczne wyrażające oczekiwanie strouków lub innych korzyści w interesie swoich uczuć zastępczych. Wyróżnia się dwa potencjalne wzory raketeringu:

- „Kocham cię, więc daj mi to !” (ang. „*I Love You, So Gimme!*” – ILYSGM), transakcja ma miejsce między Dzieckiem Naturalnym.
- a Rodzicem Opiekuńczym, pozycja życiowa: Ja nie jestem OK. – Wy (Ty) jesteście OK. (–, +).
- „Kochanie jesteś mi to winien(a) !” (ang. „*Darling, You Owe Me!*” – DYOM), transakcja ma miejsce między Rodzicem Kontrolującym a Dzieckiem Przystosowanym, pozycja życiowa: Ja jestem OK. – Wy (Ty) nie jesteście OK. (+,–).

W pewnych zakresach raketering przypomina grę, choć nie spełnia wymogów z racji np. brak przełącznika i zakończenia, jak ma to miejsce w grze.

zob. Dziecko Naturalne, Dziecko Przystosowane, gra, pozycja życiowa, przełącznik, rakietka uczuciowa, Rodzic Kontrolujący, Rodzic Opiekuńczy, siatka uczuć zastępczych, strouk, transakcja, uczucie zastępcze, wzór G.

English F., *Berne, Phobia, Episcrpts, and Racketeering*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 2, 1996, s. 122–131.

English F., *Racketeering*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 78–81.

English F., *Two Racketeering Patterns: I Love You, So Gimme! and Darling, You Owe Me!*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 2, 1999, s. 92–95.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 202–203.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 215–217.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/racketeering.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

rakieta uczuciowa, raket

---

ang. *racket*

Wzorzec nieświadomych zachowań skryptowych będących źródłem oszukiwania otoczenia i manipulowania nim, co powoduje w ten sposób przeżywanie przez daną osobę negatywnych uczuć zastępczych.

zob. raketering, system raket, uczucie zastępcze.

Boyd H.S., *Confusion Rackets*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 1, 1973, s. 57–58.

Cierpiąłowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 107.

Edwards D.G., *Waiting – An Existential Dynamic of Rackets*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 89–90.

English F., *Rackets and Real Feelings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 1, 1972, s. 23–25.

English F., *Talk by Fanita English on Receiving The Eric Berne Memorial Scientific Award for The Concept of Rackets as Substitute Feelings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 89–97.

English F., *The Substitution Factor: Rackets and Real Feeling*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 27–32.

Ernst F.H., *Psychological Rackets in the OK Corral*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 19–23.

Erskine R.G., Zalcman M.J., *The Racket System: A Model for Racket Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 1, 1979, s. 51–59.

Friedman M., Shmukler D., *An Integration of Major Theoretical Aspects of Anxiety, Creative Behavior, or Rackets*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 147–152.

Hohmuth A.V., Gormly A.V., *The Racket System and Structural Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 238–240.

Holtby M.E., *Interlocking Racket Systems*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 131–135.

- Joines V., *Similarities and Differences in Rackets and Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 280–283.
- Karpman S.B., D’Angelo A., *Feeling Rackets: Notes from the Art Winter Congress, January 1976*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 339–346.
- Klein M., *Eliciting and Defining the Nature of Rackets*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 315.
- Nabradý M., *The Impact Of Racket Feelings On The Recognition Of Emotions: Research Report I*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 76–85.
- Porter N., *Useful Aspects of a Racket*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 24–26.
- Schlegel L., *Der Begriff „Racket” in der Transaktionsanalyse*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 2, 2002, s. 175–196.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 5–6, 209–210.
- Summerton O., *Upside-Down Rackets*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 3, 1995, s. 215–220.
- Thunnissen M. M., *It’s All In The Game: Working With Games And Rackets*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 4, 2001, s. 262–267.
- Wahking H., *Forgiveness as a Cure for Resentment Rackets*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 333–334.
- Zalcman M.J., *Acceptance Speech for the Eric Berne Memorial Scientific Award for the Racket System and Racket Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 5–7
- Zalcman M.J., *Game Analysis and Racket Analysis: Overview, Critique, and Future Developments*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 1, 1990, s. 4–19.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/racket.htm>
- <http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

ramy odniesienia, układ odniesienia

---

ang. *frame of reference, FR*

Struktura powiązanych ze sobą stanów Ja będących odpowiedzią na rzeczywistość i pozwalającą na zdefiniowanie siebie, innych ludzi oraz świata.

Określenie w jakimś sensie najbliższe pojęciu: „światopogląd”.

zob. kulturowy ramy odniesienia, stan Ja.

- Clarke J.I., *The Synergetic Use of Five Transactional Analysis Concepts by Educators*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 214–219.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 66–67.
- James N.L., *Cultural Frame of Reference and Intergroup Encounters: A TA Approach*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 206–210.

Kahler T., *A Brief: Passing Through*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 1, 1995, s. 57–64.

Schiff J.L., Schiff A., Schiff E., *Frames of Reference*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 290–294

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 188–190.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/framereference.htm>

RANI

---

ang. *Relationship Analysis Instrument*

Akronim modelu analizowania dynamiki pięciu rodzajów transakcji: Rodzic – Rodzic, Dorosły – Dorosły, Dziecko – Dziecko, Rodzic – Dziecko, Dziecko – Rodzic z towarzyszącymi im pozytywnymi i negatywnymi oraz warunkowymi i bezwarunkowymi stroukami.

zob. Dorosły, Dziecko, Rodzic, strouk, transakcja.

Summerton O., *RANI: A New Approach to Relationship Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 115–118.

ratownictwo

---

ang. *rescue*

Zachowanie polegające na tym, że dana osoba robi w stosunku do kogoś coś, czego na poziomie deklaracyjnym nie chce zrobić, lub też robi więcej niż uważa sama za stosowne, odpowiedzialne czy sprawiedliwe w danej sytuacji.

W rezultacie zachowań ratowniczych specyficzne korzyści z procesu pomagania odnosi osoba pomagająca, a osoba wspomagana doświadcza uczucia swojej bezsilności, niższości i niemocy.

zob. gry ratownicze, Ratownik.

Drat-Ruszczak K., Drażkiewicz-Zielińska E., *Podręcznik pomagania. Podstawy pomocy psychologicznej. Szkoły i kierunki psychoterapii*, Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej „Academica”, Warszawa 2005, s. 18–22.

Holdeman Q.L., *The Scripted Good Samaritan*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 249–250.

Steiner C., *Materiały ze szkolenia „Dwa dni z Claudem Steinerem”*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 3

Suchańska A., *Trójkąt dramatyczny i gry ratownicze*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 71–84.

Ratownik, Wybawca

---

ang. *The Rescuer*

Jedna z ról Trójkąta Dramatycznego. Osoba, która pod pretekstem oferty pomocy i własnej użyteczności pomaga innym, osiągając w ten sposób poczucie wyższości oraz dominacji nad nimi, a także unika roli Ofiary. Nierzadko uzależnia innych od siebie lub odbiera im samodzielność w przekonaniu, że nie są w stanie sami sobie poradzić.

zob. gry ratownicze, ratownictwo, Trójkąt Dramatyczny.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 234–236.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 124–125.

Karpman S., *Drama Triangle Script Drama Analysis*, „Transactional Analysis Bulletin”, vol. 7, nr 26, 1968.

Lee R.H., *The Psychotherapist as Rescuer*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 2, 1971, s. 28–31.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 236–238, 248, 253, 262, 333.

Suchańska A., *Trójkąt dramatyczny i gry ratownicze*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 71–84.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/rescuer.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

reakcja, reakcja transakcyjna, (r)

---

ang. *transactional response*

Odpowiedź, o charakterze werbalnym albo pozawerbalnym, na bodziec transakcyjny lub posunięcie w grze po zmianie ról.

zob. bodziec transakcyjny, rola transakcja, wzór G.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 24.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 82.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/response.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

reaktywność

---

ang. *reactivity*

Specyficznie rozumiana reaktywność oznacza w analizie transakcyjnej proces komunikacji, który pozwala na świadomą odpowiedź na niekorzystne zjawiska transakcyjne (np. pasywność, raketering, gry, symbiozę itd.) poprzez myślenie, odczuwanie, działanie, konfrontację i spontaniczność, a także intuicję oraz fantazję

zob. gra, pasywność, raketering, symbioza, uczucia zastępcze.

Garcia F.N., *Reactivity*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 123–126.

redecyzja, decyzja wtórna

---

ang. *redecision*

Procedura, zaprojektowana przez Boba i Mary Gouldingów, polegająca na zastąpieniu wczesnej samoograniczającej decyzji skryptowej nową decyzją, która uwzględniła dorosłe zasoby danej jednostki z uwzględnieniem perspektywy:

- retrospektywnej – koncentrującej się na doświadczeniach z przeszłości;
- aktualnej – polegającej na zastąpieniu bieżących dysfunkcyjnych zachowań zachowaniami konstruktywnymi;
- przyszłościowej – uwzględniającej odległe konsekwencje posiadanych decyzji skryptowych.

Obejmuje z reguły:

- kontrakt;
- wyjaśnienie impasu;
- redecyzję;
- wzmocnienie.

Reguły powinny zostać zastosowane w powyższej kolejności.

zob. decyzja skryptowa, impas.

Allen J.R., Allen B.A., *Narrative Theory, Redecision Therapy, and Postmodernism*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 327–334.

Bader E., *Redecision in Family Therapy: A Study of Change in an Intensive Family Therapy Workshop*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 27–38.

Blackstone P., *Between the Lines – Evolution of Redecision and Impasse Theory and Practice*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 343–346.

Cameron D.C., *Paving the Road to Redecision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 49–51.

Campos L.P., *Redecision Therapy with Incarcerated Disturbed Youth*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 361–366.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 65.

- Frost E.E., *The House of Many Parts: Guided Imagery and Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 350–355.
- Germaine J. St., Darby J., *By Way of Introduction: Robert L. Goulding and Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 312–313.
- Gladfelter J., *Imagery in Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 319–320.
- Goulding M.M., Goulding R.L., *Changing lives through rededecision therapy*, Bruner/Mazel, New York 1979.
- Goulding M.M., Goulding R.L., *Redecision: Some Examples*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 132–135.
- Goulding R., Goulding M., *Injunctions, Decisions, and Redecisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 41–48.
- James M., Goulding M., *Self-Reparenting and Redecision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 16–19.
- Joines V., *Using Redecision Therapy with Different Personality Adaptations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 3, 1986, s. 152–160.
- Kasper C.J., Alford J.M., *Redecision and Men Who Sexually Abuse Children*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 309–315.
- Kerfoot G., *Self Systems and Relationship Systems: Achieving Lasting Change*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 316–318.
- Keyes M.F., *The Family Clay Sculpture in Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 63–71.
- Lawrence C., *Redecision and Repentance: Reframing Redecision Work, for the Religious Client*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 3, 1983, s. 158–162.
- Lederer A., *The Redecision Movie*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 114.
- Masse V., *The Treatment of Post-Traumatic Stress Disorder Using Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 356–360.
- McClendon R., Kadis L.B., *Shame and Early Decisions: Theory and Clinical Implications*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 2, 1994, s. 130–138.
- McClure Goulding M., *Therapy Samples*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 335–338.
- McCormick P., *Redecisions Required for Mental Health*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25 nr 4, 1995, s. 321–326.
- McNeel J.R., *Redecisions in Psychotherapy: A Study of the Effects of an Intensive Weekend Group Workshop*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 10–25.
- Mellor K., *Reframing and the Integrated Use of Redeciding and Reparenting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 204–212.
- Mellor K., Andrewartha G., *Reparenting the Parent in Support of Redecisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 197–203.
- Novellino M., *Redecision Analysis of Transference: A TA Approach to Transference Neurosis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 3, 1985, s. 202–206.

- Novellino M., Nusca M., Moiso C., *Redefining of Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 56–57.
- Phillips M., *Ericksonian Options in Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 2, 1989, s. 66–74.
- Plattner O’Hearne L., *Use of Fairytales in Redecision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 4, 1974, s. 32–35.
- Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 240–241.
- Psychoterapia. Szkoły, zjawiska, techniki i specyficzne problemy*, (red.) L. Grzesiuk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, s. 184–185.
- Schlegel L., *Berührungspunkte zwischen TA und heutiger kognitiver Therapie*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 3, 2003, s. 207–220.
- Silvestri S., *Treating Adult Children of Divorce: A Model Based on Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 3, 1992, s. 164–173.
- Sinclair-Brown W., *A TA Redecision Group Psychotherapy Treatment Program for Mothers Who Physically Abuse and/or Seriously Neglect Their Children*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 39–45.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 5
- Stuntz E.C., *Multiple Chairs Technique*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s.29–32.
- Thomson G., *Dreamwork in Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 4, 1987, s. 169–177.
- Tyler N., *PAIRS and Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 347–349.
- Tyler N., *Redecision Therapy and Multiple Personality Disorder*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 367–369.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/redecision.htm>
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

redefinicja

---

ang. *redefining*

Zniekształcenie postrzegania rzeczywistości tak, aby pasowała do skryptu.

zob. skrypt.

- France A.W., *Redefining and Paraphrasing*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 318–322.
- James M., Goulding M., *Self-Reparenting and Redecision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 16–19.
- Mellor K., Schiff E., *Redefining*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 303–311.

Novellino M., Nusca M., Moiso C., *Redefining of Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 56–57.

Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 31–32.

Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 190–191.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/redefining.htm>

rekonstrukcja

---

ang. *reframing*

Procedura zawierająca redecyzję i reparendaż, służąca zmianie układu odniesienia wraz ze wszystkimi stanami Ja.

Obejmuje:

- kontrakt;
- oszacowanie układu odniesienia;
- rekonstrukcję (zawierającą redecyzję i reparendaż);
- wyrównanie i integrację.

zob. redecyzja, reparendaż, stan Ja, układ odniesienia.

Mellor K., *Reframing and the Integrated Use of Redeciding and Reparenting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 204–212.

reparendaż, reparentage

---

ang. *reparenting, re-parenting*

Procedura zmiany destruktywnych zapisów Rodzica, w następstwie czego następuje uaktywnienie Dorosłego np. poprzez obserwowanie postępowania innych pozytywnych rodziców, wymazywanie negatywnych introjektów rodzicielskich itd. W konsekwencji ma się wytworzyć nowy, bardziej pozytywny oraz przystosowany stan Rodzica. Stosowany jest m.in. przez J. Lee Schiffa wraz z zespołem w procesie terapii regresywnej osób chorych na schizofrenię.

Obejmuje:

- kontrakt;
- oszacowanie stopnia rozwoju;
- reparendaż;
- adaptację.

Reguły powinny zostać zastosowane w powyższej kolejności.

zob. Dorosły, parendaż, Rodzic.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 64–65.
- Dashiell S.R., *The Parent Resolution Process: Reprogramming Psychic Incorporations in the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 289–294.
- del Casale F., Munilla H.L., de del Casale L.R., Fullone E., *Defective Parenting and Reparenting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 181–184.
- Gayol G.N., *Self-Reparenting with Female Delinquents in Jail*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 3, 1995, s. 208–210.
- Goulding M.M., *Sadomasochism in Psychotherapy with Nonpsychotic Clients: Comments on Ken Woods's 'The Danger of Sadomasochism in the Reparenting of Psychotics'*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 55–56.
- Haykin M.D., *Fifty Years – A Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 35–44.
- Jacobs A., *Theory as Ideology: Reparenting and Thought Reform*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 39–55.
- James M., *Self-Reparenting: Theory and Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 3, 1974, s. 32–39.
- James M., Goulding M., *Self-Reparenting and Redecision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 16–19.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 157–157, 355.
- Kaufman D., Kaufman J., *The Sources of Parenting Behavior: An Exploratory Study*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 11, 1972, s. 41–45.
- Lankford V., *A Reparented Daughter's Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 31–34.
- Lankford V., *The Parent Ego State from a Reparenting Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 47–50.
- Mellor K., *Reframing and the Integrated Use of Redeciding and Reparenting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 204–212.
- Mellor K., Andrewartha G., *Reparenting the Parent in Support of Redecisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 197–203.
- Moroney M.K., *Reparenting Strategies in Transactional Analysis Therapy: A Comparison of Five Methods*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 1, 1989, s. 35–41.
- Osnes R.E., *Spot Reparenting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 3, 1974, s. 40–46.
- Price R., *Hypnotic Age Regression and the Reparenting of Self*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 2, 1986, s. 120–127.
- Robinson J., *Reparenting in a Therapeutic Community*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 88–94.
- Rumney A., Steckel T., *Growing Up and Getting Dependency Needs Met as an Adult: Reparenting in Anorexia Nervosa*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 1, 1985, s. 55–61.

- Schiff J. (i in.), *Reparenting in Schizophrenia*, „Transactional Analysis Bulletin”, nr 8, 1969, s. 45–75.
- Weiss L., *The Ethics of Parenting and Reparenting in Psychotherapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 57–59.
- Wilson T.E., White T.L., Heiber R., *Reparenting Schizophrenic Youth in a Hospital Setting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 3, 1985, s. 211–215.
- Wissink L.M., *A Validation of Transactional Analysis in Increasing Self-Esteem Among Participants in a Self-Reparenting Program*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 189–196.
- Woods K., *The Danger of Sadomasochism in the Reparenting of Psychotics*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 1, 1998, s. 48–54.

Respondent

---

ang. *The Respondent*

Osoba odpowiadająca na inicjatywę Agensa w grze lub transakcji.

zob. Agens, gra, transakcja.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 24, 27.

reticzering, oduczanie blokady pisarskiej, reparendaż edukacyjny

---

ang. *reteaching*

Proces oduczania, nabytych w procesie kształcenia, ograniczających dyrektyw Rodzica Kontrolującego i Dziecka Przystosowanego, powodujących blokadę pisarską, i zastąpienie ich Rodzicem Opiekuńczym, Dorosłym oraz Dzieckiem Naturalnym.

zob. Dorosły, Dziecko Naturalne, Dziecko Przystosowane, Rodzic Kontrolującego, Rodzic Opiekuńczy.

Minninger J., *'Reteaching' – Unlearning Writing Blocks*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 71–72.

rodzaje transakcji krzyżowych

---

ang. *types of cross transactions*

Istnieją cztery typowe rodzaje transakcji skrzyżowanych:

- Pierwszego rodzaju: charakterystyczne dla reakcji przeniesieniowych w procesie psychoterapii.
- Drugiego rodzaju: charakterystyczne dla terapeutycznych reakcji przeciwprzeniesieniowych.

- Trzeciego rodzaju: gdy ktoś oczekuje wsparcia, a otrzymuje w zamian fakty lub informacje.
- Czwartego rodzaju: gdy ktoś oczekuje podporządkowania, a otrzymuje zuchwałą lub przemądrzałą odpowiedź.

zob. transakcja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 35–36.

Rodzic, stan Ja-Rodzic, R, R₂,

ang. *The Parent, The Parent Ego-State, P₂*

Zespół uczuć, myśli, działań, bezrefleksyjnych lub automatycznych wypowiedzi i zachowań ukształtowanych pod wpływem rodziców lub przejęty od osób pełniących ich rolę. Może funkcjonować jako czynnik sterujący (Rodzic Wpływowy) lub przejawiać się w zachowaniach typowo rodzicielskich (Rodzic Aktywny).

zob. analiza strukturalna, Exteropsyche.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 29–31, 530.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 80–83.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 75.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 18–22.

Boulton M., *Parental Injunctions: Witch Messages Masquerading as Nurturing Parent messages*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 10–14.

Chaber A., *Struktura Ja-Rodzic w osobowości sierot z domów dziecka*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 93–109.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 32.

Dashiell S.R., *The Parent Resolution Process: Reprogramming Psychic Incorporations in the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 289–294.

Drego P., *The Cultural Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 224–227.

Fowlie H., *Confusion And Introjection: A Model For Understanding The Defensive Structures Of The Parent And Child Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 2, 2005, s. 192–204.

Goldberg H.I.J., Summerfield A.B., *The Perception of Parent and Child Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 223–226.

Holloway W.H., *The Crazy Child in the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 32–34.

- Howard J.G., Howard J., *Overdose of Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 201.
- Kahn-Schneider J., *Second Order Structure of the Parent It's Use in Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 295–296.
- Karpman S.B., *The Parent Percolator*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 365.
- Lankford V., *The Parent Ego State from a Reparenting Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 47–50.
- Loria B.R., *The Parent Ego State: Theoretical Foundations and Alterations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 39–46.
- Mellor K., Andrewartha G., *Reparenting the Parent in Support of Redecisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 197–203.
- McNeel J.R., *The Parent Interview*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 61–68.
- Mohr G., *Neopsyche: Wie erwachsen ist das Ich?*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 1–2, 2001, s. 42–59.
- Morris F.R., *The Parochial Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 52–53.
- Oblas A.S., *The Parent Interview and Indirect Suggestion*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 126–129.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 31–32.
- Poindexter W.R., *The Excluded Parent and Child in Game Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 28–31.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 14–33.
- Samuels S.D., *Parent Ego States: Can a Therapist Take One to Lunch?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 1, 1981, s. 88–96.
- Savorgnan J.A., *Social Design of the Parental Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 147.
- Sherman J., *The Nurturing Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 115–117.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 31–33.
- Stuntz E.C., *Second Order Structure of the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 59–61.
- <http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Rodzic Grupowy

---

ang. *The Parent Group*

Rygorystyczne, surowe i konformizujące wpływy grupy, np. terapeutycznej, na uczestników, grupy rówieśniczej na młodzież, zawodowej na pracownika itd.

zob. Rodzic.

Bradshaw J., *Powrót do swego wewnętrznego domu. Jak odnaleźć i otoczyć opieką swoje wewnętrzne dziecko*, Wydawnictwo MEDIUM, Warszawa 1995, s. 223.

Morris R.F., *The Parochial Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 52–53.

Rodzic Kontrolujący, Rodzic Normatywny, Rodzic Karzący, Rodzic

Krytyczny

---

ang. *The Controlling Parent, The Critical Parent, The Parent Duty*

W ujęciu funkcjonalnym, część składowa Rodzica charakteryzująca się chęcią kontroli, krytyki i kierowania. Formułuje nakazy i powinności. Słyszany czasem jako surowy wewnętrzny głos rodzicielski. W analizie strukturalnej drugiego stopnia odpowiada Rodzicowi w Rodzicu.

zob. Rodzic, Rodzic w Rodzicu.

Capers H., *No Place for Critical Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 2, 1971, s. 21.

Frank J.S., *Adapted Child and Critical Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 4, 1974, s. 8–9.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 98–99.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 41–46.

Peterson E., *An OK Critical Parent Called ‘Li'l Dragon’*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 446–447.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 14–33.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 6.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 25–26.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 22.

Williams J.E., Watson J.R., Walters P.A., Williams J.G., *Construct Validity of Transactional Analysis Ego States: Free Child, Adult, and Critical Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 43–49.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/controllingparent.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Rodzie Kulturowy

---

ang. *The Cultural Parent*

Rodzie będący wyrazicielem transmisji i integracji kulturowej. Mieści w sobie trzy zaznaczone eliptycznie obszary, które odpowiadają:

- Rodzicowi w Rodzicu – *Etiquette* (wiara, wartości, ideologie, reguły, kody moralne, męskość i kobiecość, przesady, zwyczaje, rytuały, hierarchie społeczne, uprzedzenia itd.).
  - Dorosłemu w Rodzicu – *Technicalities* (metody produkcji i dystrybucji, procesy ekonomiczne, nauka i badania, planowanie i organizacja, dystrybucja władzy politycznej itd.).
  - Dziecku w Rodzicu – *Character* (doświadczenie miłości i nienawiści, przyjemności i bólu, akceptacji i odrzucenia, narodzin i śmierci, potrzeb, przyjaźni, wolności, sposoby przyjmowania lub sabotowania kulturowej etykiety itd.).
- Bywa też traktowany jako czynnik opresji i przemocy kulturowej.

zob. Dorosły w Rodzicu, Dziecko w Rodzicu, Rodzie, Rodzie w Rodzicu.

Banga M., *Empowering Young Women Through the Use of Permission Cards*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 78–83.

Chandramitra R., *Validating the Ethnic Metaphor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 84–90.

Drego P., *Cultural Parent Oppression and Regeneration*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 58–77.

Drego P., *Freedom And Responsibility: Social Empowerment And The Altruistic Model Of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 2, 2006, s. 90–104.

Drego P., *The Cultural Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 224–227.

Salters D., *Simunye-Sibaningi: We Are One – We Are Many*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 2, 2006, s. 152–158.

Rodzie Niepełny

---

ang. *The Incomplete Parent*

Całkowity brak lub fragmentaryczność stanu Rodzica w strukturze Ja danej osoby w wyniku nieobecności fizycznej lub psychicznej jednego, a czasem też obojga rodziców.

zob. Rodzie.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 154–157.

Rodzic Opiekuńczy, Rodzic Naturalny, Rodzic Wychowujący, Rodzic Chroniący

---

ang. *The Protective Parent, The Nurturing Parent,*

W analizie funkcjonalnej stan Rodzica charakteryzujący się troską, pomocą, ochroną i współczuciem. W analizie strukturalnej drugiego stopnia odpowiada Dziecku w Rodzicu.

zob. Dziecko w Rodzicu, Rodzic.

Boulton M., *Parental Injunctions: Witch Messages Masquerading as Nurturing Parent Messages*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 10–14.

Boulton M., *The Nurturing Parent and Social Issues*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 117–120.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 98.

Jagięła J., *Problemy opieki z perspektywy analizy transakcyjnej*, [w:] *Opieka i wychowanie w okresie transformacji systemowej*, Danuta K. Marzec (red.). Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1996, s. 105–112.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 150–152.

Knoble P., *The On (Over-Nurturing) Parent and the Off (Only Faithful to Father or Mother) Child*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 4, 1972, s. 36–39.

MacKenzie E.P., *The Pseudo-Nurturing Parent and the American Disease*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 309–312.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 41–46.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 14–33.

Sherman J., *The Nurturing Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 115–117.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 21, 25–29, 40–44, 167, 216, 281, 331.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/nurtingparent.htm>

Rodzic Organizacyjny

---

ang. *The Organizational Parent*

Utożsamienie aktualnego systemu państwa kapitalistycznego (np. w obszarze organizacyjnym, naukowym, biurokratycznym, relacji międzyludzkich itd.) ze strukturą Rodzica, który przeszedł ewolucję ze stanu Rodzica Kontrolującego do formy Rodzica Opiekuńczego.

zob. Rodzic, Rodzic Kontrolujący, Rodzic Opiekuńczy.

Fischer G.P., *The Changing Organizational Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23 nr 2, 1993, s. 70–76.

Rodzic Praktyczny,

---

ang. *The Practical Parent*

Pragmatyczna i funkcjonalna część Rodzica, zawierająca przepisy, pouczenia czy recepty dotyczące radzenia sobie oraz przekształcania rzeczywistości. W analizie drugiego stopnia odpowiada Dorosłemu w Rodzicu.

zob. Dorosły w Rodzicu

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/a3.htm>

Rodzic Przesądny

---

ang. *The Superstitious Parent*

Zabobonny i bezkrytyczny funkcjonalny stan Rodzica, zawierający niesprawdzone dane, kierujący się błędnymi i nieuzasadnionymi sądami, stereotypami, uprzedzeniami itp.

zob. Rodzic.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 152–154.

Morris F.C., *'The Parochial Parent' Revisited*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr. 2, 1976, s. 178–179.

Morris F.R., *The Parochial Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 52–53.

Rodzic Świnia

---

ang. *The Pig Parent*

Destrukcyjne i silnie negatywne aspekty Rodzica w Dziecku. Jest wynikiem skryptych wpływów Matki-Wiedźmy i Ojca-Ogra.

zob. Matka-Wiedźma, Ojciec-Ogr, Rodzic w Dziecku, Szalone Dziecko Rodzica.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 149.

Garcia F.N., *The Many Faces of Anger*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 2, 1995, s. 119–122.

Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkowska-Łyskowska, PZWŁ, Warszawa 1980, s. 205–206.

McNeel J., *A Rebuttal to the Pig Parent*, „Transactional Analysis Journal”, Volume 9, No 1, 1979, s. 38–40.

Steiner, C.M., *Scripts people live: Transactional analysis of life scripts*, Grove Press, New York 1974.

Steiner C.M., *The Pig Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol 9, nr 1, 1979, s. 26–37.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 35.

<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

Rodzic w Dorosłym, RD,

---

ang. *The Parent in Adult*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia Dorosły wyrażający przejęte od Rodzica i świadomie przepracowane oraz zintegrowane wartości oraz zalety moralne, np. odpowiedzialność, punktualność, lojalność czy szczerłość.

zob. Dorosły, Dorosły Zintegrowany, Ethos.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 343–346.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 34–39.

<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

Rodzic w Dziecku, Rodzic Magiczny, RDz,

---

ang. *The Parent in Child, The Magical Parent, P₁*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia reprezentuje Rodzica lub wyobrażenie rodzica zawarte w Dziecku. Zawiera magiczną oraz przetworzoną przez fantazję dziecka wersję informacji otrzymywanych od rodziców. W ujęciu funkcjonalnym odpowiada Dziecku Przystosowanemu.

zob. Dziecko, Dziecko Przystosowane, myślenie magiczne, Rodzic.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 34–39.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 34–35.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/partentchild.htm>
<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

Rodzic w Rodzicu, RR,

---

ang. *The Parent in Parent, P₃*

W analizie strukturalnej drugiego stopnia reprezentuje zawartość Rodzica przejętą od rodziców lub wyobrażeń rodziców. Zawiera przekaz wartości oraz stereotypy oraz nakazy. W ujęciu funkcjonalnym odpowiada Rodzicowi Kontrolującemu.

zob. Rodzic, Rodzic Kontrolujący.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 34–39.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/p3.htm>
<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

rodzicielski brzuchomówca

---

ang. *parent ventriloquist*

Wewnętrzny głos Rodzica opanowujący aparat głosowy, a czasem też resztę ciała, co pozwala skryptowi przejąć na jakiś czas sterowanie życiem jednostki.

zob. Rodzic, skrypt

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 334–337.

rola

---

ang. *role*

Obsadzona pozycja w grze lub skrypcie, rozpatrywana z punktu widzenia Agensa. Wynika z określonej cech i struktury osobowości uczestników gry.

zob. gra, skrypt, Trójkąt Dramatyczny, Trójkąt Zwycięzcy.

Allen J.R., Allen B.A., *Scripts: The Role of Permission*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 72–74.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 65.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

Rothery M.A., *Rules and Metarules in Script Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 198–200.

rozrywka, spędzanie czasu, zabijanie czasu

---

ang. *pastime*

Jedna z form strukturalizacji czasu, inicjowana najczęściej przez Dziecko, dzięki której utwierdzamy się w pełnionej roli, pozycji życiowej, czy otrzymujemy pozytywne strouki. Przejawia się przykładowo tym, że osoby, rozmawiając o danej sprawie, nie zamierzają jednocześnie podjąć w tej dziedzinie żadnych działań. Jest czasem inicjowana również przez Rodzica lub Dorosłego.

zob. analiza struktury czasu, Dorosły, Dziecko, pozycja życiowa, pozytywny strouk, Rodzic, rola.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 36–42.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 141.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 219.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 90.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 231.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 52.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 89–90.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 112–113.

Woods K., *The Duplex Transaction And Pastiming*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 116–120.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/pastime.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=49

<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

ruchome Ja

---

ang. *mobile ego*

Jeden z czynników umożliwiających funkcjonowanie i podtrzymywanie skryptu, polegający na rezygnowaniu w danej chwili z któregoś ze aktywowanych stanów Ja.

**zob. bezwonnny zapach, Dzielny Schizofrenik fascynacja i imprinting, Mały Faszy-
sta, plastycznosc twarzy, przedzaplon i wypalenie.**

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 306–312.

rysunek skryptowy

---

ang. *cartoon scriptwork*

Wizualna metoda odkrywania przekazów skryptowych i wczesnych decyzji przez narysowanie ważnych postaci z dzieciństwa i relacji między nimi.

zob. skrypt, wczesne decyzje

Collinson L., *Cartoon Scriptwork*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 307–309.

rytual

---

ang. *ritual*

Jedna ze stereotypowych form strukturalizacji czasu, w formie powierzchownych, konwencjonalnych i ustrukturalizowanych przejawów zachowań (np. powitanie) będących w sumie wymianą uznanych i wcześniej zaprogramowanych strouków. Rytuały inicjowane są najczęściej przez Rodzica.

zob. analiza struktury czasu, Rodzic, strouk.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 30–35.

Feigenbaum D., *Divorce Ceremonies*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 2, 1977, s. 160–162.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 140.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 218–219.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 89–90.

Kozielska I., *Rytuały szkolne – analiza rytualnych zachowań nauczycieli*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 145–146.

Lewis L.L., *Freemasonry – A Ritual, A Game, A Defense Against Urbanization*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 42–51.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 231.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 51.

Shvetsov I., *Magic, Tension, and Ritual and Their Relationship to Gambling*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 1, 1999, s. 64–72.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 88–89.

Szyda I., *Analiza transakcyjnych zachowań rytualnych wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 167–168.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 111–112.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/ritual.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=49

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

S

samogłaskanie

---

ang. *self-stroking*

Dostarczanie samemu sobie wsparcia w postaci strouków.

zob. głąsk, strouk.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 65.

sceneria skryptu, scena skryptu

---

ang. *script set, script scene*

Przypominająca niejednokrotnie iluzyjny sen scenografia, sięgająca doświadczeń dzieciństwa, przenoszona na aktualne gry i zachowania skryptowe.

zob. gra, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531.

Boyd H., *Scripts and Scenarios*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 278–280.

Campos L.P., *Using Metaphors for Identifying Life Script Changes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 75–77.

Waldekranz-Piselli K.C., *What So We Do Before We Say Hello? The Body as the Stage Setting for the Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 1, 1999, s. 31–48.

<http://www.karpmandramatriangle.com/pdf/redecision.pdf>

sceny sukcesu

---

ang. *stages success*

Pojęcie związane z interwencją terapeutyczną określaną jako pozwolenie. Rozgrywa się w czterech kolejnych etapach warunkujących odniesienie sukcesu:

- projektowanie zamiaru,
- zastosowanie (implantacja),
- sukces,
- satysfakcja z sukcesu.

zob. pozwolenie.

Jaoui G., *Stages for Success*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 3, 1988, s. 207–210.

sedno analizy transakcyjnej, rdzeń analizy transakcyjnej

---

ang. *core transactional analysis*

Wobec różnorodności podejść, stanowisk i interpretacji, próba zbudowania kanonu podstawowych pojęć i węzłowych problemów analizy transakcyjnej.

zob. analiza transakcyjna.

Campos L.P., *Care And Maintenance Of The Tree Of Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 115–125.

Karpman S., *Lost In Translation: Neo-Bernean Or Neo-Freudian?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 4, 2006, s. 284–304.

O'Reilly-Knapp M., Erskine R. G., *Core Concepts Of An Integrative Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 168–177.

Steiner C.M., *Core Concepts Of A Stroke-centered Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 178–181.

Steiner C., Campos L., Drego P., Joines V., Ligabue S., Noriega G., Roberts D. Said E., *A Compilation Of Core Concepts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 182–191.

Wadsworth D., DiVincenti A., *Core Concepts Of Transactional Analysis: An Opportunity Born Of Struggle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 148–161.

siatka Berne'a

---

ang. *The Bernean Grid*

Zmodyfikowana i uporządkowana przez Oswalda Summerton'a siatka pojęć i okresów funkcjonowania AT, usystematyzowana w czterech kolumnach: okres transakcyjny (stany Ja, transakcje, gry, skrypt, relacje grupowe), okres uprawomocniony (operacyjny, fenomenologiczny, historyczno-społeczny), okres modyfikacji (strukturalny, funkcjonalny, organizacyjny) oraz okres metodologiczny (logiczny, empiryczny).

zob. analiza transakcyjna.

Summerton O., *The Bernean Grid*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 27–29.

siła

---

ang. *power*

Doświadczenie energii potrzebnej do konfrontacji z destrukcyjnymi elementami skryptu.

zob. Model Trzy P, ochrona, pozwolenie.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 433–434, 452–453.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 63–64.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 124–126.

Clarke J.I., *The Synergetic Use of Five Transactional Analysis Concepts by Educators*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 214–219.

English F., *Potency as a Female Therapist*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 297–299.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 31–32.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 355.

Lammers W., *P for Pacing*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 1, 1997, s. 55–56.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 94–95.

Skala Decyzji

---

ang. *The Decision Scale*

Metoda, zaproponowana przez Stanleya J. Woollamsa, dostarczająca nieco więcej informacji niż matryca skryptowa. Dotyczy wszystkich ważnych decyzji skryptowych (istnienia, bliskości, myślenia itd.), relacji między poszczególnymi elementami aparatu skryptowego (zapłata, nakazy, prowokacje itd.) oraz źródeł przekazów skryptowych (ojciec, matka, opiekunowie itd.).

zob. aparat skryptowy, decyzja skryptowa, matryca skryptowa.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 79.

Woollams S.J., *Cure!?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 2, 1980, s. 115–117.

Woollams S.J., *Decision Scale*, „Transactional Analysis Journal”, nr 9 (3), 1979, s. 209–212.

Woollams S.J., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, Dexter, Michigan 1978, s. 161–176.

Skala Postaw Transakcyjnych

---

ang. *The Attitude Transaction Scale*

Kwestionariusz, opracowany przez Grzegorza Raka, analizujący cztery pozycje życiowe. Uzupełnieniem skali jest osiem sytuacji problemowych, które, poprzez rozmowę kierowaną, badają poszczególne pozycje życiowe.

zob. pozycja życiowa.

Rak G., *Skala Postaw Transakcyjnych*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 195–196.

Rak G., *Sytuacje problemowe rozmowy kierowanej badające postawy transakcyjne*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 197.

Skala Pozycji Życiowych

---

ang. *The Life Position Scale (LPS)*

Standaryzowana w amerykańskich kryteriach kulturowych metoda diagnostyczna, opracowana przez Fredricka A. Boholsta, służąca pomiarowi pozycji życiowych.

zob. pozycja życiowa.

Boholst F. A., *A Life Position Scale*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 28–32.

Skala Psychopatologii, miara psychopatologii

---

ang. *The Scale of Psychopathology, measure of psychopathology*

Metoda diagnostyczna, opracowana przez Sylwię Thorne i Sharyn Faro, służąca pomiarowi stanów Ja oraz relacji między stanami Ja a poszczególnymi przejawami psychopatologii.

zob. stan Ja.

Thorne S., Faro S., *The Ego State Scale: A Measure of Psychopathology*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 49–52.

skarbiec gier, skarbnica gier

---

ang. *treasure game*

Termin, użyty przez Erica Berne’a, służący prezentacji i identyfikacji zbioru wyodrębnionych przez niego gier. Typowe gry opatrywana są akronimami, np. WDYYB („*Why Don't You Yes But*”) – „Dlaczego nie spróbujesz? – tak, ale...”, TWIC („*This Window Is Closed*”) – „To okienko jest zamknięte”, NIGYSOB („*Now I've Got You, You Son of a Bitch*”) – „Teraz mam cię, ty...” itd.

zob. gra.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 63–181.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 195–197.

skrypt, scenariusz życia, skrypt życiowy

---

ang. *life-script*

Specyficzny, nieświadomy plan życiowy, przypominający scenariusz np. filmu lub sztuki teatralnej, wyznaczający danej osobie oraz innym osobom charakterystyczne role do odegrania. Oparty jest na wczesnodziecięcych decyzjach i iluzjach. Zostaje później wzmacniany przez rodziców oraz pozostałe znaczące osoby, a także motywowany określonymi zdarzeniami życiowymi, oraz kończący się w wybrany w dzieciństwie sposób. Nie można ustalić w sposób dokładny, że ktoś znajduje się w danym momencie pod wpływem oddziaływania skryptu. Istnieją jednak dwa czynniki, które zwiększają takie prawdopodobieństwo. Jest to:

- spostrzeganie aktualnej sytuacji jako stresującej;
- prawdopodobieństwo istnienia podobieństwa między obecną sytuacją a zdarzeniami stresującymi, mającymi miejsce w dzieciństwie.

zob. decyzja skryptowa, iluzja, przekaz skryptowy, rola.

- Achimovich L., *Suicidal Scripting in the Families of Anorexics*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 1, 1985, s. 21–29.
- Adler M.S., *Non-winner Script, Type B: The Plastic Prince*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 1, 1972, s. 19–20.
- Allen J.R., Allen B.A., *Ego States, Self, and Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 1, 1989, s. 4–13.
- Allen J.R., Allen B.A., *Scripts and Permissions: Some Unexamined Assumptions and Connotations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 283–293.
- Allen J.R., Allen B.A., *Scripts: The Role of Permission*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 72–74.
- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 45–46, 530.
- Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 130–142.
- Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy*, Crove Press, Inc., New York 1961.
- Bockmann de Faria J.A., *Safe Space and Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 2, 1975, s. 166–168.
- Boyd H., *Scripts and Scenarios*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 278–280.
- Chan D.W., *Berne's Script Types and Chinese Myths*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 21, nr 4, 1991, s. 220–226.
- Cheney W.D., *The Ego-Defensive Function of Life-Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 11–15.
- Cichońska M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 33–35.
- Cornell W.F., *Life Script Theory: A Critical Review from A Developmental Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 270–282.
- Corsover H.D., *Life Scripts of Asklepion Therapeutic Community Residents*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 136–140.
- Cox M.O., *Depressive Life Scripts in American Folk Literature*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 222–226.
- English F., *Transaktionale Analyse und Skriptanalyse. Aufsätze und Vorträge*, Altmann, Hamburg 1976.
- English F., *Whither Scripts?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 294–303.
- Erskine R.G., *Script Cure: Behavioral, Intrapsychic and Physiological*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 2, 1980, s. 102–106.
- Eslinger J.O., *Transactional Analysis with Twins*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 272–273.

- Evarts C.R., *Five Male Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 4, 1974, s. 36–41.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 78–84.
- Jabandzic N., *Wie man verrückt wird*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2002, s. 25–41.
- Jagiela J., *Znaczenie skryptu (life-script) jako nieświadomego przekazu międzygeneracyjnego w kształtowaniu się tożsamości jednostki*, [w:] *Wielokulturowość w przestrzeni edukacyjnej*, (red.) K. Rędziński, I. Wagner, Wydawnictwo Akademii im. J. Długosza, Częstochowa 2006/2007, s. 365–374.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 68, 101–140.
- Jongeward D., *What Do You Do When Your Script Runs Out?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 78–80.
- Kälin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998, s. 74–83.
- Kerr C., *TA and Sex Therapy for Woman: Non-Orgasmic Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 28–36.
- Krausz R. R., *Organizational Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 2, 1993, s. 77–86.
- Kreyenberg J., *Bezugsrahmen und Skript im Organisationskontext*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 3, 2000, s. 101–118.
- Lederer A., *Script and Counterscript: An Israeli Experience*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 248–251.
- Lewis I., *In The Cemetery of Lost Loves*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 4, 2002, s. 234–242.
- Levin P., *Devolution: The Link Between Script Instructions and Physical Illness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 100–110.
- Massey R.F., *Script Theory Synthesized Systematically*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 1, 1989, s. 14–25.
- Matkowski M., *Proces skryptowy i koncepcja miniskryptu*, [w:] *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 81–88.
- McGrory J.E., *Script Theory in Transactional Analysis: A Historical Review*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 367–370.
- Montuschi F., *Skriptintervention im Schulalltag*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2008, s. 72–79.
- Montuschi F., *Teacher's Scripts and In-Service Training Programs*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 29–31.
- Newton T., *Script, Psychological Life Plans, And The Learning Cycle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 3, 2006, s. 186–195.
- Pachura P., *Analiza przekazywanych zapisów skryptowych w rodzinie*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagiela, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 151–152.

- Palmer G., *Script Currencies*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 20–23.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 72–80.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 77–101.
- Rothery M.A., *Rules and Metarules in Script Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 198–200.
- Schlegel L., *Berührungspunkte zwischen TA und heutiger kognitiver Therapie*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 3, 2003, s. 207–220.
- Schneider J., *Von der Kunst erwachsen zu handeln: Die Ethos-, Pathos- und Logosqualitäten der Erwachsenenichzustände und die Auflösung und Transformation von Eltern- und Kindichzuständen*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 2001, s. 148–164.
- Schneider J., *Vor Freude weinen*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2003, s. 36–56.
- Simon F.B., Stierlin H., *Słownik terapii rodzin*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1998, s. 308–309.
- Słowińska A., *Wpływ rodzicielskiego programowania (script life) na wybór szkoły oraz zawodu przez uczniów klas czwartych liceum ogólnokształcącego*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 165–166.
- Stapleton R.J., Murkison G., *Scripts and Entrepreneurship*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 3, 1990, s. 193–197.
- Steiner C.M., *Script and Counterscript*, „Transactional Analysis Bulletin”, nr 5, 1966, s. 133–135.
- Steiner C., *Script People Live*, Grove Press, New York 1990.
- Steiner C., *Scripts Revisited*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 83–86.
- Steiner C., *Wie man Lebenspläne verändert. Die Arbeit mit Skripten in Transaktionsanalyse*, Junfermann Verlag, Paderborn 2009.
- Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 99–116.
- Tomkiewicz A., *Kształtowanie się skryptu życiowego dziecka w środowisku rodzinnym w świetle analizy transakcyjnej*, „Rocznik Teologiczny”, t. LII, z. 6, s. 141–156.
- Tryjarska B., *Skrypty życiowe a konflikty jawne i ukryte w małżeństwie*, Oficyna Wydawnicza Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1995.
- van Beekum S., Lammers W., *Over the Border: Script Theory and Beyond*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 1, 1990, s. 47–55.
- White J.D., White T., *TA Psychohistory: Adapting Scripting, and Cultural Scripting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 3, 1974, s. 5–17.
- White M., White J., *Scripts and Marathons*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 1, 1986, s. 47–49.

Woollams S.J., *Formation of the Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 1, 1973, s. 31–37.

Wyckoff H., *The Stroke Economy in Women's Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 3, 1971, s. 16–20.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/lifescrypt.htm>

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/znaczenie-skryptu-jako-nieswiadomego-przekazu-miedzygeneracyjnego-jaroslaw-jagiela-2006/53>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=56

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

skrypt hamartyczny

---

ang. *hamartic script*

Skrypt tragiczny prowadzący do samozniszczenia człowieka, np. poprzez samobójstwo, zabójstwo lub szaleństwo.

zob. kontrakt bezpieczeństwa, skrypt.

Achimovich L., *Suicidal Scripting in the Families of Anorexics*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 1, 1985, s. 21–29.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531.

Boyd H.S., *Suicidal Decisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 87–88.

Boyd H.S., Cowles-Boyd L., *Blocking Tragic Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 227–229.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. III, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 62–63.

skrypt kulturowy

---

ang. *cultural script*

Skrypt charakterystyczny dla przekonań, wzorców zachowań i wartości uznawanych przez daną społeczność. Stanowi ramy, w jakich rozgrywają się skrypty indywidualne czy rodzinne, które stwarzają tym większe możliwości wyboru zachowań, im bardziej otwarta i heterogeniczna jest społeczność. W pewnym sensie znaczeniowo najbliższy potocznemu rozumieniu „charakteru narodowego”.

zob. kulturowy cień, Rodzic Kulturowy, skrypt.

Ayache-Sebag G., *Cultural Script of North African Jewish Women: The Making of an 'Eshet Hayil'*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 231–233.

Batts V.A., *Knowing and Changing The Cultural Script Component of Racism*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 255–257.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 342–362.
- Boersner D., Quintero L., *Essay on Aspects of the Venezuelan National Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 3, 1986, s. 170–174.
- Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 114.
- de Borbon A.T., *Cultural Script in the Dominican Republic*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 243–245.
- Drego P., *The Cultural Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 224–227.
- English F., *On the Trail of American Script Patterns*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 37–43.
- Fielding E.B., *Cultural Scripting and Aging*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 12–17.
- Fox E.M., *Old English Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 204.
- Fukazawa M., *Return of Kinjiro Ninomiya: A Symbol of the Paradoxical Approach of the Japanese*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 228–230.
- Garcia F., *Competition: A Cultural Script Issue in the USA*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 44–47.
- Gayol G.N., *Codependence: A Transgenerational Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 4, 2004, s. 312–322.
- Isacson C.E., *Religious Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 2, 1974, s. 38–40.
- James J., *Cultural Consciousness: The Challenge to TA*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 207–216.
- James M., *Perspectives in Transactional Analysis*, TA Press, San Francisco 1998, s. 103–120.
- James M., *Cultural Scripts: Historical Events vs. Historical Interpretation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 217–223.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 103–109.
- Krausz R. R., *Brazilian National Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 235–239.
- Lederer A., *Script and Counterscript: An Israeli Experience*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 3, 1996, s. 248–251.
- Müller U., *Die Einflüsse des kulturellen Skripts auf die individuelle Biographie*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 1996, s. 146–163.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 79.
- Porter-Steele N., Steele C., *Founding Family: A United States Sub-Cultural Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 251–252.

- Ramond C., *Don't Change: A Cultural Injunction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 220–221.
- Rivas O., *Family Script in the 'Mexican – Macho's' Culture*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 240.
- Roberts D.L., *Treatment of Cultural Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 1, 1975, s. 29–35.
- Roberts D.L., *Cultural Scripts: The Problem of Supremacy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 253–254.
- Rodarte M., *Poverty in Mexico As A Cultural Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 4, 2004, s. 307–311.
- Romanini M.T., *The Origin of Two Central Italian Subcultural Scripts for Women*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 32–36.
- Rothery M.A., *Rules and Metarules in Script Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 198–200.
- Said E., Noriega G., *Some Mexican Cultural Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 241–242.
- Salters D., *Simunye-Sibaningi: We Are One – We Are Many*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 2, 2006, s. 152–158.
- Vago M., *The Culture Cradle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 303–305.
- White J.D., White T., *Cultural Scripting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 1, 1975, s. 12–23.
- White J.D., White T., *TA Psychohistory: Adapting Scripting, and Cultural Scripting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 3, 1974, s. 5–17.
- White M., *One Australian's View of 'The Australian Script'*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 248.

skrypt muzyczny

---

ang. *music script*

Podświadome muzyczne programowanie Dziecka, które tworzy dźwiękową tożsamość już w łonie matki, podczas narodzin oraz we wczesnym dzieciństwie, jak i towarzyszy aktualnemu życiu w postaci pewnego rodzaju wewnętrznego dźwięku.

zob. Dziecko, skrypt.

Witte-Hoffman M., *Child Reprogramming Technique By Conditioning Through the 'ISO' or Music Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 2, 1984, s. 136–139.

skrypt niewygrający, skrypt banalny

---

ang. *non-winning script, banal script*

Typowy skrypt Niewygrającego. Charakteryzuje większość osób i nie zawiera ani bardzo pozytywnych, ani również wyjątkowo negatywnych przekazów. Zapłata skryptowa ma charakter trywialny, błahy i w sumie nieistotny.

zob. Niewygrający, zapłata.

Adler M.S., *Non-winner and Script, Type B: Plastic Prince*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 1, 1972, s. 20–19.

Allen B., *Liberating the Manchild*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 68–71.

Hamsher J.H., *Male Sex Roles: Banal Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 1, 1973, s. 23–28.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 88–101.

Selavan A., *Banal Scripts in Alcoholism*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 416–418.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 108–109.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/non-winningscript.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

skrypt organizacji

---

ang. *organization script*

Koncepcja skryptu odniesiona nie do jednostki, lecz do struktur organizacyjnych, i wyjaśniająca ich funkcjonowanie.

zob. skrypt.

Krausz Rosa R., *Organizational Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 2, 1993, s. 77–86.

skrypt pierwotny

---

ang. *primal script*

Najwcześniejsza wersja skryptu wynikająca z dziecięcego rozumienia dramatu rodzinnego.

zob. dramat rodzinny, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.
Campos L.P., *Empowering Children: Primary Prevention of Script Formation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 1, 1986, s. 18–23.
Emerson P., *Changing Your Own Children's Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 119–121.

<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

skrypt przegrywający

---

ang. *losing script*

Skrypt Przegrywającego, w którym zapłata skryptowa jest bolesna i niszcząca, pociągając za sobą brak sukcesów oraz nierealizowanie zamierzonych celów.

zob. Przegrywający, zapłata.

Adler M.S., *Non-winner and Script, Type B: Plastic Prince*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 1, 1972, s. 20–19.

Kita S., *Istota i znaczenie skryptu nieletnich przestępców dla podejmowania przez nich decyzji życiowych*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2011, s. 175–193.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 107–108.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/losingscript.htm>

skrypt przetrwania

---

ang. *survival script*

Skrypt wyrażający się poprzez strategie Dziecka Przystosowanego, które, aby przetrwać i podtrzymać wobec siebie uwagę otoczenia, dostosowało się do skrajnie opresyjnego systemu rodzinnego.

zob. Dziecko Przystosowane, skrypt.

Flout R.D., Howard M.A. *The Survival Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 4, 1999, s. 260–265.

skrypt rodzinny

---

ang. *family script*

Scenariusz przekazywany z pokolenia na pokolenie, reprezentujący typowe dla danej rodziny wartości, zwyczaje i normy zachowania.

zob. dramat rodzinny, skrypt.

- James M., *Perspectives in Transactional Analysis*, TA Press, San Francisco 1998, s. 103–120.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 111–114.
- Keyes M.F., *The Family Clay Sculpture in Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 68–71.
- Magee J.J. *A Family Systems Context for Life-Script Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, Volume 10 No 4 1980, s. 326–329.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 79.
- Porter-Steele N., Steele C., *Founding Family: A United States Sub-Cultural Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 251–252.
- Rivas O., *Family Script in the 'Mexican – Macho's' Culture*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 240.

skrypt subkulturowy

---

ang. *subculture script*

Skrypt typowy dla mniejszych grup kulturowych, kontestujących normy grupy, z jakiej wyrastają, np. Amisze.

zob. skrypt, skrypt kulturowy

- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 110–111.
- Keyes M.F., *The Family Clay Sculpture in Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 63–71.
- Porter-Steele N., Steele C., *Founding Family: A United States Sub-Cultural Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 251–252.
- Romanini M.T., *The Origin of Two Central Italian Subcultural Scripts for Women*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 32–36.

skrypt typu „móc”

---

ang. *can-do script*

Skrypt zdefiniowany w sposób pozytywny i prowadzący do osiągnięcia zamierzonego celu.

zob. skrypt.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.

skrypt typu „nie móc”

---

ang. *can't-do script*

Skrypt zdefiniowany w sposób negatywny i nieprowadzący do osiągnięcia zamierzonego celu.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.

skrypt wygrywający

---

ang. *winning script, winner script*

Skrypt Wygrywającego, w którym zapłata skryptowa jest satysfakcjonująca i pociąga za sobą sukces w postaci osiągnięcia zamierzonego celu.

zob. Wygrywający, zapłata.

Sprietsma L.C., *A Winner Script Apparatus*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 45–51.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 107.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/winningscript.htm>

skryptowe zachowanie, skryptowe (w znaczeniu przymiotnikowym)

---

ang. *scripty behavior, scripty*

Postępowanie wyznaczone w większym stopniu skryptem niż racjonalnymi przesłankami. W szerszym znaczeniu określenie „skryptowe” oznacza również myśli, uczucia, wyobrażenia itd. świadczące o istnieniu skryptu.

zob. skrypt, wzór S.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 333.

White J.D., White T., *TA Psychohistory: Adapting, Scripting, and Cultural Scripting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 3, 1974, s. 5–17.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/scripty.htm>

skumulowany uraz

---

ang. *cumulative trauma*

Zgromadzone w dzieciństwie traumatyczne doświadczenia i zbudowany na ich podstawie skrypt będący w okresie dorosłości źródłem ciągłych życiowych niepowodzeń w relacjach z innymi, izolacji i samotności.

zob. skrypt.

Lourie J.B., *Cumulative Trauma: The Nonproblem Problem*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 4, 1996, s. 276–283.

slogan

---

ang. *slogan*

Hasło charakteryzujące zasadnicze motto skryptu oraz zasady gry, na podstawie którego ukuta zostaje zwykle nazwa gry np. „Ja tylko próbuję ci pomóc”. Slogan gry często wyrażany jest w postaci tzw. „T-Shirt” (napis na koszulce).

zob. gra, T-Shirt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 44–45.

somatyzacja

---

ang. *somatisation*

Sytuacja, w której osoba, poprzez wyłączenie Dziecka niebędąca w stanie bezpośrednio wyrażać potrzeb i emocji, zaczyna odczuwać różne dolegliwości fizyczne. W ten sposób kieruje rozpaczliwy komunikat do Rodzica Opiekuńczego pod hasłem: „Cierpię – chcę przestać”. Komunikat ten jest przechwytywany przez Rodzica Kontrolującego odpowiadającego: „Twoje potrzeby nie są ważne, milcz i działaj dalej”.

zob. Dziecko, Rodzic Kontrolujący, Rodzic Opiekuńczy.

Cartmel G., *A Systematic Approach to Psychosomatic Disease*, „Transactional Analysis Journal”, vol.16, nr 4, 1986, s. 212–223.

Cartmel G., *Cognitive Dysfunction and Psychosomatic Disease*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 3, 1992, s. 174–181.

Cowles-Boyd L., *Psychosomatic Disturbances and Tragic Script Payoffs*, „Transactional Analysis Journal”, vol 10, nr 3, 1980, s. 230–231.

Levin P., *Devolution: The Link Between Script Instructions and Physical Illness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 100–110.

Paul-Cavallier F.J., *Wizualizacja. Od obrazu do działania*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1992, s. 50.

Priya R.U., *Transactional Analysis And The Mind/body Connection*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 4, 2007, s. 286–293.

Spoleczna Macierz Globalizacji

---

ang. *The Social Matrix of Globalization*

Model, zaprojektowany przez Kseniję Popadic Mihailovic i Dejana Mihailovica, wykorzystujący analizę transakcyjną jako koncepcję dzięki której można dokonywać nie tylko istotnych zmian u klientów oraz w sferze ich relacji interpersonalnych, ale także doprowadzać do przeobrażeń w szerokich społecznych kontekstach, do których oni należą.

zob. analiza transakcyjna, zmiana.

Mihailovic K., Mihailovic D., *The Social Matrix Of Globalization*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 4, 2004, s. 347–355.

spontaniczność

---

ang. *spontaneity*

Jedna ze składowych autonomii polegająca na swobodzie wyboru spośród różnych uczuć, myśli i zachowań pochodzących z poszczególnych stanów Ja. Bywa czasem utożsamiana z autentycznością.

zob. autentyczność, autonomia, stan Ja.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 196.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 340–341.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 266–267.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/spontaneity.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=60

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

stan Ja, stan ego, składowa ego

---

ang. *ego state*

Spójny zbiór myśli, uczuć i doświadczeń manifestujących się poprzez konkretne zachowania. W analizie pierwszego stopnia jest to stan: Ja-Rodzic (Rodzic), Ja-Dorosły

(Dorosły) i Ja-Dziecko (Dziecko). Granice między poszczególnymi stanami Ja nie mogą być zbyt słabe lub zbyt sztywne.

zob. analiza funkcjonalna, analiza strukturalna, Dorosły, Dziecko, Rodzic.

- Allen J.G., *Assessment of Ego States Problems and Prospects*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 3, 1981, s. 247–251.
- Allen J.R., Allen B.A., *Ego States, Self, and Script*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 1, 1989, s. 4–13.
- Avary B., *Ego States: Manifestations of Psychic Organs*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 291–294.
- Bale A., *Prenatal Personality Formation and Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 1, 1999, s. 59–63.
- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 29, 532.
- Berne E., *Principles of Group Treatment*, Grove Press, New York 1964.
- Boholst F.A., *Effects Of Transactional Analysis Group Therapy On Ego States And Ego State Perception*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr. 3, 2003, s. 254–261.
- Cam S., Akkoyun F., *The Effects Of Communication Skills Training On Ego States And Problem Solving*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 3, 2001, s. 161–166.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 31–32.
- Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersyte- tu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 94–102.
- Clark B.D., *Empathic Transactions in the Deconfusion of the Child Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 21, nr 2, 1991, s. 92–98.
- Clarkson P., *Ego State Dilemmas of Abused Children*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 2, 1988, s. 85–93.
- Clarkson P., Gilbert M., *Berne's Original Model of Ego States: Some Theoretical Considerations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 20–29.
- Cox M., *The Relationship between Ego State Structure and Function: A Diagrammatic Formulation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 1, 1999, s. 49–58.
- Crespelle A., *Self, Role, and Personhood: Differences and Interferences*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 3, 1998, s. 251–258.
- Doelker R.E., Griffiths J., *Development of an Instrument to Measure Ego State Functions and Its Application to Practice*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 2, 1984, s. 149–152.
- Dolliver R.H., Mixon R.J., *Classifying Occupations with Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 2, 1977, s. 170–175.
- Drego P., *Freedom And Responsibility: Social Empowerment And The Altruistic Model Of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 2, 2006, s. 90–104.
- Drego P.A., *Paradigms and Models of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 1, 1993, s. 5–29.
- Drego P., *Toward an Ethic of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 3, 2000, s. 192–206.

- Edwards M., *Ego States and Stroking in the Childbirth Experience*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 24–27.
- Erskine R.G., *Ego Structure, Intrapsychic Function, and Defense Mechanisms: A Commentary on Eric Berne's Original Theoretical Concepts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 17–19.
- Erskine R.G., Clarkson P., Goulding R.L., Groder M.G., Moiso C., *Ego State Theory: Definitions, Descriptions, and Points of View*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 6–14.
- Ghan L., *The Monkey Puzzle Tree*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 3, 1977, s. 228–230.
- Gilmour J.R., *Psycho physiological Evidence for the Existence of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 3, 1981, s. 207–212.
- Gobes L., *Ego States – Metaphor or Reality?* „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 3, 1990, s. 163–165.
- Gregoire J., *Ego States As Living Links Between Past And Current Experiences*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 10–29.
- Grzesiuk L., *Zaburzenia zachowania w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej*, (red.) M. Szostak, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1980, s. 145–148.
- Hargaden H., Sills Ch., *Deconfusion Of The Child Ego State: A Relational Perspective*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 1, 2001, s. 55–70.
- Heyer N.R., *Empirical Research on Ego State Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 1, 1987, s. 286–293.
- Hine J., *Brain Structures And Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 1, 2005, s. 40–51.
- Hine J., *Mind Structure and Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 4, 1997, s. 278–289.
- Hohmuth A.V., Gormly A.V., *Ego State Models and Personality Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 140–143.
- Hurley J.R., *Ego-state Identifiability: Toward Better Research*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 3, 1973, s. 32–33.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 95–98.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 42, 292–298.
- Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkowska-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 194–199.
- Kenny W.J., *Generalization of Ego State Behavior Change*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 3, 1981, s. 241–243.
- Lammers W., *Injunctions as an Impairment to Healthy Ego State Functioning*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24 nr 4, 1994, s. 250–254.
- Little R., *Ego State Relational Units And Resistance To Change*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 1, 2006, s. 7–19.

- Loffredo D.A., *The Relationships among Ego States, Locus of Control, and Dogmatism*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 171–173.
- Marsh C., Drennan B., *Ego States and Egoagram Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 135–137.
- Mohr G., *Ichzustände – die Einheits- und die Unterschiedstheorie*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 3, 2009, s. 199–218.
- Moiso C., *Ego States and Transference*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 3, 1985, s. 194–201.
- Moiso C., *Eric Berne Memorial Scientific Award Acceptance Speech: Ego States Transference and the TA Psychodynamic Approach – An Overview*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 4–5.
- Novey T.B., Porter-Steele N., Gobes L., Massey R.F., *Ego States and the Self-Concept: A Panel Presentation and Discussion*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 3, 1993, s. 123–138.
- Oller-Vallejo J., *Three Basic Ego States: The Primary Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 2, 2003, s. 162–167.
- Pankowska D., *Wykorzystanie analizy transakcyjnej w pracy nauczyciela*, [w:] *Rozpoznania i szkice pedagogiczne*, (red.) D. Jankowski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2005, s. 52–59.
- Parry T.A., *Man Does Not Live By Ego States Alone*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 382–388.
- Porter-Steele N., *Comments in Response to ‘The Altered State: A Missing Link in Ego State Theory?’*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 4, 1997, s. 298–299.
- Schreier J.W., *Ego State Components in Help Wanted Advertising*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 83–87.
- Solomon C., *Transactional Analysis Theory: The Basics*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 1, 2003, s. 15–22.
- Stapleton R.J., *The Chain of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 215–219.
- Steele D., *Body Movement in Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 335–345.
- Stewart I., *Ego States And The Theory Of Theory: The Strange Case Of The Little Professor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 2, 2001, s. 133–147.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 4, 17–18, 90–94, 198, 273, 277, 280–281, 329.
- Swede S., *Group Ego State Measure (GEM)*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 163–165.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 11–41.
- Thompson H.O., *An Example of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 131–132.
- Thomson G., *The Identification of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 4, 1972, s. 46–61.

Turner R. J., *The Parent-Adult-Child Projective Drawing Task: A Therapeutic Tool in TA*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 60–67.

Woods K., *A Retrospective on States of the Ego*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 4, 1999, s. 266–272.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzewaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 37–43.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/egostate.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=40

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

sterowany przez skrypt, „zajeżdżany” skryptem

---

ang. *script-driven, script-ridden*

Osoba mająca poczucie, że za wszelką cenę musi zrealizować swój skrypt, co nie pozwala jej koncentrować się na niczym innym.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531, 532.

sterowniki skryptu

---

ang. *script controls*

Elementy aparatu skryptowego kierujące rozwojem i biegiem skryptu oraz popychające daną osobę ku jej przeznaczeniu.

zob. aparat skryptowy.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 145, 531.

stoper gry

---

ang. *game timer*

Komunikat, przez który ujawnia się ukryty motyw gry. Znalezienie stopera jest często skuteczną metodą „rozbijania” gry.

zob. antyteza gry, gra.

Andrewartha G., McPhee S., *Instant Replay*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 2, 1979, s. 117.

Ernst K., *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1991, s. 17.

stopień autonomii

---

ang. *degree of autonomy*

Zakres stanu Dorosłego wolnego od kontaminacji, z jednoczesną świadomością granic ingerencji stanu Dziecka i/lub Rodzica na stan Dorosłego.

zob. Dorosły, kontaminacje.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 197–198.

stopnie gry i skryptu

---

ang. *degrees of games and scripts*

Gradacja i intensywności skutków, do jakich prowadzą poszczególne gry lub realizacja skryptu przegrywającego. Dzieli się na:

- pierwszy stopień – łagodny i społecznie akceptowany, np. drobna złośliwość, utarczka słowna, uszczypliwość itd.
- drugi stopień – bardziej nasilony, zwodniczy i szorstki, nie powoduje jednak nieodwracalnych szkód w relacjach społecznych, np. konieczność przeproszenia kogoś, wyjaśnienie, poniesienie odpowiedniej lub kary itd.
- trzeci stopień – najbardziej intensywny, bezwzględny i tragiczny, prowadzący często do nieodwracalnych skutków, np. rozwodu, śmierci, poważnego zranienia, samobójstwa, choroby itd.

zob. gra, skrypt przegrywający.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 60.

Bicehouse T., Hawker L., *Degrees of Games: An Application to the Understanding of Domestic Violence*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 4, 1993, s. 195–200.

Douglas L., *Is Adolescent Suicide a Third Degree Game and Who is the Real Victim?* „Transactional Analysis Journal”, vol. 16, nr 3, 1986, s. 165–169.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 131–133.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 60.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 63.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 234–235.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/firstdegree.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/thirddegree.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/seconddegree.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=50

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

strategia strouków pary

---

ang. *stroke strategy with couples*

Procedura, zaproponowana przez Landy Gobes, polegająca na rozpoznaniu w parze klientów relacji między indywidualnymi i niepowtarzalnymi wzorcami oraz preferencjami obdarzania i otrzymywania strouków przez każdego z partnerów.

zob. strouk.

Gobes L., *Stroke Strategy with Couples*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 312.

strefy cielesne graczy

---

ang. *players' physical areas*

Umowne, określane zazwyczaj językiem psychodynamicznym strefy ciała osób zaangażowanych w grę np. oralna, falliczna, analna itd.

zob. gra.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59.

strouk, aprobata, głask, wsparcie, wzmocnienie, znak rozpoznania, znaki uznania

---

ang. *stroke*

Jednostki interpersonalnego uznania. Stanowią istotny element zdrowia fizycznego, psychicznego oraz egzystencjalnego przetrwania. Dzielą się na szereg grup np. pozytywne (Puszki) i negatywne (Kolczatki) oraz warunkowe, bezwarunkowe i fałszywe. Mogą mieć charakter niewerbalny (np. przytulenie), werbalny (np. pochwała) lub czynnościowy (np. uważne słuchanie).

zob. Puszki, Kolczatki, czynnościowe strouki.

- Allen J.R., Allen B.A., *Stroking: Biological Underpinnings and Direct Observations*, „Transactional Analysis Journal”, vol.19, nr 1, 1989, s. 26–31.
- Allen J.G., Webb D., *Stroking, Existential Position and Mood in College Students*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 227–233.
- Baum-Baicker C., de Torres C., *Sensory Based Target Strokes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 195–196.
- Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 170–172.
- Boyd H.S., *Strokes and Risks*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 16.
- Bruce T.T., Erskine R.G., *Counterfeit Strokes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 2, 1974, s. 18–19.
- Capers H., Holland G., *Stroke Survival Quotient – or Stroke Grading*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 3, 1971, s. 40.
- Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 107–109.
- Clavier D.E., Timm P.R., Wilkens P.L., *Effects of Salient Communicative Strokes on Subordinate Employees in a Health Care Organization*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 300–305.
- D’Amore I., *The Source of Motivation and Stroke Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 181–191.
- de Quintero L., Boersner D., *Specific Strokes for Specific Needs*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 309–313.
- Drye R.C., *Stroking The Rebellious Child: An Aspect of Managing Resistance*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 3, 1974, s. 23–26.
- Edwards M., *Ego States and Stroking in the Childbirth Experience*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 24–27.
- English F., *My Time is More Precious Than Your Strokes: New Perspectives on Time Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr1, 1992, s. 32–42.
- English F., *Stroke in the Credit Bank for David Kuper*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 3, 1971, s. 27–28.
- Fetsch R.J., Sprinkle R.L., *Stroking Treatment Effects on Depressed Males*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 213–217.
- Fink H.K., *Affirmation for Foxy: Animals Need Strokes Too*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 224–226.
- Getty R.E., *Recycling Strokes: A Health Promoting Procedure in Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr.1, 1974, s. 10–12.
- Haimowitz M.L., *Twenty-five Strokes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 1, 1974, s. 5–6.
- Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 56.
- Hough P., *Teachers and Stroking*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 1, 1971, s. 38–40.

- Hunt D., Kuekas E.G., *Stroke Lattice*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 72–73.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 72.
- Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszko-Łyskowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 194.
- Johnson L.M., *Volunteer Strokes*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 3, 1971, s. 34–35.
- Kälin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998, s. 65–69.
- Kratochvil S., *Podstawy psychoterapii*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003, s. 264.
- McKenn J., *Stroking Profile: Application to Script Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 4, 1974, s. 20–24.
- Moses J., *Stroking the Child in Withdrawn and Disoriented Elders*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 2, 1985, s. 152–158.
- Oller-Vallejo J., *Using Attributive Strokes to Differentiate Natural Traits*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 185–188.
- Olmstead A.E., *Malingering and Stroking*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 268–269.
- Orten J., *Contributions to Stroke Vocabulary*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 8–10.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 58–62.
- Pokorska M., *Analiza znaków psychologicznego rozpoznania (stroków) udzielanych przez nauczyciela uczniom w zależności od szczebla kształcenia*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 155–156.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 43–49.
- Rosenthal P., Novey T., *Measurement of Stroking Behavior in Couples*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 205–208.
- Samuels S.D., *Stroke Strategy: The Basis of Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1 nr. 2, 1971, s. 23–24.
- Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010.
- Steiner C., *Stroking: What's Love Got To Do With It?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37 nr. 4, 2007, s. 307–310.
- Steiner C., *Bajka o ciepłych futrzakach* [w:] <http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/bajka-o-ciepłych-futrzakach-clude-steinera-1969/10>
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 4, 72–86.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 65–88.

Woods K., *The Stroking School Of Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37 nr. 1 2007, s. 32–34.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzeniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 43–44.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/stroke.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/unconditionalstroke.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=39

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

strouk bezwarunkowy, głask bezwarunkowy

---

ang. *unconditional stroke*

Znak rozpoznania odnoszący się do bezwzględnej wartości danej osoby, niezwiązany z jej konkretnym zachowaniem.

zob. strouk, strouk warunkowy.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 45.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 74.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/unconditionalstroke.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

strouk fałszywy, plastikowe Futrzaki, strouk udawany, strouk plastikowy

---

ang. *counterfeit stroke, plastic stroke, plastic fuzzies*

Znak rozpoznania odbierany jako z pozoru pozytywny, zawierający jednak negatywny, nieszczerzy lub podstępny komunikat tzw. żądło.

zob. strouk, żądło.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 4.

Steiner C., *Bajka o ciepłych futrzakach* [w:] <http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/bajka-o-ciepłych-futrzakach-clude-steinera-1969/10>

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 75, 77.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/counterfeitstroke.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/plasticstroke.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

strouk negatywny, negatywny głask, Kolczatki

---

ang. *negative stroke*

Znak rozpoznania odbierany przez daną osobę jako nieprzyjemny wyraz negatywnego wsparcia.

zob. Kolczatki, strouk, strouk pozytywny.

Giges B., 'Stroking' Criticism At Its Best, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 342.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 44.

Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów, Kraków 1993, s. 25–26.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 73.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzywaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 44.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/negativestroke.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

strouk niewerbalny

---

ang. *non-verbal stroke*

Znak rozpoznania wyrażany przy pomocy gestów, postawy ciała, czy wyrazu twarzy danej osoby.

zob. strouk, strouk werbalny.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 73.

strouk pozytywny, pozytywny głask, Puszki

---

ang. *positive stroke*

Znak rozpoznania wyrażający akceptację osoby i/lub jej zachowania oraz sprawiające odbiorcy przyjemność.

zob. Puszki, strouk, strok negatywny.

Caracushansky S., *Positive Strokes in Psychotherapy: Beneficial and Hazardous*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 3, 1979, s. 215–217.

Horwitz A., *The Relationship Between Positive Stroking and Self-Perceived Symptoms of Distress*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 218–222.

Pinsker E.J., Russell H.L., *The Effect of Positive Verbal Strokes on Fingertip Skin Temperature: Objective Measurement of Interpersonal Interaction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 306–309.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 43–44.

Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów, Kraków 1993, s. 23–25.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 73.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzwaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 43–44.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/positivestroke.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

strouk warunkowy

---

ang. *conditional stroke*

Znak rozpoznania odnoszący się do tego, jak dana osoba się zachowuje, co mówi lub co robi.

zob. strouk.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 45.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 74.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/conditionalstroke.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

strouk werbalny

---

ang. *verbal stroke*

Znak rozpoznania wyrażany przy pomocy słów i towarzyszącej temu intonacji głosu.

zob. strouk, strouk niewerbalny.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 73.

struktura

---

ang. *structure*

Klasyfikacja zachowania, uczuć i doświadczeń danej osoby w kategoriach stanów Ja.

zob. Model Stanów Ja.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 334.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/structure.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

strukturalizacja czasu

---

ang. *time structure*

Sposób, w jaki człowiek wypełnia swój czas, wchodząc w relacje z innymi w sensie psychologicznym. W zależności od wzrastającego stopnia intensywności kontaktu z innymi wyróżnia się: wycofanie, rytuały, rozrywki, procedury (aktywność), intymność. Laura Cowles-Boyd oraz Harry S. Boyd wymieniają na tej liście jeszcze siódmą formę strukturalizacji czasu, jaką jest zabawa.

zob. analiza struktury czasu, intymność, procedury, rozrywki, rytuały, wycofanie, zabawa.

Cowles-Boyd L., Boyd H.S., *Play as a Time Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 5–7.

English F., *My Time is More Precious Than Your Strokes: New Perspectives on Time Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr1, 1992, s. 32–42.

Fox E.M., *The Behavior Matrix: A New View of Time Structuring*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 153–157

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 217–239.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 84–86.

Jagięła J., *Czas i przestrzeń transakcji szkolnych*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2011, s. 45–73.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 87–94.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 87–95.

strukturalna baza gier

---

ang. *structural bases of games*

Zawiera sekwencję poszczególnych stanów Ja osób uczestniczących w grach.

zob. gra, stan Ja.

Massey R.F., *The Structural Bases of Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 1, 1990, s. 20–27.

strukturalne kule

---

ang. *structural spheres*

Model stanów Ja, zaproponowany przez Alana Jacobsa, jako wizualna metafora kuli będącej biologicznym kompletnym organizmem.

zob. stan Ja.

Jacobs A., *Psychic Organs, Ego States, and Visual Metaphors: Speculation on Berne's Integration of Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 10–22.

styl transakcyjny

---

ang. *transactional mode*

Niesymbiotyczne, utrwalone, typowe rodzaje transakcji między dwojgiem partnerów lub większą liczbą osób.

zob. symbioza, transakcja.

Simon F.B., Stierlin H., *Słownik terapii rodzin*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1998, s. 337–338.

Super-Rodzic, Bóg-Rodzic,

---

ang. *Super-Parent, God-Parent*

Pełen wszechmocy i siły, a także czasem negatywnych cech (np. przemoc, megalomanii, psychopatii itp.) aspekt Rodzica.

zob. Rodzic.

Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Wydawnictwo Zakonu Pijarów, Kraków 1993, s. 10, 18.

superwizja transakcyjna

---

ang. *transaction supervision*

Superwizja grupowa lub indywidualna, dokonywana za pomocą analizy transakcyjnej, uwzględniająca m.in. ukryte transakcje, niekorzystne pozycje życiowe, skrypty oraz gry klientów i terapeutów.

zob. gry klientów, gry terapeutów, Model R₄C₄P₄, Model C₅P₅A₅, pozycje życiowe, transakcja ukryta.

- Arling M., *Supervision in Psychotherapy: An Educational Experiment in Integrative Metalearning*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 3, 1998, s. 224–233.
- Cassoni E., *Parallel Process in Supervision And Therapy: An Opportunity For Reciprocity*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 2, 2007, s. 130–139.
- Chandran S., *Connecting With The Guru Within: Supervision in The Indian Context*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 3, 2007, s. 218–226.
- Clarkson P., *Further Through the Looking Glass: Transference, Countertransference and Parallel Process in Transactional Analysis Psychotherapy and Supervision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 21, nr 3, 1991, s. 174–183.
- Clarkson P., Leigh E., *Integrating Intuitive Functioning with Treatment Planning in Supervision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 4, 1992, s. 222–227.
- Cornell W.F., *Dual Relationships in Transactional Analysis: Training, Supervision, and Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 21–30.
- Cox M., *On Doing Supervision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 2, 2007, s. 104–114.
- Erskine R.G., *Supervision of Psychotherapy: Models for Professional Development*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 314–321.
- Evans M., *Supervision: A Developmental-Relational Approach*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 4, 1998, s. 288–298.
- Fengler J., *Pomaganie mężczy. Wypalenie w pracy zawodowej*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2000, s. 172.
- Gilbert M.C., Evans K. *Superwizja w psychoterapii*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004, s. 36, 68, 115.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 299–318.
- Hoyt M.F., Goulding R.L., *Resolution of a Transference-Countertransference Impasse: Using Gestalt Techniques in Supervision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 4, 1989, s. 201–211.
- Law G., *Action Research: Bottom-up And Top-down Approaches To Supervision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 2, 2007, s. 115–129.
- Mazzetti M., *Supervision in Transactional Analysis: An Operational Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 2, 2007, s. 93–103.
- Mothersole G., *Levels of Attention in Clinical Supervision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 4, 1998, s. 299–310.

- Newton T., Napper R., *The Bigger Picture: Supervision As An Educational Framework For All Fields*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 2, 2007, s. 150–158.
- Novey T., *Commentary on Cornell's 'Dual Relationships in Transactional Analysis: Training, Supervision, and Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 30–31.
- Tudor K., *Transactional Analysis Supervision Or Supervision Analyzed Transactionally?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 1, 2002, s. 39–55.
- van Beekum S., *Supervision As A Metamodality And A Multiarea Activity*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 2, 2007, s. 140–149.
- Zalcman M.J., Cornell W.F., *A Bilateral Model for Clinical Supervision*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 2, 1983, s. 112–123.

sygnały skryptowe

---

ang. *script signals*

Określone przejawy zachowania, np. cielesne czy werbalne, sygnalizujące, że dana osoba znajduje się pod wpływem swojego skryptu.

zob. skrypt.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.
- Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/scriptsignal.htm>

symbioza

---

ang. *symbiosis*

Utrwalony związek, w którym dwie lub więcej osób nie używa pełnego indywidualnego zestawu swoich stanów Ja i zachowuje się tak, jakby tworzyły jedną tylko osobę.

zob. stan Ja, symbioza drugiego stopnia.

- Bader E., Pearson P. *The Developmental Stages of Couplehood*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 28–32.
- Bruce T., Kornick L.M., *A Training Guide*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 65–69.
- Hart E.W., *Symbiotic Initiations*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 253–254.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 159–160.
- Justice R., Justice B., *Shifting Symbiosis in Abusive Families*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 423–427.

- Kreyenberg J., *Überlegungen zum Nutzen der Konzepte „Passivität und Symbiose“ in der Unternehmensentwicklung*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis“, nr 3, 1997, s. 98–117.
- Lankford V., *Rapid Identification of Symbiosis*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 2, nr 4, 1972, s. 15–17.
- Massey R., *Passivity, Paradox, and Change in Family Systems*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 13, nr 1, 1983, s. 33–41.
- Matze M.G. *Reciprocity in Script Formation: A Revision of the Concept of Symbiosis*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 18, nr 4, 1988, s. 304–308.
- Nagel N., *Das Reich der zahnlosen Könige*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse“, nr 2, 2003, s. 124–137.
- Paul-Cavallier F.J., *Wizualizacja. Od obrazu do działania*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1992, s. 49.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 7, 72.
- Rudolph P., *Ich gehe eninen Teil deines Weges mit dir*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse“, nr 1, 2007, s. 30–54.
- Schiff E.W., *Symbiosis Illustrated By Egograms*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 4, nr 4, 1974, s. 13–15.
- Schiff S., *Personality Development and Symbiosis*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 7, nr 4, 1977, s. 310–316.
- Schlegel L., *Symbiotische Beziehung und symbiotische Haltung*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis“, nr 2–3, 1996, s. 98–104.
- Schmid B., Messmer A., *On The Way To A Culture Of Responsibility in Organizations: Concepts Of Symbiosis Revisited*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 35, nr 4, 2005, s. 324–332.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 5, 194–203.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 50–52.
- White T., *Heroin Use as a Passive Behavior*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 29, nr 4, 1999, s. 273–277.
- White T., *Symbiosis and Attachment Hunger*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 27, nr 4, 1997, s. 300–304.
- White T., *Transference, Attachment, and the Transactional Symbiosis*, „Transactional Analysis Journal“, vol. 28 nr 2, 1998, s.121–126.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/symbiosis.htm>
- http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=176
- <http://www.eatanews.org/TAtanlated/Polish.pdf>

symbioza drugiego stopnia

---

ang. *second-order symbiosis*

Symbioza mająca miejsce między stanami Ja na poziomie modelu strukturalnego drugiego stopnia.

zob. model strukturalny drugiego stopnia, symbioza.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 201–203.

symbioza hierarchiczna

---

ang. *hierarchical symbiosis*

Ciąg symbiotyczny, w którym jedna z osób, występując ze swojego stanu Rodzica Kontrolującego, kieruje swoje bodźce transakcyjne do Dziecka Przystosowanego lub Podporządkowanego drugiej z osób, a ta z kolei przekazuje również ze stanu Rodzica Kontrolującego komunikat do Dziecka Przystosowanego lub Podporządkowanego następnej osobie itd. Zjawisko mogące mieć miejsce w strukturach organizacyjnych lub rodzinie.

zob. Dziecko Podporządkowane, Dziecko Przystosowane, Rodzic Kontrolujący, symbioza.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 117–119.

symbole miłości

---

ang. *symbols of love*

Procedura terapeutyczna opracowana przez Pata Harnesta, polegająca na rozpoznaniu i rozszerzeniu zakresu typowych strouków jako sygnałów oraz symboli miłości charakterystycznych dla danej pary.

zob. strouk.

Harnest P., *Symbols of Love*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 313–314.

Syndrom Don Juana

---

ang. *The Don Juan Syndrome*

Zespół cech psychologicznych uwodzącego mężczyzny oraz zestaw prowadzonych przez niego gier jako wynik realizacji skryptu powodującego zniekształcone podejście do relacji z kobietami.

zob. gra, skrypt.

Novellino M., *The Don Juan Syndrome: The Script Of The Great Losing Lover*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 1, 2006, s. 33–43.

Syndrom Jednorożca

---

ang. *The Unicorn Syndrome*

Błąd metodologiczny, mogący wystąpić również w analizie transakcyjnej, przejawiający się sytuacją, gdy pewne założenia teorii są dobierane w taki sposób, aby pasowały do nie zawsze potwierdzających tę teorię obiektywnych danych.

zob. metodologia badań analizy transakcyjnej, Syndrom Prokrustesa.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 486–489.

Syndrom Pinokia

---

ang. *The Pinocchio Syndrome*

Zespół typowych cech o podłożu narcystycznym i aspołecznym dorosłej osoby, np. niedojrzałość, poszukiwanie aplauzu i uznania, impulsywność, nieustanne poszukiwanie przyjemności, niedotrzymywanie obietnic, manipulowanie innymi i brak o nich troski itd. Osoby z Syndromem Pinokia przypominają niejako „ludzką marionetkę”. W ich protokole skryptowym można często doszukiwać się wczesnego porzucenia i nieadekwatnych wymagań oraz oczekiwań rodziców.

zob. protokół, zaburzenia narcystyczne.

Novellino M., *The Pinocchio Syndrome*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 4, 2000, s. 292–298.

Syndrom Prokrustesa

---

ang. *The Prokrustes Syndrome*

Błąd metodologiczny mogący ujawniać się również w analizie transakcyjnej, polegający na dopasowywaniu obiektywnych danych w taki sposób, aby pasowały do z góry założonych przesłanek teoretycznych.

zob. metodologia badań analizy transakcyjnej, Syndrom Jednorożca.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 486–489.

system raket uczuciowych, siatka uczuć zastępczych, system uczuć zastępczych

---

ang. *racket system*

Samowzmacniający się system usprawiedliwionych sposobów poszukiwania, dostarczania oraz uzewnętrzniania ukrytych, zastępczych i nieprzyjemnych uczuć Dziecka (np. wstyd, lęk, złość itd.) czującego się nie OK. Uczucia te stanowią zapłatę w grze lub skrypcie.

zob. bycie nie OK., Dziecko, gra, rakietta uczuciowa, skrypt, uczucie zastępcze, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 177–178.

English M.S.W., *The Substitution Factor: Rackets and Real Feelings*, *Transactional Analysis Journal*, vol. 1, nr 4, 1971, s. 27–32.

Erskine R.G., Zalcman M.J., *The Racket System: A Model for Racket Analysis*, „*Transactional Analysis Journal*”, vol. 9, nr 1, 1979, s. 51–59.

Gormly A.V., Gormly J.B., *A Psychological Study of Emotions*, „*Transactional Analysis Journal*”, vol. 14, nr 1, 1984, s. 74–79.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 163–169.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 36.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 56.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 220–230.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/racketsystem.htm>

<http://www.eatnews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Szalone Dziecko rodzica

---

ang. *The Parent's crazy Child*

Silnie destrukcyjne przejawy Dziecka Przystosowanego rodzica, budujące destrukcyjny skrypt dziecka.

zob. Matka-Wiedźma, Ojciec-Ogr.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 149.
Holloway W.H., *The Crazy Child in the Parent*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 32–34.

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Sześcian AP

---

ang. *The Cube AP*

Model sześcianu, opracowany przez Julie Hay, składający się z trzech przestrzennych wymiarów:

- aktywny – pasywny (*active – passive*);
- samotny – towarzyski (*alone – people*);
- przyspieszony – cierpliwy (*acceleration – patience*).

Powyższy model pozwala na stworzenie szeregu typologii ludzi i stylów przywództwa.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 241–252.

śmiech szubieniczny, śmiech wisielczy

---

ang. *gallows laugh*

Zwieńczenie transakcji szubienicznej w postaci uśmiechu lub śmiechu Agensa lub/i jego otoczenia wtedy, gdy mowa o czymś bolesnym lub tragicznym.

zob. transakcje szubieniczna.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532.
Erskine R.G., Clinton L., Olmstead A.E., *Graphs As Measures of Care*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 255–256.

Maine G.D., *Gallows Goodbye*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 34–35.

<http://www.eatanews.org/TAtranslated/Polish.pdf>

śmierzące myślenie

---

ang. *stinking thinking*

Negatywny i toksyczny wewnętrzny głos pochodzący od Rodzica Kontrolującego, charakteryzujący się różnymi przejawami surowej kontroli i brakiem akceptacji, obniżaniem poczucia wartości czy katastroficznym myśleniem.

zob. Rodzic Kontrolujący.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 6.

świadomość

---

ang. *awareness*

Jedna ze składowych autonomii polegająca na dobrym kontakcie z rzeczywistością i zdolności doświadczania czystych wrażeń zmysłowych, a także na zdawaniu sobie sprawy z tego, co dzieje się aktualnie, również w zakresie własnych wyborów i ich konsekwencji.

zob. autonomia.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 193–196.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 338–339.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 266.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/awareness.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=60

<http://www.eatanews.org/TAtranslated/Polish.pdf>

świat skryptowy

---

ang. *script world*

Zniekształcona iluzyjna rzeczywistość, w jakiej rozgrywa się skrypt.

zob. skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 530.

talony psychologiczne, pieczętka, stempel

---

ang. *trading stamp, stamp*

Waluta uczuć zastępczych zamienianych, według określonej psychologicznej ceny, na konkretne zachowania, będące zapłatą po zakończonej grze lub spełnianym skrypcie. Talony psychologiczne opisywane są przy pomocy określonych kolorów np.:

- talony czerwone (złość i wrogość);
- szare (bezzadności);
- brązowe (smutek i depresja);
- białe (doskonałość i cnota);
- złote (samoakceptacja) itd.

zob. gra, skrypt, uczucia zastępcze, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 179, 532.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 203–206.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 130–131.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 245–252.

Kálin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998, s. 67–69.

Palmer G., *Script Currencies*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 20–23.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 80–82.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 55–77.

Samek T. *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 34–36.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 217–219.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/stamp.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

taniec wzajemnych relacji

---

ang. *dance of relationship*

Technika terapeutyczna klasyfikująca osiem form spędzania czasu i kolejne kroki w budowaniu wzajemnych relacji w parze. Stosowana w celu dokonania wglądu w rze-

czywiste, a nie iluzyjne relacje, uniknięcia manipulacji oraz po to, aby pogłębić relacje i osiągnąć wzajemną harmonię.

zob. strukturalizacja czasu

Elliot A.J., *The Dance of Relationship*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 1, 1992, s. 43–47.

technika

---

ang. *technics, technique*,

W analizie strukturalnej drugiego stopnia stan Dorosłego w Dorosłym, wyrażający się umiejętnością obiektywnej i racjonalnej oceny rzeczywistości.

zob. Logos, Dorosły w Dorosłym, Dorosły Zintegrowany.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 245–252.

Technika Pisania Listu

---

ang. *The Role Lettering Therapy (RLT)*

Procedura terapeutyczna, zaprojektowana przez Yoshikazu Harano, pozwalająca w bezpieczny sposób wyrazić negatywne uczucia, np. gniew, wrogość czy nienawiść, zmniejszać obrony i opór klientów poprzez pisanie listu. Odbiorcą listu jest terapeuta, a właściwym adresatem inne ważne osoby w życiu klienta. Wspomniana technika zapobiega kontaminacjom i podejmowaniu gier oraz przyczynia się do ujawniania autentycznych uczuć, co w ma szczególne znaczenie w czasie terapii prowadzonych w krajach azjatyckich.

zob. gra, kontaminacje, uczucia autentyczne.

Harano Y., *Role Lettering Therapy: A New Transactional Analysis Technique From Japan*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 3, 2005, s. 254–259.

temat skryptu, treść skryptów

---

ang. *script theme*

Treść skryptu dotycząca najczęściej typowych wątków dramatycznych, baśniowych lub mitologicznych np. miłości, zemsty, zazdrości, wdzięczności, odwetu itd.

zob. skrypt, zawartość.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 146.

terapeutyczna dźwignia

---

ang. *therapeutic leverage*

Taktyka terapeutyczna, zaprojektowana przez Harrego S. Boyda, polegająca na podważeniu systemu władzy, który doprowadził do ukształtowania się Dziecka Przystosowanego.

zob. Dziecko Przystosowane.

Boyd H.S., *Therapeutic Leverage*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 401–404.

terapia AT

---

ang. *TA therapy*

Terapia wykorzystująca analizę transakcyjną przywiązuje duże znaczenie do kontraktu terapeutycznego jako wyrazu samodzielnych i dojrzałych decyzji klienta i terapeuty. Kontrakt w założeniu ma służyć uporządkowaniu zachowań, emocji i myśli. Celem terapii jest m.in.:

- identyfikacja skryptu destrukcyjnego i wytworzenie konstruktywnego antyskryptu;
- dokonywanie redecyzji zapisów skryptowych;
- przejmowanie odpowiedzialności za swoje wybory życiowe;
- korygowanie patogenicznych i konfliktowych wzorów komunikacji;
- rozpoznawanie prowadzonych gier;
- poszerzanie świadomości, autentyczności i intymności;
- zwiększanie poczucia wartości własnej i innych osób.

Terapia ma charakter dyrektywny i krótkoterminowy w formie indywidualnej, małżeńskiej i rodzinnej. Preferowana jest jednak terapia grupowa, która umożliwi analizę większej liczby transakcji w porównaniu z pozostałymi rodzajami terapii, gdzie terapeuta komunikuje się z klientem z pozycji swojego stanu Dorosłego. W prowadzonej terapii wykorzystywanych jest wiele metod psychoterapeutycznych m.in. biblioterapia transakcyjna, psychodrama transakcyjna, wizualizacja i wiele innych, a także psychoedukacyjnych (np. wyjaśnianie, opis transakcji i gier, przykłady sytuacyjne destrukcyjnych wzorów komunikacji itd.)

zob. analiza transakcyjna, antyskrypt, autentyczność, biblioterapia transakcyjna, decyzja, Dorosły, gra, intymność, psychodrama transakcyjna, redecyzja, skrypt, świadomość, wizualizacja.

Grzebiuk L., Jakubowska U., *Analiza transakcyjna Erica Berne'a*, [w:] *Psychoterapia. Teoria. Podręcznik akademicki*, (red.) L. Grzebiuk, ENETEIA Wydawnictwo Psychologii i Kultury, Warszawa 2005, s. 221–224.

Jagiela J., *Psychopatologiczne aspekty analizy transakcyjnej*, [w:] *Z zagadnienia pedagogiki specjalnej*, (red.) A. Siedlaczek-Szwed. Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2004, s. 125–146.

- Jagięła J., *Psychoterapia lęku w koncepcji analizy transakcyjnej*, „Horyzonty Wychowania”, nr 10, 2011, s. 95–109.
- Jastrzębski A., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Psychoterapia. Integracja. Podręcznik akademicki*, (red.) L. Grzesiuk, H. Suszek, ENETEIA Wydawnictwo Psychologii i Kultury, Warszawa 2010, s. 360.
- Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia. Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Warszawa 2006, s. 227–249.

teza gry

---

ang. *game thesis*

Najtrafniejszy ogólny opis gry, zawierający bezpośrednie sekwencje zdarzeń na jawnym poziomie społecznym i na ukrytym psychologicznym tle.

zob. gra, notacja gry, transakcja ukryta.

- Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 48.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 125.

tęczowe okulary

---

ang. *rainbow specs*

Procedura terapeutyczna, zaprojektowana przez Oswalda Summertona, polegająca na posługiwaniu się niektórymi kolorami tęczy odniesionymi do poszczególnych stanów Ja (np. kolor czerwony – Dziecko Naturalne, pomarańczowy – Rodzic Opiekuńczy, żółty – Dorosły, niebieski – Rodzic Kontrolujący, indygo – Dziecko Zbuntowane, fiolet – Dziecko Przystosowane itd.) w celu bardziej intuicyjnej zmiany perspektywy spostrzegania przez klienta danej sytuacji (np. poprzez stwierdzenie: „zdejmij swoje niebieskie okulary i spojrzysz na swoją sytuację domową przez żółte”).

zob. stan Ja, zmiana.

- Summerton O., *The Rainbow Specs*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 3, 1992, s. 182–187.

totem

---

ang. *totem*

Konkretne zwierzę fascynujące daną osobę i wpływające poprzez identyfikację na jej zachowanie.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 212–213, 532.

transakcja

---

ang. *transaction*

Podstawowa jednostka komunikacji społecznej w relacjach interpersonalnych, przejawiająca się dowolną wymianą werbalną i/lub niewerbalną między dwoma osobami lub większą liczbę osób. Transakcja składa się z bodźca transakcyjnego (s) i reakcji transakcyjnej (r) między określonymi stanami Ja. Reakcja może stać się również bodźcem do nowej transakcji.

zob. bodziec, reakcja transakcyjna, stan Ja.

Aluise J.J., *Transactional Analysis as a Tool for Assessing Interpersonal Relationships*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 265–270.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy*, Crove Press, Inc., New York 1961.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 10.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 32–33.

Ernst K., *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 91, s. 12–14.

Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkó-Łyskowska, PZWŁ, Warszawa 1980, s. 199–200.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 50.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 34.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 4, 59–71.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 44–45.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/transaction>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=48

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

transakcja blokująca, transakcja redefiniująca

---

ang. *blocking transaction, redefining transaction*

Rodzaj transakcji, w której unika się podjęcia określonego tematu poprzez zainicjowanie zastępczego sporu wokół definicji lub rozumienia danej kwestii.

zob. transakcja.

Lankford V., *OK Interrupting – Liberation from Deadly Conversations and Deadly Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 3, 1989, s. 145–147.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 192–193.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/blockingtransaction.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/redefiningtransaction.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

transakcja kąтова

---

ang. *angular transaction*

Rodzaj transakcji ukrytej, angażującej trzy stany Ja (jeden Agensa, dwa Respondenta).

zob. Agens, Respondent, transakcja, transakcja ukryta.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 36.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 53.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 326.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 60.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/angulartransaction.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=48

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

transakcja komplementarna, równoległa, prosta, nieskrzyżowana

---

ang. *complementary transaction*

Rodzaj transakcji, w którym wektory bodźca i reakcji transakcyjnej przebiegają równolegle. W ten sposób bodziec transakcyjny pochodzący od określonego stanu Ja znajduje odpowiedź z oczekiwanego stanu Ja drugiej osoby w sposób symetryczny (typ I) np. Rodzic–Rodzic lub niesymetryczny (typ II) np. Rodzic–Dziecko.

zob. Dziecko, Rodzic, stan Ja, transakcja, transakcja symetryczna.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 25.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 32.

Ernst K., *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 91, s. 13.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 87.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 49.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 51.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 238.

Simon F.B., Stierlin H., *Słownik terapii rodzin*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1998, s. 130–131

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987 s. 60–62.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 49.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzywaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 49–51.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/complementary.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=48

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

transakcja krzyżowa, transakcja niekomplementarna, transakcja skrzyżowana

---

ang. *crossed transaction, non-complementary transaction*

Rodzaj transakcji, w której bodziec i reakcja transakcyjna przecinają się ze sobą na Modelu Stanów Ja, lub sytuacja, w której Agens uzyskuje odpowiedź z innego stanu Ja niż oczekiwał. Potencjalne źródło konfliktów.

zob. Model Stanów Ja, rodzaje transakcji krzyżowych, transakcja.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 26.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 33.

Ernst K., *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 91, s. 13.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 99.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 106–109.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 51–54.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 51–52.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 239.

Solomon C., *Transactional Analysis Theory: The Basics*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 33, nr 1, 2003, s. 15–22.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 62–65.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 52–57.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzywaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 51–52.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/crossedtransaction.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=48

<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

transakcja metaforyczna

---

ang. *metaphoric transaction*

Rodzaj transakcji polegający na wywołaniu określonych skojarzeń poprzez wypowiedzi na odległy z pozoru temat.

zob. transakcja.

Campos L.P., *'Cure' as Finding the Right Metaphor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 2, 1980, s. 172–174.

Paul-Cavallier F.J., *Wizualizacja. Od obrazu do działania*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1992, s. 43–45.

transakcja metakomunikacyjna

---

ang. *metacommunicative transaction*

Rodzaj autonomicznej transakcji pozwalającej na dokonanie wglądu np. w stany Ja, zaistniałe transakcje, gry, skrypt i impasy między klientem a terapeutą w konwencji „tu i teraz”.

zob. autonomia, gra, impas, skrypt, stan Ja, transakcja.

Widdowson M., *Metacommunicative Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 38, nr 1, 2008, s. 58–71.

transakcja niezgodna

---

ang. *incongruent transaction*

Rodzaj transakcji polegający na niezgodności przekazu werbalnego z niewerbalnym.

zob. transakcja zgodna.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

transakcja okrężna, styczna

---

ang. *tangential transaction*

Rodzaj z pozoru komplementarnej transakcji polegającej na tym, że bodziec i reakcja transakcyjna odnoszą się do różnych spraw lub odnoszą się do tej samej kwestii, ale z odmiennych perspektyw, np. Agens zwraca się z pytaniem: „Czy dobrze dzisiaj spałeś?”, a otrzymuje odpowiedź Respondenta: „Wstałem wczoraj z bólem głowy”.

zob. Agens, bodziec, reakcja, Respondent, transakcja, transakcja komplementarna.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 191–192.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/tangentialtransactn.htm>

transakcja pośrednia

---

ang. *indirect transaction*

Transakcja, w której jedna osoba mówi do drugiej, w nadziei, że ta informacja dotrze pośrednio do osoby trzeciej.

zob. transakcja.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 54.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

transakcja słaba

---

ang. *weak transaction*

Transakcja powierzchowna, płytka, pozbawiona głębszej siły i znaczenia.

zob. transakcja.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 54.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

transakcja symetryczna, transakcja równoległa

---

ang. *symmetric transaction*

Transakcja, w której bodziec i reakcja transakcyjna przebiegają równoległe i adresowane są do tych samych stanów Ja, np. Rodzic–Rodzic.

zob. bodziec, reakcja, stan Ja, Rodzic, transakcja.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 87–92.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 87.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 106–109.

- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 49.
- Simon F.B., Stierlin H., *Słownik terapii rodzin*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 1998, s. 130–131.
- Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 47–49.

transakcja szubieniczna, transakcja wisielcza

---

ang. *gallows transaction*

Rodzaj transakcji ukrytej, której treść odnosi się do dramatycznych lub tragicznych zdarzeń, polegającej na racjonalnej z pozoru wymianie z pozycji Dorosły–Dorosły lub zabawowej Dziecko–Dziecko, w rzeczywistości natomiast na ukrytym komunikacie Dziecka Przystosowanego do Rodzica Kontrolującego osoby inicjującej transakcję pod hasłem: „przecież to nie takie straszne”.

zob. Dorosły, Dziecko, Rodzic Kontrolujący, śmiech szubieniczny transakcja.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 84.
- Maine G.D., *Gallows Goodbye*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 34–35.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 42.
- Steiner C.M., *Games Alcoholics Play. The Analysis of Life Scripts*, Grove Press, New York 1971.
- Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 180.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/gallows.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

transakcja ukryta, relacja podwójna, transakcja zdublowana,

---

ang. *ulterior transaction, duplex transaction, dual relationships*

Transakcja, w której transakcja jawna na poziomie społecznym i transakcja ukryta na poziomie psychologicznym są przekazywane w tym samym czasie, choć angażują inne stany Ja.

zob. stan Ja, transakcja, wiadomość na poziomie społecznym, wiadomość na poziomie psychologicznym

- Bader E., *Dual Relationships: Legal and Ethical Trends*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 64–66.
- Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 28–29.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 33.
- Clarkson P., *In Recognition of Dual Relationships*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 32–38.
- Cornell W.F., *Dual Relationships in Transactional Analysis: Training, Supervision, and Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 1, 1994, s. 21–30.
- Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 110.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 109.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 54–77.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 52–53.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 41.
- Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 65–68.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 57–63.
- Woods K., *The Duplex Transaction And Pastiming*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 116–120.
- Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzywaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 52–53.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/duplextransaction.htm>
<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/ulterioriortransaction.htm>
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

transakcja wymijająca

---

ang. *parry transaction*

Rodzaj transakcji, w którym Respondent nie odpowiada wprost na komunikat Agensa, udzielając pokrętej odpowiedzi np. pytanie: „Która godzina?” – odpowiedź: „A po co pytasz?”

zob. Agens, Respondent, transakcja.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 33.

transakcja załamana

---

ang. *broken transaction*

Rodzaj transakcji, w którym jedna lub więcej ze stron ma z góry ściśle ustalone oczekiwania i w związku z tym błędne wyobrażenia na temat funkcjonalnego stanu Ja, który jest aktualnie ujawniany.

zob. funkcjonalny stan Ja, transakcja.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 106–111.

transakcja zamaskowana

---

ang. *masked transaction*

Ukryty rodzaj z pozoru pozytywnej, a tak naprawdę wrogiej transakcji, który, np. w formie złośliwego żartu, ma wywołać określony efekt.

zob. transakcja.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 54.

Martorell J.L., *Mystification and Power Games in Couples Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 4, 1994, s. 240–249.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

transakcja zgodna

---

ang. *congruent transaction*

Rodzaj transakcji, polegający na zgodności przekazu werbalnego z niewerbalnym.

zob. transakcja niezgodna.

Stern C., *Congruent and Incongruent Transactions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 312–315.

transakcyjne metody projekcyjne

---

ang. *transactions projection method*

Metodologia badań analizy transakcyjnej wykorzystująca szereg technik projekcyjnych, np. Zdania Niedokończone Analizy Transakcyjnej (*Transactional Analysis Sentence Completion – TASC*), Rysunek Projekcyjny Rodzic–Dorosły–Dziecko (*Parent–Adult–Child Projective Drawing – PAC-D*).

zob. metodologia badań analizy transakcyjnej.

Turner R. J., *The Parent–Adult–Child Projective Drawing Task: A Therapeutic Tool in TA*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 1, 1988, s. 60–67.

Trening Inteligencji Emocjonalnej Skoncentrowanej na Miłości

---

ang. *The Emotional Literacy Training (ELT)*

Trening psychologiczny, opracowany przez Claude’a Steinera, polegający na budowaniu optymalnych relacji emocjonalnych z innymi, i będący przeciwieństwem do ekonomii stroków.

zob. ekonomia stroków.

Steiner C.M., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 8.

Steiner C.M., *Emotional Literacy Training: The Application of Transactional Analysis to the Study of Emotions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 31–39.

www.emotional-literacy.com

trik

---

ang. *shtick, shtik*

Sztuczka, często o charakterze komicznym lub błazeńskim, będąca wyrazem podstępnego i manipulacyjnego działania w relacjach międzyludzkich w celu uzyskania uznania lub uwagi oraz wywołania mimowolnej, a nie racjonalnej, odpowiedzi. Może być fortelem i pierwszym ruchem w grze.

zob. gra, fortel, wzór G.

Haykin M.D., *Shtik*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 3, 1995, s. 285–286.

Trójkąt Dramatyczny

---

ang. *The Drama Triangle*

Opracowany przez Stephena Karpmana diagram ukazujący możliwość naprzemiennych zmian ról w grze czy skrypcie jako: Ofiara – Prześladowca – Ratownik (Wybawca), tworząc wskutek tego określony dramat życia.

zob. Ofiara, Prześladowca, Ratownik.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 234–236, 532.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 150.

Brady M., *Dr. Dysart in a Dance Around the Drama Triangle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 176–177.

Burgess R.C., *A Model for Enhancing Individual and Organisational Learning of Emotional Intelligence: The Drama and Winner's Triangles*, „Social Work Education”, vol. 24, nr 1, s. 100.

Chandramitra R., *Validating the Ethnic Metaphor*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 1, 1996, s. 84–90.

Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 76–80.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 33.

English F., *Differentiating Victims in The Drama Triangle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 384–386.

Gurowitz E.M., *Energy Considerations in Treatment of the Drama Triangle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 16–18.

Helman D.N., Austin V., *The Little Professor's Mythology: A Piagetian Explanation*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 3, 1977, s. 209–216.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 197–199.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 91–95.

Jagięła J., *Dziecko w rodzinie alkoholowej a niektóre aspekty Trójkąta Dramatycznego S. Karpmana*, „Problemy Alkoholizmu”, 1997, nr 8–9, s. 3–4.

Jagięła J., *Przemoc w teatrze życia rodzinnego. Trójkąt Dramatyczny Stephana Karpmana*, „Problemy Alkoholizmu”, nr 2, 2000, s. I–V.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 124–128.

Justice R., Justice B., *Child Abuse and the Law: How to Avoid Being the Abused or the Abuser*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 3, 1993, s. 119–145.

Karpman S., *Drama Triangle Script Drama Analysis*, „Transactional Analysis Bulletin”, vol. 7, nr 26, 1968, s. 39–43.

- Karpman S., *Sex Games People Play: Intimacy Blocks, Games, and Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 39, nr 2, 2009, s. 103–116.
- Kälin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998, s. 70–72.
- Kruse T.L., Kruse J.L., *Suzuki and the Drama Triangle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 211–215.
- Le Guernic A., *Fairy Tales And Psychological Life Plans*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 3, 2004, s. 216–222
- Nagel N., *Das Reich der zahnlosen Könige*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 2, 2003, s. 124–137.
- Oszczypała R., *Trójkąt Dramatyczny S. Karpmana a pozycja dziecka w rodzinie z problemem alkoholowym*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 149–150.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 57–58.
- Pasternack T.L., Fain J.L., *An Empirical Test of the Drama Triangle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 2, 1984, s. 145–148.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 60–63.
- Ruppert E., Ziff J., *The Mind, Body, and Soul of Violence*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 161–177.
- Samek T., *Analiza transakcyjna*, Centrum Terapii Alkoholizmu. Wydawnictwo Zakonu Pijarów. Kraków 1993, s. 32–37.
- Sławik E., *Przemoc w szkole w świetle AT – zmiana ról Trójkąta Dramatycznego*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 163–164.
- Suchańska A., *Trójkąt dramatyczny i gry ratownicze*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 71–84.
- Summerton O., *Three-Dimensional Transactional Analysis: The Drama Triangle and the Game Pentagon*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 1, 1993, s. 30–35.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 236–238.
- Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 131–133.
- Woollams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, Dexter, Michigan 1978, s. 138–139.
- Zerin E., *Finishing Unfinished Business: Applications of the Drama Triangle to Marital Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 3, 1983, s. 155–157.
- Zerin M., *An Application of the Drama Triangle to Family Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 2, 1988, s. 94–101.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/dramatriangle.htm>
<http://www.analizatransakcyjna.pl/artykul/nagroda-im-erica-berene%e2%80%99a-za-model-trojkat-dramatycznego-stephen-karpman-1973/52>
<http://www.analizatransakcyjna.pl/artykul/bajki-i-analiza-skryptu-dramatycznego-stephen-karpman-1968/13>
http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=50
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Trójkąt Terapii

---

ang. *The Therapy Triangle*

Model drzwi do terapii opisujący jej rozpoczęcie, nawiązanie kontaktu, symboliczne otwarcie „drzwi do terapii” (*open door*), wyznaczenie celu i kierunku zmian (*target door*) po to, aby uniknąć pułapki lub impasu (*trap door*), ujęty w formę trójkąta z uwzględnieniem stanów Ja terapeuty.

zob. adaptacja osobowości, drzwi do terapii, impas, stan Ja.

Allen P.M., *The Therapy Triangle: A Tool for Diagnosis and Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 22, nr 1, 1992, s. 48–53.

Matkowski M. (opr.), *Trójkąt terapeutyczny: narzędzie diagnozy i terapii według Patricii M. Allen*, [w:] *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 76–80.

Trójkąt Zwycięzcy

---

ang. *The Winner's Triangle*

Opracowany przez Acey Choy diagram pokazujący dynamikę konstruktywnego zachowania osób w sytuacjach konfliktowych lub podczas rozwiązywania problemów interpersonalnych poprzez odpowiedzialne przyjęcie naprzemiennych ról bycia: Asertywnym (*Assertive*) – Troszczącym się (*Caring*) – Wrażliwym/Potrzebującym (*Vulnerable*). Role te pozwalają na utrzymanie czwartej pozycji życiowej: Ja jestem OK. – Wy (Ty) jesteście OK. (+,+), jak również wyjście z Trójkąta Dramatycznego.

zob. pozycja życiowa, Wygrywający, Trójkąt Dramatyczny.

Burgess R.C., *A Model for Enhancing Individual and Organisational Learning of Emotional Intelligence: The Drama and Winner's Triangles*, „Social Work Education”, vol. 24, nr 1, s. 101–103.

Choy A., *The Winner's Triangle*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 1, 1990, s. 40–46.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 70–72.

trójwymiarowa matryca dyskontowa, trójwymiarowa matryca nierozpoznań

---

niem. *dreidimensionale Abwertungstabelle*

Przestrzenny model analizujący wzajemną współzależność dyskontowania w odniesieniu do obszarów (ja sam, inni ludzie i sytuacje), typów (bodźce, problemy i opcje) sposobów (istnienie, znaczenie, możliwość zmiany) i zdolności osobistych.

zob. dyskontowanie, matryca dyskontowa.

Schulze H.S., *Die „Gedrehte Abwertungstabelle“*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2005, s. 51–55.

T-Shirt, koszulka, podkoszulka, przekaz na koszulce

---

ang. *sweatshirt*

Zewnętrzna, niewerbalna manifestacja sloganu gry lub ulubionego jej rodzaju. Ujawnia się jako życiowe motto, które często daje się zauważyć w powierzchowności jednostki.

zob. odpieprznik, slogan.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 222–224, 528.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 133–134.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 256–258.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 234.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/sweatshirt.htm>

<http://www.eataneews.org/TATranslated/Polish.pdf>

typ dyskontowania, typ odrzucenia

---

ang. *type of discounting*

Rodzaje dyskontowania, wyróżnione ze względu na to, czy odnoszą się do bodźców transakcyjnych, problemów czy opcji.

zob. odrzucenie, bodziec transakcyjny

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 335.

typy kliniczne graczy

---

ang. *clinical types of players*

Różne przejawy adaptacji osobowości uczestników gry, np. schizoidalne, paranoidalne, antyspołeczne, pasywno-agresywne, obsesyjne, histroniczne itd.

zob. adaptacja osobowości, gra

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59.

typy skryptów ze względu na czas

---

ang. *types of scripts according to time*

Czas życia, rozumiany jako proces, może być wypełniany poprzez następujące typy skryptów i odpowiadające im postacie mitologiczne:

- „Nigdy” (*never script*), np. Tantal;
- „Zawsze” (*always script*), np. Arachne;
- „Dopóki” lub „przedtem” (*until script*), np. Jazon, Herakles;
- „Potem” (*after script*), np. Demokles;
- „Znowu i znowu” (*almost script*), np. Syzyf;
- „Otwartego końca” lub „Braku zakończenia” (*open-ended script*), np. Filemon i Baucis.

zob. analiza struktury czasu, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 256–261.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 134–142.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 35.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 115.

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

typy skryptów ze względu na stopień destrukcyjności

---

ang. *types of scripts according to the degree of destructiveness*

Skrypty można podzielić według kryterium destrukcyjności na dwie grupy:

skrypty konstruktywne:

- pasji;
- doświadczenia;
- spełniania oczekiwań społecznych;

skrypty destrukcyjne:

- z przymusem i groźbą;
- z celem i porażką;
- rezygnacji;
- trudu.

zob. skrypt.

Tryjarska B., *Skrypty życiowe a konflikty jawne i ukryte w małżeństwie*, Oficyna Wydawnicza Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1995, s. 29–30.

typy skryptów ze względu na treść, typy skryptów ze względu na następstwa

---

ang. *types of scripts due to the content, types of scripts due to the consequences*

Skrypt może ograniczać trzy najważniejsze obszary autonomii:

- intymności (skrypt „bez miłości”, może prowadzić do depresji) (*no-love script*);
- świadomości (skrypt „bez myślenia”, może prowadzić do szaleństwa) (*no-mind script*);
- spontaniczności (skrypt „bez radości”, może prowadzić do uzależnienia) (*no-joy script*).

zob. skrypt.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 134–142.

Cichońska M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 35.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 115–117.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 234.

Steiner C., *Scripts People Live. Transactional Analysis of Life Scripts*, Grove Press Inc. New York 1974, s. 76–79, 105–145.

tytuł gry

---

ang. *game title*

Nazwy gier bywają rozbudowane lub krótkie (skrót lub akronim). W pierwszym przypadku już sam tytuł może wyrażać główną tezę gry. Wymyślone nazwy gier mają zazwyczaj charakter potoczny, często wywołują też rozbawienie.

zob. gra, notacja gry, skarbnica gier, teza gry.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 65.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 125.

U

uczucie autentyczne

---

ang. *authentic feeling*

Uczucie oryginalne i nieocenzurowane, które niektóre osoby nauczyły się skutecznie ukrywać w dzieciństwie pod systemem rakiet uczuciowych.

zob. system rakiet, uczucie zastępcze.

English F., *Rackets and Real Feelings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 23–25.

English F., *The Substitution Factor: Rackets and Real Feelings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 27–32.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 212–215.

Thomson G., *Fear, Anger, and Sadness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 1, 1983, s. 20–24.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/authenticfeeling.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

uczucie zastępcze, emocje zastępcze

---

ang. *racket feeling*

Nieadaptacyjne, wyuczone oraz wzmocnione później uczucie, przejęte z dzieciństwa i ujawniające się w różnych sytuacjach stresowych jako błędny, choć odbierany jako właściwy i z pozoru „dorosły”, sposób rozwiązywania problemów emocjonalnych.

zob. system rakiet, uczucie autentyczne.

English M.S.W., *The Substitution Factor: Rackets and Real Feelings*, Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 27–32.

Nabrady M., *The Impact Of Racket Feelings On The Recognition Of Emotions: Research Report I*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 76–85.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 58–59, 68–69.

Samek T., *Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Centrum Terapii Alkoholizmu, Kraków 1991, s. 36–38.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 209–215.

White T., *Character Feelings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 26, nr 2, 1996, s. 167–174.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/racketfeeling.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

ugoda

---

ang. *commitment*

Uzgodniona decyzja Dorosłego uznania określonych zasad działania prowadzących do realizacji zakładanego celu.

zob. Dorosły.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532.

uprzedzenie

---

ang. *prejudice*

Kontaminacje Dorosłego przez nieaktualne i nie zweryfikowane dane Rodzica, które uznawane są jako prawdziwe. Wyraża się niechęcią, dezaprobatą, czy negatywnym myśleniem o kimś lub o czymś, bez sprawdzenia słuszności tego rodzaju sądów.

zob. Dorosły, kontaminacje, Rodzic.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 197–198.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 43.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 30.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 51, 332.

urojenie, iluzja

---

ang. *delusion, illusion*

Stanowi najpoważniejszy stopień kontaminacji Dorosłego przez Dziecko i przejawia się myślami wyrażającymi błędne sądy sprzeczne z rzeczywistością, uważane jednak przez daną osobę, wbrew wszelkim realnym dowodom, za prawdziwe.

zob. Dorosły, Dziecko, kontaminacja.

Glende N.H., *The Essence and Illusion of Hope*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 2, 1981, s. 118–121.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 30.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 52.

uskrzydlenie

---

ang. *flow*

Stan emocjonalnego ekstatycznego uniesienia i koncentracji, w którym Dorosły daje prawo Dziecku Naturalnemu do zaistnienia.

zob. Dorosły, Dziecko Naturalne.

Csikszentmihalyi M., *Flow: The Psychology of Optimal Experience*, Harper and Row, New York 1990.

Goleman D., *Inteligencja emocjonalna*, Media Rodzina of Poznań, Poznań 1997, s. 150–158.

uwodzenie

---

ang. *seduction*

Rodzaj gry, polegającej na używaniu osobistego „czaru” i ukrytych środków, aby zmusić kogoś do zrobienia czegoś, czego normalnie dana osoba nie zrobiłaby. Dla przykładu, ktoś z adaptacją antyspołeczną osobowości będzie posługiwał się uwodzeniem albo zastraszeniem, aby uzyskać to, czego chce. Nie będzie natomiast wchodził w „niebezpieczną” dla niego sytuację proszenia o coś bezpośrednio.

zob. adaptacja osobowości, Syndrom Don Juana.

Novellino M., *The Don Juan Syndrome: The Script Of The Great Losing Lover*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 1, 2006, s. 33–43.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/seduction.htm>

waluta

---

ang. *script currency*

Środek płatniczy gry lub skryptu, w postaci pieniędzy, słów, emocji, ciała ludzkiego, czy konkretnych zachowań.

zob. gra, skrypt, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59.

Palmer G., *Script Currencies*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 20–23.

wczesne domaganie się

---

ang. *early demand*

Procedura terapeutyczna, zaprojektowana przez Johna R. McNeela, pozwalająca na zgromadzenie dużej ilości istotnych informacji skryptowych poprzez przypomnienie sobie w formie fantazji najbardziej nieprzyjemnej sceny z wczesnego dzieciństwa.

zob. scena skryptu, skrypt.

McNeel J.R., *The Early Demand*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 47–48.

wektor

---

ang. *vector*

Strzałka na diagramie Venna, która łączy poszczególne stany Ja oraz informuje o kierunku procesu komunikacji.

zob. diagram Venna, stan Ja.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 335.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/vector.htm>
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

Wesoły Olbrzym, Dobry Olbrzym, Wesoły Zielony Olbrzym

---

ang. *Jolly Giant*

Pozytywny aspekt Rodzica w Dziecku (RDz) ojca, który formułuje w ten sposób Rodzica w Dziecku (RDz) jego córki i kieruje jej konstruktywnym skryptem. Negatywnym odpowiednikiem w skrypcie destrukcyjnym jest Ojciec-Ogr.

zob. Ojciec-Ogr, Rodzic w Dziecku.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 149, 529.

wiadomość na poziomie psychologicznym

---

ang. *psychological-level message*

Ukryty komunikat przekazywany zazwyczaj środkami pozawerbalnymi.

zob. transakcja ukryta, wiadomość na poziomie społecznym.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 332.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/psychologicalllevel.htm>
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

wiadomość na poziomie społecznym

---

ang. *social-level message*

Jawny komunikat przekazywany zazwyczaj w sposób werbalny.

zob. transakcja, wiadomość na poziomie psychologicznym.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 334.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/sociallevelmsge.htm>
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

wiązanie miłością

---

ang. *love bind*

Jedna z gier zawierająca tzw. podwójne wiązanie jako pułapkę transakcyjną, gdzie partner zaangażowany uczuciowo akceptuje warunkowo zachowanie patologiczne drugiego z partnerów i po pewnym czasie stwierdza rozczarowany, że ten, mimo wcześniejszych zapewnień, jednak nie zmienia się.

zob. gra.

Morris F.R., Morris D.G., *The Love Bind*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 284–287.

Widz Gry

---

ang. *The Bystander Games*

Czwarta rola w grze, wskazana przez Petruskę Clarkson, współwystępująca obok dotychczasowych ról w Trójkącie Dramatycznym, która nie bierze bezpośredniego udziału w grze, ale też nie udziela pomocy, co powoduje iż jest odpowiedzialna za zdarzenia.

zob. Ofiara, Prześladowca, Ratownik, Trójkąt Dramatyczny.

Clarkson P., *Bystander Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 23, nr 3, 1993, s. 158–171.

Wielka Mama, Kwoka

---

ang. *Big Mama*

Kobieta działająca wobec innych z pozycji Rodzica Opiekuńczego, mająca jednocześnie znaczące deficyty w obszarze własnego Dziecka. Pozwala otoczeniu odbierać sobie przyjemność i skutek tego nierzadko kompensuje głód Dziecka niepohamowanymi atakami jedzenia np. wieczorami. Często są to osoby wykonujące zawody np. pielęgniarek, opiekunek społecznych, czy nauczycielek.

zob. Dziecko, Rodzic Opiekuńczy.

Dusay J.M., *Big Mama*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1 No, nr 3, 1971 s. 21–22.

Wielki Tata, Boss

---

ang. *Big Daddy*

Mężczyzna występujący wobec innych z pozycji swojego Rodzica w sytuacji bycia zwierzchnikiem, np. jako szef, nauczyciel czy prezes. Wywołuje to tym samym u nich

stan Dziecka Przystosowanego lub Dziecka Podporządkowanego. Skutkiem tego, zaniedbuje możliwość posługiwania się pozostałymi własnymi stanami Ja oraz ogranicza samodzielną, aktywność i inicjatywę swoich podwładnych lub podopiecznych.

zob. Dziecko Podporządkowane Dziecko Przystosowane, Rodzic.

Stewart C.D., *The Care and Treatment of Big Daddy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 2, 1974, s. 41–43.

wizualizacja

---

ang. *visualization*

Jedna z technik terapeutycznych stosowana w analizie transakcyjnej. Umożliwia wykorzystywanie treści zawartych w podświadomości i ich skorygowanie przez odwołanie się do sfery sensoryczno-percepcyjnej i emocji Dziecka, sięgnięcie do przeszłości, zakazów i pozwoleń Rodzica w warunkach świadomej zgody Dorosłego.

zob. Dziecko, Rodzic, transakcja metaforyczna, Zintegrowany Dorosły.

Arbuthnott D., Arbuthnott K., *The Use of Imagery and Fantasy Techniques with Adolescents*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 4, 1987, s. 164–168.

Frost E.E., *The House of Many Parts: Guided Imagery and Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 350–355.

Gladfelter J., *Imagery in Redecision Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 4, 1995, s. 319–320.

Paul-Cavallier F.J., *Wizualizacja. Od obrazu do działania*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1992, s. 58.

Shone R., *Creative visualization*, Thorsous Publishing Group, Northamptonshire 1984.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 263–264, 271, 277.

współzależność

---

ang. *codependence*

Wewnętrzny głos Rodzica Kontrolującego polegający na oddaniu innym ludziom władzy nad naszą samooceną.

zob. Rodzic Kontrolujący.

Burney R., *Codependence: The Dance of Wounded Souls. A Cosmic Perspective of Codependence and the Human Condition*, 1995.

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artykul/wspolzaleznosc-w-kontekscie-przyszlosci-i-terazniejszosci/57>

<http://www.analizatransakcyjna.pl/artykul/wspolzaleznosc-skrypt-miedzypokoleniowy-gloria-noriega-2004/56>

wtyczanimoza

---

neologizm

Osoba, której paranoidalny slogan skryptowy brzmi: „Nikommu nie można zaufać”.

zob. slogan. T-Shirt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 225–227.

wycięcie, wyzwolenie wewnętrzne

---

ang. *cut-out, internal release*

Wyzwolenie ze skryptu przychodzące od wewnątrz.

zob. odcięcie, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532.

wycofanie, samotność

---

ang. *withdrawal*

Jedna z form strukturalizacji czasu polegająca na rezygnacji z odpowiedzi na bodźce transakcyjne oraz na fizycznym i psychicznym zdystansowaniu się od otoczenia. Wycofanie bywa reakcją na nadmiar bodźców transakcyjnych, często negatywnych, których jednostka nie jest w stanie przyjąć i przetworzyć przez swojego Dorosłego.

zob. bodziec, Dorosły, strukturalizacja struktury czasu.

Boyd H.S., *Suicidal Decisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 87–88.

Erskine R. G., Hargaden H., Jacobs L., Little R., O’Reilly-Knapp M., Sills Ch., Weil T., Yontef G., *Withdrawal, Connection, And Therapeutic Touch: A Roundtable On The Schizoid Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 1, 2001, s. 24–32.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 217–218.

Little R., *Schizoid Processes: Working With The Defenses Of The Withdrawn Child Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 1, 2001, s. 33–43.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 51.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 87, 88, 336.

Szymanowska E., Sękowska M., *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000, s. 109–111.

Zvelc G., *From Withdrawal To Relational Contact: The Psychotherapy Of Self-destructiveness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 4, 2002, s. 243–255.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/withdawel.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=49

Wygrający, Książę lub Księżniczka, Zwycięzca,

---

ang. *The Winner*

Osoba posiadająca konstruktywny skrypt, a dzięki temu poczucie realizacji swoich celów i subiektywną satysfakcję z własnego życia oraz z relacji z innymi ludźmi. Zapłata skryptowa Wygrających pochodzi od Rodzica Opiekuńczego oraz uzupełniona zostaje czasem sloganami antyskryptu.

zob. antyskrypt, Niewygrający, Przegrywający, Rodzic Opiekuńczy, skrypt.

Adler M.S., *Non-winner Script, Type B: The Plastic Prince*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 1, 1972, s. 19–20.

Babcock D.E., *Teaching Caregivers to Win*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 392–395.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 253–256, 533.

Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 135.

Capers H., *Winning and Losing*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 257–258.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, s. 30–31.

Cichocka M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. II, „Psychoterapia”, nr 3, 1989, s. 51–52.

Dziewanowski Cz., *Człowiek wygrany w psychologii humanistycznej*, rozdz. I. *Berne i jego analiza transakcyjna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Białystok 1988, s. 9–54.

Ernst F.H., *The Ok Corral: The Grid for Get-On-With*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 33–42.

Harding D. E., *The Prince or Princess, the Tadpole, and the Frog*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 1, 1987, s. 264–270.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 139–140.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 113–116.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 88–89.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 86–87.

- Paul-Cavallier F.J., *Wizualizacja. Od obrazu do działania*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1992, s. 61–62.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 51, 88–101.
- Rogólska J., *Cechy nauczyciela wygrywającego, przegrywającego i niewygrywającego w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 157–158.
- Scheller M., *Osobowość nauczycieli i uczniów wygrywających oraz przegrywających w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 159–160.
- Sprietsma L.C., *A Winner Script Apparatus*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr.1, 1978, s. 45–51.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 335.
- Ścieszko E., *Pozycje socjometryczne uczniów wygrywających, przegrywających i niewygrywających w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 169–170.
- Ścieszko E., Rogulski J., *Kwestionariusz Prince–Frog (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Częstochowa 1997, s. 198–201.
- Wellin L., Steinitz A. *And They're Off: A Gambling Game for Winners*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 323.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/winner.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

wykonawczy stan Ja, kierowniczy stan Ja

---

ang. *executive ego state*

Aktualny stan Ja, który dyktuje określone zachowanie w danej sytuacji. Kontrola może dotyczyć nawet aparatu mięśniowego.

zob. stan Ja.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 46–49, 329.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/executive.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

wylączenie, wykluczenie

---

ang. *exclusion*

Obronne zablokowanie dwóch stanów Ja w czasie gdy trzeci ze stanów jest aktywny:

- aktywny tylko Rodzic. Przykład: „katastrofista zapowiadający koniec świata”, układ: R–(D–Dz);
- aktywny tylko Dorosły. Przykład: „naukowiec całkowicie pochłonięty badaniami”, układ: (R)–D–(Dz);
- aktywne tylko Dziecko. Przykład: „bajkowy Piotruś Pan, który nie chciał dorosnąć”, układ: (R–D)–Dz.

W literaturze przedmiotu spotykana jest też inna wersja, gdzie zablokowany jest jeden ze stanów Ja, natomiast aktywne są dwa pozostałe. W takiej sytuacji można założyć trzy warianty:

- wyłączony Rodzic, aktywne Dziecko i Dorosły. Przykład: „człowiek bez sumienia”, układ: (R)–D–Dz;
- wyłączone Dziecko, aktywny Rodzic i Dorosły. Przykład: „człowiek nie umiejący się cieszyć lub bawić i zdominowanym przez poczucie obowiązku”, układ: R–D–(Dz);
- wyłączony Dorosły, natomiast aktywny Rodzic i Dziecko: „człowiek bez kontaktu z rzeczywistością”, układ R–(D)–Dz.

zob. Dorosły, Dziecko, Rodzic, stan Ja, wykonawczy stan Ja.

Berne E., *Transactional Analysis in psychotherapy*, Balantine Books, New York, 1961, 1986.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 102–104.

Grzesiuk L., *Zaburzenia zachowania w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej*, (red.) M. Szostak, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1980, s. 155–158.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 127–129.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 158–159.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 99–100.

Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 46–50.

Poindexter W.R., *The Excluded Parent and Child in Game Theory*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 3, 1972, s. 28–31.

Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2006, s. 233.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 28–29.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 50, 53–55, 178, 279, 329.

Woollams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, Dexter, Michigan 1978.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/excluding.htm>

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

wymyślona koncepcja życia

---

ang. *invented the concept of life*

Zapisy danych Dorosłego, uzyskane i obliczone dzięki eksploracji oraz własnej analizie.

zob. Dorosły, odczuwana koncepcja życia, wyuczona koncepcja życia.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 43.

wyolbrzymianie, przewartościowanie, przesada

---

ang. *grandiosity, exaggerating*,

Przesadne powiększanie lub pomniejszanie pewnych elementów rzeczywistości dotyczących własnej osoby, innych osób lub sytuacji. Wskutek wyolbrzymiania pozostałe istotne elementy rzeczywistości znikają z pola świadomości jednostki i nie są brane pod uwagę przy rozwiązaniu problemu.

zob. dyskontowanie.

Bader E., Zeig J.K., *Fifty-Seven Discounts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 2, 1976, s. 133–134.

Campos L.P., *Institutional Discount Structures*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 1, 1975, s. 60–61.

Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 104–107.

Erskine R.G., *Therapeutic Intervention: Disconnecting Rubberbands*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4 nr 1, 1974, s. 7–8.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 13.

Kehler T., *Transactional Analysis Revisited*, Human Development Publications, 1978.

Macefled R., Mellor K., *Awareness And Discounting: New Tools For Task/Option-oriented Settings*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 1, 2006, s. 44–58.

Matkowski M., *Nierozpoznanie*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) Jacek Santorski, Jacek Santorski & Co. Agencja Wydawnicza, Warszawa 1993, s. 59–70.

Mellor K., Schiff E., *Discounting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 3, 1975, s. 295–302.

Schiff A., Schiff J., *Passivity*, „Transactional Analysis Journal”, nr 1, 1971, s. 71–78.

Schulze H.S., *Die „Gedrehte Abwertungstabelle”* „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 1, 2005, s. 51–55.

Steiner C.M., *Scripts people live*, Transactional Analysis of Life Scripts. Grove Press Inc., 1974.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham 1987, s. 174–175, 191, 245, 330.

Woolams S., Brown M., *Transactional Analysis*, Huron Valley Institute Press, 1978.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/grandiosity.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/discounting.htm>

<http://www.analizatransakcyjna.pl/arttykul/dyskontowanie-discounting-ken-mellor-eric-shiff-1975/55>

wypalenie

---

ang. *afterburn*

Czas, w którym przeszłe wydarzenia wpływają (najczęściej w sposób negatywny) na zachowanie jednostki. Jeden z czynników umożliwiający asymilację, funkcjonowanie oraz podtrzymywanie skryptu. Przykładem może być sytuacja, gdy sportowiec czuje się lękowo „sparaliżowany” wspomnieniem wcześniejszej porażki w czasie odbywających się zawodów. Stanowi temporalne przeciwieństwo przedzapłonu.

zob. bezwonny zapach, Dzielny Schizofrenik, fascynacja i imprinting, Mały Faszysta, nałożenie, plastyczność twarzy, przedzapłon, ruchome Ja.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 312–329, 532.

wyposażenie skryptowe

---

ang. *equipment*

Zbiór bodźców i reakcji Rodzicielskich tworzących aparat skryptowy.

zob. aparat skryptowy, Rodzic, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531.

wyrok śmierci

---

ang. *death decree*

Zapłata skryptowa w postaci śmierci.

zob. wyrok życia, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 531–532.

Boyd H.S., *Suicidal Decisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 2, nr 2, 1972, s. 87–88.

Boyd H.S., Cowles-Boyd L., *Blocking Tragic Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 227–229.

Cowles-Boyd L., *Psychosomatic Disturbances and Tragic Script Payoffs*, „Transactional Analysis Journal”, vol 10, nr 3, 1980, s. 230–231.

Frumker S.C., *Hamartia – Aristotle’s Meaning of The Word and Its Relation to Tragic Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 1, 1973, s. 29–30.

Hartman C., Narboe N., *Catastrophic Injunctions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 2, 1974, s. 10–12.

Magalhaes A., *Death Scripts*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 13, nr 4, 1983, s. 246–247.

wyrok życia

---

ang. *life sentence*

Negatywna zapłata skryptowa niebędąca jednak śmiercią.

zob. wyrok śmierci, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 532.

wyuczona koncepcja życia

---

ang. *learned the concept of life*

Zapisy zewnętrznych zdarzeń tworzące stan Rodzica.

zob. odczuwana koncepcja życia, Rodzic, wymyślona koncepcja życia.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 43.

Wywiad Rodzicielski

---

ang. *The Parent Interview*

Jedna z procedur terapeutycznych, podobna do gestaltowskiej metody dwóch krzesł, polegająca na ujawnieniu dziecięcych strategii przetrwania w konfrontacji z obrazem rodzicielskim.

zob. Rodzic.

McNeel J.R., *The Parent Interview*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 61–68.

Oblas A., *Mind Your Own Gestalts!*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 328–329.

WZORZEC

---

ang. *pattern*

Zachowanie wynikające z rodzicielskich zaleceń i przykładu, tworzące określony styl życia.

zob. Rodzic.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 533.

wzór G, formuła gry, wzór gry,

---

ang. *formula G, game formula*

Wzór obejmuje następującą sekwencję zdarzeń występujących w grze:

$$F + H = R \rightarrow P \rightarrow K \rightarrow Z$$

gdzie:

F – fortel, podstęp, sztuczka, zaczepka, kant (*con*);

H – haczyk (*gimmick*);

R – reakcja (*response*);

P – przełącznik (*switch*);

K – konsternacja (*crossu*);

Z – zapłata (*payoff*).

Zdaniem E. Berne'a, jeśli sekwencja transakcji nie ma wszystkich powyższych cech, nie jest grą.

zob. gra.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 43–44, 533.

- Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa 1994, s. 148.
- Christoph-Lemke C., *The Contributions of Transactional Analysis to Integrative Psychotherapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 29, nr 3, 1999, s. 198–214.
- Cory T.L., Page D., *Playing Games in Group Therapy*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 3, 1978, s. 229.
- Hesterly S.O., *Gimmicks: Useful Inner Cues in Avoiding Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 2, 1982, s. 144–146.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 124–125.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 54.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 74.
- Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 235–236.
- Summerton O., *The Development of Game Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 3, 2000, s. 207–218.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/taformulag.htm>
<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

wzór S, wzór skryptu, formuła skryptu

---

ang. *formula S, script formula*

Jeżeli określone zachowanie da się zinterpretować według poniższej formuły, to jest to zachowanie skryptowe:

$$\text{WWR} \rightarrow \text{Pr} \rightarrow \text{U} \rightarrow \text{IZ} \rightarrow \text{Zapłata}$$

gdzie:

WWR – wczesne wpływy rodzicielskie;

Pr – program;

U – uległość wobec programu;

IZ – istotne zachowania.

zob. skrypt.

- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 500–502, 531.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 110.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 96.

Z

zabawa

---

ang. *play*

Siódma, wskazana przez Laurę Cowles-Boyd oraz Harrego S. Boyda, forma strukturalizacji czasu inicjowana przez Dziecko Naturalne, pełna ekspresji i spontaniczności oraz wielu przyjemnych doznań, np. zapamiętanie w tańcu lub muzyce, fantazjowanie, świętowanie, sport, hobby itd.

zob. strukturalizacja czasu, rozrywka.

Cowles-Boyd L., Boyd H.S., *Play as a Time Structure*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 1, 1980, s. 5–7.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 220.

zaburzenia bierno-agresywne

---

ang. *passive-aggressive disorders*

Kształtowanie się skryptu pod wpływem sytuacji rodzinnej, w której występuje bezradna i sfrustrowana matka oraz kierujący całą swoją aktywność na zewnątrz rodziny ojciec. Slogan skryptowy: „Udaję, że jestem Wygrywający, ale sam w to nie wierzę”.

zob. adaptacja osobowości, skrypt, Wygrywający.

Bonds-White F., *The Special It: The Passive-Aggressive Personality Part I*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 2, 1984, s. 124–130.

Bonds-White F., *The Special It: Part II. Treatment of the Passive-Aggressive Personality*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 3, 1984, s. 180–190.

zaburzenia maniakalno-depresyjne

---

ang. *manic-depressive disorders*

Struktura zaburzeń maniakalno-depresyjnych wyraża się wczesną adaptacją Dziecka do oddzielonych danych Rodzica i Dorosłego, który ma trudności w podejmowaniu decyzji. Oddzielenie jest utrzymywane przez zaprzeczanie.

zob. adaptacja osobowości, depresja.

Loomis M.E., Landsman S.G., *Manic-Depressive Structure: Assessment and Development*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 4, 1980, s. 284–290.

Loomis M.E., Landsman S.G., *Manic-Depressive Structure: Treatment Strategies*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 11, nr 4, 1981, s. 346–351.

zaburzenia narcystyczne

---

ang. *narcissistic personality disorders*

Narcyzm jest wyrazem pozycji życiowej: Ja jestem OK. – Wy (Ty) nie jesteście OK. (+, –). Wyraża się poprzez brak możliwości obrony i rozładowania frustracji oraz agresji niechcianego, zranionego kiedyś Dziecka (*Unwanted Child*).

zob. adaptacja osobowości, Dziecko, pozycje życiowe.

Heathcote A., *Applying Transactional Analysis To The Understanding Of Narcissism*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 3, 2006, s. 228–234.

Hudson S., *Working with Dissociative Identity Disorder Using Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 91–93.

Lederer A., *The Unwanted Child's Narcissistic Defense*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 4, 1997, s. 265–271.

Lederer A., *The Unwanted Child's Narcissistic Defense Revisited*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 4, 1998, s. 347–349.

Little R., *Treatment Considerations When Working With Pathological Narcissism*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 4, 2006, s. 303–317.

McFarren C., *Narcissism: I'm OK, You're Not!*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 3, 1998, s. 244–250.

Tudor K., *Take It: A Sixth Driver*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 38 nr 1, s. 2008, s. 43–57.

zaburzenia obsesyjno-kompulsywne

---

ang. *obsessive-compulsive disorders*

Wynik poszukiwania brakującej symbiozy sięgającej dzieciństwa poprzez fantazje i zewnętrzne manifestacje w postaci rytuałów, które stają się zastępczym Rodzicem oraz Dorosłym w celu tymczasowej ulgi i redukcji niepokoju.

zob. adaptacja osobowości, Dorosły, Rodzic, rytuał, symbioza.

Nolan K., *Understanding Obsessive-compulsive Disorder: An Integration Of Transactional Analysis And Psychoanalysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 38, nr 1, 2008, s. 72–86.

zaburzenia schizoidalne

---

ang. *schizoid personality disorders*

Schizoidalność wyraża się ograniczeniem funkcjonowania stanu Dorosłego i zmienionymi ramami odniesienia, które przedstawiają świat jako miejsce wrogie, groźne, przerażające i nieprzewidywalne.

zob. Dorosły, ramy odniesienia.

Erskine R.G., *The Schizoid Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 1, 2001, s. 4–6.

Erskine R.G., Hargaden H., Jacobs L., Little R., O’Reilly-Knapp M., Sills Ch., Weil T., Yontef G., *Withdrawal, Connection, And Therapeutic Touch: A Roundtable On The Schizoid Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 1, 2001, s. 24–32.

Giusti M.A., *Therapeutic Stages And Intervention Plans*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 2, 2002, s. 97–106.

Haimowitz C., *Maybe It’s Not ‘Kick Me’ After All: Transactional Analysis and Schizoid Personality Disorder*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 83–90.

Hudson S., *Working with Dissociative Identity Disorder Using Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 91–93.

Little R., *Schizoid Processes: Working With The Defenses Of The Withdrawn Child Ego State*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 1, 2001, s. 33–43.

O’ReillyKnapp M., *Between Two Worlds: The Encapsulated Self*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 1, 2001, s. 44–54.

Yontef G., *Psychotherapy of Schizoid Process*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 31, nr 1, 2001, s. 7–23.

Zvele G., *From Withdrawal To Relational Contact: The Psychotherapy Of Self-destructiveness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 32, nr 4, 2002, s. 243–255.

zaburzenia z pogranicza

---

ang. *borderline personality disorders*

Terapia zaburzeń osobowości z pogranicza (*borderline*), charakteryzujących się niestabilnym wzorcem relacji z innymi, rzeczywistym lub wyobrażonym lękiem przed porzuceniem, nieadekwatnym obrazem siebie i impulsywnością, wymaga od analizy transakcyjnej szczególnej dbałości o takie zagadnienia jak:

- gry o władzę;
- zachowania typu *acting out*;
- symbioza;
- splątanie i granice stanów Ja.

zob. gra o władzę, stan Ja, symbioza.

- Alden M., Osti J., *Cognitive Distortions in Borderline Personality Disorder: Therapeutic Implications*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 19, nr 1, 1989, s. 51–52.
- Divac-Jovanovic M., Radojkovic S., *Treating Borderline Phenomena Across Diagnostic Categories*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 17, nr 2, 1987, s. 5–10.
- Hudson S., *Working with Dissociative Identity Disorder Using Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 30, nr 1, 2000, s. 91–93.
- Karakashian S.J., *Differential Diagnosis of the Borderline Personality: The First Step in Treatment*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 3, 1988, s. 178–184.
- Price R., *Borderline Disorders of the Self: Toward a Reconceptualization*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 20, nr 2, 1990, s. 128–134.
- Sterrenberg P., Thunnissen M.M., *Transactional Analysis as a Cognitive Treatment for Borderline Personality Disorder*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 25, nr 3, 1995, s. 221–227.
- Woods K., Woods M., *Treatment of Borderline Conditions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 4, 1982, s. 288–300.

zachęta

---

ang. *encouragement*

Zwodniczy komunikat pochodzący od Dziecka rodzica, zachęcający do określonych zachowań mających doprowadzić do zapłaty. Niejednokrotnie ma charakter prowokacji.

zob. Dziecko, prowokacja, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 142.

zachowanie gracza, pogrywanie

---

ang. *gamy behavior*

Zachowanie zmierzające do uzyskania korzyści wynikającej z gry i wymięg uzbieranych talonów psychologicznych, a nie osiągnięcie jakiegoś określonego celu.

zob. gra, talony psychologiczne, zapłata.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 533.

zaczepka

---

ang. *con*

Bodziec transakcyjny wyrażający, na poziomie psychologicznym, zaproszenie do podjęcia gry. Może być utożsamiany z fortelem i traktowany jako jego element.

zob. bodziec, fortel, trik, wzór G.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 235–236, 240, 254–255, 327.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/con.htm>

zagroda OK., kwadrat pozycji życiowych, zapis kwadratu OK.

---

ang. *OK. corral*

Diagram, w formie czworoboku, ilustrujący powiązanie specyficznych operacji społecznych z czterema pozycjami życiowymi. Określany bywa też czasem jako osada OK. (*OK.Corral*) nawiązując do miejsca kowbojskich strzelanin na Dzikim Zachodzie.

zob. pozycja życiowa.

Boyd L.W., Boyd H.S., *Closing Relationship Escape Hatches*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 1, 1982, s. 58–60.

Cole M., Shame, *Life Positions, and the OK Corral*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 28, nr 2, 1998, s. 152–156.

Ernst F.H., *Psychological Rackets in the OK Corral*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 3, nr 2, 1973, s. 19–23.

Ernst F.H., *The OK Corral: The Grid for Get-On-With*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 1, nr 4, 1971, s. 33–42.

Gilbert J.I., *A Response to: A Bidimensional Distancing Approach to Transactional Analysis*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 2, s. 1985, 142–143.

Hawk J.V., *Drinking at the 'OK Corral'*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 12, nr 3, 1982, s. 203–206.

Jacobs A., *Berne's Life Positions: Science and Morality*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 3, 1997, s. 197–206.

Kaplan K.J., *A Response to Gilbert's Comments*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 15, nr 2, 1985, s. 144–145.

Kaplan K.J., Capace N.K., Clyde J.D., *A Bidimensional Distancing Approach to Transactional Analysis: A Suggested Revision of the OK Corral*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 14, nr 2, 1984, s. 114–119.

Salters D., *Simunye-Sibaningi: We Are One – We Are Many*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 36, nr 2, 2006, s. 152–158.

Schlegel L., *Der theoretische Hintergrund des O.K. – Korral von Franklin Ernst als Umdeutung des Begriffs der Grundeinstellungen nach Berne*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 4, 2001, s. 174–188.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 119–124.

Swede S., *OK Corral for Life Positions: A Summary Table*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 1, 1978, s. 59–62.

Tomkiewicz A., *Kształtowanie się skryptu życiowego dziecka w środowisku rodzinnym w świetle analizy transakcyjnej*, „Roczniki Teologiczne”, t. LII, zeszyt 6, 2005, s. 152.

Trimble W.E., *Script Profiles: Three Ways to OK-ness*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 4, 1977, s. 300–302.

Vanderburgh J., *Another Shot in the OK Corral*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 9, nr 1, 1979, s. 8.

Wallgren K.R., *Managerial Corral*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 373–375.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/okcorral.htm>

<http://www.eatanews.org/TAtranslated/Polish.pdf>

zakaz, surowe polecenia

---

ang. *injunction*

Negatywne i restrykcyjne polecenia skryptowe, przekazywane najczęściej niewerbalnie lub poprzez pośrednie komunikaty werbalne, pochodzące od Rodzica w Dziecku rodzica i kodowane oraz przechowywane w Rodzicu w Dziecku dziecka. Jest to najważniejsza część aparatu skryptowego, charakteryzująca się różnym stopniem intensywności:

- zakazy pierwszego stopnia – akceptowalne społecznie i łagodne;
  - zakazy drugiego stopnia – zwodnicze i bezwzględne;
  - zakazy trzeciego stopnia – bardzo szorstkie i tragiczne;
- Dotyczą fundamentalnych sfer funkcjonowania jednostki:
- istnienia np. „Nie istniej”, (*Don't Be, Don't Exist*);
  - bycia sobą np. „Nie bądź tym, kim jesteś”, (*Don't Be You*);
  - bycia w swoim wieku np. „Nie dorastaj”, „Nie bądź dzieckiem”, (*Don't Grow Up, Don't Be Child*);
  - bliskości z innymi np. „Nie ufaj nikomu”, „Nie przynależ nigdzie” (*Don't Be Close, Don't Belong*);
  - odczuwania np. „Nie czuj”, (*Don't Feel*);
  - myślenia np. „Nie myśl samodzielnie” (*Don't Think*);
  - aktywności i sukcesu np. „Nie odnoś sukcesu” (*Don't Make It, Don't Do Anything*);
  - zdrowia np. „Nie bądź zdrowy” (*Don't Be Well, Don't Be Sane*).

W niektórych tekstach pojęcie to było tłumaczone jako nakaz.

zob. aparat skryptowy, skrypt.

Alden M., *The Gossamer Injunction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 18, nr 4, 1988, s. 321–324.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 148, 346, 529.

Boulton M., *Parental Injunctions: Witch Messages Masquerading as Nurturing Parent Messages*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 7, nr 1, 1977, s. 10–14.

Cichońska M., Suchańska A., *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej*, cz. I, „Psychoterapia”, nr 2, 1989, s. 34.

- Cierpiałowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1992, s. 110–113.
- Costello R.K., *Consolidating Injunctions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 52–56.
- Goulding R., Goulding M., *Injunctions, Decisions, and Redecisions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 41–48.
- Guimaraes B.M.A.B., *The Influence Of Injunctions On Chronic Disease*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 4, 2004, s. 334–340.
- Hartman C., Narboe N., *Catastrophic Injunctions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 4, nr 2, 1974, s. 10–12.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010, s. 81–84.
- Holtby M., *The Origin and Insertion of Script Injunctions*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 4, 1976, s. 371–376.
- Lammers W., *Injunctions as an Impairment to Healthy Ego State Functioning*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24 nr 4, 1994, s. 250–254.
- McClendon R., Kadis L.B., *Shame and Early Decisions: Theory and Clinical Implications*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 2, 1994, s. 130–138.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2010, s. 73.
- Podá D. M., *Curzio: The Story Of A Child And His Body*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 37, nr 4, 2007, s. 263–277.
- Ramond C., *Don't Change: A Cultural Injunction*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 24, nr 3, 1994, s. 220–221.
- Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 134–140.
- <http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/injunctions.htm>
- http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=56
- <http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

zalecenie, recepta

---

ang. *prescription*

Sformułowana wprost dyrektywa udzielana dziecku przez Opiekunczego Rodzica.

zob. Rodzic Opiekunczy.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 533.

zapłata, wypłata

---

ang. *payoff*

Element gry (uczucia zastępcze doświadczane przez gracza na końcu gry) lub skryptu (końcowa scena, do której zmierza skrypt) stanowiący swoiście rozumianą korzyść z prowadzonej gry lub realizowanego skryptu będąc w sumie ostatecznym akcentem przeznaczenia.

zob. gra, notacja gry, skrypt, waluta, wzór G, wzór S.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 43, 532.

Berne E., *W co grają ludzie? Psychologia stosunków międzyludzkich*, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1987, s. 59.

Cowles-Boyd L., *Psychosomatic Disturbances and Tragic Script Payoffs*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 10, nr 3, 1980, s. 230–231.

Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMISJA, Kraków 2010, s. 84.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 126.

James J., *Positive Payoffs After Games*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 3, 1976, s. 259–262.

Stewart I., Joines V., *TA Today: A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 100, 108–109, 130, 141, 218–219, 235, 240–242, 244, 249–250, 254, 255–257, 339.

Wallman G., *Postponed Payoffs*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 6, nr 1, 1976, s. 87.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/payoff.htm>

<http://www.eatanews.org/TAttranslated/Polish.pdf>

zasady komunikacji, reguły komunikacji

---

ang. *rules of communication*

Sformułowane przez E. Berne’a prawa porozumiewania się ludzi.

- pierwsza zasada komunikacji – tak długo jak transakcje pozostają komplementarne, komunikacja może trwać bez końca;
- druga zasada komunikacji – w przypadku, gdy następuje transakcja krzyżowa dochodzi do przerwania komunikacji i wtedy jedna lub obie osoby muszą zmienić stany Ja, aby ją przywrócić;
- trzecia zasada komunikacji – ostateczny rezultat transakcji ukrytej jest zdeterminowany na poziomie psychologicznym, a nie społecznym.

zob. stan Ja, transakcja komplementarna, transakcja krzyżowa, transakcja ukryta.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 87, 98–99.

Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004, s. 102–109.

Jagięła J., *Komunikacja interpersonalna w szkole*, Wydawnictwo RUBIKON, Kraków 2004, s. 6–20.

Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, s. 35–42.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 64–65, 333.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/ruleofcommunication.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/secondcommunication.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/thirdrulecomm.htm>

http://www.analysetransactionnelle.fr/?page_id=48

<http://www.eatanews.org/TATranslated/Polish.pdf>

zawartość, treść

---

ang. *content*

Przechowywane wspomnienia i strategie przyporządkowane określonym stanom Ja lub zbiór wczesnych decyzji charakterystycznych dla danej osoby, które informują co zawiera skrypt tej osoby.

zob. skrypt, stany Ja, temat skryptu.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 327–328.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/content.htm>

Ziemianin

---

ang. *The Earthian*

Osoba budująca swoje sądy o świecie na sądach zapożyczonych od innych i własnych uprzedzeniach, a nie na obiektywnej ocenie rzeczywistości.

zob. perspektywa ziemiska.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 533.

Zintegrowany Dorosły, integracja Dorosłego

---

ang. *The Integrated Adult, The Adult integration*

Stan Dorosłego w analizie drugiego stopnia uwzględniający świadomie przejęte i przepracowane pozytywne cechy Rodzica i Dziecka w postaci *Ethosu* i *Pathosu*. Jest konsekwencją procesu zamierzonego i planowego przejmowania odpowiedzialności za swoje uczucia, myśli i przekonania, jak również swoje życiowe wybory moralne oraz przeżywane emocje.

zob. *Ethos, Logo, Pathos*.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961, s. 194–195.

Fowlie H., *Confusion And Introjection: A Model For Understanding The Defensive Structures Of The Parent And Child Ego States*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 35, nr 2, 2005, s. 192–204.

James M., Jongeward D., *Narodzić się, by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994, s. 343–346.

Oller-Vallejo J., *Integrative Analysis of Ego State Models*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr. 4, 1997, s. 290–294.

Phelan B.N., Phelan P.E., *The Fully Functioning Adult*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 2, 1978, s. 123–126.

Schlegel L., *Gedanken zum Erwachsenen-Zustand der „integrierten” Person nach Berne*, „Zeitschrift für Transaktions Analyse in Theorie und Praxis”, nr 3, 2001, s. 77–90.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 268, 330.

Temple S., *Functional Fluency*, „Zeitschrift für Transaktionsanalyse”, nr 4, 2002, s. 251–269.

Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzewaniu osobowości. Seminarium dla młodzieży i dorosłych*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 43, 53–54.

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/integratedadult.htm>

zmiana

---

ang. *change*

Zgodnie z koncepcją AT proces zmian służy uporządkowaniu myślenia, działania i kompetencji emocjonalnych jednostki w celu rozwoju potencjału ludzkiego poprzez odzyskiwanie autonomii, realizację założonych przez siebie dążeń, podejmowanie odpowiedzialnych decyzji w swoim życiu, a także spontaniczność, świadomość i zdolność do nawiązywania bliskich relacji z innymi ludźmi. Eric Berne uważał, że ludzie zasadniczo zmieniają się poprzez:

- cierpienie,
- znudzenie,
- poczucie, że w ogóle można coś zmieniać.

zob. analiza transakcyjna, poziom dyskontowania.

Berne E., *Transactional Analysis in Psychotherapy. A Systematic Individual and Social Psychiatry*, Grove Press, New York 1961.

de Saint-Pierre Ch., *The Contract For Change: An Original Model*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 34, nr 1, 2004, s. 46–51.

Harris T.A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1987, s. 77–78.

zmieniony stan świadomości Ja

---

ang. *altered ego state of consciousness*

Odmienny stan świadomości stanu Ja polegający na skupieniu się na określonym doświadczeniu, myśli lub temacie, odpowiadający transowi, medytacji czy kontemplacji, charakteryzujący się wewnętrznym wyciszeniem, spokojem oraz jednością (np. w stanie Dziecka Naturalnego powrót do najwcześniejszych etapów rozwoju).

zob. Dziecko Naturalne, stan Ja.

Avary B., Millhollon B., *The Altered State: A Missing Link in Ego State Theory?*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 27, nr 4, 1997, s. 295–297.

znaki skryptu

---

ang. *script signs*

Sygnaly świadczące o istnieniu skryptu, wyrażające się np. w typowym ubiorze, charakterystycznych gestach, motoryce ciała, dostrzeganych manieryzmach, swoistych wypowiedziach, rodzaju śmiechu, nagłych objawach fizjologicznych itd.

zob. diagnoza behawioralna, skrypt.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 383–420.

Stewart I., Joines V., *TA Today. A New Introduction to Transactional Analysis*, Lifespace Publishing, Nottingham and Chapel Hill 1987, s. 113.

<http://www.eatanews.org/TAtanslated/Polish.pdf>

Zoe

---

gr. *Zūē* – imię żeńskie oznaczające „życie”

Mityczna żeńska postać pozbawiona cech indywidualnych i uosabiająca wszystkie kobiety żyjące na Ziemi. Jej męskim odpowiednikiem jest Jeder.

zob. Jeder.

Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, s. 91.

Zoogram

---

neologizm: *Zoogram*

Zmodyfikowany egogram utożsamiający symbolicznie wybrane zwierzęta z poszczególnymi stanami Ja.

zob. egogram, stan Ja.

Karpman S.B., *Who's Zoo on Election Day*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 5, nr 4, 1975, s. 396–397.

żądło

---

ang. *sting*

Negatywny, nieszczerzy lub złośliwy w swej istocie komunikat zawarty w pozornie pozytywnym strouku.

zob. strouk fałszywy strouk pozytywny.

Bergantino L., *The Sting – and the Countersting*, „Transactional Analysis Journal”, vol. 8, nr 4, 1978, s. 318–321.

Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010, s. 4.

Steiner C., Bajka o ciepłych futrzakach [w:] <http://www.analizatransakcyjna.pl/artukul/bajka-o-ciepłych-futrzakach-clude-steinera-1969/10>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/counterfeitstroke.htm>

<http://www.behavenet.com/capsules/treatments/ta/plasticstroke.htm>

Indeks terminów analizy transakcyjnej w języku angielskim i polskim

- action strokes* – czynnościowe strouki – 42
activity – aktywność, procedury, praca – 16
afterburn – wypalenie – 258
allower – pozwalacz – 118, 151
altered ego state of consciousness – zmieniony stan świadomości – 272
angular transaction – transakcja kątowna – 231
anti-script – antyskrypt, antyscenariusz, scenariusz życia poza skrytem – 27
area of basic problem – obszar podstawowego problemu – 135
artifice – fortel – 73
attribution – atrybucje – 29
authentic feeling – uczucia autentyczne – 246
autonomy – autonomia – 29
auto-psychotherapy transaction – autopsychoterapia transakcyjna – 31
awareness – świadomość – 29, 225
banal script – skrypt banalny – 199
behavioral diagnosis – diagnoza behawioralna – 46
behavior matrix time structuring – matryca zachowań strukturalizacji czasu – 115
being not OK. – bycie nie OK. – 37
being OK. – bycie OK – 37
benefit from the game – korzyści z gry – 101
Big Daddy – Wielki Tata, Boss – 251
Big Mama – Wielka Mama, Kwoka – 251
bioscrip – bioskrypt – 35
birth – narodziny – 130
blocking transaction – transakcja blokująca – 231
blue light – niebieskie światło, błękitne światło – 131
borderline personality disorders – zaburzenia z pogranicza – 264
broken transaction – transakcja załamana – 235
bureaucratic games – biurokratyczne gry – 82
button – guzik, przycisk, dźwignia – 84
can-do script – skrypt typu “móc” – 201
candy – cukierek – 39
can't-do script – skrypt typu “nie móc” – 202
cartoon scriptwork – rysunek skryptowy – 187
cathexis – rozkład energii, cathexis – 25, 38
change – zmiana – 98, 150, 271
clients games – gry klientów – 82
clinical types of players – typy kliniczne graczy – 244
clock-time – czas zegarowy, czas ustalony, czas kalendarzowy (CZ) – 42

codependence – współzależność – 252
colludere – koluzja – 92
come-on – prowokacja – 160
commitment – ugoda – 123, 247
complementary transaction – transakcja komplementarna – 232
computer – komputer, *Logos* – 93
computer delay – opóźnienie komputerowe – 138
con – fortel, zaczepka – 73, 260, 265
conditional stroke – strouk warunkowy – 215
confidence post – poczta zaufania – 147
congruence – autentyczność, kongruencja – 29
congruent transaction – transakcja zgodna – 238
consternation – konsternacja – 93
constructivist narrative sensibility – narracyjna wrażliwość konstruktywistyczna – 130
contamination – kontaminacje, skażenia, zmażenia – 94
content – zawartość, treść – 41, 107, 120, 245, 270
contract – kontrakt – 41, 97, 98, 99, 107, 120, 145, 150
contract for change – kontrakt na zmianę – 98
contract with oneself – kontrakt z samym sobą – 99
constancy hypothesis – hipoteza stałości – 85
conviction – przekonanie – 162
cooperation contract – kontrakt na współpracę – 98
cop-out thinking – myślenie okrężne, myślenie prawnicze – 128
core transactional analysis – sedno analizy transakcyjnej, rdzeń analizy transakcyjnej – 189
counterfeit stroke – strouk fałszywy – 213
counterinjunctions – kontrnakaz – 100
counterscript – kontrskrypt, przeciwskrypt, subskrypt – 100
crossed transaction – transakcja krzyżowa – 233
crossup – konsternacja – 93
cultural frame of reference, CFR – kulturowe ramy odniesienia, KRO – 102
cultural script – skrypt kulturowy – 196
cultural shadow – kulturowy cień – 102
cumulative trauma – skumulowany uraz – 203
curse – klątwa, przekleństwo – 91
cut-off – odcięcie – 135
cut-out – wycięcie – 253
dance of relationship – taniec wzajemnych relacji – 226
database – bank danych – 32
death decree – wyrok śmierci – 259
decision – decyzja – 35, 41, 42, 43, 191
decontamination – dekontaminacja, odkontaminowanie – 44
degree of autonomy – stopień autonomii – 209
degrees of games and scripts – stopnie gry i skryptu – 209

delusion – iluzjon – 86, 248
demon – demon – 28, 44
depression – depresja – 44
description – deskrypcja – 45
diagnosis of a transaction – diagnoza transakcyjna – 46
discount area – obszar dyskontowania – 134
discount matrix – macierz dyskontowa, macierz nierozpoznań, macierz nierozpoznań – 113
discounting – dyskontowanie, dewaloryzacja, nierozpoznanie, pomniejszanie, odrzucenie, umniejszanie – 55, 150, 243, 257
doors to therapy – drzwi do terapii – 55
driver – nakaz, nakaz skryptowy, Poganiacz – 108, 118, 119, 128, 236
duplex transaction – transakcja zdublowana
early decision – decyzja skryptowa, wczesna decyzja – 43
early demand – wczesne domaganie – 249
earthian viewpoint – perspektywa ziemska, ziemski punkt widzenia – 144
effective ego states – efektywne stany Ja – 64
ego state – stan Ja, stan ego, składowa ego – 33, 64, 74, 89, 104, 106, 111, 132, 204, 255, 272
egogram – egogram – 64, 66, 72, 103, 273
electrode – elektroda – 68
encouragement – zachęta – 265
epi-game – epigra – 68
epi-script – episkrypt, episcenariusz, nadskrypt, nadskryptowość – 61, 69
equipment – wyposażenie skryptowe – 258
European Association for Transactional Analysis (EATA) – Europejskie Towarzystwo Analizy Transakcyjnej – 70
exclusion – wyłączenie, wykluczenie – 256
executive ego state – wykonawczy stan Ja, kierowniczy stan Ja – 255
external release – wyzwolenie zewnętrzne – 135
failure – porażka – 149
family culture – poletko rodzinne – 149
family drama – dramat rodzinny – 54
family myths – mity rodzinne – 120
family parade – parada rodzinna – 139
family script – skrypt rodzinny – 200
fascination and imprinting – fascynacja i imprinting – 70
felt concept of life – odczuwana koncepcja życia – 136
fingergrams – fingogram, egogram manualny, palcogram – 72
first-order model – model strukturalny pierwszego stopnia – 125
five trust contracts for couples – pięć kontraktów zaufania – 145
flexibility of game – elastyczność gry – 68
flow – uskrzydlenie – 248
formula G – wzór G, formuła gry, wzór gry – 260

formula S – wzór S, formuła skryptu, wzór skryptu – 261
frame of reference, FR – ramy odniesienia, układ odniesienia – 169
fuck off – odpieprznik – 136
function – funkcja – 73
functional analysis – analiza funkcjonalna – 17
functional fluency – funkcjonalna płynność działania – 73
functional model – model funkcjonalny – 121
functioning ego state – funkcjonalny stan Ja – 74
fully functioning Adult – funkcjonalny Dorosły – 52, 74
gallows laugh – śmiech szubieniczny, śmiech wisielczy – 224
gallows transaction – transakcja szubieniczna, transakcja wisielcza – 236
game – gra, intryga – 18, 27, 39, 55, 68, 73, 77, 81, 82, 83, 84, 101, 109, 146, 149, 165, 166, 192, 208, 209, 217, 229, 246, 251, 260, 269
game analysis – analiza gier – 18, 79
game antithesis – antyteza gry – 27
game behavior – zachowanie gracza, pogrywanie – 265
game dynamics – dynamika gry – 55
game example – przykład gry – 165
game feature – funkcje gry – 73
game notation – notacja gry – 133
game paradigm – paradygmat gry – 139
game pentagon – gra pięciokątna, gra Pentagon – 81
game plan – plan gry – 146
game psychodynamics – psychodynamika gry – 166
game rating – ranking gier – 18
game thesis – teza gry – 229
game timer – stoper gry – 208
game title – tytuł gry – 244, 246
game variations – odmiany gry – 136
gimmick – haczyk, wabik, przynęta, patent – 84, 260
goal of a game – cel gry – 39
Goal – setting, Experiential, Motivational Program for High School Students – GEM – 75
goal time – czas docelowy, czas zdarzeń (CD) – 41
God-Parent – Bóg-Rodzic – 217
gossamer injunction – cienki zakaz – 39
grandiosity – wyolbrzymianie – 257
group imago – imago grupowe – 87
hamartic script – skrypt hamartyczny – 196
hierarchical symbiosis – symbioza hierarchiczna – 221
hot potato – gorący kartofel, gorący ziemniak – 77
hungers – głody, potrzeby, potrzeby podstawowe – 76
illusion – iluzja – 86
impasse – impas – 87, 121, 172

indirect transaction – transakcja pośrednia – 235
incongruent transaction – transakcja niezgodna – 234, 238
incongruity – nieprzystawalność, inkongruencja, niespójność – 132
ineffective ego states – nieefektywne stany Ja – 132
injunction – zakaz, surowe polecenia – 267
internal dialogue – dialog wewnętrzny – 48
internal release – wyzwolenie wewnętrzne – 253
International Transactional Analysis Association (ITAA) – Międzynarodowe Towarzystwo Analizy Transakcyjnej – 117
intimacy – intymność, bliskość – 29, 30, 88
invented the concept of life – wymyślona koncepcja życia – 257
Jolly Giant – Wesoły Olbrzym, Dobry Olbrzym, Wesoły Zielony Olbrzym – 250
learned the concept of life – wyuczona koncepcja życia – 259
level of discounting – poziom dyskontowania, poziom odrzucenia – 150
levels of contract – poziomy kontraktu – 150
life course – bieg życia, droga życia, przebieg życia – 35
life plan – plan życia – 147
life position – pozeja życiowa, postawa życiowa, pozycja egzystencjalna, pozycja psychologiczna, pozycja bazowa, postawa transakcyjna, okno na świat – 153, 191, 266
life-script – skrypt, scenariusz życia, skrypt życiowy – 20, 192
life sentence – wyrok życia – 259
losing script – skrypt przegrywający – 200
love bind – wiązanie miłością – 251
magic thinking – myślenie magiczne – 127
manic-depressive disorders – zaburzenia maniako-depresyjne – 262
marshmallow-throwing – przesłodzenie, rzucanie galaretką – 164
martian viewpoint – perspektywa marsjańska, marsjański punkt widzenia – 144
masked transaction – transakcja zamaskowana – 238
measure of psychopathology – miara psychopatologii – 192
mentoring – mentoring – 115
metacommunicative transaction – transakcja metakomunikacyjna – 234
metaphoric transaction – transakcja metaforyczna – 234
mini-record – minizapis – 119
mobile ego – ruchome Ja – 186
Model C₅P₅A₅ – Model C₅P₅A₅ – 120, 123
mortgage – pożyczka – 157
moves in the game – posunięcia w grze – 149
multigenerational – multigeneracyjogram, genoskrypt – 75
multilateral contract – kontrakt wielostronny – 99
music script – skrypt muzyczny – 198
myth of the cave – mit jaskini – 120
narcissistic personality disorders – zaburzenia narcystyczne – 263
negative stroke – strouk negatywny – 214
non-complementary transaction – transakcja niekomplementarna – 233

non-winning scripy – skrypt niewygrzywający – 199
non-verbal stroke – strouk niewerbalny – 214
not-OK miniscript – miniskrypt nie OK – 118
not OK words – bycie nie OK – 37
number of players – liczba graczy – 107
number of transactions – liczba transakcji – 107
obsessive-compulsive disorders – zaburzenia obsesyjno-kompulsywne – 263
odorless odor – bezwonny zapach – 34
OK. corral – zagroda OK., kwadrat pozycji życiowych, zapis kwadratu OK – 266
OK miniscript – miniskrypt OK – 118
OKness – zawsze OK – 137
OK. words – bycie OK – 37
operation – operacja – 138
options – opcje – 138
organization script – skrypt organizacji – 199
outbreak of script – przejście do skryptu – 162
overlap – nałożenie – 130
overscript – episkrypt, episcenariusz, nadskrypt, nadskryptywność – 69
palimpsest – palimpsest – 139
parent ventriloquist – rodzicielski brzuchomówca – 185
parental Child – dziecko Rodzic – 61
parenting – parenadaż – 140
parry transaction – transakcja wymijająca – 237
passive-aggressive disorders – zaburzenia bierno-agresywne – 262
passivity – pasywność – 56, 141
pastime – rozrywka, spędzanie czasu, zabijanie czasu – 186
pattern – wzorzec – 47, 260
payoff – zapłata, wypłata – 259, 260, 269
permissions – pozwolenia, przyzwolenia, zezwolenia – 122, 151
persona – persona – 143
personality analysis – analiza osobowości – 19
personality adaptation – adaptacja osobowości – 15
phobia – fobia – 72
plastic fuzzies – plastikowe Futrzaki – 213
plastic stroke – palstikowe strouki – 213
plasticity of the face – plastyczność twarzy – 147
play – zabawa – 81, 216, 262
players' instincts – instynkty graczy – 88
players' intransigence – nieustępliwość graczy – 132
players' physical areas – strefy cielesne graczy – 210
positive stroke – pozytywny strouk, pozytywny głask – 156, 214
power – siła – 125, 146, 190
power play – gry o władzę – 81
predicate – predykat – 157

prejudice – uprzedzenie – 247
prescription – zalecenie, recepta – 268
primal script – skrypt pierwotny – 199
process – proces – 158
program – program – 158
protection – ochrona – 125, 126, 135, 145
protocol – protokół – 157
provocation – prowokacja – 160
psychological – level message – wiadomość na poziomie psychologicznym – 250
racket – rakietka uczuciowa, raket – 12, 19, 168
racket analysis – analiza rakietki uczuciowej – 19
racket feeling – uczucia zastępcze, emocje zastępcze – 246
racket system – system rakiet, siatka uczuć zastępczych, system uczuć zastępczych – 12, 19, 223
racketeering – raketering, przekupywanie, szantażowanie, wymuszanie okupu – 229
rainbow specs – tęczowe okulary
ram trap – pułapka barana – 166
reachback – przedzapłon – 160
reactivity – reaktywność – 172
real self – prawdziwe Ja – 157
reality testing – badanie rzeczywistości – 32
redecision – redecyzja, decyzja wtórna – 24, 41, 72, 90, 122, 172, 175
redefining – redefinicja – 174, 231
redefining transaction – transakcja redefiniująca – 231
reframing – rekonstrukcja – 175
Relationship Analysis Instrument – RANI – 170
reparenting – reparentaż, reparentage – 140, 175
rescue – ratownictwo – 81, 170
rescue games – gry ratownicze – 83
research methodology of transactional analysis – metodologia badań analizy transakcyjnej – 116
reteaching – reticzering, oduczanie blokady pisarskiej, reparentaż edukacyjny – 177
ritual – rytuał – 187
role – rola – 17, 84, 92, 178, 185, 192, 242
rubberband – gumka, tasiemka gumowa, odciągacz, emocje–gumki – 83
rules of communication – zasady komunikacji, reguły komunikacji – 269
ruse – fortel – 73
schizoid personality disorders – zaburzenia schizoidalne – 264
script analysis – analiza skryptu – 19, 24
script antithesis – antyteza skryptowa – 28
script apparatus – aparat skryptowy – 28
script control tools – narzędzia sterowania skryptem – 131
script controls – sterowniki skryptu – 208
script currency – waluta – 249

script decision – decyzja skryptowa, wczesna decyzja – 42
script directive – dyrektywa skryptowa – 55
script-driven – sterowany skryptem – 208
script matrix – macierz skryptowa, macierz skryptowa – 75, 114
script matrix and genogram – genoskrypt – 75
script maze – labirynt skryptowy – 106
script message – przekaz skryptowy, wiadomość skryptowa – 162
script-ridden – „zajeżdżany” skryptem – 208
script scene – scena skryptu, sceneria skryptu – 186
script signals – sygnały skryptowe – 219
script signs – znaki skryptu – 272
script space – przestrzeń skryptu – 164
script theme – temat skryptu, treść skryptów – 227
script world – świat skryptowy – 225
script velocity – prędkość skryptu – 157
scripty behavior – skryptowe zachowanie – 202
scripty – skryptowe (w znaczeniu przymiotnikowym) – 202
second-order model – model strukturalny drugiego stopnia – 124
second-order symbiosis – symbioza drugiego stopnia – 221
security contract – kontrakt bezpieczeństwa, kontrakt IDS – 97
seduction – uwodzenie – 248
self-reparenting – autoreparentaż, autoreparentage – 31
self-stroking – samogłaskanie – 188
shtick – trik – 239
slogan – slogan – 28, 136, 203, 243, 253, 254, 260
slot – gniazdo, przygotowana rola – 77
social-level message – wiadomość na poziomie społecznym – 250
somatisation – somatyzacja – 203
spellbreaker – klątwołamacz – 91
spontaneity – spontaniczność – 29, 93, 204
stages success – sceny sukcesu – 189
stamp – pieczętka, stempel – 226
sting – żądło – 273
stinking thinking – śmierdzące myślenie – 225
stratagem – fortel – 73
stroke – strouk, aprobata, głask, strok, wsparcie, wzmocnienie, znak rozpoznania, znak uznania – 41, 67, 72, 75, 77, 86, 156, 160, 167, 210, 213, 214, 215
stroke bank – bank strouków – 32
stroke economy – ekonomia strouków, ekonomia głasków – 66
stroke filter – filtr stouków, filtr głasków – 72
stroke strategy with couples – strategia strouków pary – 210
stroke quotient – iloraz strouków, iloraz głasków – 86
stopper – hamulec – 85
structural analysis – analiza strukturalna – 21

structural bases of games – strukturalna baza gier – 217
structural model – model strukturalny – 21, 123
structural pathology – patologia strukturalna – 143
structural spheres – strukturalne kule – 217
structure – struktura – 70, 216, 262
subculture script – skrypt subkulturowy – 201
Super-Parent – Super-Rodzic – 217
survival script – skrypt przetrwania – 200
sweatshirt – koszulka, podkoszulka, przekaz na koszulce, T-Shirt – 243
switch – przełącznik – 160, 162, 260
symbiotic chain – łańcuch symbiotyczności – 111
symbiosis – symbioza – 219, 221
symbols of love – symbole miłości – 221
symmetric transaction – transakcja symetryczna – 235
TA 101, 202 Course – Kurs 101 AT, Kurs 202 AT – 102
TA therapy – terapia AT – 225
technique – technika, *Logos* – 93, 227, 252
The Adapted Child – Dziecko Przystosowane, Dziecko Zaadaptowane – 60
The Adult – Dorosły, D, D₂ – 50, 52, 53, 54, 74, 93, 131, 142, 272
The Adult Ego-State – stan Ja–Dorosły, D, D₂ – 50
The Adult in the Adult – Dorosły w Dorosłym, DD, *Logos* – 53
The Adult in the Child, A₁ – Dorosły w Dziecku, DDz – **54**
The Adult in the Parent – Dorosły w Rodzicu, DR – 54
The Analytical Adult – Dorosły Analityczny – 52
The Attitude Transaction Scale – Skala Postaw Transakcyjnych – 191
The Available Diamond – Diament Dyspozycji – 48
The Basic Functional Ego States – Bazowe Stany Funkcjonalne Ja – 33
The Bernean Grid – Siatka Berne’a – 190
The Brave Schizophrenic – Dzielny Schizofrenik – 64
The Bystander Games – Widz Gry – 251
The C–A–P Ego State Model – Model R–D–Dz – 123
The Chain of Ego States – Łańcuch Stanów Ja – 111
The Child – Dziecko, Dz, Dz₂ – 58
The Child Ego-State, C₂ – stan Ja–Dziecko, Dz₂ – 58
The Child in the Adult – Dziecko w Dorosłym, DzD, *Pathos* – 62, 142, 271
The Child in the Child, C₁ – Dziecko w Dziecku, DzDz – 62
The Child in the Parent – Dziecko w Rodzicu, DzR – 63
The Classroom De-Gamer – Klasowy Anty-Gracz, Klasowy De-Gracz – 90
The Clown – Błazen – 38
The Cold Pricklies – Kolczatki, Zimne Kolce, kolczaste – 91
The Coliseum – Koloseum – 92
The Consultation Checklist, C₄P₄ – Lista Konsultacyjna, K₄P₄ – 107
The Controlling Parent – Rodzic Kontrolujący – 180
The Creative Adult, CA – Dorosły Kreatywny – 52

The Critical Parent – Rodzic Krytyczny, Rodzic Karzący – 180
The Critical Thinking Paradigm (CTP) – Paradygmat Krytycznego Myślenia – 140
The Cube AP – Sześcian AP – 224
The Cultural Parent – Rodzic Kulturowy – 181
The Cycle BAR – Cykl BAR – 40
The Cycle of Development – Cykl Rozwoju – 41
The Cycle of Development Puzzle – Łamigłówka Cykli Rozwojowych – 111
The Cycle PRO – Cykl PRO – 40
The Cycles of Psychotherapy – Cykl Psychoterapii – 40
The Decision Scale – Skala Decyzji – 191
The Decisional Model – Model Decyzyjny – 121
The Diagnostics Pentagon – Diagnostyczny Pięciobok, Pentagon – 45
The Diagram P–A–C – Diagram R–D–Dz, Diagram Venna – 48
The Doctor Q – Doktor Q – 49
The Don Juan Syndrome – Syndrom Don Juana – 222
The Drama Triangle – Trójkąt Dramatyczny – 240
The Driver Checklist – Lista Nakazów – 106
The Earthian – Ziemianin – 270
The Ego Pizza – Ego Pizza – 66
The Ego-State Model – Model Stanów Ja – 123
The Ego States Questionnaire (ESQ) – Kwestionariusz Stanów Ja – 104
The Egogram EFP – Egogram EFP – 66
The Egogram Questionnaire – Kwestionariusz Egogramu – 103
The Emotional Literacy Training (ELT) – Trening Inteligencji Emocjonalnej Skoncentrowanej na Miłości – 239
The Everyday School Teacher – Questionnaire – Kwestionariusz – Szkolna Codzienność Nauczyciela – 105
The Experiencing Adult – Dorosły Doświadczający – 52
The Fairy Godmother – Dobra Wróżka – 49
The Family Album – Album Rodzinny – 17
The Feeling Wheel – Koło Uczuć – 93
The Free Child – Dziecko Wolne – 59
The Frustration Box – Pudełko Frustracji – 166
The Functional Model – Model Funkcjonalny – 121
The Game Checklist – Lista Pytań o Grę – 109
The Hot Cross Bun Model – Model Krzyżującej się Słodkiej Bułeczki – 121
The Incomplete Parent – Rodzic Niepełny – 181
The Integrated Adult – Zintegrowany Dorosły – 271
The Interior Ego States Questionnaire – Kwestionariusz Wewnętrznych Stanów Ja – 106
The Inventory of Ego State Boundary Problems (DIEP) – Inwentarz Granic Stanów Ja – 89
The Know and Change – Poznaj i Zmień – 150
The Life Position Scale (LPS) – Skala Pozycji Życiowych – 191
The Little Professor – Mały Profesor – 112
The Loser – Przegrywający, Przegrany, Żaba – 160

The Magical Parent – Rodzic Magiczny – 184
The Map of Adult – Questionnaire – Kwestionariusz – Mapa Dorosłego – 103
The Martian – Marsjanin – 113
The Microteaching Redecision Model – Model Mikronauczania Redecyzji – 122
The Model PLISSIT – Model POIOSIT – 122
The Model R₄C₄P₄ – Model R₄C₄P₄ – 123
The Natural Child – Dziecko Naturalne – 59
The Non-Winner – Niewygrzywający, Niezwycięzca, Plastikowy Książę – 133
The Nurturing Parent – Rodzic Opiekuńczy – 182
The Ogre Father – Ojciec – Ogr, Ohydny Troll, Ojciec Potwór, Szalone Dziecko ojca – 137
The Organizational Parent – Rodzic Organizacyjny – 182
The Parent – Rodzic – 178
The Parent Group – Rodzic Grupowy – 179
The Parent Ego-State, P₂ – stan Ja–Rodzic, R, R₂ – 178
The Parent in Adult – Rodzic w Dorosłym, RD, *Ethos* – 184
The Parent in Child, P₁ – Rodzic w Dziecku, RDz – 184
The Parent in Parent, P₃ – Rodzic w Rodzicu, RR – 185
The Parent Interview – Wywiad Rodzicielski – 260
The Parent's crazy Child – Szalone Dziecko rodzica – 224
The Pat-Patient – Pat-Pacjent – 143
The Permission Wheel – Koło Pozwoleń – 92
The Persecutor – Prześladowca – 164
The Personal Adequacy Checklist – Lista Osobistej Odpowiedzialności, Lista Właściwości Osobistych – 108
The Personal Orientation Inventory and the Personal Growth Checklist – Inwentarz Osobistej Kontroli i Wzrostu – 90
The Personal Style Questionnaire – Kwestionariusz Stylów Osobistych – 104
The Pig Parent – Rodzic Świnia – 183
The Pinocchio Syndrome – Syndrom Pinokia – 222
The Practical Parent – Rodzic Praktyczny – 183
The „Prince–Frog” Questionnaire – Kwestionariusz „Prince-Frog” – 104
The Prokrustes Syndrome – Syndrom Prokrustesa – 223
The Provocative Reversal Method (PR) – Metoda Prowokacyjnego Odwrócenia Roli – 115
The Psychological Diet Chart – Diagram Psychologicznych Głódów – 47
The Poetic Adult – Dorosły Poetycki – 52
The Protective Parent – Rodzic Chroniący – 182
The Pyramid Power – Piramida Mocy – 146
The „Q” Model – Model „Q” – 122
The Quality of Life Inventory (QLI) – Inwentarz Jakości Życia – 89
The Rational Adult – Dorosły Racjonalny – 53
The Rebellious Child – Dziecko Zbuntowane – 63
The Redecision Movie – Film Redecyzji – 71
The Reflective Adult, RA – Dorosły Refleksyjny – 53
The Rescuer – Ratownik, Wybawca – 171

The Respondent – Respondent – 177
The Role Lettering Therapy (RLT) – Technika Pisania Listu – 227
The Santa Claus Illusion – iluzja Świętego Mikołaja, czekanie na Świętego Mikołaja – 86
The Scale of Psychopathology – Skala Psychopatologii – 192
The Script Checklist – Lista Pytań o Skrypt – 109
The Script Drama Diamond – Diament Dramatyczny – 48
The Script Profile – Profil Skryptu – 158
The Shame Loop – Pętla Wstydu – 144
The Short Order Person List (SOP) – Lista Osobistych Oczekiwań – 108
The Small Fascist – Mały Faszysta – 112
The Social Matrix of Globalization – Społeczna Macierz Globalizacji – 204
The Somatic Child – Dziecko Somatyczne – 59
The Spontaneous Child – Dziecko Spontaniczne – 59
The Stroke Pattern Analysis Chart – Diagram Analizy Strouków – 47
The Stroking Profile – Profil Strouków, Profil Głasków – 158
The Structural Model – Model Strukturalny – 123
The Structured Egogram – Egogram Strukturalny – 66
The Subordinate Child – Dziecko Podporządkowane – 60
The Submissive Child – Dziecko Uległe – 60
The Situations and Responses – Questionnaire – Kwestionariusz – Sytuacje i Relacje – 105
The Superstitious Parent – Rodzic Przesądny – 183
The Synergy Model – Model Współdziałania – 126
The Teacher In the Role of Professional – Questionnaire – Kwestionariusz – Nauczyciel w Roli Zawodowej – 103
The Therapy Triangle – Trójkąt Terapii – 242
The Three P's Model – Model Trzy P, 3P – 125
The Top Gun, TG – Najlepszy Pistolet – 128
The Transaction Family Questionnaire – Kwestionariusz Transakcji Rodzinnych – 105
The Transactional Behavior Questionnaire (TBQ) – Kwestionariusz Zachowań Transakcyjnych – 106
The Unicorn Syndrome – Syndrom Jednorożca – 222
The Warm Fuzzies – Puszki, Ciepłe Futrzak, Puszyste – 166
The Windows on the World Questionnaire – Kwestionariusz Okna na Świat – 103
The Winner – Wygrywający, Książę i Księżniczka, Zwycięzca – 254
The Winner's Triangle – Trójkąt Zwycięzcy – 242
The Withdrawn Child, WC – Dziecko Wycofane – 63
The Witch Mother – Matka-Wiedźma – 113
The Work Styles Questionnaire – Kwestionariusz Stylów Pracy – 105
The Venn Diagram – Diagram Venna – 48
The Victim – Ofiara – 136
tangential transaction – transakcja okrężna – 234
therapeutic leverage – terapeutyczna dźwignia – 228
therapists' games – gry terapeutów – 83
three-cornered contract – kontrakt trójstronny – 99

time structural analysis – analiza struktury czasu – 22, 24
time structure – strukturalizacja czasu – 76, 216
totem – totem – 229
trading stamps – talony psychologiczne – 226
transaction – transakcja – 105, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238
transaction supervision – superwizja transakcyjna – 218
transactional analysis, TA – analiza transakcyjna, AT – 24
transactional autopsychotherapy – autopsychoterapia transakcyjna – 31
transactional bibliotherapy – biblioterapia transakcyjna – 34
transactional disqualification – dyskwalifikacje transakcyjne – 57
transactional mode – styl transakcyjny – 217
transactional music therapy – muzykoterapia transakcyjna – 127
transactional psychodrama – psychodrama transakcyjna – 165
transactional reading therapy – biblioterapia transakcyjna – 34
transactional response – reakcja, reakcja transakcyjna (r) – 171
transactional stimulus – bodziec, bodziec transakcyjny, (s) – 36
transactions analysis – analiza transakcji, analiza właściwa – 23
transactions projection method – transakcyjne metody projekcyjne – 239
treasure game – skarbiec gier, skarbnica giwe – 192
types of cross transactions – rodzaje transakcji krzyżowych – 177
types of discounting – typy dyskontowania – 243
types of scripts according to time – typy skryptów ze względu na czas – 244
types of scripts according to the degree of destructiveness – typy skryptów ze względu na stopień destrukcyjności – 245
types of scripts due to the consequences – typy skryptów ze względu na następstwa – 245
types of scripts due to the content – typy skryptów ze względu na treść – 245
ulterior transaction – transakcja ukryta – 236
unconditional stroke – strouk bezwarunkowy, głask bezwarunkowy – 213
weak transaction – transakcja słaba – 235
winning script – skrypt wygrywający – 202
withdrawal – wycofanie, samotność – 253
work contract – kontrakt roboczy – 98
world view – obraz świata – 134
vector – wektor – 249
verbal stroke – strouk werbalny – 215
violence – przemoc – 163
visualization – wizualizacja – 252

Bibliografia artykułów i książek w języku polskim poświęconych analizie transakcyjnej

- Aleksandrowicz J.W., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Psychoterapia medyczna*, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 1994, 1996, s. 97–100.
- Bardzińska A., *Poziom nieśmiałości młodzieży, a jej struktura osobowości w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s.139–140.
- Bardzińska A., Chaber A., Łęski Z., *Kwestionariusz Egogramu*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 181–185.
- Berne E., *Dzień dobry... i co dalej?*, *Psychologia ludzkiego przeznaczenia*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1998, 2008.
- Berne E., *Seks i kochanie*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 1994.
- Berne E., *W co grają ludzie. Psychologia stosunków między ludzkich*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987.
- Bębas S., Czerwiński P., *Poradnik dla wychowawców kolonii*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlowej, Radom 2010.
- Cave S., *Analiza transakcyjna Berne'a*, [w:] *Terapia zaburzeń psychicznych*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005, s. 96.
- Chaber A., *Struktura Ja–Rodzic w osobowości sierot z domów dziecka*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 95–109.
- Chaber A., *Sytuacja konfliktowa między nauczycielem a uczniem w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 63–69.
- Chirkowska-Smolak J., Matysiak J., Łukaszewicz D., *Analiza transakcyjna jako sposób usprawniania komunikacji i rozwiązywania sytuacji konfliktowych*, [w:] *Bezrobocie. Podręcznik pomocy psychologicznej*, (red.) A. Bańka, Wydawnictwo PRINT–B, Poznań 1992, s. 133–138.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza Transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej. Przegląd podstawowych pojęć i tez Analizy Transakcyjnej, część I*, „Psychoterapia” nr 2 (69), 1989, s. 29–36.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza Transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej. Wybrane techniki diagnostyczne analizy transakcyjnej, część II*, „Psychoterapia” nr 3 (70), 1989, s. 51–59.
- Cichocka M., Suchańska A., *Analiza Transakcyjna w teorii i praktyce psychologicznej. Wybrane techniki oddziaływań terapeutycznych analizy transakcyjnej, część III*, „Psychoterapia” nr 3 (70), 1989, s. 61–66.
- Cierpiałkowska L., Nowicka-Gawęcka H., *Wybrane zagadnienia analizy transakcyjnej*, [w:] *Elementy psychologii klinicznej*, (red.) B. Waligóra t. II., Wydawnictwo Naukowe UAM, 1992.

- Czerwiński P., *Gry psychologiczne jako ukryte formy manipulacji*, „Edukacja i Dialog”, nr 166, 2005.
- Domachowski W., *Komunikowanie się normalne i zaburzone – wybrane koncepcje. Analiza transakcyjna*, [w:] *Spoleczna psychologia kliniczna*, (red.) H. Sęk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 1991, 1998, s. 144–148.
- Dłużnik pod lupą psychologa. Komentarz Marka Matkowskiego*, „Fakty. Magazyn gospodarczy”, nr 1 (14), 2005.
- Dziekanowski Cz., *Berne i jego analiza transakcyjna*, [w:] *Człowiek wygrany w psychologii humanistycznej*, Wydawnictwo UW, Białystok 1988, s. 9–54.
- Ernst K., *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1991.
- Freed A., Freed M., *Być przyjacielem i mieć przyjaciół: skuteczne techniki wyrabiania własnej wartości*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1993.
- Galant M., *Kwestionariusz transakcji rodzinnych (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 191–194.
- Galant M., *Próba klasyfikacji typów transakcji rodzinnych*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 141–142.
- Gapik L., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Seksuologia. Zarys encyklopedyczny*, (red.) K. Imieliński, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1985, s. 14–15.
- Gąsior K., Kaleta-Kupiecka M., Kupiecki A., *Alkoholizm wg typologii Cloningera w oparciu o analizę transakcyjną*, „Problemy Alkoholizmu”, nr 5 1994, s. 10–12.
- Gębuś D., *Postawy życiowe młodzieży a jej sytuacja szkolna w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 111–121.
- Gębuś D., *Szkolna aktywność twórcza w perspektywie analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 119–138.
- Gębuś D., Pierzchała A., *Sztuczne gry czy twórcza aktywność – jak strukturalizować czas?*, [w:] *Homo creator czy homo ludens? Nowe formy aktywności i spędzania wolnego czasu*, (red.) W. Muszyński, M. Sokołowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008, s. 321–331.
- Górnik J., *Nauczyciel widziany oczami gimnazjalisty. Wybrane aspekty funkcjonowania nauczycieli gimnazjum w świetle badań własnych*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 211–224.
- Grzesiuk L., *Zaburzenia zachowania w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Wybrane zagadnienia z psychologii klinicznej*, (red.) M. Szostak, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1980, s. 141–159.
- Grzesiuk L., Jakubowska, U., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Psychoterapia. Szkoły, zjawiska, techniki i specyficzne problemy*, (red.) L. Grzesiuk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, s. 68–71.

- Grzesiuk L., Jakubowska U., *Analiza transakcyjna Erica Berne'a*, [w:] *Psychoterapia. Teoria. Podręcznik akademicki*, (red.) L. Grzesiuk, ENETEIA Wydawnictwo Psychologii i Kultury, Warszawa 2005, s. 221–224.
- Hamer H., *Bliżej siebie. 10 ważnych tematów – scenariusze 20 lekcji wychowawczych, ułatwiających poznanie siebie i rozwój*, Wydawnictwo Veda, Warszawa 2001.
- Hamer H., *Lizus z błaznem na imieninach*, „Charaktery”, 2001, nr 10.
- Harris T. A., *W zgodzie z sobą i z tobą. Praktyczny przewodnik po analizie transakcyjnej*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1978.
- Hay J., *Analiza Transakcyjna dla trenerów*, Grupa Doradczo-Szkoleniowa TRANSMI-SJA, Kraków 2010.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Kielce 2004.
- Jagięła J., *Komunikacja interpersonalna w szkole. Krótki przewodnik psychologiczny*, Wydawnictwo RUBIKON, Kraków 2004.
- Jagięła J., *Wstęp do analizy transakcyjnej. Przewodnik dla studentów pedagogiki społecznej*, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1992.
- Jagięła J., *Analiza transakcyjna – perspektywy aplikacji pedagogicznych*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 17–41.
- Jagięła J., *Bioskrypt w pracy nauczyciela kultury fizycznej*, [w:] *Biokulturowe uwarunkowania rozwoju, sprawności i zdrowia*, (red.) J. Rodziewicz-Gruhn, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 2003, s. 433–443.
- Jagięła J., *Czas i przestrzeń transakcji szkolnych*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 49–48.
- Jagięła J., *Egogram EFP (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 273–278.
- Jagięła J., *Leksykon pojęć i terminów analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 225–270.
- Jagięła J., *Problemy opieki z perspektywy analizy transakcyjnej*, [w:] *Opieka i wychowanie w okresie transformacji systemowej*, (red.) D.K. Marzec, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1996, s. 105–112.
- Jagięła J., *Psychopatologiczne aspekty analizy transakcyjnej*, [w:] *Z zagadnień pedagogiki specjalnej*, (red.) A. Siedlaczek-Szwed, Wydawnictwo AJD, Częstochowa 2004, s. 125–146.
- Jagięła J., *Tolerancja w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Tolerancja. Szkice socjologiczne*, (red.) A. Rosół, M.S. Szczepański, Roczn. II, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1995, s. 17–26.
- Jagięła J., *Transakcyjna pasywność jako bariera zmian edukacyjnych*, [w:] *Podstawy edukacji. Ciągłość i zmiana*, (red.) A. Gofron, M. Adamska-Staroń, Oficyna IMPULS, Kraków 2009, s. 57–72.

- Jagięła J., *Transakcyjny model psychomanipulacji w nowych destrukcyjnych ruchach religijnych*, [w:] *Sekty. Uwarunkowania i niebezpieczeństwa III RP*, (red.) S. Pamuła, A. Margasiński, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 2001, s. 113–128.
- Jagięła J., *Transakcyjny model w procesie wielostronnego nauczania–uczenia się*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 17–48.
- Jagięła J., *Wprowadzenie*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagięła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 5–17.
- Jagięła J., *Znaczenie skryptu (script life) jako nieświadomego przekazu międzygeneracyjnego w kształtowaniu się tożsamości jednostki*, [w:] *Wielokulturowość w przestrzeni edukacyjnej*, (red.) K. Rędziński, I. Wagner, Wydawnictwo Akademii im. J. Długosza, Częstochowa 2006/2007, s. 365–374.
- Jagięła J., *Alfabet par*, „Charaktery”, 2002, nr 12, s. 18–19.
- Jagięła J., *Analiza transakcyjna. Istotne pytania przed budowaniem procedur terapeutycznych*, „Problemy Alkoholizmu”, nr 2, 1995, s. 5–8.
- Jagięła J., *Dziecko w rodzinie alkoholowej a niektóre aspekty Trójkąta Dramatycznego* S. Karpmana, „Problemy Alkoholizmu”, nr 8–9, 1997, s. 3–4.
- Jagięła J., *Gry i manewry*, „Charaktery”, nr 9, 2002, s. 32–33.
- Jagięła J., *Gry psychologiczne w szkole*, „Psychologia w szkole”, nr 1, 2004, s. 31–61.
- Jagięła J., *Nasze wewnętrzne dzieci*, „Charaktery”, 2004, nr 12, s. 8–14.
- Jagięła J., *Nauczyciele i rodzice, czyli gracze i przegrani*, „Psychologia w szkole”, nr 4, 2005, s. 29–38.
- Jagięła J., *Pasywność w szkole*, „Psychologia w szkole”, nr 3, 2004, s. 3–12.
- Jagięła J., *Przemoc w teatrze życia rodzinnego. Trójkąt Dramatyczny Stephana Karpmana*, „Problemy Alkoholizmu”, nr 2, 2000, s. I–V.
- Jagięła J., *Psychoterapia lęku w koncepcji analizy transakcyjnej*, „Horyzonty Wychowania”, nr 10, 2011, s. 95–109.
- Jagięła J., *Słownik edukacyjnej analizy transakcyjnej. ABC edukacyjnej analizy transakcyjnej*, cz. I, „Horyzonty Wychowania”, nr 10, 2011, s. 283–290.
- Jagięła J., *Szkoła gry w szkole gier*, „Charaktery”, nr 9, 1999.
- Jagięła J., *Transakcyjne pozycje życiowe nieletnich przestępców*, „Problemy Alkoholizmu”, nr 3, 1998, s. V–VI.
- Jagięła J., *Z żaby księżniczka*, „Charaktery”, 2003, nr 3, s. 16–17.
- James M., Jongeward D., *Narodzić się by wygrać. Analiza transakcyjna na co dzień*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 1994.
- Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Nowe kierunki w psychoterapii*, (red.) M. Lis-Turlejska, Wydawnictwo UW, Warszawa 1979.
- Jankowski K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Terapia grupowa w psychiatrii*, (red.) H. Wardaszkó-Łysakowska, PZWL, Warszawa 1980, s. 193–208.
- Jasiński M., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Psychoterapia. Praktyka. Podręcznik akademicki*, (red.) L. Grzesiuk, ENETEIA Wydawnictwo Psychologii i Kultury, Warszawa 2006, s. 428, 514–515.

- Jastrzębski A., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Psychoterapia. Integracja. Podręcznik akademicki*, (red.) L. Grzesiuk, H. Suszek, ENETEIA Wydawnictwo Psychologii i Kultury, Warszawa 2010, s. 360.
- Kälin K., Müri P., *Kierowanie sobą i innymi. Psychologia dla kadry kierowniczej*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1998.
- Kita S., *Istota i znaczenie skryptu (script life) nieletnich przestępców dla podejmowania przez nich decyzji życiowych*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 189–210.
- Klimasiński K., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Elementy psychopatologii i psychologii klinicznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2000, s. 160.
- Kostrzewa I., *Struktura osobowości a transakcje szkolne ucznia zdolnego w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 143–144.
- Koszewska K., *Analiza transakcyjna w pracy wychowawcy*, [w:] *Poradnik wychowawcy*, (red.) M. Oklińska, Wydawnictwo Raabe, Warszawa 2001, s. 1–23.
- Kowalczyk-Gnyp M., *Identyfikacja wybranych gier interpersonalnych nauczycieli i uczniów na terenie szkoły*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 73–91.
- Kozielska I., *Rytuały szkolne – analiza rytualnych zachowań nauczycieli*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 145–146.
- Kratochvil S., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Podstawy psychoterapii*, Zysk i S-ka Wydawnictwo, Poznań 2003, s. 263–271.
- Kratochvil S., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Psychoterapie. Kierunki, metody, badania*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1978, 1984, s. 342–351.
- Krzemiński I., *Analiza transakcyjna Erica Berne'a, czyli w co ludzie grają (i dlaczego)?*, [w:] *Co dzieje się między ludźmi?*, Wydawnictwo Naukowe i Literackie OPEN, Wydawnictwo Jacek Santorski & Co., Warszawa, s. 84–122.
- Krześ E., *Nawiązywanie bliskiego kontaktu nauczyciela z wychowankiem w ujęciu analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 147–148.
- Lipa A., *Analiza transakcyjna jako pomoc w zrozumieniu relacji nauczyciela z uczniem*, [w:] *Język – Kultura – Nauczanie*, (red.) B. Kmieć i K. Pogodzińska, Wydawnictwo Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie, Częstochowa 2006, s. 79–90.
- Łęcki K., Andrzej Szóstak, *Język i transakcje*, [w:] *Komunikacja interpersonalna w pracy socjalnej*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1999, s. 52–53.
- Łęcki Z., *Osobowość nauczyciela w świetle Analizy Transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 123–135.
- Łęcki Z., *Zarys problematyki komputeryzacji i kształcenia w perspektywie analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo im.

- Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 139–154.
- Masiak M., *Podstawowe pojęcia w Analizie Transakcyjnej*, [w:] *Problemy współczesnej psychologii*, (red. A.) Cz. Biela, C. Walesa, PTP, Lublin 1992, s. 661–670.
- Matkowski M., *Nierozpoznanie*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) J. Santorski Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1993, s. 59–70.
- Matkowski M., *Proces skryptowy i koncepcja miniskryptu*, [w:] *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 81–88.
- Matkowski M. (opr.), *Bioskrypt według Vincenta Lenhardta*, [w:] *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 67–75.
- Matkowski M. (opr.), *Trójkąt terapeutyczny: narzędzie diagnozy i terapii według Patricii M. Allen*, [w:] *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 76–80.
- Matkowski M. (opr.), *Uwolnienie od skryptu ciała: Jak wykorzystać bioenergetykę i Analizę Transakcyjną według Josepha Cassiusa*, [w:] *Ciało i charakter. Diagnoza i strategie w psychoterapii somatyczno-charakterologicznej*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1995, s. 53–66.
- Michalski J., *Analiza transakcyjna jako propozycja wychowania człowieka*, [w:] *Świat idei edukacyjnych*, (red.), Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika, Toruń 2008, s. 123–132.
- Milerski B., Śliwerski B., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Pedagogika. Leksykon*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2000, s. 15.
- Mudyń K., *Gry partnerskie*, „Charaktery”, nr 8, 1997, s. 24–25.
- Nęcki Z., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Negocjacje w biznesie*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 1991, s. 119–127.
- Nęcki Z., *Analiza transakcyjna Erica Berne’a*, [w:] *Komunikowanie interpersonalne*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich – Wydawnictwo, Wrocław 1992, s. 33–34.
- Olak A., *Wpływ analizy transakcyjnej na kształtowanie postaw interpersonalnych w organizacji*, „Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie”, nr 715, 2006, s. 65–81.
- Oszczypała R., *Trójkąt Dramatyczny S. Karpmana a pozycja dziecka w rodzinie z problemem alkoholowym*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 149–150.
- Pachura P., *Analiza przekazywanych zapisów skryptowych w rodzinie*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 151–152.
- Pankowska D., *Nauczyciel w perspektywie analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2010.
- Pankowska D., *Problematyka gender w perspektywie analizy transakcyjnej*, [w:] *Teoretyczne perspektywy badań nad edukacją rodzajową*, (red.) M. Chomczyńska-Ruba-

- cha, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2007, s. 89–104.
- Pankowska D., *Stosowanie analizy transakcyjnej w praktyce szkolnej a zdrowie psychiczne*, [w:] *Zdrowa szkoła – zdrowy uczeń. Edukacja wobec współczesnych zagrożeń zdrowia*, (red.) A. Grabowiec, J. Bogucki, A. Bochniarz, Wydawnictwo Neurocentrum, Lublin 2008, s. 123–134.
- Pankowska D., *Wykorzystanie analizy transakcyjnej w pracy nauczyciela*, [w:] *Rozpoznania i szkice pedagogiczne*, (red.) D. Jankowski, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, Łódź 2005, s. 51–69.
- Pankowska D., *Metodologia analizy transakcyjnej – przegląd badań*, „Przegląd Badań Edukacyjnych”, nr 1, 2008, s. 99–115.
- Paul-Cavallier F.J., *Wizualizacja. Od obrazu do działania*, Dom wyd. Rebis, Poznań 1992.
- Pierzchała A., *Analiza Transakcyjna jako skuteczne narzędzie pracy w ręku doradcy zawodowego*, [w:] *Komunikacja w doradztwie zawodowym*, (red.) D. Kukła, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB, Radom 2008, s. 204–218.
- Pierzchała A., *Pasywność jako psychologiczne źródło trudności w pracy z osobami chronicznie bezrobotnymi*, [w:] *Poradnictwo zawodowe dla osób z grupy szczególnego ryzyka. Wybrane aspekty*, (red.) D. Kukła, Ł. Bednarczyk Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010, s. 136–151.
- Pierzchała A., *Pasywność według teorii Analizy Transakcyjnej jako efekt negocjowania podmiotowości w relacji nauczyciel–uczeń*, [w:] *Podstawy edukacji. Podmiot w dyskursie pedagogicznym*, tom 3, (red.) A. Gofron, B. Łukasik. Wydawnictwo Impuls, Kraków 2010, s. 309–323.
- Pierzchała A., *Rodzic, Dorosły, Dziecko – jak można opisać komunikację na forach internetowych z punktu widzenia Analizy Transakcyjnej*, [w:] *Oblicza Internetu. (Re)definiowanie sieci*, (red.) M. Sokołowski. Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, Elbląg 2010, s. 104–119.
- Pierzchała A., *Źródła, rodzaje i konsekwencje dyskutowania w obliczu sytuacji problemowej w szkolnym funkcjonowaniu uczniów*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 79–97.
- Pierzchała A., Sarnat-Ciastko A., *Egogram strukturalny. Kwestionariusz samooceny stanów Ja (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 279–288.
- Pokorska M., *Analiza znaków psychologicznego rozpoznania (strouków) udzielanych przez nauczyciela uczniom w zależności od szczebla kształcenia*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 155–156.
- Prochaska J.O., Norcross J.C., *Systemy psychoterapeutyczne. Analiza transteoretyczna*, Instytut Psychologii Zdrowia. Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Warszawa 2006, s. 227–249.

- Rak G., *Skala Postaw Transakcyjnych (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 195–196.
- Rak G., *Sytuacje problemowe rozmowy kierowanej badającej postawy transakcyjne*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 197.
- Rak G., *Transakcyjne postawy życiowe młodzieży wchodzącej w konflikt z prawem*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 153–154.
- Retter H., *Analiza transakcyjna – Eric Berne*, [w:] *Komunikacja codzienna w pedagogice*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005, s. 243–249.
- Rogoll R., *Aby być sobą. Wprowadzenie do analizy transakcyjnej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1989, 1995.
- Rogólska J., *Cechy nauczyciela wygrywającego, przegrywającego i niewygrywającego w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 157–158.
- Rřine E., *Stany ego i techniki gry*, [w:] *Psychodrama. O tym, jak grać główną rolę w swoim życiu*, Wydawnictwo KONTRAKT, Opole 1994, s. 65–69.
- Ryś M., *Zastosowanie analizy transakcyjnej*, [w] *Konflikty w rodzinie. Niszczą czy budują?*, Centrum Metodycznej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 1998, s. 59–62.
- Samek T., *Analiza Transakcyjna*, CTA i Wyd. Zakonu Pijarów, Kraków 1993.
- Samek T., *Wprowadzenie do Analizy Transakcyjnej*, CTA, Kraków 1991.
- Samek T., *Nowa Analiza Transakcyjna w podnoszeniu jakości życia*, [w:] „Prace Naukowe WSP w Częstochowie. Seria: Psychologia”, t. III, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1994, s. 91–100.
- Samek T., *Trójkąt dramatyczny*, „Charaktery”, nr 11, 1997, s. 25–27.
- Sarnat-Ciastko A., *Tutoring w perspektywie analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 99–118.
- Schiller M., *Osobowość nauczycieli i wygrywających oraz przegrywających w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 159–160.
- Sękowski M., Małkiewicz M., *Pokaż mi swój egogram... Analiza transakcyjna jako narzędzie badania stosunków interpersonalnych w organizacji*, „Personel”, nr 5, 2000, s. 26–30.
- Siek S., *Analiza transakcyjna i racjonalno-emocjonalna terapia Ellisa jako forma autopsychoterapii*, [w:] *Autopsychoterapia*, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1985, s. 278–295.
- Siwek B., *Próba klasyfikacji relacji transakcyjnych zachodzących w toku lekcji*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 161–162.

- Sławik E., *Przemoc w szkole w świetle AT – zamiana ról Trójkąta Dramatycznego*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 163–164.
- Słowińska A., *Wpływ rodzicielskiego programowania (script life) na wybór szkoły oraz zawodu przez uczniów klas czwartych liceum ogólnokształcącego*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 165–166.
- Steiner C., *Dwa dni z Claudem Steinerem. Materiały szkoleniowe*, Grupa Doradzo-Szkoleniowa „Transmisja”, Polskie Towarzystwo Organizacyjnej Analizy Transakcyjnej, Kraków 18–19 czerwca 2010.
- Strojnowska B., *Analiza transakcyjna w przygotowaniu do małżeństwa*, [w:] *Problemy współczesnej psychologii*, red. A. Biela, Cz. Walesa, PTP, Lublin 1992.
- Strojnowska B., *Analiza transakcyjna w zastosowaniu do małżeństw*, „Zagadnienia Wychowawcze a Zdrowie Psychiczne”, nr 2, 1978, s. 44–55.
- Suchańska A., *Trójkąt dramatyczny i gry ratownicze*, [w:] *ABC psychologicznej pomocy*, (red.) J. Santorski, Agencja Wydawnicza Jacek Santorski & Co., Warszawa 1993, s. 71–85.
- Szyda I., *Analiza transakcyjnych zachowań rytualnych wśród uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 167–168.
- Szymanowska E., Niepublikowane materiały z warsztatów AT, Kraków 1991–1992.
- Szymanowska E., Sękowska M. *Analiza transakcyjna w zarządzaniu*, Wydawnictwo Profesjonalnej Szkoły Biznesu, Kraków 2000.
- Ścieszko E., *Pozycje socjometryczne uczniów wygrywających, przegrywających i niewygrywających w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 169–170.
- Ścieszko E., Rogulska J., *Kwestionariusz „Prince–Frog” (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 198–201.
- Tomkiewicz A., *Zarys problematyki analizy transakcyjnej*, [w:] *Problemy współczesnej psychologii*, red. A. Biela, Cz. Walesa, PTP, Lublin 1992.
- Tomkiewicz A., *Czy możemy siebie zrozumieć?*, „Wiedza i Życie”, 1992, nr 1.
- Tomkiewicz A., *Doświadczenie Boga a doświadczenie rodziców u młodzieży. Interpretacja w świetle analizy transakcyjnej*, „Rocznik Teologiczny”, t. LII, z. 6. 2005, s. 91–101.
- Tomkiewicz A., *Kształtowanie się skryptu życiowego dziecka w środowisku rodzinnym w świetle analizy transakcyjnej*, „Rocznik Teologiczny”, t. LII, z. 6, 2005, s. 141–156.
- Tomkiewicz A., *Struktura osobowości a poziom samoakceptacji u osób bezrobotnych w ujęciu analizy transakcyjnej*, „Rocznik Teologiczny”, t. LIII, z. 10, 2006, s. 175–184.
- Tryjarska B., *Skrypty życiowe a konflikty jawne i ukryte w małżeństwie*, Oficyna Wydawnicza Wydziału Psychologii UW, Warszawa 1995.
- Widawska E., *Aktywny uczeń – dorosły obywatel. Animacja społeczna w świetle analizy transakcyjnej*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo

- im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 155–172.
- Widawska E., *Gry psychologiczne, jako forma sprawowania władzy*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 57–62.
- Widawska E., *Miejsce posłuszeństwa w wychowaniu (na podstawie teorii analizy transakcyjnej)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 171–172.
- Wieczorek Z., *Kwestionariusz „Mapa Dorosłego” (wersja eksperymentalna)*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 186–190.
- Wieczorek Z., *Pomidor... zabawa czy zasada. Jak wykorzystać analizę transakcyjną w uczeniu asertywności?*, [w:] *Analiza transakcyjna w edukacji*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo im. Stanisława Podobińskiego Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Częstochowa 2011, s. 173–188.
- Wieczorek Z., *Rozwój osobowości w analizie transakcyjnej a inne koncepcje samorozwoju*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 43–56.
- Wieczorek Z., *Struktura osobowości Ja-Dorosły, jako czynnik weryfikujący skuteczność nauczania metodami aktywizującymi*, [w:] *Analiza transakcyjna w teorii i praktyce pedagogicznej*, (red.) J. Jagieła, Wydawnictwo WSP, Częstochowa 1997, s. 173–174.
- Wójcik E., *Analiza transakcyjna pomocą w dojrzewaniu osobowości*, „Z pomocą rodzinie”, nr 1–2, 1990, s. 37 – 58.
- Wysocka E., *Analiza transakcyjna*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. I, (red.) T. Pilch, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2003, s. 117–124.
- Żmijewski J., *Jak sobie radzić ze szkodliwymi gramami szkolnymi*, [w:] *Poradnik wychowawcy*, Wydawnictwo Raabe, Warszawa 2000.